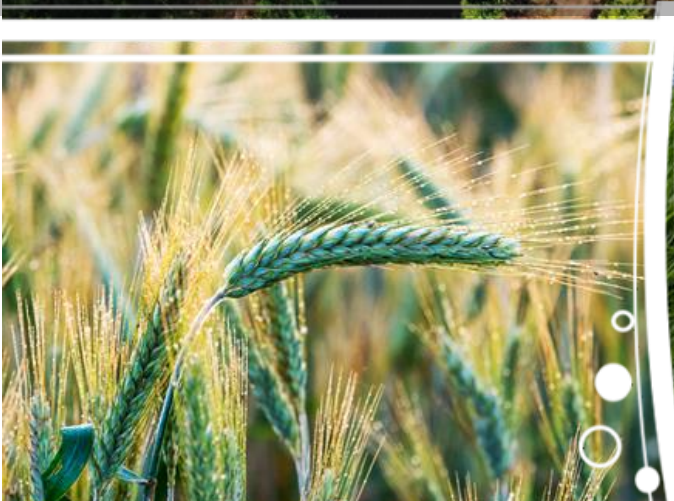

**JELGAVAS VALSTSPILSĒTAS UN JELGAVAS NOVADA
ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA
LĪDZ 2034. GADAM UN ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA
2023.-2029. GADAM
ESOŠĀS SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS**

2023

SATURS

IEVADS	3	8. SOCIĀLĀ AIZSARDZĪBA	48
SAĪSINĀJUMI	4	8.1. Nozares raksturojums	48
1. JELGAVAS VALSTSPILSĒTAS UN JELGAVAS NOVADA TERITORIJAS VIZĪTKARTE	5	8.2. Aptaujas rezultāti	52
2. IEDZĪVOTĀJI	7	8.3. Galvenie izaicinājumi un iespējamie risinājumi	53
2.1. Demogrāfiskās situācijas raksturojums	7	9. JAUNATNES POLITIKA	54
2.2. Galvenie izaicinājumi un iespējamie risinājumi	12	9.1. Nozares raksturojums	54
3. EKONOMIKA	13	9.2. Galvenie izaicinājumi un iespējamie risinājumi	55
3.1. Nozares raksturojums	13	10. MOBILITĀTE	56
3.2. Aptaujas rezultāti	18	10.1. Nozares raksturojums	56
3.3. Galvenie izaicinājumi un iespējamie risinājumi	19	10.2. Aptaujas rezultāti	59
4. IZGLĪTĪBA	20	10.3. Galvenie izaicinājumi un iespējamie risinājumi	60
4.1. Nozares raksturojums	20	11. DROŠĪBA	61
4.2. Aptaujas rezultāti	32	11.1. Nozares raksturojums	61
4.3. Galvenie izaicinājumi un iespējamie risinājumi	33	11.2. Aptaujas rezultāti	64
5. KULTŪRA	34	11.3. Galvenie izaicinājumi un iespējamie risinājumi	64
5.1. Nozares raksturojums	34	12. INFRASTRUKTŪRA UN VIDE	65
5.2. Aptaujas rezultāti	38	12.1. Nozares raksturojums	65
5.3. Galvenie izaicinājumi un iespējamie risinājumi	39	12.2. Vide	71
6. SPORTS	40	12.3. Aptaujas rezultāti	74
6.1. Nozares raksturojums	40	12.4. Galvenie izaicinājumi un iespējamie risinājumi	75
6.2. Aptaujas rezultāti	43	13. PĀRVALDĪBA UN DIGITALIZĀCIJA	76
6.3. Galvenie izaicinājumi un iespējamie risinājumi	43	13.1. Nozares raksturojums	76
7. VESELĪBAS APRŪPE UN VESELĪBAS VEICINĀŠANA	44	13.2. Aptaujas rezultāti	79
7.1. Nozares raksturojums	44	13.3. Galvenie izaicinājumi un iespējamie risinājumi	80
7.2. Aptaujas rezultāti	47	14. KLIMATA PĀRMAIŅU POLITIKA	81
7.3. Galvenie izaicinājumi un iespējamie risinājumi	47	14.1. Nozares raksturojums	81
		14.2. Galvenie izaicinājumi un iespējamie risinājumi	85

IEVADS

Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2034. gadam (turpmāk – Stratēģija) un attīstības programma 2023.–2029. gadam (turpmāk – Programma) ir Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada pašvaldības pirmie kopīgie teritorijas attīstības plānošanas dokumenti. Stratēģijā noteikta abu pašvaldību teritorijas ilgtermiņa attīstības vīzija, mērķi, prioritātes un kopīgs telpiskās attīstības redzējums. Programmā noteiktas valstspilsētas un novada vidēja termiņa prioritātes, rīcības virzieni, uzdevumi un pasākumi, kā arī rīcību kopums un investīciju projekti stratēģisko uzstādījumu īstenošanai.

Izstrādājot Programmu, ir ņemti vērā normatīvajos aktos noteiktie attīstības plānošanas principi. Teritorijas turpmākā attīstība plānota, izvērtējot Jelgavas pilsētas, bijušo Jelgavas novada un Ozolnieku novada līdzšinējās attīstības programmas, ievērojot Nacionālo attīstības plānu 2021.-2027. gadam un Zemgales plānošanas reģiona attīstības programmu 2021.-2027. gadam.

Programmu veido piecas sadaļas:

1. **Esošās situācijas raksturojums** – Stratēģijas un Programmas kopīga sadaļa, kurā raksturoti galvenie situāciju raksturojošie fakti, attīstības tendences, problēmas un nepieciešamie risinājumi.
2. **Stratēģiskā daļa**, kas izstrādāta, balstoties uz tematisko darba grupu un speciālistu diskusiju rezultātiem. Tajā ietverts koncentrēts esošās situācijas kopsavilkums, vidēja termiņa attīstības prioritātes, horizontālās prioritātes, rīcības virzieni, uzdevumi, pasākumi. Stratēģiskajā daļā ir pamatota vidēja termiņa prioritāšu un rīcības virzienu atbilstība hierarhiski augstāka līmeņa teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem. Stratēģiskajā daļā raksturota arī **īstenošanas uzraudzības kārtība**, kas atspoguļo informāciju par uzraudzības ziņojuma sagatavošanas periodiskumu, analizējamajiem rezultativajiem rādītājiem.
3. **Rīcības plāns**, kurā iekļauts Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada pašvaldību rīcību kopums laika periodam no 2024.-2029. gadam, paredzot gan pastāvīgi ieviešamas, regulāras, gan vienreizējas rīcības, kuras ir nepieciešamas valstspilsētas un novada attīstībai, un jāņem vērā arī budžeta plānošanas kontekstā. Rīcību īstenošanas finanšu resursu avoti visā periodā līdz 2029. gadam tiek plānoti pašvaldības budžeta, kapitālsabiedrību līdzekļi, iespēju robežās piesaistot ārēju finanšu avotu līdzekļus.
4. **Katras pašvaldības investīciju plāns**, kas sagatavots sešu gadu periodam – no 2024.-2029. gadam, norādot katras pašvaldības plānotos investīciju projektus un arī abām pašvaldībām kopīgi attīstāmos sadarbības projektus.
5. **Pārskats par sabiedrības līdzdalības pasākumiem**, kurā sniegta informācija par sabiedrības līdzdalības aktivitātēm (diskusijām, aptaujām, publiskās apspriešanas rezultātiem) Stratēģijas, Programmas un stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata izstrādes procesā.

Attīstības plānošanas dokumentos dati un fakti ir sniegti dalījumā par Jelgavas valstspilsētu un par jaunizveidoto Jelgavas novadu (tekstā – Jelgavas novads). Atsevišķās sadaļās datu uzskaites metodoloģiskās specifiskās dēļ ir sniegta informācija par Jelgavas novadu veidojošajiem bijušajiem novadiem, t.i. par bijušo Jelgavas novadu un par bijušo Ozolnieku novadu. Šādā gadījumā tekstā lietoti apzīmējumi bijušais Jelgavas novads un bijušais Ozolnieku novads. Kā datu bāzes gads un daudzviet – datu atspoguļošanas noslēdzošais gads esošās situācijas raksturojuma sadaļā izvēlēts 2020. gads, kurā Jelgavas novads un Ozolnieku novads vēl bija atsevišķas pašvaldības. Stratēģiju un Programmu izstrādāja Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada pašvaldību darbinieki sadarbībā ar personu apvienības SIA "AC Konsultācijas" un SIA "Konsorts" ekspertiem.

SAĪSINĀJUMI

AS	Akciju sabiedrība	MA	Medicīniskā atskurbtuve
ATR	Administratīvi teritoriālā reforma	MK	Ministru kabinets
BJSS	Bērnu un jaunatnes sporta skola	MVU	Mazie un vidējie uzņēmumi
CA	Civilā aizsardzība	NAI	Notekūdeņu attīrīšanas iekārtas
CSP	Centrālā statistikas pārvalde	NAIK	No atkritumiem iegūts kurināmais
ELFLA	Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai	NEET	Attiecina uz jauniešiem, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu
ES	Eiropas Savienība	NMPD	Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests
ESF	Eiropas Sociālais fonds	NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
FT	Funkcionālie traucējumi	NVO	Nevalstiska organizācija
GRT	Garīga rakstura traucējumi	NVS	Neatkarīgo Valstu Sadraudzība
ĢIS	Ģeogrāfiskās informācijas sistēma	OSP	Oficiālās statistikas portāls
IERP/	Ilgspējīgas enerģētikas rīcības plāns / Ilgtspējīgas enerģētikas un klimata	PEV	Pievienotā ekonomiskā vērtība
IEKRP	rīcības plāns	PII	Pašvaldības izglītības iestāde
IKP	Iekšzemes kopprodukts	PIKC	Profesionālās izglītības kompetences centrs
IKSC	Izglītības, kultūras un sporta centrs	PKE	Profesionālās kvalifikācijas eksāmens
IKT/ IT	Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas / informācijas tehnoloģijas	PLE	Pilna laika ekvivalents
ISO	Kvalitātes vadības sistēma	PN	Pašnodarbinātās personas
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija	SEG	Siltumnīcefekta gāzes
ĪADT	Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas	SIA/ VSIA	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību / Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību
JIP	Jelgavas izglītības pārvalde	SPKC	Slimību profilakses un kontroles centrs
JPB	Jelgavas pilsētas bibliotēka	SPRK	Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija
JPP	Jelgavas pašvaldības policija	STEAM	Moderna, starpdisciplināra pieeja pētījumiem, inovācijām un zinātnei kopumā (angl.val. STEAM – Science, Technology, Engineering, Art and Mathematics)
JPPI	Jelgavas pilsētas pašvaldības iestāde	SVID	Analīzes metode, kurā apskata stiprās/vājās puses, iespējas un draudus
JRTC	Jelgavas reģionālais tūrisma centrs	TIC	Tūrisma informācijas centrs
JSLP	Jelgavas sociālo lietu pārvalde	ŪAS	Ūdens attīrīšanas stacija
JSSC	Jelgavas valstspilsētas pašvaldības iestāde "Sporta servisa centrs"	VIAA	Valsts izglītības attīstības aģentūra
JT	Jelgavas Tehnikums	VISC	Valsts izglītības satura centrs
KM	Kultūras ministrija	VMM	Vēstures un mākslas muzeju
KSS	Kanalizācijas sūkņu stacija	VRAA	Valsts reģionālās attīstības aģentūra
LBTU	Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte	VZD	Valsts zemes dienests
LED	Gaisma izstarojoša diode	ZOC	Zemgales Olimpiskais centrs
LIAA	Latvijas investīciju un attīstības aģentūra	ZPAC	Zinātnes un projektu attīstības centrs
LK	Lietus kanalizācija	ZPD	Zinātniski pētnieciskais darbs
LLKC	Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs	ZRKAC	Jelgavas valstspilsētas pašvaldības profesionālās tālākizglītības iestāde "Zemgales reģiona kompetenču attīstības centrs"
LPMA	Latvijas Pīļu un muižu asociācija	Z/S	Zemnieku saimniecība
LR	Latvijas Republika		
LVĢMC	Latvijas Vides ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs		

1. JELGAVAS VALSTSPILSĒTAS UN JELGAVAS NOVADA TERITORIJAS VIZĪTKARTE

Valstspilsētas raksturojums

Jelgava ir nacionālas nozīmes attīstības centrs, ceturtā lielākā Latvijas un lielākā Zemgales plānošanas reģiona pilsēta gan pēc iedzīvotāju skaita, gan platības. Jelgavas valstspilsēta atrodas Zemgales līdzenuma centrā, Latvijas centrālajā daļā, Rīgas metropoles areālā, otras lielākās Latvijas upes – Lielupes krastos. Pilsētas attālums līdz Rīgai ir 42 km, līdz Lietuvas robežai – 34 km. Jelgavas valstspilsētu šķērso starptautiskas un nacionālas nozīmes transporta koridori, pilsētai ir labi sasniedzamības rādītāji ar galvaspilsētu un citiem nacionālas nozīmes attīstības centriem, valstspilsēta ir būtisks sabiedriskā transporta mezgls un nodrošina pilsētas un apkārtnējo novadu iedzīvotājiem administratīvās un pārvaldes funkcijas, dažāda veida pakalpojumus.

Jelgavas valstspilsēta attīstās kā ekonomikas, izglītības, zinātnes, veselības, kultūras un sporta centrs. Jelgava ir industriāla valstspilsēta ar attīstītu apstrādes rūpniecību, nozīmīgākās nozares – metālapstrāde, kokapstrāde, pārtikas ražošana, plastmasas pārstrāde. Jelgavas valstspilsēta ir pievilcīga iedzīvotājiem un tūristiem ar daudzveidīgu kultūras piedāvājumu, kultūrvēsturisko mantojumu un paaudzēs izkoptām kultūras tradīcijām.

Novada raksturojums

Jaunizveidotais Jelgavas novads atrodas Latvijas centrālajā daļā, Zemgales vidienē un robežojas ar Jelgavas valstspilsētu, Dobeles, Tukuma, Olaines, Mārupes un Bauskas novadiem, kā arī ar Lietuvas Republiku. Administratīvi Jelgavas novads sastāv no 16 teritoriālām vienībām – Kalnciema, Valgundes, Līvberzes, Glūdas, Svētes, Elejas, Lielplatones, Jaunsvirlaukas, Platones, Sesavas, Vircavas, Vilces, Zālenieku, Ozolnieku, Cenu un Salgaļes pagastiem. Visu Jelgavas novada teritoriju šķērso Lielupe un tās baseina upes Iecava, Misa, Garoze, Bērze, Auce, Svēte, Platone, Vircava, Sesava.

Jelgavas novadā ir Zemgales un Latvijas auglīgākās augsnes, kuru novērtējums pārsniedz 60 balles. Novada vadošās nozares ir lauksaimniecība, mežsaimniecība, kokapstrāde, metālapstrāde, derīgo izrakteņu ieguve un pārstrāde. Novads attīstās arī kā tūrisma centrs ar izteiktu agrāro ainavu, nozīmīgiem dabas un kultūrvēsturiskajiem resursiem, tradicionālo amatniecību.

Raksturojošie rādītāji	Jelgavas valstspilsēta	Jelgavas novads
Ģeogrāfiskais novietojums	Latvijas centrālā dienvidu daļā	
Izveidošanas gads un administratīvās vienības	- Pilsētas tiesības piešķirtas 573. gadā - Republikas pilsētas statuss – no 2009. gada 1. jūlija 2021. gada 1. jūlijā republikas pilsētas statuss mainīts uz valstspilsētas statusu	- Izveidots 2021. gada 1. jūlijā, (apvienojot bijušos Jelgavas un Ozolnieku novadus) - Administratīvais centrs Jelgavā - Ietilpst 16 pagasti
Platība (VZD dati)	60,3 km ²	1601,99 km ²
Kaimiņu teritorijas	Jelgavas novads	Jelgavas valstspilsēta, Dobeles, Tukuma, Mārupes, Olaines, Bauskas novads, Lietuvas Republika

Raksturojošie rādītāji	Jelgavas valstspilsēta	Jelgavas novads
Nozīmīgākie autoceļi un dzelzceļš	Autoceļi: - Rīga – Jelgava – Lietuvas robeža (Meitene) (A8) - Rīga – Liepāja (A9) Dzelzceļa līnija: - Zilupe – Krustpils – Jelgava – Ventspils, - Rīga – Jelgava – Liepāja, - Rīga – Jelgava – Glūda – Mažeiki, - Rīga – Jelgava – Meitene – Šauļi - Latvijas dzelzceļš, Jelgavas ceļu distance	Autoceļi: - Rīga – Jelgava – Lietuvas robeža (Meitene) (A8) - Rīga – Liepāja (A9) - Jelgava – Iecava (P93), - Jelgava – Stalģene – Code (P94), - Jelgava – Tērvete – Latvijas robeža (Žagare) (P95), - Jelgava – Dobeles – Annenieki (P97), - Jelgava – Līvberze – Tukums (P98), - Jelgava – Kalnciems (P99), Jelgava – Dalbe (P100), - Tērvete – Eleja – Bauska (P103) Dzelzceļa līnija: - Zilupe – Krustpils – Jelgava – Ventspils, - Rīga – Jelgava – Liepāja, - Rīga – Jelgava – Glūda – Mažeiki, - Rīga – Jelgava – Meitene – Šauļi
Iedzīvotāji: - skaits	55 366	31 969
- sadalījumā pēc vecuma grupām (CSP dati uz 01.01.2021)	virš darbspējas vecuma 11 364 (18,2%) darbspējas vecumā 33 914 (61,3%) līdz darbspējas vecumam 10 058 (20,5%)	virš darbspējas vecuma 6219 (17,2%) darbspējas vecumā 20 266 (63,4%) līdz darbspējas vecumam 5484 (19,5%)
Iedzīvotāju blīvums (CSP dati uz 01.01.2021)	960 cilv./km ²	20,8 cilv./km ²
Vidējais bruto atalgojums (CSP, 2020)	1091 EUR	1055 EUR – bij. Jelgavas novads 1139 EUR – bij. Ozolnieku novads
Aktīvo uzņēmumu skaits (Lursoft, 2021)	2238	1957

Esošās situācijas raksturojums

Raksturojošie rādītāji	Jelgavas valstspilsēta	Jelgavas novads
Ekonomiski aktīvo komercdarbības veicēju skaits uz 1 000 iedz. (CSP, 2020)	44	25 - bij. Jelgavas novads: 45 – bij. Ozolnieku novads
Dabas teritorijas	<i>Natura 2000</i> dabas liegums "Lielupes palienes pļavas"	<i>Natura 2000:</i> • Ķemeru nacionālais parks • Dabas parki: "Svētes paliene", "Tērvete", "Vilce" • Dabas liegumi: "Babītes ezers", "Kaigu purvs", "Kalnciema pļavas", "Lāču purvs", "Lielupes palienes pļavas", "Līvberzes liekņa"

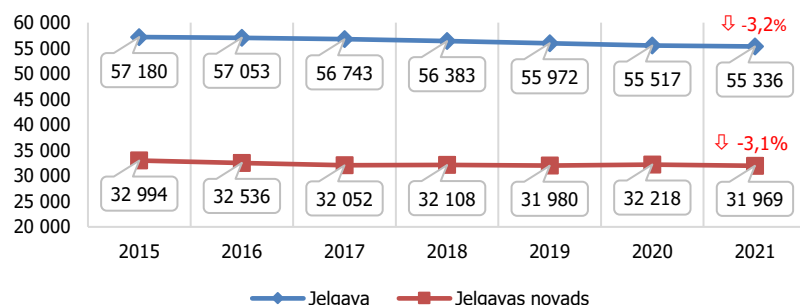
2. IEDZĪVOTĀJI

2.1. Demogrāfiskās situācijas raksturojums

Iedzīvotāju skaita dinamika un blīvums

Demogrāfiskā situācija teritorijā raksturo sociālo ilgtspēju un izaugsmes iespējas. Kopējais iedzīvotāju skaits ir viens no galvenajiem rādītājiem, kas parāda pieejamo cilvēkresursu apjomu konkrētajā teritorijā.

Oficiālajā statistikas portālā (OSP) publicētā informācija liecina, ka 2021. gada sākumā **Jelgavas valstspilsētā** dzīvoja **55 336** iedzīvotāji, **Jelgavas novadā**, kurā apvienoti bijušie Jelgavas un Ozolnieku novadi – **31 969** iedzīvotāji, kas kopā ir **87 305** iedzīvotāji jeb 4,6% no visiem Latvijas Republikas iedzīvotājiem¹. Tāpat kā Latvijā kopumā, arī Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā ir vērojama iedzīvotāju skaita samazināšanās tendence. Latvijā kopumā iedzīvotāju skaits piecu gadu laikā kopš 2015. gada ir samazinājies par 4,7%, Jelgavas valstspilsētā – par **3,2%** jeb **1844** iedzīvotājiem un Jelgavas novadā – par **3,1%** jeb **1025** iedzīvotājiem. Nedaudz labvēlīgākas Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada demogrāfiskās attīstības tendences, salīdzinot ar valsti, skaidrojamas ar pievilcīgu dzīvesvidi un galvaspilsētas tuvumu.

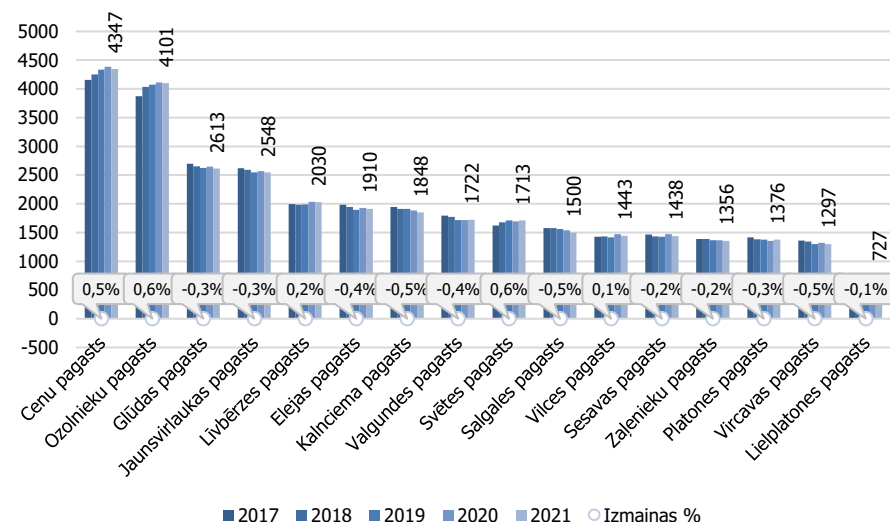

Attēls 2.1.1. Iedzīvotāju skaita dinamika Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā, 2015.–2021. gads, dati uz gada sākumu

Avots: CSP, atsaucis kods IRD060

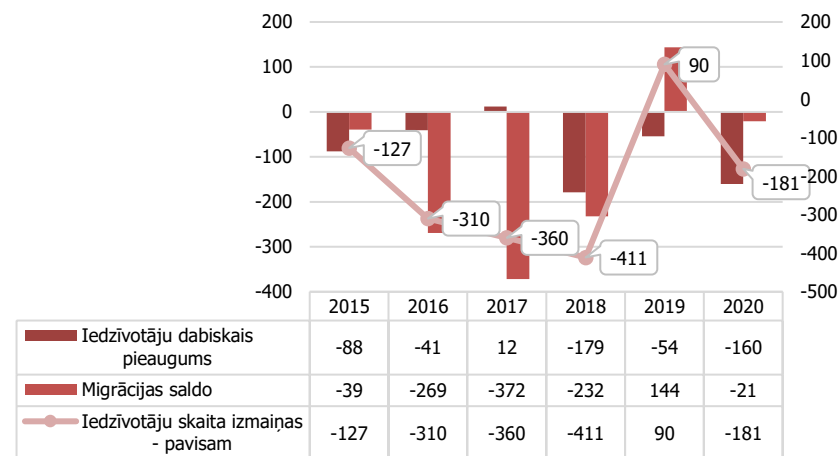
Jelgavas novadā atrodas **16** pagasti. 2021. gada sākumā iedzīvotāju skaita ziņā lielākais bija Cenu pagasts (4347 iedzīvotāji), mazākais – Lielplatones pagasts (727 iedzīvotāji). Pēdējo piecu gadu laikā (kopš 2017. gada sākuma) iedzīvotāju skaits ir pieaudzis tikai piecos pagastos (Ozolnieku, Svētes, Cenu, Līvērzes un Vilces pagastos), pārējos – samazinājies.

Iedzīvotāju skaita izmaiņas ir cieši saistītas ar kopējiem demogrāfiskajiem procesiem valstī. Kā galvenie iemesli iedzīvotāju skaita samazinājumam ir negatīvs dabiskais pieaugums un pieaugošs emigrējušo personu skaits. Dzīvi dzimušo skaits turpina samazināties, bet mirušo skaits pieaug.

Attēls 2.1.2. Iedzīvotāju skaita dinamika Jelgavas novada pagastos, 2017.–2021. gads, dati uz gada sākumu

Avots: CSP, atsaucis kods IRD060

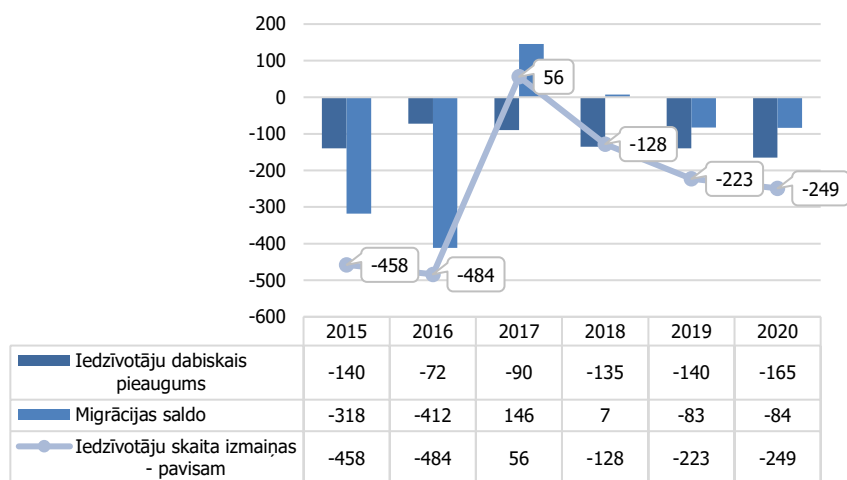

Attēls 2.1.3. Iedzīvotāju skaita izmaiņas Jelgavas valstspilsētā, 2015.–2020. gads

Avots: CSP, atsaucis kods IRS030

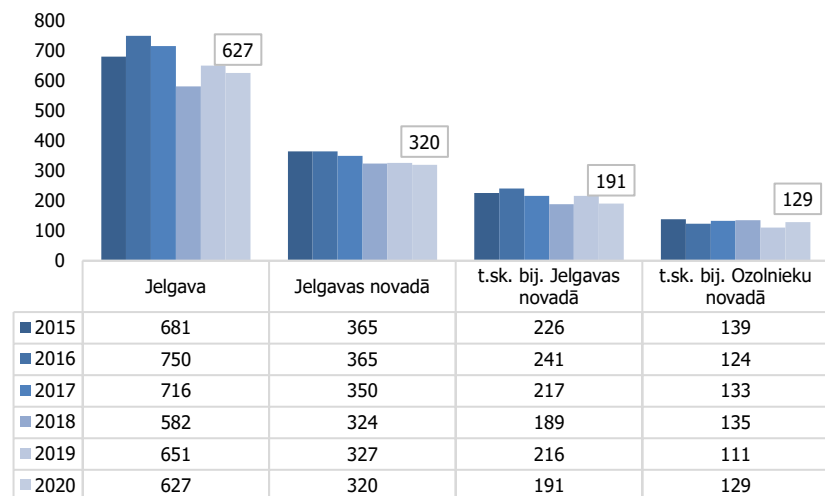
¹ Iedzīvotāju skaits ir norādīts pēc iedzīvotāju reģistrētās dzīvesvietas

Esošās situācijas raksturojums

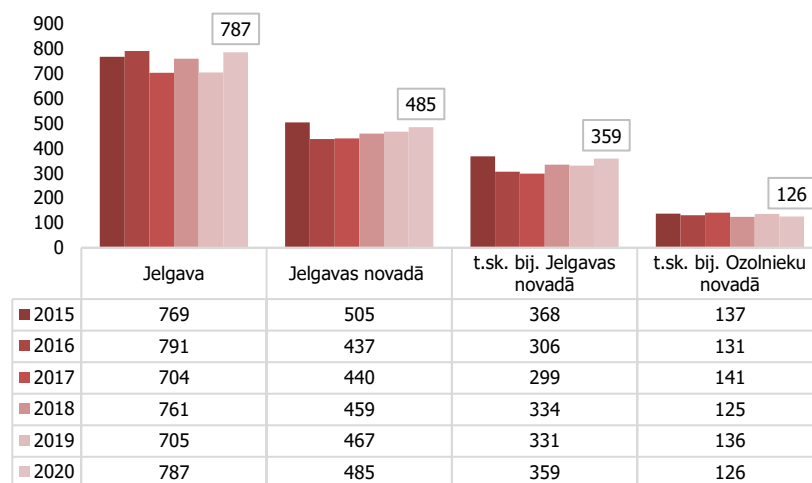
Attēls 2.1.4. Iedzīvotāju skaita izmaiņas Jelgavas novadā, 2015.–2020. gads

Avots: CSP, atsaucis kods IRS030

Attēls 2.1.5. Dzīvi dzimušo skaita dinamika Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā, 2015.–2020. gads

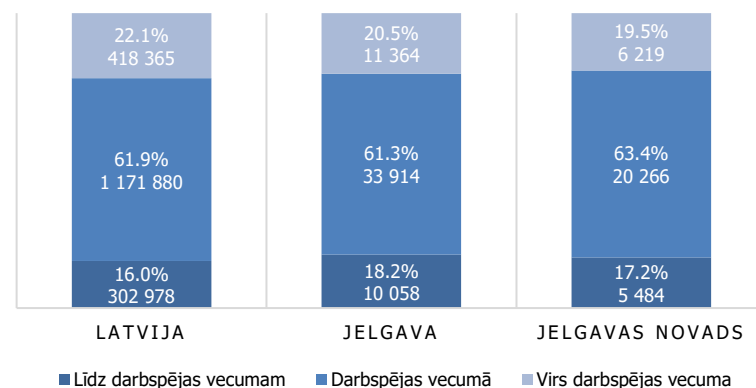
Avots: CSP, atsaucis kods IDS030

Attēls 2.1.6. Mirušo skaita dinamika Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā, 2015.–2020. gads

Avots: CSP, atsaucis kods IMV020

2021. gadā sākumā 61,3% Jelgavas valstspilsētas un 63,4% Jelgavas novada iedzīvotāju bija darbības vecumā, attiecīgi 20,5% un 19,5% – līdz darbības vecumam, 18,2% un 17,2% – virs darbības vecuma. Salīdzinot ar Latviju kopumā, gan valstspilsētā, gan novadā ir mazāks iedzīvotāju īpatsvars virs darbības vecuma un lielāks līdz darbības vecumam. Iedzīvotāju skaita attiecības starp trijām galvenajām vecuma grupām dod iespēju spriest par teritorijas demogrāfisko un ekonomisko potenciālu.

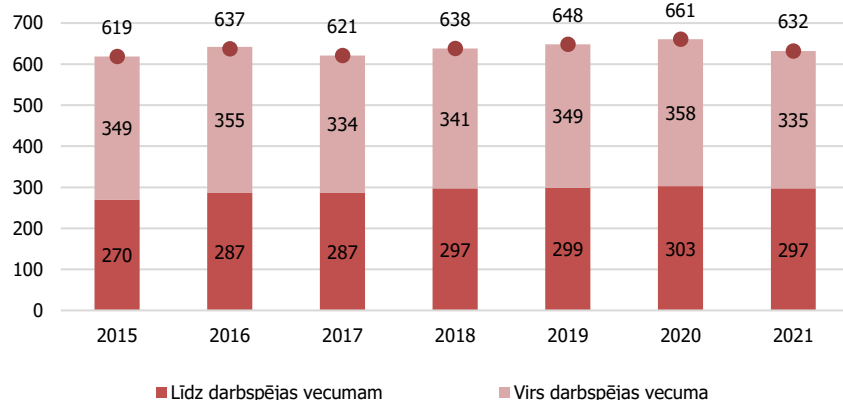

Attēls 2.1.7. Latvijas, Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada iedzīvotāju sadalījumā pēc darbības vecuma, dati uz 2021. gada sākumu

Avots: CSP, atsaucis kods IRD080

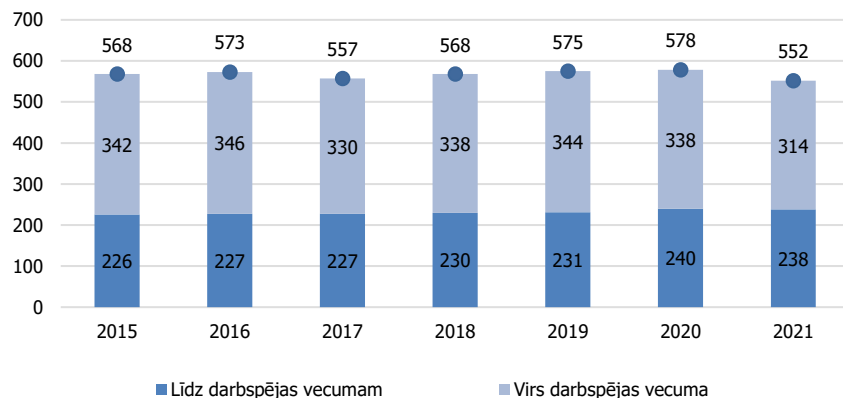
Esošās situācijas raksturojums

Bijušajā Ozolnieku novadā demogrāfiskā slodze² 2020. gadā bija 638, Jelgavas valstspilsētā nedaudz zemāka – 632, krietni zemāks šis rādītājs ir bijušajā Jelgavas novadā – 552, kas ir pat zemāks nekā vidēji Latvijā (616). Šo rādītāju ietekmē dzimstība, iedzīvotāju dzīves ilgums un likumdošanā noteiktais darbspējas vecums.

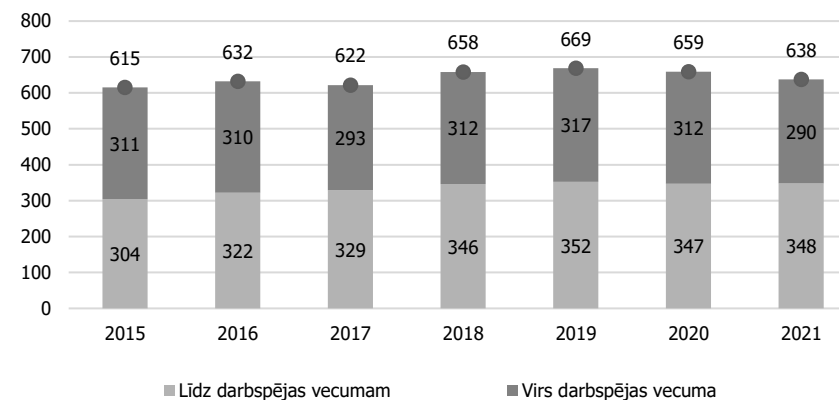
Attēls 2.1.8. Demogrāfiskā slodze Jelgavas valstspilsētā, 2015.–2021. gads, dati uz gada sākumu

Avots: CSP, atsaucis kods IRD020

Attēls 2.1.9. Demogrāfiskā slodze bijušajā Jelgavas novadā, 2015.–2021. gads, dati uz gada sākumu

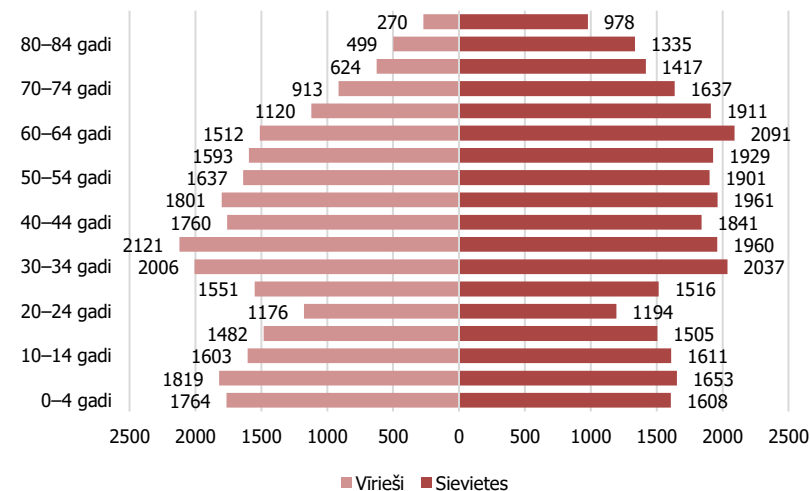
Avots: CSP, atsaucis kods IRD020

Attēls 2.1.10. Demogrāfiskā slodze bijušajā Ozolnieku novadā, 2015.–2021. gads, dati uz gada sākumu

Avots: CSP, atsaucis kods IRD020

2020. gadā 54,4% jeb 30 085 no visiem Jelgavas valstspilsētas iedzīvotājiem bija sievietes, 45,6% jeb 25 251 – vīrieši. Visās vecuma grupās pēc 45 gadu vecuma sieviešu īpatsvars ir lielāks. Vecuma grupā virs 85 gadi sieviešu skaits 3,6 reizes pārsniedz vīriešu skaitu.

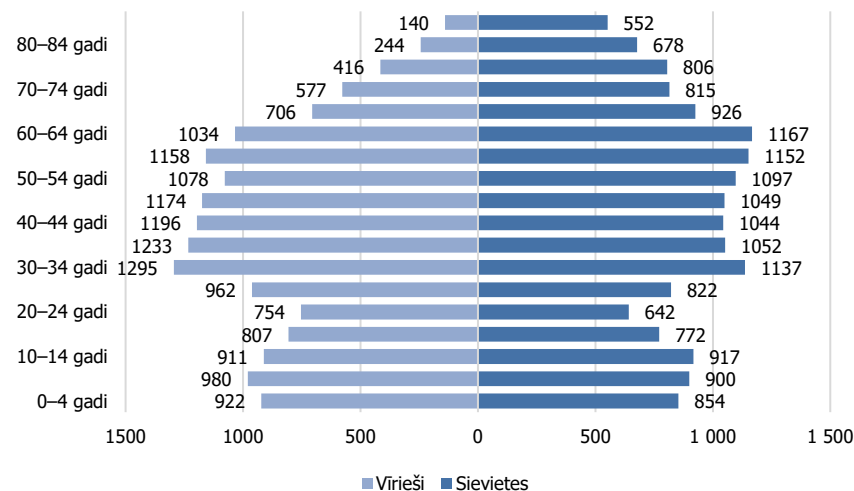
Attēls 2.1.11. Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju vecuma un dzimuma struktūra, dati uz 2021. gada sākumu

Avots: CSP, atsaucis kods IRD080

² Demogrāfiskā slodze ir darbspējas vecumu nesasnējušo un pārsnējušo personu skaita attiecība vidēji uz 1 000 personu darbspējas vecumā

Esošās situācijas raksturojums

Arī Jelgavas novadā sieviešu īpatsvars bija lielāks – 51,2% jeb 16 382, attiecīgi vīriešu īpatsvars bija 48,8% jeb 15 587. Sieviešu pārsvars bija lielāks vecuma grupās virs 60 gadiem.

Attēls 2.1.12. Jelgavas novada iedzīvotāju vecuma un dzimuma struktūra, dati uz 2021. gada sākumu

Avots: CSP, atsaucis kods IRD080

2021. gada sākumā Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju vidējais vecums bija 41 gads, bijušā Jelgavas novada – 43 gadi, bijušā Ozolnieku novada – 39 gadi. Latvijas iedzīvotāju vidējais vecums bija 42 gadi, kas pēdējos piecus gadus ir nemainīgs.

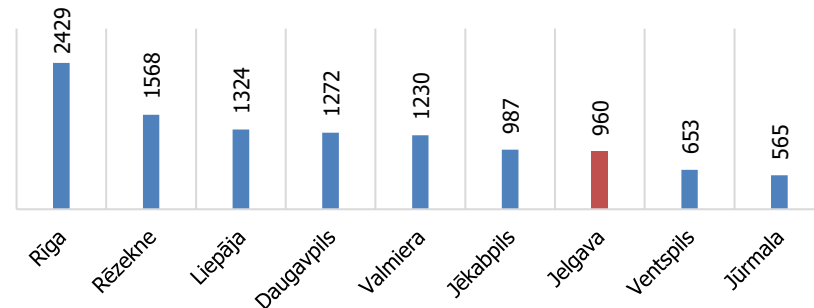
Diemžēl nelabvēlīgā demogrāfiskā situācija un negatīvās migrācijas tendences neļaus izvairīties no tālākas depopulācijas, un var prognozēt, ka līdz 2030. gadam iedzīvotāju skaits Jelgavas valstspilsētā saruks par 7,3%, bet Jelgavas novadā – par 10,5%, salīdzinot ar 2020. gadu³ (skat. tabulu 2.1.1.). Jāatzīmē, ka bijušajā Ozolnieku novadā tiek prognozēts iedzīvotāju skaita pieaugums, kas skaidrojams ar pieaugošo iedzīvotāju vēlmi dzīvot nelielā attālumā (< 50 km) ārpus galvaspilsētas un ārpus Jelgavas valstspilsētas, kā arī sakārtotu infrastruktūru un pieejamiem dzīvokļiem.

Tabula 2.1.1. Prognozētās iedzīvotāju skaita izmaiņas Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā

Pašvaldība	Iedzīvotāju skaits		Izmaiņas, %
	2021. gada sākumā	Prognoze 2030. gadā	
Jelgavas valstspilsēta	55 336	51 280	-7,3
Jelgavas novads	31 969	28 621	-10,5
bijušais Jelgavas novads	22 021	18 471	-16,1
bijušais Ozolnieku novads	9 948	10 150	2,0

Avots: CSP, atsaucis kods IRS030, SIA "Jāņa sēta", konsultantu aprēķins

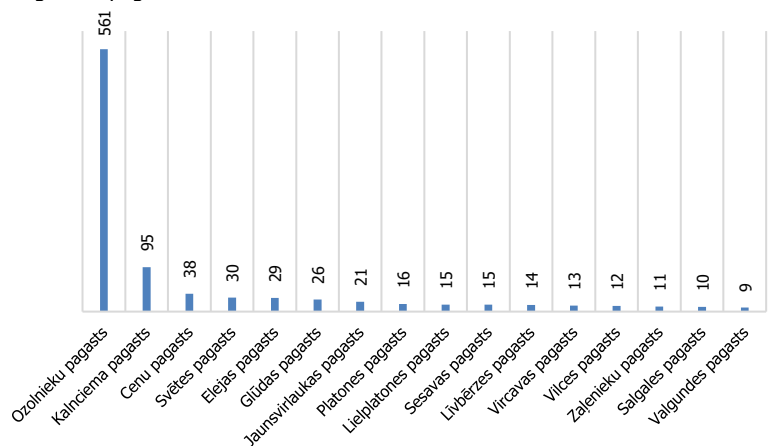
2021. gada sākumā iedzīvotāju blīvums Jelgavas valstspilsētā bija 960 cilvēki uz kvadrātkilometru (cilv./km²), kas bija septītais rādītājs starp 9 lielajām pilsētām⁴.

Attēls 2.1.13. Iedzīvotāju blīvums lielajās pilsētās 2021. gada sākumā (cilv./km²)

Avots: CSP, atsaucis kods IRD061, dati pēc iedzīvotāju reģistrētās dzīvesvietas

Vidējais iedzīvotāju blīvums 2021. gada sākumā bijušajā Jelgavas novadā bija 17 cilv./km², bijušajā Ozolnieku novadā – 36 cilv./km² (vidējais Latvijas iedzīvotāju blīvums bija 30 cilv./km²). No jaunizveidotā Jelgavas novada pagastiem vislielākais iedzīvotāju blīvums bija Ozolnieku pagastā – 561 cilv./km² - gandrīz līdzvērtīgs Jūrmalas pilsētas iedzīvotāju blīvumam (565 cilv./km²). Pārējos novada pagastos iedzīvotāju blīvums bija robežās no 95 cilv./km² Kalnciema pagastā līdz 9 cilv./km² – Valgundes pagastā.

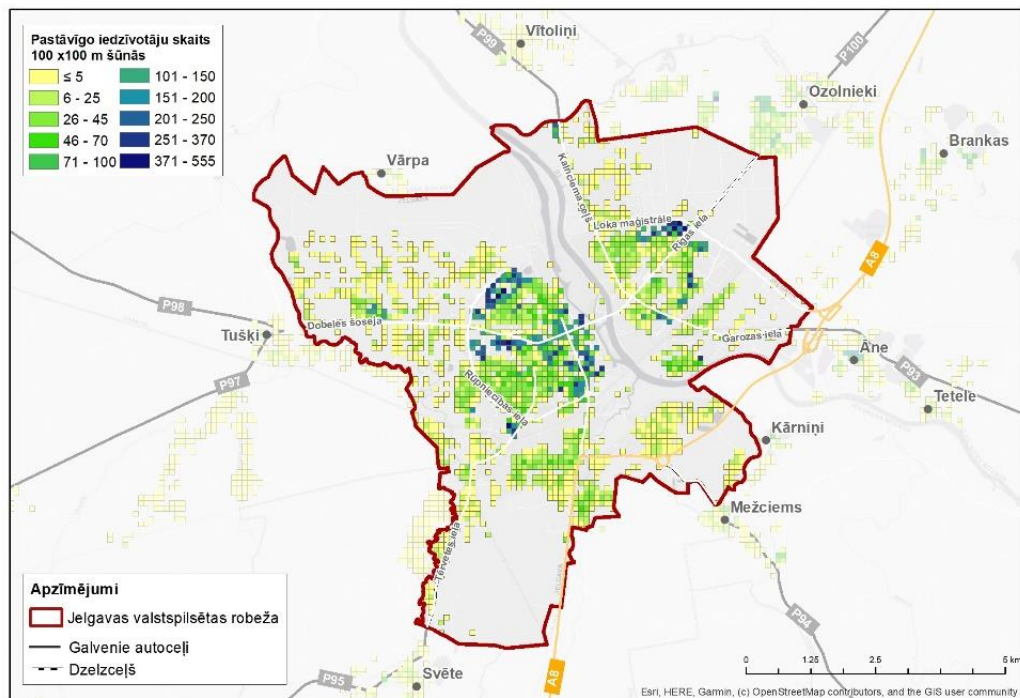

Attēls 2.1.14. Iedzīvotāju blīvums jaunizveidotā Jelgavas novada pagastos 2021. gada sākumā (cilv./km²)

Avots: CSP, atsaucis kods IRD061, dati pēc iedzīvotāju reģistrētās dzīvesvietas

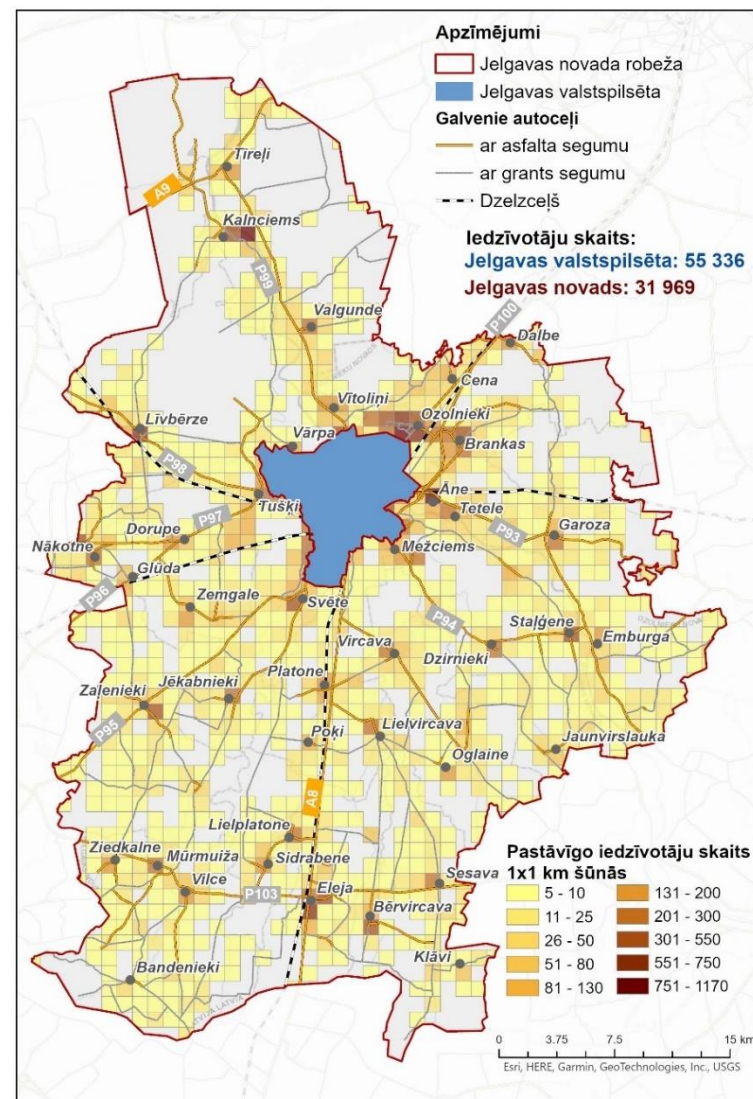
³ https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/files/profils_jelgavas_apvienotais_n-1.pdf

⁴ Līdz Administratīvi teritoriālajai reformai, kas stājās spēkā 2021. gada. 1. jūlijā, Latvijā bija deviņas republikas pilsētas – Rīga, Daugavpils, Jelgava, Jēkabpils, Jūrmala, Liepāja, Rēzekne, Valmiera, Ventspils

Attēls 2.1.15. Iedzīvotāju skaits un blīvums Jelgavas valstspilsētā, 2021. gada sākumā

Avots: CSP; atsaucis kods IRD061

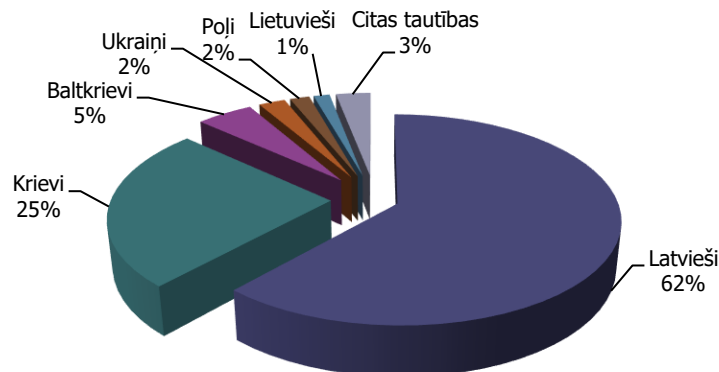

Attēls 2.1.16. Iedzīvotāju skaits un blīvums Jelgavas novadā, 2021. gada sākumā

Avots: CSP, atsaucis kods IRD061

Esošās situācijas raksturojums

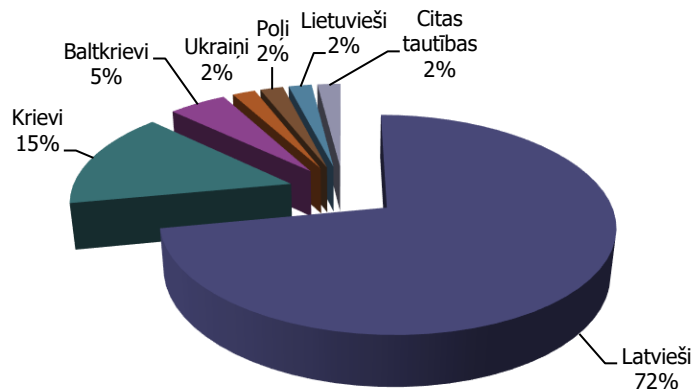
2021. gada sākumā pilsētā bija 61,7% latvieši, 25,1% krievi un 13,2% citu tautību iedzīvotāji. Pateicoties aktīvam pašvaldības darbam sabiedrības integrācijas jomā, Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju nacionālais sastāvs pēdējā desmitgadē ir mainījies - laika periodā no 2010. līdz 2020. gadam latviešu īpatsvars ir pieaudzis par 4 procentpunktiem, savukārt, krievu, baltkrievu, ukraiņu īpatsvars ir samazinājies (attiecīgi par 3,7; 1 un 0,6 procentpunktiem).

Attēls 2.1.17. Iedzīvotāju nacionālais sastāvs Jelgavas valstspilsētā, 2021. gada sākumā

Avots: CSP, atsaucis kods RIG040

Pēc etniskās piederības 72% Jelgavas novada iedzīvotāju bija latvieši, 15% - krievi, 13% - pārējie.

Attēls 2.1.18. Iedzīvotāju nacionālais sastāvs Jelgavas novadā, 2021. gada sākumā

Avots: CSP, atsaucis kods RIG040

2021. gada sākumā Latvijas pilsoņu īpatsvars Jelgavā, bijušajā Jelgavas novadā un bijušajā Ozolnieku novadā bija attiecīgi 85,8%, 88,3% un 90,8% (vidēji Latvijā – 86,7%). Latvijas nepilsoņu⁵ īpatsvars vislielākais bija Jelgavā – 11,5%, bijušajā Jelgavas novadā – 10,5%, bijušajā Ozolnieku novadā – 7,5% (vidēji Latvijā – 10,1%). Mazāk nekā 3% teritorijas iedzīvotājiem bija kādas citas valsts pilsonība.

2.2. Galvenie izaicinājumi un iespējamie risinājumi

IZAICINĀJUMI, PROBLĒMAS	IESPĒJAS, RISINĀJUMI
- Iedzīvotāju novecošanās, augsts demogrāfiskās slodzes līmenis. - Negatīva dabiskā pieauguma un pieaugošas emigrācijas rezultātā iedzīvotāju skaits kopumā samazinās, lai gan ģeopolitiskās situācijas ietekmē 2022. gada laikā deklarēto iedzīvotāju skaits ir pieaudzis gan valstspilsētā, gan novadā. - Emigrāciju veicina nepietiekams darbaspēka atalgojuma līmenis. - Relatīvi liels Latvijas nepilsoņu īpatsvars (2022. gadā Jelgavas valstspilsētā – 11,1%, Jelgavas novadā – 9,3%), kas netieši norāda uz salīdzinoši lielu iedzīvotāju daļu, kas nesocializējas un dzīvo citā informatīvajā telpā.	- Turpināt veidot labvēlīgu dzīves vidi, nodrošināt kvalitatīvus pašvaldības pakalpojumus, visām iedzīvotāju grupām pieejamus mājokļus. - Veicināt uzņēmējdarbību, jaunu, labi apmaksātu darba vietu radīšanu dažādās tautsaimniecības nozarēs. - Veidot ģimenēm ar bērniem atbalstošu vidi. - Īstenot remigrācijas atbalsta pasākumus. - Veicināt pensijas vecuma iedzīvotāju iesaisti sabiedrībā. - Sekmēt starpkultūru, starppaaudžu dialogu, pilsonisko līdzdalību un toleranci sabiedrībā, sociālā atstumtības riska mazināšanu un citus ar iekļaušanos sabiedrībā saistītus procesus.

⁵ Latvijas nepilsoņi ir Latvijas Republikā pastāvīgi dzīvojošas personas, kas līdz Padomju Sociālistisko Republiku Savienības (PSRS) sabrukumam bija PSRS pilsoņi, bet pēc tam nav ieguvušas nevienas valsts pilsonību

3. EKONOMIKA

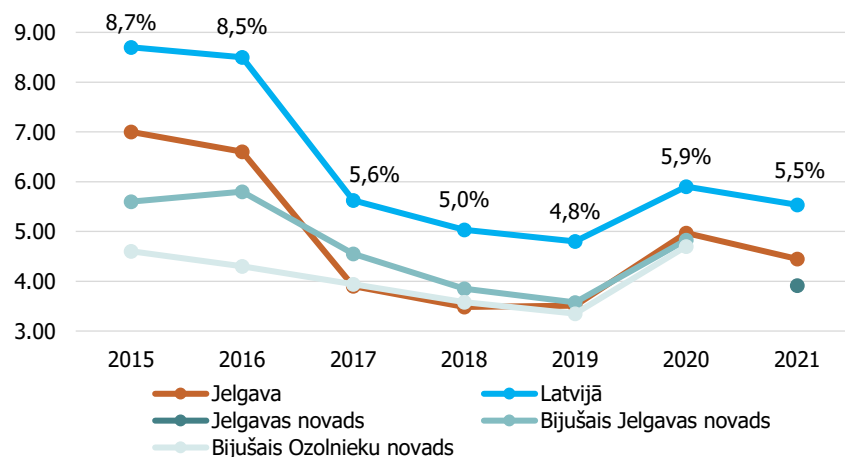
3.1. Nozares raksturojums

Bezdarbs

Bezdarba līmenis valstī laika periodā no 2017.-2021. gadam svārstījās 4,2-5,2% robežās, bet 2020. gadā rādītāja kāpumu līdz 6,0% izraisīja Covid-19 pandēmijas ierobežošanai veiktie pasākumi, īpaši nozarēs, kas tiešā veidā bija saistītas ar iedzīvotāju pārvietošanos un pulcēšanos. Jāņem vērā, ka, sākot ar 2017. gada jūliju mainījās bezdarba līmeņa aprēķina metodika, attiecinot reģistrēto bezdarbnieku skaitu pret darbības vecuma iedzīvotāju skaitu (iepriekš – pret ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaitu).

Gan **Jelgavas valstspilsētas**, gan **Jelgavas novada** (t.sk. bijušo Jelgavas un Ozolnieku novada) bezdarba līmeņa tendences ir līdzīgas Latvijas tendencēm, taču saglabājoties par 1,0-1,5 procentpunktu zemākā līmenī. Līdz ar pandēmijas ietekmes mazināšanos, 2021. gada 2.pusgadā bezdarba līmenis samazinājās, sasniedzot attiecīgi 4,5% valstspilsētā un ~3,9% Jelgavas novadā. 2020. gadā, kas bija bezdarba līmeņa kāpuma gads, no Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) Jelgavas filiālē reģistrētajiem bezdarbniekiem Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada teritorijā 13,8% bija ilgstošie bezdarbnieki. Kā problēmgrupas jāmin jaunieši vecumā no 15–24 gadiem (8,3%), pirmspensijas vecuma bezdarbnieki (12,8%) un bezdarbnieki ar invaliditāti (12,9%). No reģistrētajiem bezdarbniekiem lielāku īpatsvaru veidoja bezdarbnieki ar vispārējo (26%) un profesionālo izglītību (32,6%). Valsts vidējie rādītāji norāda uz līdzīgām tendencēm.

Covid-19 pandēmijas izraisītās sekas kopumā ir atstājušas negatīvu ietekmi uz iedzīvotāju ekonomisko aktivitāti, kas līdztekus demogrāfiskiem procesiem sašaurina darbaspēka piedāvājumu darba tirgū un paaugstina darbaspēka nepietiekamības riskus.

Attēls 3.1.1. Vidējais bezdarba līmenis, 2015.–2021. gads, %

Avots: Nodarbinātības valsts aģentūra

Aktīvi tiek izmantotas NVA piedāvātās iespējas dažādās programmās, t.sk. pašvaldības ik gadu piedalās valsts finansētā nodarbinātības pasākuma "Algoti sabiedriskie darbi" īstenošanā.

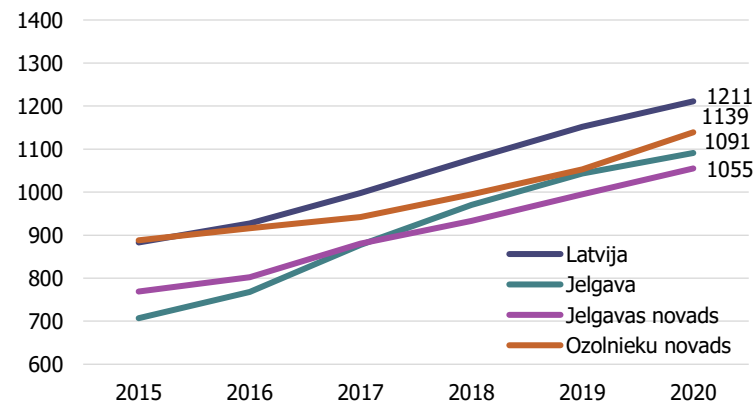
Jelgavas novada astoņos aktivitāšu centros tiek realizētas praktiskas nodarbības, dažādu prasmju apguvei radošās darbnīcās iesaistot iedzīvotājus no sociālam riskam pakļautām iedzīvotāju grupām, ko ik gadu izmanto vairāki tūkstoši iedzīvotāju dažādās mērķa grupās.

Darba samaksa

Strādājošo vidējā bruto darba samaksa **Jelgavas valstspilsētā**, tāpat kā valstī kopumā, pieaug, 2020. gadā vidēji sasniedzot 1091 EUR mēnesī, taču joprojām atpaliek no Rīgas (1341 EUR), Liepājas (1152 EUR), Valmieras (1144 EUR) un Ventspils (1104 EUR) darba samaksas līmeņa. Laika periodā no 2015.–2020. gadam vidējā bruto darba samaksa pilsētā ir palielinājusies par 35%, tomēr bija zemāka nekā vidēji valstī – 2020. gadā par 9,9%, un līdz ar aktivitāšu samazināšanos darba tirgū, pieauguma tempi ir kļuvuši lēnāki.

Bijušajā Jelgavas novadā vidējā darba samaksa 2020. gadā bija 1055 EUR mēnesī, savukārt **bijušajā Ozolnieku novadā** – 1139 EUR, kas pārsniedz Jelgavas valstspilsētas rādītāja līmeni, ko ietekmē faktors, ka liela daļa Ozolnieku novada iedzīvotāju izmanto Rīgā un Pierīgā sniegtās darba iespējas, kur darba samaksa ir augstāka.

Vidējās darba samaksas pieaugumu veicina darbaspēka pieprasījuma palielināšanās, darba tirgus piedāvājuma sašaurināšanās, darbaspējīgo iedzīvotāju skaita samazināšanās un darbaspēka produktivitātes pieaugums.

Attēls 3.1.2. Strādājošo vidējā bruto darba samaksa, 2015.–2020. gads, EUR

(pavisam, bez privātā sektora komersantiem ar nodarbināto skaitu <50)

Avots: CSP, avsaucis kods DSV060

Uzņēmējdarbības vide

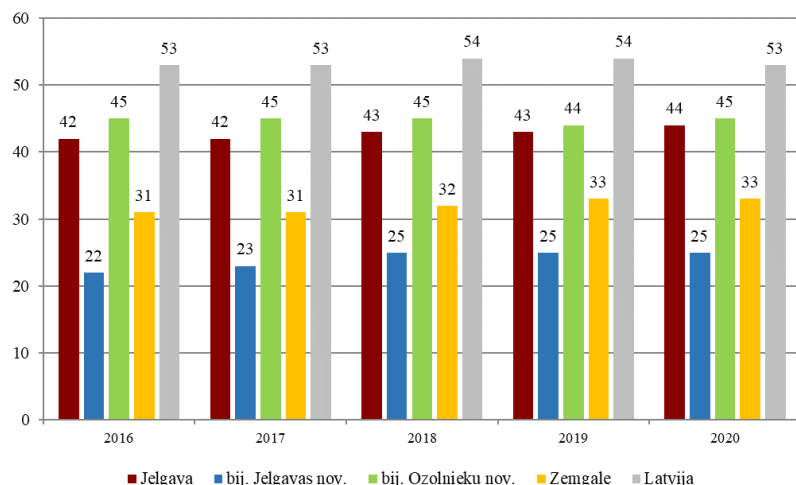
Jelgava ir Zemgales plānošanas reģiona ekonomikas centrs – 2020. gadā no 504 Zemgales reģionā reģistrētajiem uzņēmumiem 30% atradās Jelgavas valstspilsētā - Jelgavā darbojās 2460 individuālie komersanti un komercsabiedrības, t.i. 44 uzņēmumi uz 1000 iedzīvotājiem

Komersantu sadalījums pēc nodarbināto skaita Jelgavas valstspilsētā dažādās uzņēmumu grupās ir ļoti atšķirīgs, dominē mikrolīmeņa komersanti (0–9 darbinieki) – 93,4%, 5,2% ir mazie komersanti (10–49 darbinieki), 1,2% vidējie (50–249 darbinieki) un 0,05% jeb 2 lielle komersanti ar darbinieku skaitu virs 250.

Jelgavas valstspilsētas uzņēmumi pamatā darbojas šādās nozarēs: vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība, automobiļu remonts (721 uzņēmums), profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi (466 uzņēmumi), būvniecība (373 uzņēmumi), apstrādes rūpniecība (305 uzņēmumi), operācijas ar nekustamo īpašumu (211 uzņēmumi) un transports un uzglabāšana (193 uzņēmumi). Pēc Lursoft datiem 2020. gadā Jelgavas valstspilsētā tika reģistrēti 223 jauni uzņēmumi, likvidēti 215 uzņēmumi. Jelgavas novadā 2020. gadā reģistrēti 68 jauni uzņēmumi, savukārt likvidēti 70 uzņēmumi.

Bijušajā Jelgavas novadā uz 2021. gada 1. janvāri pēc Lursoft datiem bija reģistrēti 1957 uzņēmumi. Uzņēmumu kopskaits bijušajā Jelgavas novadā – 1744 (dati no Lursoft 07.04.2021.). Uzņēmumu kopskaits bijušajā Ozolnieku novadā – 883 (dati no Lursoft 07.04.2021.).

Jelgavas novada ekonomikas struktūrā līdz ar apstrādes rūpniecību (38%), kā arī mazumtirdzniecību un vairumtirdzniecību, automobiļu un motociklu remontu nozari (13%) būtisku lomu ieņem lauksaimniecība un mežsaimniecība (16%). Pēc Lursoft datiem uzņēmumi ar lielāko apgrozījumu 2020. gadā Jelgavas novadā ir lauksaimnieciskās produkcijas ražošanas uzņēmumi, rūpnieciskās ražošanas uzņēmumi, kā arī būvniecības uzņēmumi.

Attēls 3.1.3. Komerccabiedrību skaits uz 1 000 iedzīvotājiem Latvijā, Zemgalē, Jelgavā, bij. Jelgavas novadā, bij. Ozolnieku novadā (2020. gads)

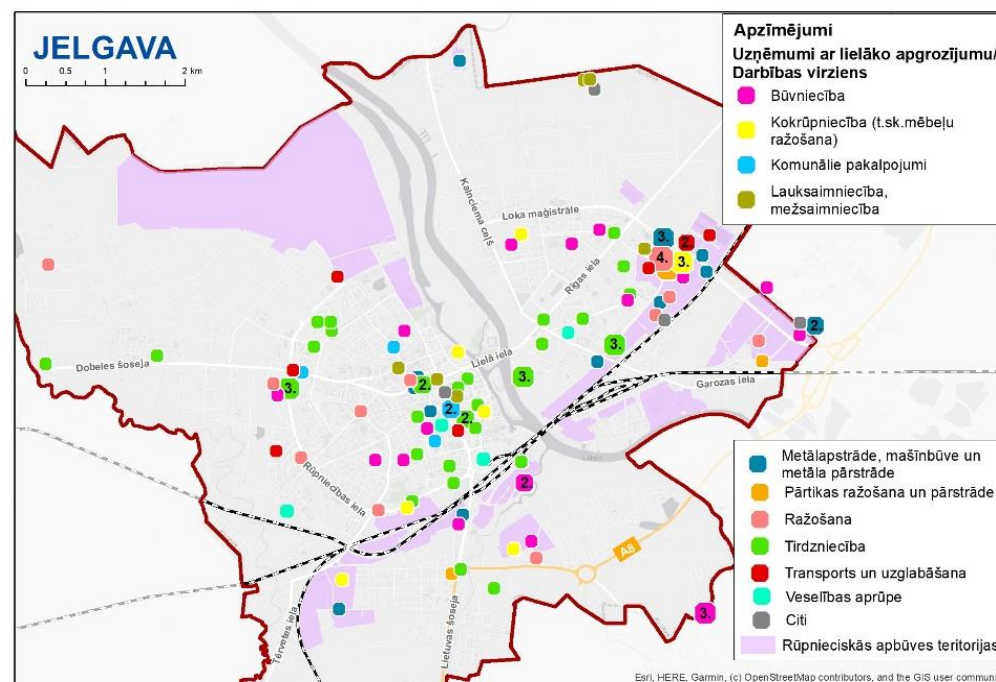
Avots: CSP, atsaucis kods UZS040

Industrializācija, ražošana un loģistika

Jelgavas valstspilsēta ir industriāla pilsēta ar attīstītu apstrādes rūpniecību, kuras dominējošās nozares ir metālapstrāde, mašīnbūve, kokapstrāde, pārtikas ražošana, plastmasu pārstrāde. Apstrādes rūpniecības uzņēmumu skaits un apgrozījuma pieaugums ir uzskatāms par nozīmīgu rādītāju valstspilsētas ekonomikas attīstībai.

Produkcijas izlaide apstrādes rūpniecības nozarē 2020. gadā (216 456,9 tūkst. EUR), salīdzinot ar 2015. gadu (128 399,7 tūkst. EUR), palielinājies par 40,6%, produkcijas apgrozījums – par 42,8%. 2020. gadā eksports veidoja 63,4% no produkcijas apgrozījuma, tā īpatsvars, salīdzinot ar 2015. gadu, samazinājies par 3,7 procentpunktiem, savukārt apgrozījums vietējā tirgū ir palielinājies līdz 36,6%, salīdzinot ar 32,9% 2015. gadā. Ekonomiskā aktivitāte apstrādes rūpniecībā ir salīdzinoši liela, ko veicina gan uzņēmēju spēja palielināt konkurētspēju, gan pieprasījuma dinamika lielākajos eksporta tirgos, kā arī būvniecības sektorā.

Jelgavā ir vēsturiski izveidojušās rūpnieciskās teritorijas, kuras tiek mērķtiecīgi sakārtotas, ar Eiropas Savienības fondu atbalstu pašvaldībai attīstot transporta un inženiertehnisko infrastruktūru. Bijušā lidlauka teritorija ~ 300 ha platībā ir ar vislielāko teritorijas izmantošanas potenciālu pilsētā.

Attēls 3.1.4. Jelgavas valstspilsētas industriālās zonas un uzņēmumi, 2021. gada sākumā

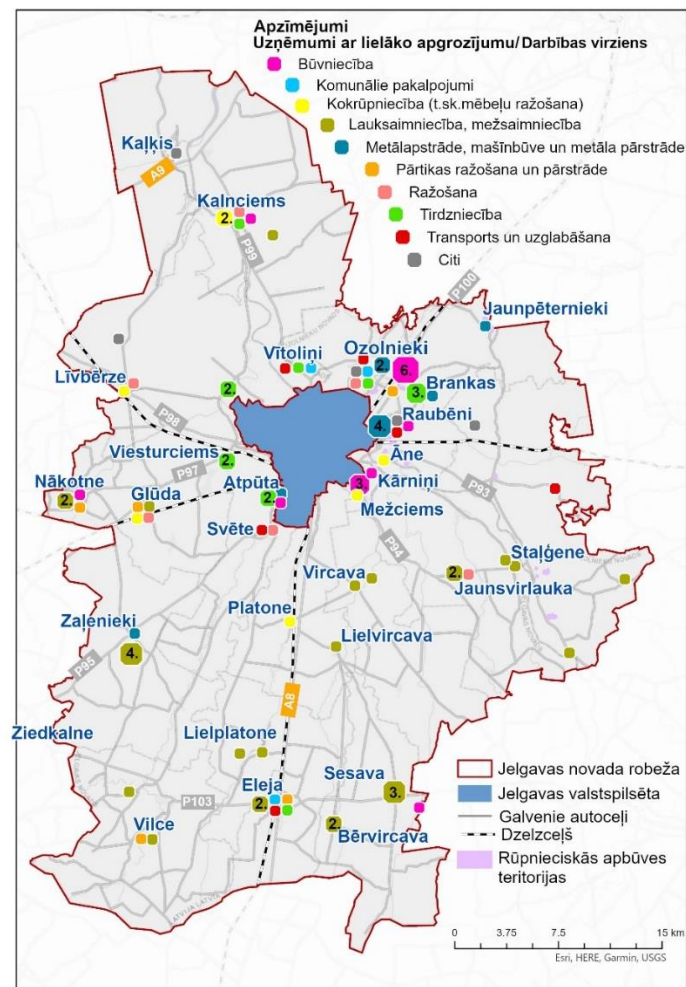
Avots: Jelgavas valstspilsētas pašvaldība, Lursoft

Jelgavas novada galvenās rūpniecības nozares ir derīgo izrakteņu – kūdras – ieguve un pārstrāde, kokapstrāde un metālapstrāde.

Esošās situācijas raksturojums

Nozīmīgs Jelgavas novada resurss ir derīgie izrakteņi, kas izvietoti vienmērīgi visā novada teritorijā. Līvērzes, Valgundes un Kalnciema pagastu teritorijās tiek iegūta kūdra un māls. Glūdas, Jaunsvirlaukas, Līvērzes, Svētes, Vircavas, Vilces un Zaļenieku pagastos tiek iegūta smiltis un smiltis – grants, ko izmanto ceļu būvniecībā.

Jelgavas novada dienvidu daļā iespējama pazemes termālo ūdeņu izmantošana enerģijas ieguvei.

Attēls 3.1.5. Jelgavas novada industriālās zonas un uzņēmumi, 2021. gada sākumā

Avots: Jelgavas novada pašvaldība, Lursoft

Lauksaimniecība

Jelgavas valstspilsētā lauksaimniecībā izmantojamās zemes aizņem vien nepilnus 5%.

Savukārt, Jelgavas novadā auglīgās lauksaimniecības zemes ir nozīmīgs uzņēmējdarbības resurss, kas aizņem 55% no novada teritorijas. Vairāk nekā 90% no šīm platībām ir aramzeme, kas intensīvi tiek apstrādāta un izmantota, galvenokārt, augkopībā. Labi ekonomiskie rādītāji ir arī saimniecībām, kuru pamatnozare ir piena un gaļas lopkopība. Vairākas saimniecības nodarbojas ar dārzena audzēšanu.

Līdzās tradicionālai lauksaimniecībai ir priekšnoteikumi netradicionālās lauksaimniecības attīstībai, ražojot produkciju, kas vēsturiski nav bijusi populāra nodarbe novadā, piemēram, upenes, smiltisērkšķi, ķirši, cidonijas, dzērvenes, avenas (īpaši dzeltenās), ķīmenes, ārstnieciskie augi tējām, u.c.

Mežsaimniecība

Atbilstoši Valsts zemes dienesta datiem meži aizņem 18,1% (1095 ha) no Jelgavas valstspilsētas teritorijas, savukārt Jelgavas novadā meži aizņem vairāk nekā 30% jeb 48,5 tūkst. ha. Ar mežu klātās teritorijas lielu daļu bijušajā Ozolnieku novada teritorijā aizņem zinātniskās izpētes meži.

Mežu apsaimniekotāji ir valsts institūcijas, zemnieku un piemājas saimniecības un pašvaldības. Daļa no mežiem, kas robežojas ar Jelgavas valstspilsētu, tiek izmantotas pilsētas iedzīvotāju atpūtas un rekreācijas vajadzībām, un ir iekļauti mežu aizsargjoslā ap pilsētām.

Tūrisms

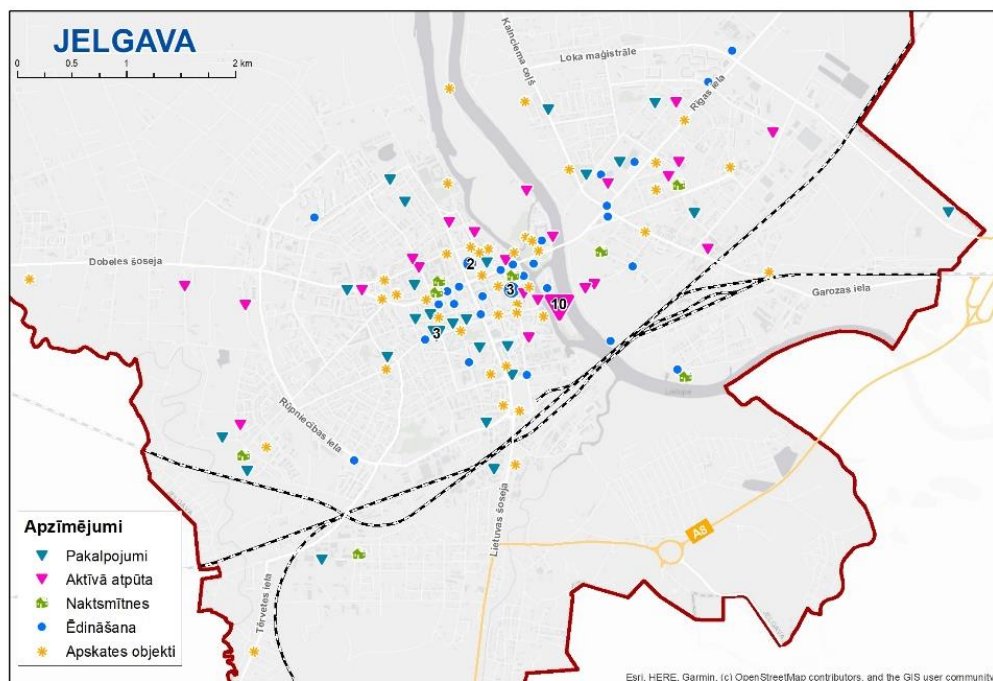
Jelgavas valstspilsētas pašvaldības iestāde „Jelgavas reģionālais tūrisma centrs” (JRTC) veicina tūrisma attīstību Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā, t.sk. tūrisma informācijas centra darbības nodrošināšanu, kompleksa tūrisma piedāvājuma, mērķtiecīga tūrisma mārketinga veidošanu, dalību starptautiskos un vietēja līmeņa tūrisma pasākumos.

Jelgavas valstspilsēta un Jelgavas novads ir iecienīts galamērķis vietējo ceļotāju vidū, jo ir ērti sasniedzams, līdz ar to vienas dienas ceļotāji no Rīgas un tuvākās apkārtnes ierodas gan baudīt tūrisma piedāvājumu, gan arī apmeklēt kultūras pasākumus pilsētā.

Pēdējos gados **Jelgavas valstspilsētu** dēvē par festivālu pilsētu, plašais pasākumu klāsts, tūrisma resursu izmantošana, izveidotā tūrisma infrastruktūra un aktuālās informācijas pieejamība veido pozitīvo pilsētas tūrisma tēlu un piesaista lielu vietējo iedzīvotāju un tūristu interesi. Pilsētā apmeklētākie objekti ir Karameļu darbnīca, Jelgavas Sv. Trīsvienības baznīcas tornis, Ģ. Eliasa Jelgavas Vēstures un mākslas muzejs, Jelgavas pils muzejs, skatu tornis Lielupes palienes plāvās. Kā būtiski tūrisma resursi valstspilsētā ir salas, upes, zaļās teritorijas, kas kalpo gan tūristu, gan vietējo iedzīvotāju brīvā laika pavadīšanas mērķiem. Tūristu iecienīta pastaigu vieta ir Pilssala, kurā atrodas atpazīstams tūrisma objekts - Jelgavas pils, un Lielupes palienes plāvās, kurās ganās vairāk nekā 80 savvaļas zirgi. Par daudzfunkcionālu aktīvās atpūtas zonu un lielāko pasākumu un festivālu norises vietu ir kļuvusi Pasta sala. Jelgavā ir piesātināts ūdens tūrisma piedāvājumam vasaras sezonā, ietverot izbraucienus ar kuģiņiem, ūdens velosipēdiem, laivām un airdējiem.

Valstspilsētas pašvaldība ar ES fondu atbalstu 2022. gadā atjaunojusi divus kultūrvēsturiskā mantojuma objektus – senās koka mājas Jelgavas vecpilsētā, izveidojot jaunus tūrisma objektus – Jelgavas vecpilsētas māju, Zemgales Restaurācijas centru, Dzīvesziņas un arodu sētu, radot iespēju attīstīt tūrisma un kultūras aktivitātes, konkurētspējīgu amatniecību un uzņēmējdarbību.

Esošās situācijas raksturojums

Attēls 3.1.6. Jelgavas valstspilsētas tūrisma objekti

Avots: JRTC

Nakšņošanas rādītāji Jelgavā, tāpat kā Zemgales reģionā ir viszemākie Latvijā gan mītnu skaita, gultasvietu, numuru skaita ziņā, attiecīgi arī gandrīz divreiz mazāks apkalpoto viesu skaits un pavadītās nakts tūristu mītnes. Komplekso piedāvājumu trūkums, kā arī Rīgas tuvums rada zemu pieprasījumu pēc nakšņošanas, tādējādi tūristu mītnes nespēj attīstīt savu piedāvājumu. Joprojām ir attīstības iespējas mazo viesu māju, privāto pansiju, treileru parku piedāvājuma paplašināšanā. Lai turpinātu attīstīt tūrisma infrastruktūru, nepieciešams pilnveidot norāžu zīmju tīklu, kā arī integrēt pilsētvidē dažādus digitālos risinājumus, t.sk. audiogidu, attīstīt velotūrisma infrastruktūru ar marķējumiem, nodrošinot veloceliņu drošības līmeņa paaugstināšanu.

Jelgavas novada tūrisma piedāvājums ir plašs gan kultūrvēsturisko objektu, gan dabas tūrisma objektu, gan arī lauku tūrisma ziņā. Piedāvājumā ir gan atpazīstami un līdz šim populāri tūrisma objekti, gan top arvien jauni interesanti piedāvājumi. Apkopojot tūrisma produktu un pakalpojumu izmantošanas iespējas – kultūrvēsturisko un sakrālo objektu apmeklējumu, aktīvās atpūtas iespējas, amatnieku darbnīcu un mājražotāju saimniecību apmeklējumu, piedāvājumi ģimenēm ar bērniem, senioriem, pasākumu apmeklējumu, nakšņošanas un ēdināšanas iespējas u.c., veidojas plašs un daudzveidīgs vietējā tūrisma piedāvājums un interesanti tūrisma maršruti. Kultūrvēsturisko objektu piedāvājumā tiek izmantoti arī interaktīvi risinājumi.

Arī tūrisma infrastruktūra pēdējo gadu laikā tiek pilnveidota, ir izvietotas norādes zīmes un informācijas stendi, atjaunota transporta infrastruktūra, kas ļauj sasniegt lielākās apdzīvotās vietas, kur koncentrējas tūrisma objekti. Ir uzsākta arī velo tūrisma infrastruktūras attīstība. Šobrīd velo tūrisma infrastruktūra ir vērtējama kā nedroša, jo velo maršruti ved pa intensīviem satiksmes autoceļiem un nav izveidots atsevišķs veloceliņš, kas ļoti paaugstina satiksmes bīstamību.

Tiek strādāts un ir jau labas iestrādes **Jelgavas novada muižu tematiskajā specializācijā**, ņemot vērā to vēsturisko darbību. Tas palīdz veidot unikālu un atšķirīgu piedāvājumu un izglītojošas programmas:

- Lielplatones muiža – vēsturiskās veļas mazgāšanas tradīciju programma muižas vežūzī;
- Lielvircavas muiža – 19. gs. modes vēstures stāsti un prezentācija, 19. gs. puses Kurzemes muižas kungu mājas sadzīves telpu un priekšmetu ekspozīcija;
- Elejas muižas parks un Tējas namiņš – pastaigas un atpūta parkā, ģimeniski un muzikāli pasākumi un tējas tradīcijas Tējas namiņā;
- Staļģenes muiža – latviešu gadskārtu tradīciju aplis un folkloras pasākumi muižas parkā;
- Vilces muiža – dabas izpētes ekspozīcija un spēles muižas parkā un dabas parkā "Vilce", diskgolfa iespējas, izziņošanas ekskursijas dabas takās;
- Vircavas muiža – muižas vēstures stāsti un pastaigas parkā gida pavadībā;
- Zaļenieku muiža – Restaurācijas nams, muižas pils vēstures un restaurācijas stāsti gida pavadībā, meistarklases restaurācijas namā.

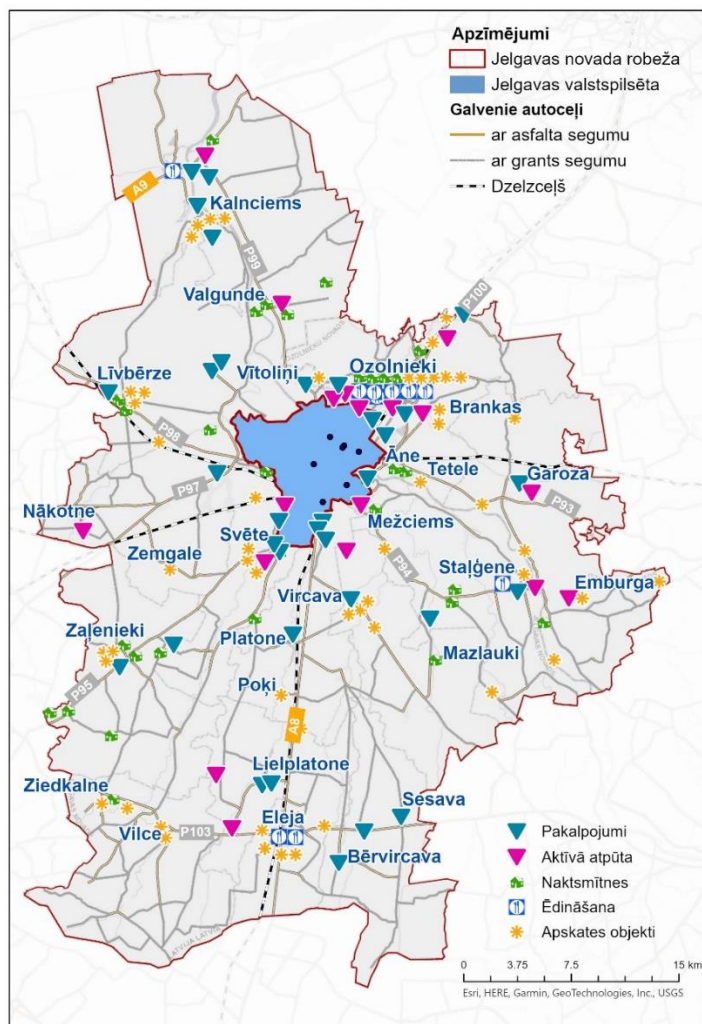
Sadarbība ar privātajām muižām:

- Abgunstes muiža – radošuma rezidence, atvērtās radošās darbnīcas, meistarklases, svinību un pasākumu vieta, viesu māja, keramikas ceplis;
- Berkenes muiža – SPA un viesu māja;
- Blankenfeldes muiža – vēsturiski muiža, kur viesojies Francijas karalis Luijs VIII, viesu māja, vietējo augļu produkti;
- Svētes muiža – notiek atjaunošanas darbi, teritorijas sakārtošana, lapene – tikšanās vieta parkā, pamazām sāk pievilkt tūristus;
- Bramberģes muiža – notiek atjaunošanas darbi, teritorijas sakārtošana, pamazām ieiet tūrisma aprītē.

Gan valstspilsētai, gan novadam. pasākumi un svētki ir nozīmīgs instruments vietējās identitātes stiprināšanā un viesu piesaistīšanā, tie pēdējos gados veidojas arvien atpazīstamāki un vērienīgāki, turklāt nozīmīgs faktors ir kopīgs un savlaicīgs mārketinga, izmantojot dažādu informācijas avotu iespējas. Plašajā pasākumu klāstā vairāki ir tradicionāli jau ilgāku laiku, daži tikai veidojas par interesantu un iecienītu tradīciju.

Citas nozīmīgas aktivitātes:

- Kombinētie tūrisma maršruti un mārketinga akcijas, apvienojot vietējo ražotāju un kultūrvēsturisko objektu piedāvājumu, kas dod iespēju piesaistīt vairāk interesentu un apmeklētāju.
- Regulāra sadarbība ar novada vietējiem ražotājiem un atvērtajām saimniecībām, gan sniedzot iespēju apmācībām, gan iesaistot projektos.
- Dabas resursu izmantošana – maršrutu piedāvājumi, dabas gidu piesaiste
- Ūdens resursu plašāka izmantošana – Lielupes baseina upju tīkla iespēju izmantošana tūrismā – sadarbībā ar privātajiem uzņēmumiem.
- ES projektu finansējuma piesaiste kultūrvēsturisko un dabas objektu infrastruktūras saglabāšanai un attīstībai.

Attēls 3.1.7. Jelgavas novada tūrisma objekti

Avots: JRTC

Atbalsts uzņēmējdarbībai

Jelgavas valstspilsētas pašvaldības atbalsts uzņēmējdarbībai:

- Jelgavas valstspilsētas pašvaldības profesionālās tālākizglītības iestādes "Zemgales reģiona kompetenču attīstības centrs" (ZRKAC) Uzņēmējdarbības atbalsta nodaļa veic izglītojošo, konsultatīvo darbu ar vietējiem uzņēmējiem, organizē sadarbības tīklu veidošanu; sekmē sasaiti starp izglītību, pētniecību un uzņēmējdarbību, veicot informācijas un zināšanu pārnesei;
- notiek regulāra sadarbība ar ministrijām, citām valsts pārvaldes iestādēm, nevalstiskajām organizācijām, citām pašvaldībām, lai reklamētu un piedāvātu Jelgavu kā pievilcīgu vietu ārvalstu investīcijām;
- investoru piesaistei tiek sagatavotas piedāvājumu paketes, t.sk. par brīvajām pašvaldības zemes platībām. Notiek individuāls darbs ar katru potenciālo investoru, sniedzot palīdzību nepieciešamās informācijas un dokumentācijas sagatavošanā iesniegšanai valsts un pašvaldības institūcijās;
- grantu programmas "Atbalsts komersantiem un saimnieciskās darbības veicējiem" ietvaros uzņēmējiem ir iespēja saņemt līdz pat 10 000 EUR finansiālu atbalstu no pašvaldības sava projekta realizācijai;
- tiek organizēts konkurss "Jelgavas valstspilsētas Gada balva uzņēmējdarbībā", kurā uzņēmumi tiek vērtēti trīs nominācijās – "Sociāli atbildīgs uzņēmums", "Radošs uzņēmums" un "Gada debija";
- tiek piešķirti atvieglojumi nekustamā īpašuma nodokļa maksājumiem;
- turpinās pilsētas tehniskās infrastruktūras (ceļi, ielas, inženierkomunikācijas) sakārtošana un attīstība, t.sk. pilsētas industriālajās, degradētajās teritorijās, lai radītu labvēlīgu vidi uzņēmējdarbības attīstībai, investoru ienākšanai un jaunu darba vietu radīšanai;
- pašvaldība attīsta zināšanu un inovāciju potenciālu, atbilstoši darba tirgus prasībām un izglītojamo vajadzībām uzlabojot dažādu pakāpju izglītības kvalitāti;
- tiek veidota draudzīga vide ģimenēm ar bērniem, veidojot jaunus bērnudārzus un plānojot īres namu būvniecību kvalificētu speciālistu piesaistei.

Jauno uzņēmēju atbalstam Jelgavas valstspilsētā ir izveidots Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras (LIAA) Jelgavas biznesa inkubators, kas veicina komercdarbības attīstību, nodrošina jaunus uzņēmējus ar telpām, infrastruktūru, kontaktiem, specializētām konsultācijām un citiem pakalpojumiem.

Jelgavas novada pašvaldības atbalsts uzņēmējdarbībai:

- uzņēmējdarbības atbalsta speciālists – nodrošina semināru, lekciju, jaunākās informācijas izplatīšanu un pasākumu organizēšanu uzņēmējiem;
- starta kapitāla piešķiršana potenciālajiem uzņēmējiem;
- mazo uzņēmēju, mājražotāju iesaiste pasākumos, tirdziņos, akcijās, reprezentācijas priekšmetu nodrošinājumā;
- konkurss "Esi uzņēmējs Jelgavas novadā" un "Uzņēmēju gada balva", kur reklamē konkrētajās nišās uzvarējušos uzņēmumus;
- resursu nodrošinājums – galdu, telpu nodrošinājums tirdziņiem un izstādēm;
- regulāri pasākumi uzņēmējiem – Kalnciema kvartāla tirgus, Uzņēmēju tīklošanās vakars, Ražas svētku gadatirgus;
- jauniešu auditorijai – sadarbībā ar skolām uzņēmējdarbības prasmju un domāšanas attīstības pasākumi, vieslekcijas, semināri, iesaiste Uzņēmēju dienās.

Zinātne un pētniecība

Jelgavas valstspilsētā atrodas trešā lielākā Latvijas Republikas augstākās izglītības un zinātnes iestāde – Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte (LBTU), kurā mācās studenti gan no Zemgales, gan citiem Latvijas reģioniem. LBTU veic nepārtrauktu zinātnisko darbu, gan sagatavojot jaunus zinātniekus, gan veicot dažādus pētījumus.

Universitātei ir liels zinātniskās infrastruktūras potenciāls, uz kuras bāzes radīt jaunus, inovatīvus produktus un tehnoloģijas. Zinātnisko atklājumu pielietošanu praksē nodrošina LBTU zinātniskās laboratorijas, pētījumu izmēģinājumu bāzes un zinātniski pētnieciskie institūti – Agrolesursu un ekonomikas institūts, Zemkopības institūts, Dārkopības institūts, Augu aizsardzības zinātniskais institūts, kas atrodas arī ārpus pilsētas, sniedzot iespēju universitātes studentiem nodarboties ar pētniecisko darbību.

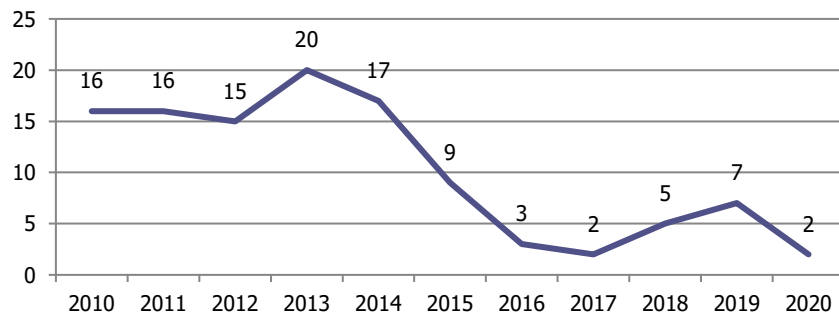
LBTU prioritārie pētniecības virzieni ir grupēti trīs galvenajos zinātņu nozaru blokos:

- (1) biozinātņu bloks, kurā galvenās pētnieciskās aktivitātes ir saistītas ar lauksaimniecību, mežsaimniecību un veterinārmedicīnu;
- (2) inženierzinātņu bloks, kurā galvenās pētnieciskās aktivitātes ir saistītas ar pārtikas tehnoloģijām, enerģētiku, viedām mašīnām un tehnoloģijām (īpaši lauksaimniecībā, mežsaimniecībā), informācijas tehnoloģijām, būvniecību, kokapstrādi, ģeodēziju, vidi un ūdenssaimniecības jautājumiem (t.sk. siltumnīcefekta gāzēm (SEG) un lauksaimniecības notecēm);
- (3) sociālo zinātņu bloks, kurā galvenās pētnieciskās aktivitātes ir saistītas ar ekonomiku un uzņēmējdarbību (īpaši agrāro un reģionālo ekonomiku), socioloģiju, ainavu arhitektūru, pedagoģiju, zemes pārvaldību.

LBTU Tehnoloģiju un zināšanu pārnese nodaļa (TEPEK) veicina zinātnieku un komercsabiedrību sadarbību, intelektuāla īpašuma aizsardzību un pētniecības rezultātu komercializāciju, sistemātiski apzina esošo un mērķtiecīgi attīsta nepieciešamo pētniecības kompetenci.

LBTU, AS "Latvijas Valsts meži" un Latvijas Kokrūpniecības federācija nodibinājuši komercsabiedrību SIA "Meža un koksnes produktu pētniecības un attīstības institūts" (MeKA), kas apvieno augstskolas un nozares uzņēmēju spēkus, lai celtu meža nozares konkurētspēju, īsteno izglītības, zinātnes un industrijas integrāciju, sekmējot meža nozares izaugsmi par viskonkurētspējīgāko un dinamiskāko, uz zināšanām balstīto nozari Latvijā.

LBTU pilna laika ekvivalenta pētnieku skaits 2020. gadā sasniedza 100 pētniekus, salīdzinot ar 39 pētniekiem 2014. gadā. 2020. gadā LBTU turpināja uzturēt 31 patentu, no kuriem 27 bija nacionālie LR patenti un četri – ārvalstu patenti. LBTU Zemkopības institūtā 2020. gadā noslēgti 30 licences līgumi, kā arī nacionālajā un ES kopējā augu šķirņu katalogā iekļautas jaunas 22 selekcionētās kultūraugu šķirnes (kopumā 2020. gadā uzturēti 118 licences līgumi).

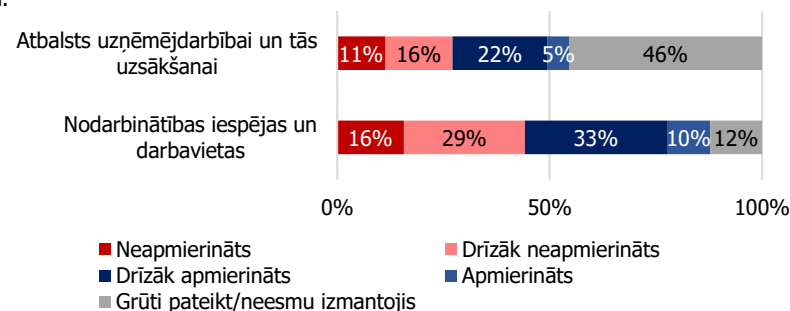
Attēls 3.1.8. Patentu skaits LBTU, 2010.–2020. gads

Avots: LBTU

LBTU zinātniski pētnieciskā darbība dod papildus izaugsmes iespējas visiem apkārtējo teritoriju uzņēmējiem. Uzņēmumi var piesaistīt augsti kvalificētus darbiniekus, kuri var veiksmīgi nodarboties ar zinātniski pētniecisko darbību un radīt jaunus konkurētspējīgus produktus, kas tālāk piedāvājami Latvijas un ārvalstu tirgos.

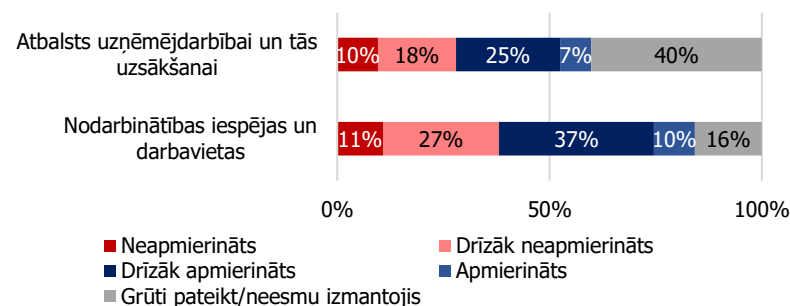
3.2. Aptaujas rezultāti

2021. gada septembrī veiktās Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada iedzīvotāju aptaujas rezultāti liecina, ka iedzīvotāju viedoklis uzņēmējdarbības atbalsta un nodarbinātības jautājumos ir identisks. Jautājumos par nodarbinātības iespējām pilsētā un atbalstu uzņēmējdarbībai un tās uzsākšanai pozitīvi noskaņoto iedzīvotāju skaits nedaudz pārsniedz negatīvi noskaņoto iedzīvotāju skaitu.

Attēls 3.2.1. Aptaujāto Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju viedoklis par atbalstu uzņēmējdarbībai un nodarbinātību

Avots: 2021. gadā veiktās aptaujas rezultāti

Attēls 3.2.2. Aptaujāto Jelgavas novada iedzīvotāju viedoklis par atbalstu uzņēmējdarbībai un nodarbinātību

Avots: 2021. gadā veiktās aptaujas rezultāti

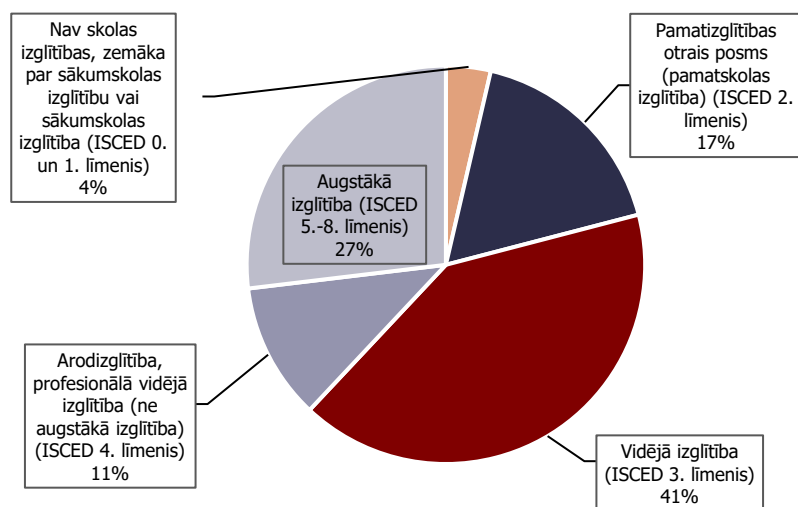
3.3 Galvenie izaicinājumi un iespējamie risinājumi

IZAICINĀJUMI, PROBLĒMAS	IESPĒJAS, RISINĀJUMI
- Konkurence starp Rīgu, valstspilsētām un novadu pašvaldībām attiecībā uz investīciju, darbaspēka un iedzīvotāju piesaisti. - Uzņēmējiem trūkst kompleksas informācijas par atbalsta iespējām. Datu bāzu pieejamības (būtu jābūt vienotām, bez maksas) trūkums uzņēmējiem resursu/situācijas apzināšanai. - Nepietiekama horizontālā koordinācija un sadarbība starp dažādām pašvaldību iestādēm, valsts iestādēm, uzņēmējiem un iedzīvotājiem konkurētspējas un ekonomikas jautājumu risināšanā. - Nepietiekams inovatīvās un digitālās ekonomikas uzņēmumu skaits, uzņēmumi nepietiekami izmanto digitālos risinājumus, tiem trūkst atbilstošu zināšanu. - Nepietiekama pašvaldību iesaiste inovāciju ekosistēmas veidošanā. - Darbaspēka trūkums, par ko liecina zems bezdarba līmenis, kvalificēto darbinieku trūkums vairākās jomās. - Tūrisma jomas lejupslīde pēc Covid-19 krīzes, tūrisma sezonālitate un "enkurobjektu" trūkums novadā.	- Turpināt veicināt uzņēmējdarbības vides attīstību un sakārtošanu, pilnveidot uzņēmējdarbības atbalsta sistēmu. - Nodrošināt komunikāciju/ informācijas apmaiņu ar uzņēmējiem gan elektroniski, gan klātienē. - Kopīgas uzņēmēju konsultatīvās padomes izveide. - Paplašināt un pilnveidot izglītības programmu piedāvājumu atbilstoši darba tirgus vajadzībām. - Veicināt pašvaldību, uzņēmēju un profesionālo/ augstākās izglītības iestāžu sadarbību. - Veiksmīgāk iesaistīt augstskolu studentus inovāciju radīšanā un nodarbinātībā. - Nodrošināt uzņēmējiem nepieciešamo transporta un inženiertehnisko infrastruktūru industriālajās teritorijās. - Turpināt veidot pievilcīgu dzīves vidi darbinieku piesaistei no citām pašvaldībām. - Pilnveidot tūrisma piedāvājumu pilsētā un novadā, veidojot jaunus pasākumus, kopīgus maršrūtus, piedāvājumus ar Zemgales reģionu, attīstot velotūrismu un veloceļu tīklu.

4. IZGLĪTĪBA

4.1. Nozares raksturojums

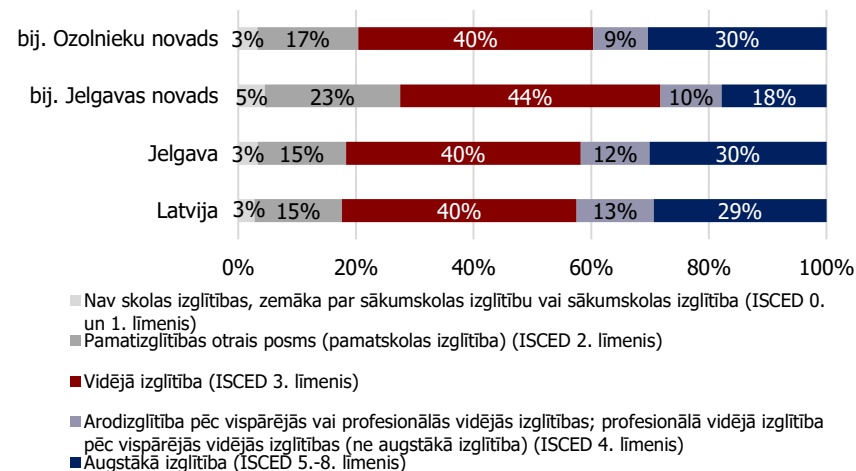
Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada iedzīvotāju izglītības līmenis kopumā atbilst Latvijas iedzīvotāju izglītības līmenim. Vislielāko īpatsvaru no kopējā iedzīvotāju skaita vecuma grupā virs 15 gadiem 2020. gadā Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā veidoja iedzīvotāji ar vispārējo vidējo izglītību (vispārējo un profesionālo) - 41% iedzīvotāju (skat. attēlu 4.1.1.).

Attēls 4.1.1. Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada iedzīvotāji (15 un vairāk gadu vecumā) pēc izglītības līmeņa, procentos 2020. gadā

Avots: CSP, atsaucis kods IZT040

Jelgavas valstspilsētas un bijušo Jelgavas un Ozolnieku novadu⁶ iedzīvotāju izglītības līmenis ir atšķirīgs (skat. attēlu 4.1.2.). Būtiskākās atšķirības ir iedzīvotāju īpatsvaram ar pamatzglītību un augstāko izglītību. Visaugstākais iedzīvotāju īpatsvars ar pamatzglītību bija bijušajā Jelgavas novadā (23%), zemākais - Jelgavas valstspilsētā (15%), kas sakrīt ar Latvijas vidējo rādītāju. Jelgavas valstspilsētas un bijušā Ozolnieku novada iedzīvotāju īpatsvars ar augstāko izglītību (30%) bija nedaudz augstāks kā vidēji Latvijā (29%), savukārt, bijušā Jelgavas novadā - 18%.

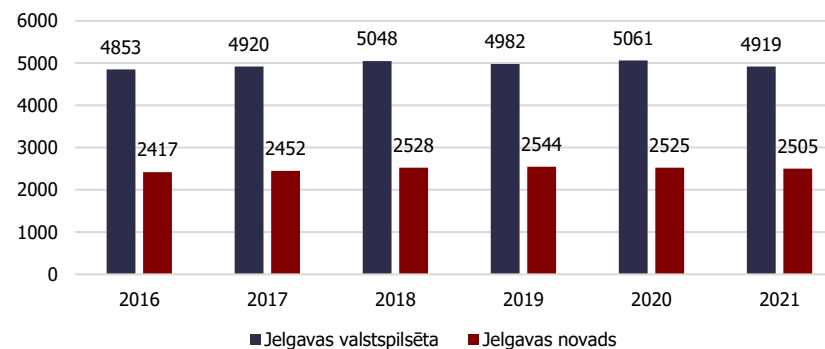

Attēls 4.1.2. Jelgavas valstspilsētas un bijušo Jelgavas un Ozolnieku novadu iedzīvotāji (15 un vairāk gadu vecumā) pēc izglītības līmeņa, % 2020. gadā

Avots: CSP, atsaucis kods IZT040

Pirmsskolas izglītība

Kopējais bērnu skaits līdz sešu gadu vecumam Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā pēdējo gadu laikā ar nelielu lejupslīdošu tendenci, taču ir stabils (skat. attēlu 4.1.3.).

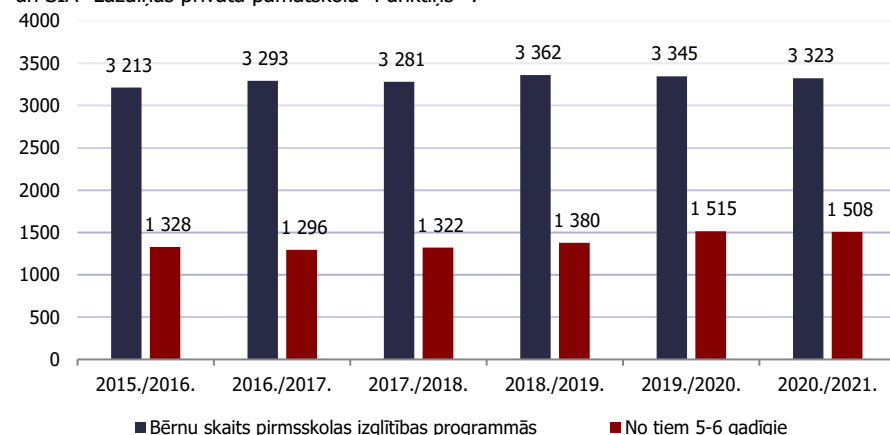
4.1.3. attēls. Bērnu skaits vecumā līdz 6 gadu vecumam Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā 2016.- 2021. gadā, dati uz gada sākumu

Avots: CSP, atsaucis kods RIG010

⁶ Dati par Jelgavas novadu (pēc novadu apvienošanas) nav pieejami

Esošās situācijas raksturojums

Pirmsskolas izglītības programmas **Jelgavas valstspilsētā** 2023. gadā īstenoja 12 pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādes un 8 privātās pirmsskolas izglītības iestādes, kā arī Jelgavas pamatskola "Valdeka" - attīstības centrs, Jelgavas 4. sākumskola, Jelgavas Pārlielupes pamatskola un SIA "Lazdiņas privātā pamatskola "Punktiņš".

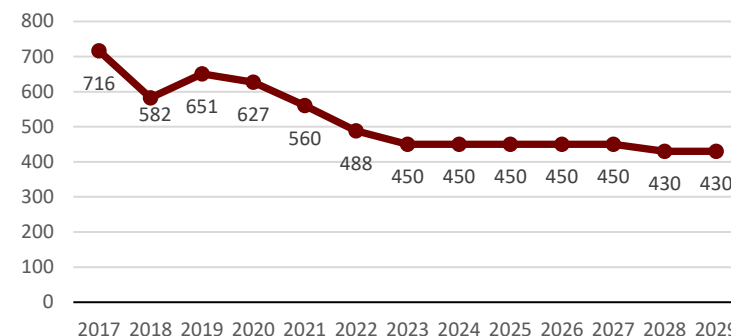
Attēls 4.1.4. Bērnu skaits pirmsskolas izglītības programmās Jelgavas valstspilsētas izglītības iestādēs 2015.–2021. gadā

Avots: Jelgavas izglītības pārvalde

Saskaņā ar Jelgavas valstspilsētas pašvaldības bērnu reģistru pirmsskolas izglītības apguvei uz 2023. gada 1. novembri tajā reģistrēti **1452** bērni, kuriem dzīvesvieta deklarēta Jelgavas valstspilsētas pašvaldības administratīvajā teritorijā, tajā skaitā, 640 bērni bija jaunāki par 1,5 gadu un vēl nebija sasnieguši pirmsskolas izglītības uzsākšanas vecumu, 653 bērni - vecumā no 1,5-4 gadiem un 159 bērni - obligātās sagatavošanas skolai vecumā (5-6 gadi).

Laika posmā no 2011. gada Jelgavas valstspilsētā ir atvērtas četras jaunas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādes, tai skaitā 2023. gada aprīlī darbu uzsāka jauna pašvaldības pirmsskolas izglītības iestāde "Alnītis" Brīvības bulvārī 31A, Jelgavā, ar vietām 160 bērniem. Neskatoties uz to, pilsētā vēl joprojām ļoti aktuāla problēma ir nepietiekams vietu skaits pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs – uz 2023. gada 1. novembri bērnu skaits, kuriem netiek nodrošinātas vietas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs, bija **812**.

Lai gan pēdējo gadu laikā bērnu skaits pirmsskolas izglītības vecumā (1,5-6 g.v.) Jelgavas valstspilsētā ir ar lejupslidošu tendenci, var prognozēt, ka turpmākajos gados tas nostabilizēsies, kas saistīts ar pirmskrīzes laikā novēroto dzimstības pieaugumu un to, ka Jelgavā par dzīvesvietu izvēlas jaunas ģimenes ar pirmsskolas vecuma bērniem. Turklāt, lai nodrošinātu Ministru kabineta noteikumos Nr.890 "Higiēnas prasības bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzējiem un izglītības iestādēm, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmu" noteikto minimālo platību bērnam pirmsskolas izglītības programmas apguvei, bērnu skaits grupās ir samazināts, bet jaunu grupu atvēršana risina daļēju pakalpojuma pieejamību. Līdz ar to vidējā termiņā nepieciešamība palielināt vietu skaitu pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs saglabāsies (skat. attēlu 4.1.5.), tāpēc pirmsskolas izglītības pieejamības veicināšanai plānota vēl vienas jaunas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādes būvniecība Nameja ielā 30, Jelgavā, paredzot jaunas vietas vismaz 250 bērniem.

Attēls 4.1.5. Izglītojamo pirmsskolas izglītības vecumā skaits un prognoze Jelgavas valstspilsētā 2017.-2029.g.

Avots: Jelgavas izglītības pārvalde

Kā alternatīvu pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādei ģimenei ir iespēja izvēlēties pašvaldības līdzfinansētu privāto bērnu uzraudzības pakalpojumu vai privātu izglītības iestādi. Taču pēdējo gadu dati liecina, ka bērnu skaits privātajās pirmsskolas izglītības iestādēs samazinās, kas vēl jo vairāk aktualizē nepieciešamību pēc vēl vienas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādes.

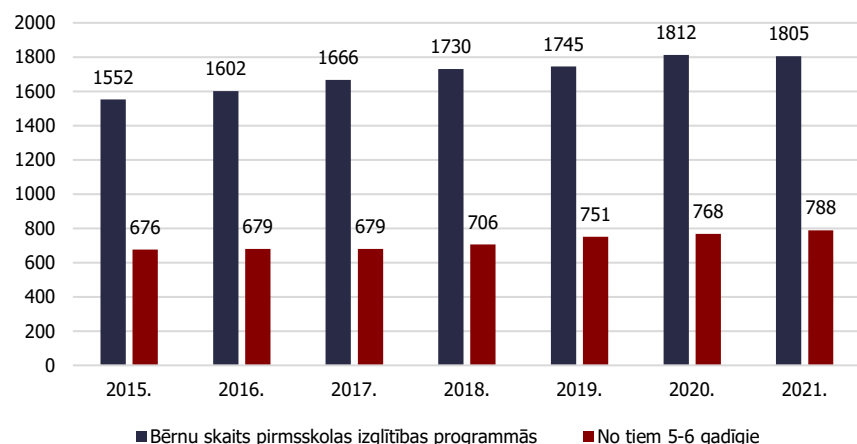
Jelgavas valstspilsētas pirmsskolas izglītības iestādēs tiek īstenota iekļaujoša pieeja bērniem ar atšķirīgām mācīšanās vajadzībām, kā arī ir nodrošināta nepieciešamā infrastruktūra bērniem ar speciālām vajadzībām (redzes, valodas, kā arī somatiskajām saslimšanām, jauktiem attīstības traucējumiem, garīgās attīstības un kustību traucējumiem). 2022./2023. mācību gadā 155 izglītojamie apguva speciālās pirmsskolas izglītības programmas, un statistikas dati liecina par tendenci pieaugt bērnu skaitam ar speciālām mācīšanās vajadzībām, līdz ar to mūsdienīga izglītības vide un atbalsta nodrošināšanai nepieciešamā infrastruktūra būtiski ietekmē izglītības kvalitāti un konkurētspēju, kā arī sabiedrības dzīves kvalitāti kopumā.

Pirmsskolas izglītības programmas **Jelgavas novadā** īsteno sešas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādes. Papildu tām novadā ir 12 izglītības iestādes ar pirmsskolas izglītības grupām (skat. attēlu 4.1.6.).

Pēc 2021. gada septembra datiem Jelgavas novadā pirmsskolas izglītību ieguva 1805 izglītojamie, t.sk. 1017 bērni vecumā no 1,5 līdz 4 gadiem un 788 bērni vecumā sākot no 5 gadiem apguva obligāto sagatavošanas programmu pamatzglītības ieguves uzsākšanai. Pirmsskolas izglītības iestādes lielākoties spēj apmierināt pieprasījumu pēc pakalpojuma pagastos, taču pieprasījums pārsniedz piedāvājumu piepilsētas ciemos. Piemēram, Aizupes pamatskolas pirmsskolas grupā pirmsskolas pakalpojums ir nodrošināts tikai bērniem no 5 gadu vecuma. Lai risinātu šo jautājumu un pieprasījuma pieaugumu, plānots uzsākt Aizupes pamatskolas piebūves būvniecību, kas risinās pirmsskolas izglītības pakalpojuma pieejamību, nodrošinot 120 vietas Tušķu, Viesturciema un Jelgavas valstspilsētas 5. un 6. līnijas iedzīvotājiem.

Pirmsskolas izglītības iestādē Svētes pamatskolā ik gadu aug audzēkņu skaits un pieprasījums pēc vietām – arī no pilsētas iedzīvotāju puses. Valgundes pagasta Vītolu ciema pirmsskolas izglītības pakalpojuma pieprasījumu varētu risināt būvējot jaunu pirmsskolas izglītības iestādi ar vietu 275 bērniem.

Esošās situācijas raksturojums

Attēls 4.1.6. Bērnu skaits pirmsskolas izglītības programmās Jelgavas novada izglītības iestādēs 2015.–2021. gadā

Avots: Jelgavas novada izglītības pārvalde

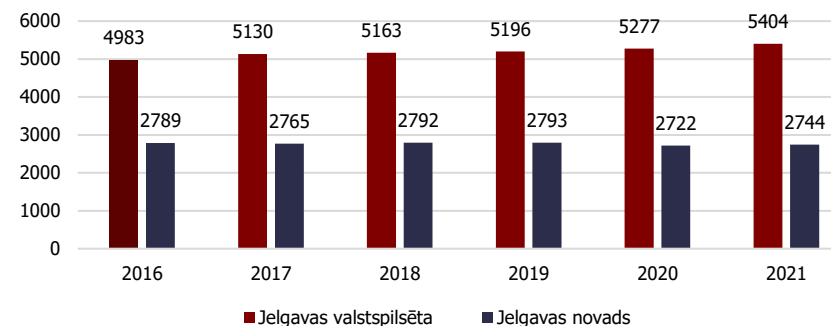
Jelgavas novada teritorijā atrodas viena privātā pirmsskolas izglītības iestāde, kurā 2021. gada 1.septembrī pirmsskolas izglītības programma apguva 15 pirmsskolas vecuma bērni, 9 no tiem apguva obligāto sagatavošanas programmu pamatzglītības ieguves uzsākšanai. Kopumā privātajās izglītības iestādēs pirmsskolas izglītību ieguva 54 Jelgavas novada pirmsskolas vecuma bērni, 46% no tiem apguva obligāto sagatavošanas programmu pamatzglītības ieguves uzsākšanai.

Jelgavas novada izglītības iestādēs tiek nodrošināta iekļaujoša izglītība, īstenojot speciālās izglītības programmas, kā arī piesaistot papildus atbalsta personālu iestādēm. Četras Jelgavas novada pirmsskolas izglītības iestādes īsteno speciālās pirmsskolas izglītības programmas izglītojamajiem ar valodas traucējumiem un izglītojamajiem ar jauktiem attīstības traucējumiem, kā arī trīs skolu pirmsskolas grupas realizē speciālās izglītības programmu izglītojamajiem ar jauktiem attīstības traucējumiem, tostarp viena arī speciālo programmu ar valodas traucējumiem. Ānes PII "Saulīte" speciālās izglītības programmas iekļaujoši apguva 18 izglītojamie, nākotnē iestāde plāno paplašināt speciālo izglītības programmu piedāvājumu.

Jelgavas novada izglītības iestādes apmeklēja 183 pirmsskolas vecuma bērni, kuru dzīvesvieta deklarēta ārpus Jelgavas novada administratīvās teritorijas. Visvairāk bērnu ir no tuvējām pašvaldībām: Jelgavas valstspilsētas (100 bērni), Dobeles novada (26 bērni) un Bauskas novada (18 bērni). Savukārt 87 izglītojamie, kuru dzīvesvieta ir deklarēta Jelgavas novada teritorijā, pirmsskolas izglītību ieguva citu pašvaldību pirmsskolas izglītības iestādēs.

Vispārējā izglītība

Jelgavas valstspilsētā ir tendence nedaudz pieaugt bērnu skaitam, kas atbilst pamatzglītības ieguves vecumam, tas vienlaicīgi nozīmē nākotnē lielāku vidējās izglītības pakalpojuma pieprasījumu. Jelgavas novadā šis vecuma grupas bērnu skaitam ir tendence stabilizēties (skat. attēlu 4.1.7.).

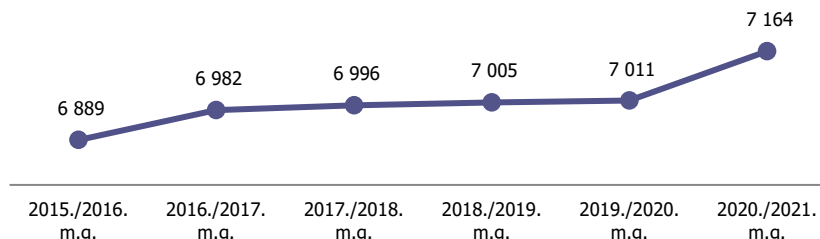
Attēls 4.1.7. Bērnu skaits vecumā no 7 līdz 14 gadiem Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā 2016.–2021. gadā

Avots: CSP, atsauces kods RIG010

Jelgavas valstspilsētas pašvaldība 2018. gadā izstrādāja Jelgavas pilsētas izglītības attīstības stratēģiju 2019.–2025. gadam (turpmāk – izglītības stratēģija), saskaņā ar kuru 2019. gadā optimizēts vispārējās izglītības iestāžu tīkls. Tika izvērtēts izglītības programmu piedāvājums pamatskolās un vidusskolās, licencētas jaunas izglītības programmas un pieņemti lēmumi par statusu un nosaukuma maiņu. Jelgavas 3. sākumskolai mainīts statuss un nosaukums uz "Jelgavas Centra pamatskola". Jelgavas Vakara (maiņu) vidusskola tika likvidēta un tās funkcijas, tiesības, saistības pārņēma Jelgavas Amatu vidusskola. Jelgavas 2. pamatskola pievienota Jelgavas 5. vidusskolai un Jelgavas 6. vidusskolai, pēdējo likvidējot ar 2019. gada 28. jūniju un tai pārtopot par Pārlielupes pamatskolu. Tika attīstīta izglītības infrastruktūra un mācību materiālā bāze, licencētas jaunas izglītības programmas.

2021. gada septembrī Jelgavas valstspilsētā kopumā bija 10 vispārējās pamatzglītības un vidējās izglītības iestādes: 1 sākumskola, 5 pamatskolas, 2 valsts ģimnāzijas un 3 vidusskolas. 4 pamatzglītības iestādes īstenoja arī pirmsskolas izglītības programmas. 3 vispārējās izglītības iestādes īstenoja pamatzglītības vai vidējās izglītības mazākumtautību programmas. 8 pamatzglītības un vidējās izglītības iestādes īstenoja speciālās izglītības programmas, veicinot iekļaujošas izglītības pieejamību ikvienam izglītojamajam atbilstoši individuālajām vajadzībām. Speciālās izglītības programmas neīsteno tikai abas valsts ģimnāzijas.

Laika periodā no 2013./2014. mācību gada līdz 2021./2022. mācību gada 1. septembrim izglītojamo skaits skolās kopumā pieauga (skat. attēlu 4.1.8.). Kopš 2014./2015. mācību gada izglītību 1. klasē uzsāk apgūt vairāk nekā 700 izglītojamie, nodrošinot stabilu izglītojamo skaitu pamatzglītībā.

Attēls 4.1.8. Izglītojamo skaits Jelgavas valstspilsētas vispārējās izglītības iestādēs

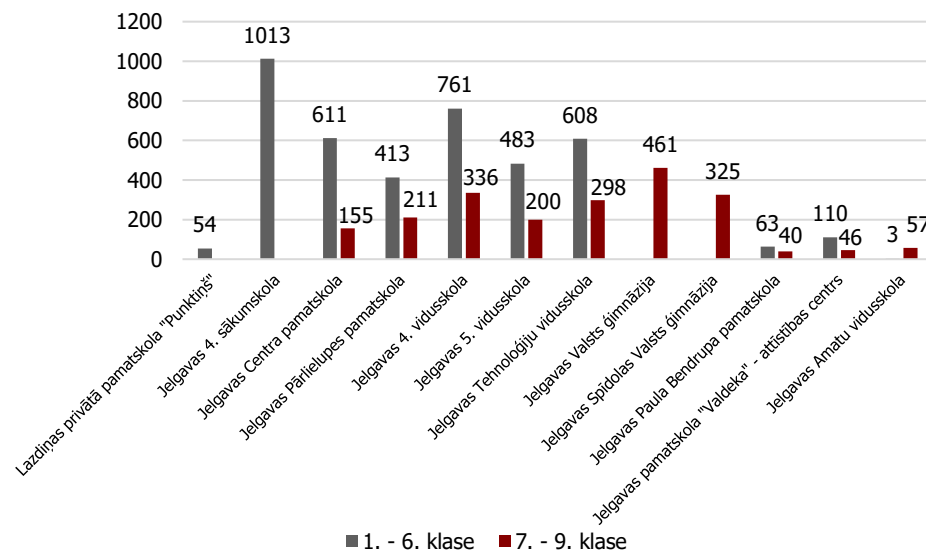
Avots: Jelgavas izglītības pārvalde

Esošās situācijas raksturojums

Vidējo izglītību jaunieši apgūst gan vispārējās vidējās izglītības iestādēs, gan profesionālajās vidusskolās. Atbilstoši demogrāfiskās situācijas prognozei, ja Jelgavas valstspilsēta piesaistīs jaunas ģimenes, tad mērens izglītojamo skaita pieaugums pilsētas skolās būs ilgākā laika periodā – līdz 2035. gadam. Laika periodā no 2014./2015. mācību gada līdz 2020./2021. mācību gadam par 24,68% samazinās izglītojamo skaits, kuri pamatzglītību vai vidējo izglītību apgūst mazākumtautību valodā (krievu valodā).

Saskaņā ar izglītības stratēģiju sākumskolas vecuma bērnu skaits sākotnēji, līdz aptuveni 2030. gadam pieaugtu, galvenokārt, pateicoties nelielajam dzimstības pieaugumam 2013.–2018. gadā. Tad tas sāktu samazināties, jo pat pozitīvais migrācijas saldo nespētu kompensēt to, ka pašlaik un turpmākajos gados samazināsies fertīlā vecuma sieviešu skaits un, attiecīgi, dzimušo skaits. Attiecīgi, ar vecumam atbilstošu laika nobīdi pamatskolas vecuma bērnu skaits turpinātu pieaugt aptuveni līdz 2035. gadam un tad sāktu samazināties. Vidusskolas vecuma jauniešu skaits laika posmā līdz 2038. gadam turpinātu pieaugt. Kopumā potenciālo izglītības iestāžu audzēkņu skaits būtiski nemainītos.

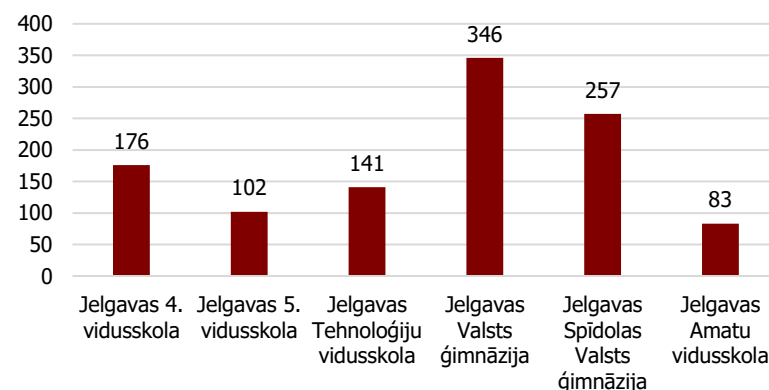
Lielākās pamatzglītības pakalpojumu sniedzējas ir Jelgavas 4. vidusskola (2021./2022. mācību gadā pamatskolas klasēs bija 1094 izglītojamie), Jelgavas 4. sākumskola (1013 izglītojamais), Jelgavas Tehnoloģiju vidusskola (906 izglītojamie) un Jelgavas Centra pamatskola (766 izglītojamie) (skat. attēlu 4.1.9). Straujākais izglītojamo skaita pieaugums pamatskolas klasēs pēdējo trīs gadu laikā bija Jelgavas Tehnoloģiju vidusskolā (par 31,15%), Jelgavas Centra pamatskolā (par 17,94%), Jelgavas Pārielpes pamatskolā (par 40,38%) un Jelgavas 5. vidusskolā (par 36,24%). Izglītojamo skaita pieaugumu ietekmēja arī skolu tīkla optimizācija.

Attēls 4.1.9. Skolēnu skaits Jelgavas valstspilsētas izglītības iestādēs pamatzglītības programmās 2021. gada 1. septembrī

Avots: Valsts izglītības informācijas sistēma

Vispārējās vidējās izglītības jomā lielākās pakalpojumu sniedzējas Jelgavas valstspilsētā ir Jelgavas Valsts ģimnāzija (2021./2022. mācību gadā vidusskolas klasēs bija 346 izglītojamie), Jelgavas Spīdolas Valsts ģimnāzija (257 izglītojamie), Jelgavas 4. vidusskola (176 izglītojamie) un Jelgavas Tehnoloģiju vidusskola (141 izglītojamais).

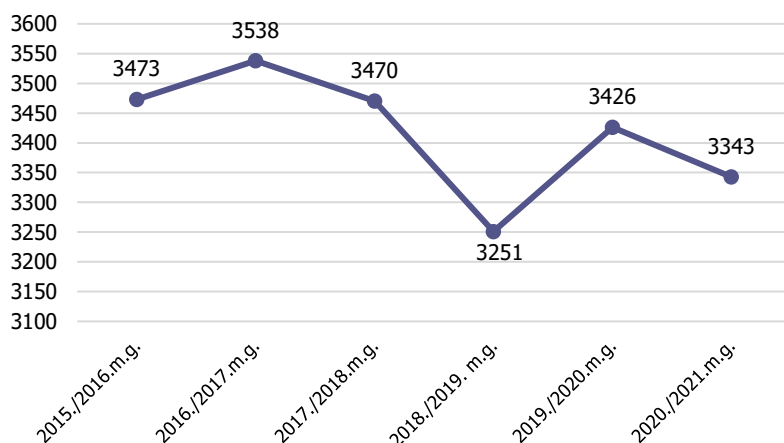
Attēls 4.1.10. Skolēnu skaits Jelgavas valstspilsētas izglītības iestādēs vispārējās vidējās programmās 2021. gada 1. septembrī

Avots: Valsts izglītības informācijas sistēma

Jelgavas valstspilsētas skolās mācās arī izglītojamie, kuru dzīvesvieta deklarēta citās pašvaldībās. 2020./2021. mācību gadā pilsētas skolās mācījās 912 izglītojamie no citām pašvaldībām. Vērojama tendence šim skaitam samazināties, taču samazinājums nav būtisks. Lielākā daļa deklarēti Jelgavas novadā. Lielākais izglītojamo skaits no citām pašvaldībām mācās Jelgavas 4. vidusskolā, Jelgavas Valsts ģimnāzijā un Jelgavas Spīdolas Valsts ģimnāzijā. Šāda tendence vērojama ilgtermiņā. 2020./2021. mācību gadā izglītības iestādes uzsāka īstenot jauno valsts pamatzglītības un vidējās izglītības standartu, trīs mācību gadu periodā nodrošinot pilnveidotā mācību satura īstenošanu no 1.–12. klasei. Pamatizglītības un vidējās izglītības standartā mācību satura apguves mērķi ir izvirzīti attiecīgi trīs gadu posmiem: 1.–3. klase, 4.–6. klase, 7.–9. klase un 10.–12. klase. Izglītības iestādes patstāvīgi var plānot ikdienas mācību darbu, lai sasniegtu mācību satura apguves mērķi, iespēju robežās pielāgojot saviem izglītojamajiem atbilstošu mācību plānu katram posmam.

Jelgavas novadā 2020./2021. mācību gadā vispārējo izglītību nodrošināja 18 izglītības iestādes, t.sk. 10 pamatskolas un 8 vidusskolas. Viena no pamatskolām - Lielplatones pamatskola – atbalsta centrs - īsteno speciālās pamatzglītības programmas. Teteles pamatskola īsteno gan pamatzglītības programmu valsts valodā, gan mazākumtautību pamatzglītības programmu. Jelgavas novada Neklātenes vidusskola īsteno neklātenes un tālmācības pamatzglītības un vidējās izglītības programmas, bet Stalģenes vidusskola īsteno klātenes pamatzglītības programmas, bet tālmācībā – vidējās izglītības programmu. Profesionālās pamatzglītības un profesionālā vidējās izglītības programmas piedāvā apgūt Lielplatones pamatskola – atbalsta centrs un Zālenieku Komerčiālā un amatniecības vidusskola. 12 skolās tiek īstenotas arī pirmsskolas programmas. Laika periodā no 2015./2016. mācību gada līdz 2021./2022. mācību gada 1. septembrim izglītojamo skaitam Jelgavas novada skolās ir tendence samazināties (skat. attēlu 4.1.11.).

Esošās situācijas raksturojums

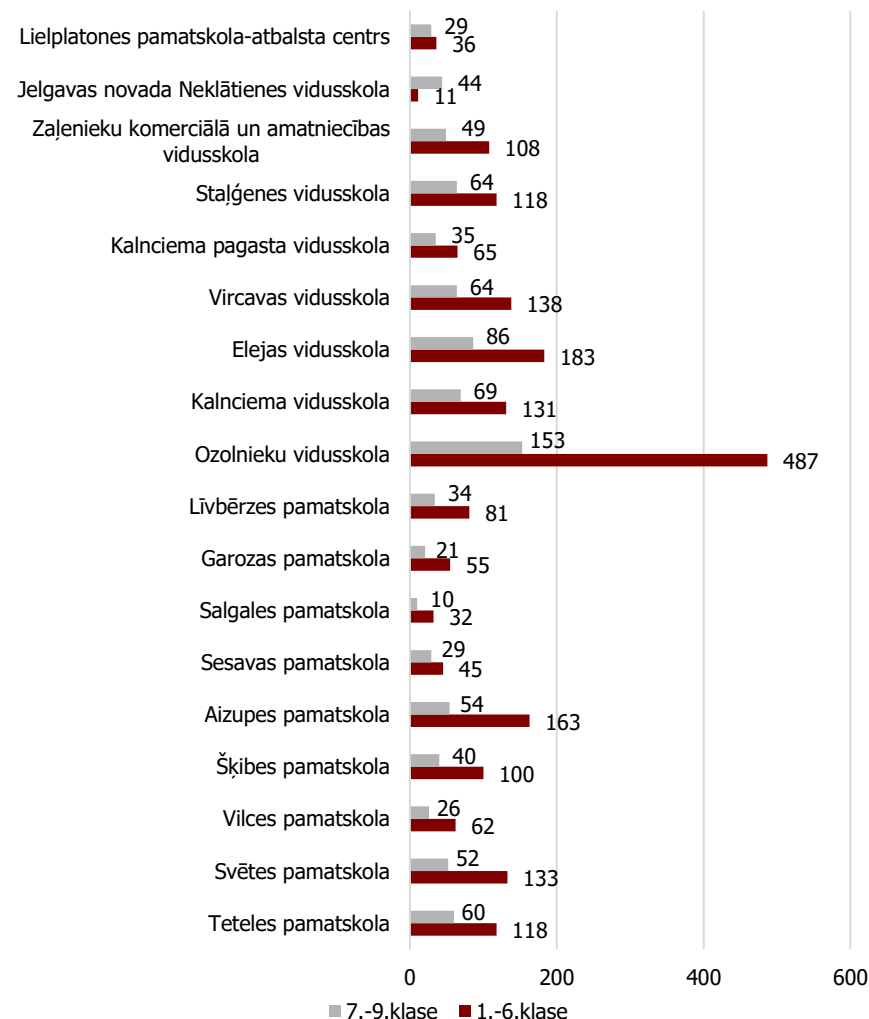
Attēls 4.1.11. Izglītojamo skaits Jelgavas novada vispārējās izglītības iestādēs

Avots: Jelgavas novada izglītības pārvalde

Klašu piepildījums pamatzglītības programmās Jelgavas novada skolās ir ļoti atšķirīgs, bet vienlaicīgi šāds pamatzglītības pakalpojuma piedāvājums nodrošina principu "skola tuvāk mājām" (skat. attēlu 4.1.12.)

Jelgavas novadā, ņemot vērā demogrāfiskās prognozes un esošo skolu klašu piepildījumu (skat. attēlus 4.1.12. un 4.1.13.), pakāpeniski tiek īstenots skolu optimizācijas process. Skolu tīkla sakārtošanas ietvaros 2022. gada 31. augustā beidz darbību Salgaļes pamatskola, kas tiek pievienota Staļģenes vidusskolai, bet Vircavas un Kalnciema pagasta vidusskolas, mainot izglītības pakāpi, tiek reorganizētas par pamatskolām. No 2022. gada 1. septembra Jelgavas novadā vispārējo izglītību piedāvās apgūt 9 pamatskolas un 6 vidusskolas, t.sk. Staļģenes vidusskola neuzņems vidusskolēnus 10. klasē, jo nākamā 1-2 gadu laikā plāno pārtraukt vidējās izglītības programmu īstenošanu.

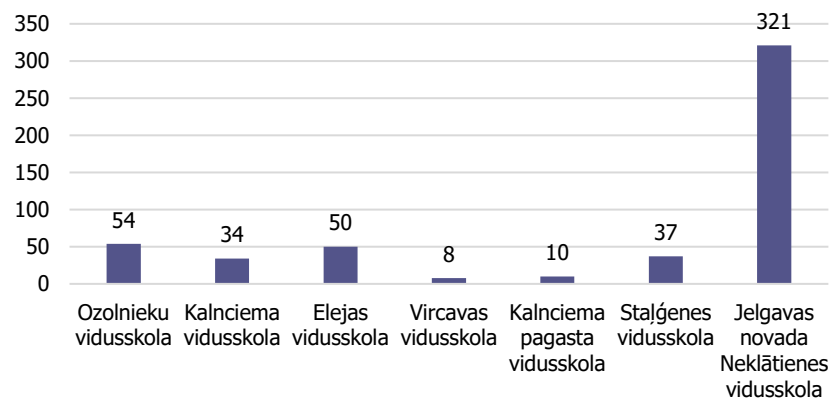
Izglītības iestāžu tīkla sakārtošanas mērķis ir sekmēt kvalitatīvas izglītības pieejamību ikvienam skolēnam, respektējot katras teritorijas īpatnības un attīstības modeļus, balstoties uz pārdomātiem pašvaldību lēmumiem par resursu lietderīgu izmantošanu un izglītības pakalpojumu pieejamības pārstrukturizāciju. Valstī noteiktie kritēriji attiecībā uz minimālo skolēnu skaitu, nosaka, ka: minimālais skolēnu skaits 10.–12. klasē pašvaldību vispārējās vidējās izglītības iestādēs valstspilsētās ir 120, administratīvo teritoriju administratīvajos centros – 90, administratīvajās teritorijās ārpus administratīvā centra – 40. Attiecīgi tikai Ozolnieku, Elejas un Jelgavas novada neklātienes vidusskolas 10.–12. klašu piepildījums atbilst šiem kritērijiem. Lai vidusskolēniem nodrošinātu plašākas izvēles iespējas no padziļināto kursu piedāvājuma, optimālais izglītojamo skaits vidējās izglītības pakāpē (10.–12. klase) esošā finansējuma ietvaros ir 90 izglītojamie un vairāk.

Attēls 4.1.12. Skolēnu skaits Jelgavas novada izglītības iestādēs pamatzglītības programmās 2021. gada 1. septembrī

Avots: Valsts izglītības informācijas sistēma

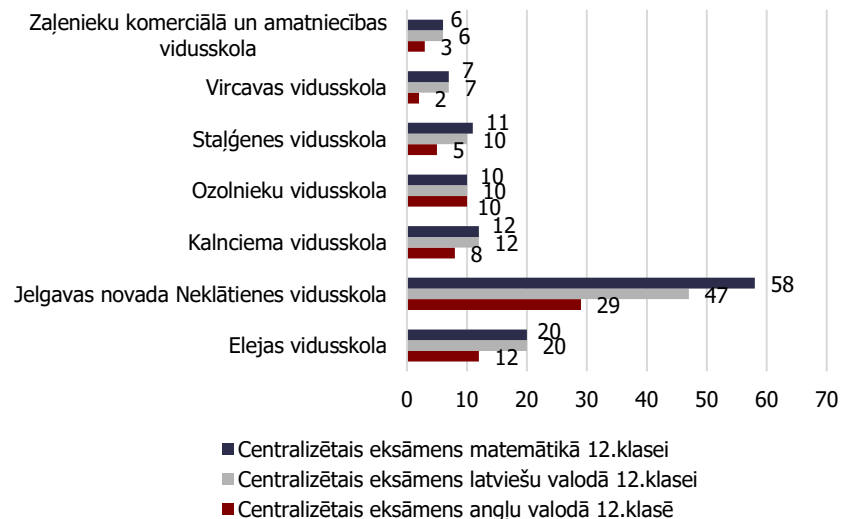
Esošās situācijas raksturojums

Attēls 4.1.13. Skolēnu skaits Jelgavas novada izglītības iestādēs vispārējās vidējās izglītības programmās 2021. gada 1. septembrī

Avots: Valsts izglītības informācijas sistēma

Par klašu piepildījumu Jelgavas novadā vidusskolās liecina arī skolēnu skaits, kuri 2021. gadā kārtoja centralizētos eksāmenus (skat. attēlu 4.1.14.).

Attēls 4.1.14. Skolēnu skaits Jelgavas novadā vidusskolās, kuri 2021. gadā kārtoja 12. klases centralizētos eksāmenus

Avots: VISC statistika⁷

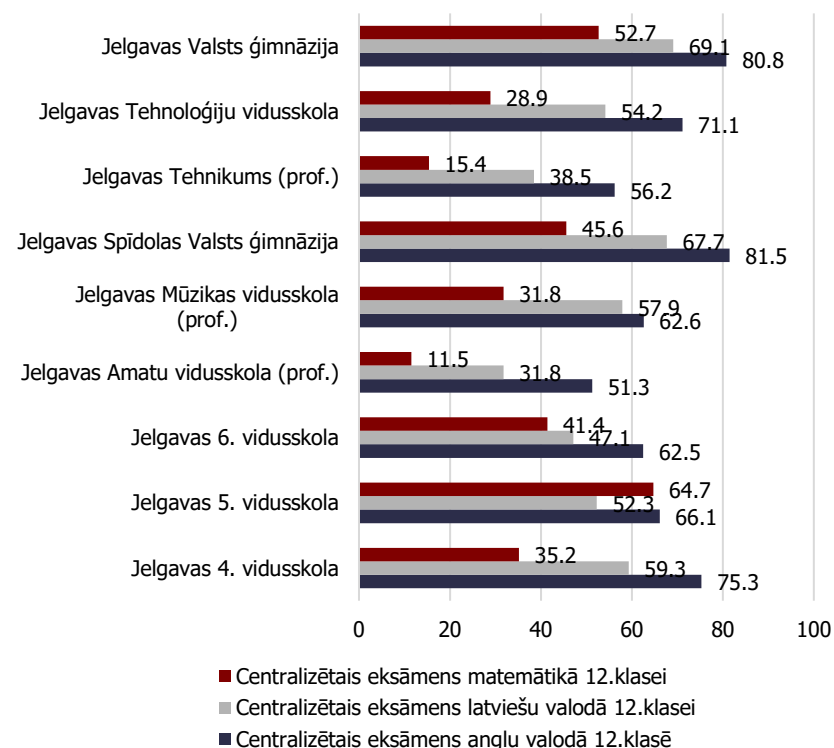
Jelgavas valstspilsētas skolās 2020./2021. mācību gadā strādāja 715 pedagogi ar vidēji maksimālo kontaktstundu skaitu (40 stundas nedēļā). Jelgavas novadā 2021./2022. mācību gadā strādāja 580 pedagogi, t.sk. pamatizglītības un vidējās izglītības iestādēs 470 pedagogi.

Gandrīz visas skolas izjūt kvalificētu speciālistu trūkumu. Tas veicina pedagogu pārslodzi un profesionālo izdegšanu. Pedagogu pārslodzi veicina arī mācību darbs pandēmijas apstākļos. Pārslodzes un pandēmijas ietekmē notiek arī pedagogu paaudžu maiņa. Sekmīgai pārmaiņu vadīšanai nepieciešams sistemātiski nodrošināt pedagogu profesionālās kompetences pilnveidi. Aktuālākie profesionālās pilnveides jautājumi ir digitālo prasmju paaugstināšana, mācību satura plānošana un īstenošana, komunikācijas prasmju paaugstināšana un stresa menedžments.

Izglītības kvalitāti izglītības iestādēs atspoguļo **centralizēto eksāmenu rezultāti**. Eksāmenu rezultāti 2021. gadā Jelgavas valstspilsētas vidējās izglītības iestādēs ir atšķirīgi (skat. attēlu 4.1.15.). Visaugstākais vidējais vērtējums angļu valodā bija Jelgavas Spīdolas Valsts ģimnāzijā (81,5%), viszemākais – Jelgavas Amatu vidusskolā (51,3%) (vidējais vērtējums angļu valodā valstī 66,6%). Visaugstākais vidējais vērtējums latviešu valodā bija Jelgavas Valsts ģimnāzijā (69,1%), viszemākais – Jelgavas Amatu vidusskolā (31,8%) (vidējais vērtējums latviešu valodā valstī 51,2%). Visaugstākais vidējais vērtējums matemātikā – Jelgavas 5. vidusskolā (64,7%), viszemākais – Jelgavas Amatu vidusskolā (11,5%) (vidējais vērtējums matemātikā valstī 36,1%).

⁷ <https://www.visc.gov.lv/valsts-parbaudes-darbi-20202021-mg-statistika> - šeit un attēliem 4.1.14. un 4.1.15.

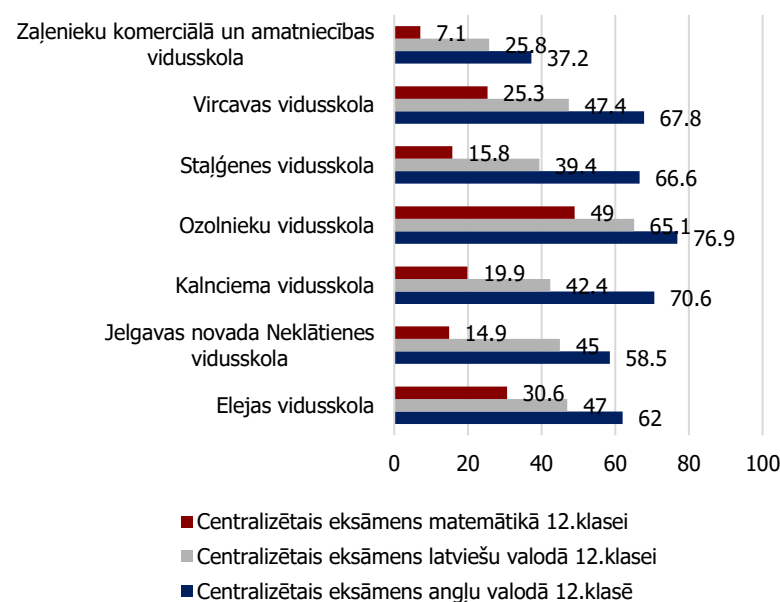
Esošās situācijas raksturojums

Attēls 4.1.15. Jelgavas valstspilsētas izglītības iestāžu skolēnu vidējais vērtējums (izpildes %) centralizētajos eksāmenos 2020./2021. mācību gadā

Avots: VISC statistika

Arī Jelgavas novada vidējās izglītības iestādēs eksāmenu rezultāti 2021. gadā ir bijuši atšķirīgi (skat. attēlu 4.1.16.). Visaugstākais vidējais vērtējums angļu valodā bija Ozolnieku vidusskolā (76,9%), viszemākais – Zaļenieku komerciālā un amatniecības vidusskolā (37,2%) (vidējais vērtējums angļu valodā valstī 66,6%). Arī latviešu valodā un matemātikā visaugstākie vērtējumi Ozolnieku vidusskolā (65,1% un 49%), viszemākie – Zaļenieku komerciālā un amatniecības vidusskolā (25,8% un 7,1%) (vidējie vērtējumi valstī latviešu valodā 51,2%, matemātikā 36,1%).

Attēls 4.1.16. Jelgavas novada izglītības iestāžu skolēnu vidējais vērtējums (izpildes %) centralizētajos eksāmenos 2020./2021. mācību gadā

Avots: VISC statistika

Neskatoties uz to, ka izglītībā katru gadu tiek investēti būtiski resursi, esošā izglītības infrastruktūra un mācību materiālais nodrošinājums tikai daļēji atbilst jaunā mācību satura īstenošanai. Jelgavas valstspilsētā pilnībā rekonstruētas un modernizētas, ar mūsdienīgu mācību materiālo nodrošinājumu, ir Jelgavas Valsts ģimnāzija un Jelgavas Tehnoloģiju vidusskola.

Lai visas izglītības iestādes zināšanu un prasmju apguvi sasaistītu ar reālo dzīvi un apkārtējo vidi, nepieciešamas turpināt attīstīt vidi, labiekārtot skolu teritorijas, izveidojot attīstošu, drošu vidi ārtelpu nodarbībām un attīstot sporta infrastruktūru. Īstenojot kompetencēs balstītu mācību saturu, nepieciešami ieguldījumi izglītības infrastruktūrā, jāpilnveido fiziskā vide, sistemātiski jāpapildina mācību materiālais nodrošinājums, jāatjauno datortehnika un citas informācijas tehnoloģijas. Jāiegādājas datortehnikas bibliotēkas, nodrošinot pedagogus un izglītojamos ar individuālajiem portatīvajiem datoriem.

Mācību procesa kvalitatīvai īstenošanai un nepārtrauktībai visām izglītības iestādēm nepieciešams optiskā interneta pieslēgums. Pilsētas skolām optiskā interneta pieslēguma kvalitāte pakāpeniski tiek uzlabota. Pēdējos gados pilsētas optiskajam tīklam pieslēgtas Jelgavas 4. vidusskola, Jelgavas 5. vidusskola, Jelgavas Centra pamatskola, Jelgavas Pārlielupes pamatskola, Jelgavas 4. sākumskola, Jelgavas pamatskola "Valdeka" - attīstības centrs, šis process tiks turpināts. Kvalitatīvs, drošs un ātrs interneta pieslēgums nepieciešams, lai nodrošinātu klātienē, daļēji attālinātu vai attālinātu mācību darbu.

Jelgavas novadā uz 2022. gadu pie optiskā sakaru tīkla pieslēgtas 6 skolas – Staļģenes vidusskola, Kalnciema pagasta vidusskola, Lielplatones pamatskola - atbalsta centrs, Zaļenieku izglītības centrs, Salgales Mūzikas un mākslas skola un Ozolnieku vidusskola. Pārējās novada mācību iestādēs internets tiek nodrošināts ar alternatīviem pieslēgumu veidiem, piemēram, vara kabeļa vai radio savienojuma tehnoloģijām. Arī novadā interneta pieslēgumi pakāpeniski tiek uzlaboti, lai veicinātu kvalitatīvu klātienē un attālināto mācību procesu.

Profesionālās ievirzes un interešu izglītība

Jelgavas valstspilsētā ir 5 profesionālās ievirzes un interešu izglītības iestādes:

- Jaunrades nams "Junda" piedāvā 57 veidu interešu izglītības nodarbības, piemēram, dejas, mūziku, mākslu, teātri, tehnoloģijas, dabas izziņu u.c. (1034 izglītojamie 2021./2022. mācību gadā);
- Jelgavas Bērnu un jaunatnes sporta skola piedāvā sporta (minibasketbols, vieglatlētika, volejbols) izglītību profesionālās ievirzes grupā un interešu izglītības grupā (613 izglītojamie profesionālās ievirzes izglītības grupā);
- Jelgavas Specializētā peldēšanas skola piedāvā apgūt peldēšanas sportu profesionālās ievirzes grupā un interešu izglītības grupā (222 izglītojamie profesionālās ievirzes izglītības grupā);
- Jelgavas Ledus sporta skola piedāvā apgūt daiļslidošanu un hokeju profesionālās ievirzes grupā un interešu izglītības grupā (308 izglītojamie profesionālās ievirzes izglītības grupā);
- Jelgavas Mākslas skola piedāvā piecas ar mākslu saistītas interešu izglītības programmas, kā arī profesionālās ievirzes izglītību (303 izglītojamie profesionālās ievirzes izglītības grupā).

Profesionālās ievirzes izglītības programmas piedāvā arī Jelgavas mūzikas vidusskola, (2021./2022. mācību gadā 328 izglītojamie profesionālās ievirzes izglītības grupā).

Jelgavas novadā ir 5 pašvaldības profesionālās ievirzes un interešu izglītības iestādes:

- Jelgavas novada Mūzikas un mākslas skola (7 mācību punkti) piedāvā 9 mūzikas un mākslas profesionālās ievirzes izglītības programmas (304 izglītojamie profesionālās ievirzes izglītības grupā 2021./2022. mācību gadā);
- Salgales Mūzikas un mākslas skola piedāvā 9 mūzikas un mākslas profesionālās ievirzes izglītības programmas un 3 interešu izglītības programmas (82 izglītojamie profesionālās ievirzes izglītības grupā);
- Ozolnieku Mūzikas skola piedāvā 9 mūzikas profesionālās ievirzes izglītības programmas (127 izglītojamie profesionālās ievirzes izglītības grupā);
- Jelgavas novada Sporta skola piedāvā 8 sporta profesionālās ievirzes izglītības programmas (302 izglītojamie profesionālās ievirzes izglītības grupā);
- Ozolnieku Sporta skola piedāvā 5 sporta profesionālās ievirzes izglītības programmas un 4 interešu izglītības programmas (306 izglītojamie profesionālās ievirzes izglītības grupā).

Izglītojamajiem Jelgavas novadā ir iespēja attīstīt prasmes un iemaņas interešu izglītības nodarbībās. Skolās darbojas 250 interešu izglītības pulciņi. Daļa no STEAM (zinātne, tehnoloģijas, inženierzinātnes, māksla un matemātika) jomas pulciņiem – kopā 12 programmas tiek finansētas no ESF projekta "Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai" finansējuma. Projekta ietvaros tika papildināta izglītības iestāžu materiāli tehniskā bāze. 14 interešu izglītības programmas bērniem un jauniešiem līdz 18 gadu vecumam tika realizētas Jelgavas novada kultūras iestādēs. Papildus profesionālās ievirzes un interešu izglītības iestāžu darbam arī Jelgavas valstspilsētas un

Jelgavas novada vispārējās un profesionālās izglītības iestādes nodrošina fakultatīvas nodarbības un interešu izglītības apguves iespējas.

Karjeras izglītība

Jelgavas valstspilsētā pilnvērtīgai karjeras attīstības atbalsta nodrošināšanai 8 izglītības iestādēs strādā 9 pedagogi karjeras konsultanti – Jelgavas 4. sākumskolā, Jelgavas Tehnoloģiju vidusskolā, Jelgavas 4. vidusskolā, Jelgavas 5. vidusskolā, Jelgavas Pārlielupes pamatskolā, Jelgavas Valsts ģimnāzijā, Jelgavas Spīdolas Valsts ģimnāzijā un Jelgavas Tehnikumā. Eiropas Sociālā fonda projekta "Karjeras atbalsts vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs" īstenošanā iesaistītas 4 skolas – Jelgavas 4. vidusskola, Jelgavas Pārlielupes pamatskola, Jelgavas Valsts ģimnāzija un Jelgavas Spīdolas Valsts ģimnāzija, 2021./2022. m.g. strādāja 5 pedagogi - karjeras konsultanti, kas nodrošina izglītojamo individuālās un grupu karjeras konsultācijas, sniedz informatīvu un metodisku atbalstu izglītojamajiem, viņu vecākiem un pedagogiem, sadarbojas ar pedagogiem karjeras izglītības integrēšanai pilnveidotajā mācību saturā.

Jelgavas novada Izglītības pārvaldē skolu pedagogu karjeras konsultantu un karjeras izglītībā iesaistīto speciālistu komandas metodisko atbalstu un karjeras izglītības aktivitāšu koordinēšanu un kvalitātes pārraudzību novada līmenī nodrošina galvenais speciālists karjeras izglītības jomā. Jelgavas novada 10 izglītības iestādēs strādā 4 pedagogi karjeras konsultanti – Kalnciema pagasta pamatskola, Kalnciema vidusskola, Staļģenes vidusskola, Šķibes pamatskola, Zaļenieku komerciālā un amatniecības vidusskola, Svētes pamatskola, Ozolnieku vidusskola, Vircavas vidusskola (no 01.09.2022. pamatskola), Elejas vidusskola un Aizupes pamatskola. Savukārt 5 izglītības iestādes direktors karjeras izglītības aktivitāšu koordinēšanu ir deleģējis kādam no skolas pedagogiem, kuri karjeras izglītības pienākumus apvieno ar pamatpienākumiem skolā – Vilces pamatskola, Līvberzes pamatskola. Sesavas pamatskola, Jelgavas novada Neklātienes vidusskola un Lielplatones pamatskola – atbalsta centrs. Lai nodrošinātu karjeras atbalstu vēl 4 skolās, Izglītības pārvaldē strādā arī karjeras speciālists, kurš īsteno karjeras izglītības aktivitātes 4 skolās – Teteles pamatskola, Garozas pamatskola, Salgales pamatskola (pievienota Staļģenes vidusskolai no 01.09.2022.) un Ozolnieku vidusskola (1.–6. klase). Līdz ar to karjeras attīstības atbalsts ir nodrošināts visās Jelgavas novada izglītības iestādēs un tā īstenošana tiek metodiski atbalstīta un pārraudzīta.

ESF projekta "Karjeras atbalsts vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs" īstenošanā dažādos laika posmos ir iesaistījušās sekojošas projekta izmēģinājumskolas - Kalnciema pagasta vidusskola, Kalnciema vidusskola, Staļģenes vidusskola, Šķibes pamatskola, Zaļenieku komerciālā un amatniecības vidusskola, Svētes pamatskola, Ozolnieku vidusskola, Vircavas vidusskola, Elejas vidusskola un Aizupes pamatskola, Līvberzes pamatskola un Sesavas pamatskola. 2021./2022. mācību gadā strādāja 3 projekta ietvaros piesaistītie pedagogi karjeras konsultanti.

Papildus skolās īstenotajām karjeras izglītības aktivitātēm Jelgavas novada Izglītības pārvalde piedāvā karjeras izvēli sekmējošus pasākumus, t.sk. Ēnu dienu, karjeras nedēļu, platforma www.profolio.lv (interaktīvi karjeras testi skolēna portfolio veidošanai), zinātniskās pētniecības darbu ZPD prezentācijas ar vietējo uzņēmēju iesaisti, karjeras vasaras nometnes, tiešsaistes sarunas aplūkos par karjeru ar dažādiem profesiju pārstāvjiem.

Profesionālā izglītība

Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā darbojas piecas pašvaldību un valsts dibinātas izglītības iestādes, kuras īsteno profesionālās izglītības programmas:

- Jelgavas Amatu vidusskola - Jelgavas valstspilsētas pašvaldības izglītības iestāde profesionālās un vispārējās izglītības programmu īstenošanai. Piedāvā apgūt 12 profesionālās kvalifikācijas: mazumtirdzniecības komercdarbinieks, tērpu izgatavošanas un stila speciālists, programmvadības metālapstrādes darbgaldu iestatītājs, konditors, pavārs, frizieris, montāžas darbu atslēdznieks, vizāžists, tērpu modelēšanas un konstruēšanas speciālists, frizieris, šuvēja palīgs un virtuves darbinieks;
- profesionālās izglītības kompetences centrs Jelgavas Teknikums - valsts dibināta IZM ministrijas pakļautības iestāde, kuras pamatuzdevums ir profesionālās izglītības programmu īstenošana. Piedāvā apgūt 15 profesionālās kvalifikācijas: apdares darbu tehniķis, apdares darbu strādnieks, mērniece tehniķis, automehāniķis, mēbeļu galdnieks, kokapstrādes iekārtu operators, klientu apkalpošanas speciālists, viesmīlības pakalpojumu speciālists, viesmīlis, datorsistēmu tehniķis, programmēšanas tehniķis, inženierkomunikāciju tehniķis, rokas lokmetinātājs (MMA) lokmetinātājs metināšanā ar mehānizēto iekārtu aktivās gāzes vidē (MAG), lokmetinātājs metināšanā ar volframa elektrodu inertās gāzes vidē (TIG) un elektromontieris.;
- Jelgavas Mūzikas vidusskola - valsts dibināta KM padotībā esoša profesionālās vidējās izglītības iestāde, kura īsteno profesionālās vidējās izglītības un profesionālās ievirzes izglītības programmas;
- Zaļenieku komerciālā un amatniecības vidusskola - Jelgavas novada pašvaldības vispārīgizglītojošā izglītības iestāde, kura īsteno pirmsskolas, pamatzglītības un profesionālās izglītības programmas, piedāvā apgūt 6 kvalifikācijas: restauratora asistents, mūrnieks, augkopības tehniķis, pavārs, būvuzturēšanas galdnieks, klientu apkalpošanas speciālists ;
- Lielplatones pamatskola – atbalsta centrs - Jelgavas novada pašvaldības speciālās izglītības iestāde, kura īsteno speciālās un profesionālās pamatzglītības programmas izglītojamajiem ar garīgās attīstības traucējumiem. Piedāvā apgūt 2 kvalifikācijas: virtuves darbinieks, būvstrādnieks.

Balstoties uz nozaru attīstības tendencēm, laika periodā no 2007. līdz 2020. gadam mērķtiecīgi attīstīta Jelgavas Amatu vidusskolas un Profesionālās izglītības kompetences centra "Jelgavas Teknikums" infrastruktūra, kas sekmējusi profesionālās izglītības prestiža paaugstināšanos.

Pēdējo 5 gadu laikā pakāpeniski pieaudzis to jauniešu īpatsvars, kas turpina mācības profesionālās izglītības iestādēs. 2020./2021. mācību gadā, piemēram, Jelgavā proporcija starp vidējās izglītības ieguvu vidusskolās un profesionālās izglītības apguvi profesionālās izglītības iestādēs ir 56% pret 41%. Īstenojot mērķtiecīgu karjeras izglītības programmu, līdz 2027. gadam ir jāsasniedz attiecība 50% pret 50%.

Profesionālās izglītības pakalpojumu piedāvājums lielā mērā atbilst nozīmīgākajām uzņēmējdarbības nozarēm Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā, kas ir apstrādes rūpniecība (ietver metālapstrādi, mašīnbūvi, kokapstrādi, plastmasu pārstrādi un pārtikas ražošanu), būvniecība, transports un uzglabāšana, automobiļu remonts, vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība.

Profesionālās izglītības iestādes uzsākušas īstenot darba vidē balstītu izglītības ieguvu, izveidojot ilgtermiņa sadarbību ar darba devējiem un nozaru profesionālajām asociācijām.

Jelgavas Amatu vidusskola un PIKC Jelgavas Teknikums īsteno programmas nodarbināto personu profesionālās kompetences pilnveidei, lai novērstu darbaspēka kvalifikācijas neatbilstību darba tirgus pieprasījumam, veicinātu strādājošo konkurētspēju un darba produktivitātes pieaugumu.

Lai nodrošinātu profesionālās izglītības satura pilnveidi un IZM padotībā esošo profesionālās izglītības iestāžu, kuras ieguvušas profesionālās izglītības kompetences centra statusu, atbilstību Ministru kabineta 2013. gada 19. marta noteikumu Nr. 144 "Profesionālās izglītības kompetences

centra statusa piešķiršanas un anulēšanas kārtība" 2.7.2., 2.7.4. un 2.7.5. apakšpunktā minētajiem kritērijiem, izglītības iestādēm, sadarbojoties ar nozaru pārstāvjiem un iesaistot citas izglītības iestādes, kas īsteno izglītības programmas attiecīgajā metodiskajā jomā, jānodrošina metodiskā darba virsvadības un līdzatbildības uzdevumu izpildē. Kvalitatīvai metodiskā darba īstenošanai profesionālajā izglītībā būtiska ir sadarbība ar Jelgavas valstspilsētas un novada uzņēmumiem. PIKC Jelgavas tehnikums metodiskās virsvadības un līdzatbildības jomas apkopotas tabulā (skat. tabulu 4.1.1.).

Tabula 4.1.1. Jelgavas tehnikuma metodiskā darba atbildības jomas

Profesionālās izglītības iestāde	Metodiskā darba virsvadība	Līdzatbildība metodiskā darba veikšanā
	Profesionālās kvalifikācijas atbilstoši nozaru kvalifikācijas sistēmai	
Profesionālās izglītības kompetences centrs (PIKC) "Jelgavas tehnikums"	Elektronisko un optisko iekārtu ražošanas, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju nozare	
	Datorsistēmu tehniķis Programmēšanas tehniķis	Telekomunikāciju tehniķis Elektronikas tehniķis Elektronikas montētājs
	Kokrūpniecības (mežsaimniecība, kokapstrāde) nozare	
		Mēbeļu galdnieks Būvuzturēšanas galdnieks Tapsētājs

Avots: Jelgavas tehnikums

Viens no galvenajiem profesionālās izglītības kvalitātes rādītājiem ir profesionālās kvalifikācijas eksāmenu rezultāti (skat. tabulu 4.1.2.). Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada izglītības iestāžu profesionālās izglītības programmu izglītojamie profesionālās kvalifikācijas eksāmenos (PKE) demonstrē labas zināšanas un prasmes atbilstoši profesiju standartu prasībām.

Tabula 4.1.2. Profesionālās kvalifikācijas eksāmenu rezultāti IZM pakļautības profesionālās izglītības iestādēs Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā 2020./2021. mācību gads

Izglītības iestāde	Profesionālā kvalifikācija	Nokārtoja PKE (izglītojamo skaits)	Nenokārtoja PKE (izglītojamo skaits)	PKE vidējais vērtējums
Jelgavas Amatu vidusskola	Grāmatvedis	9		9,2
	Konditors	10		7,1
	Vizuālā tēla stilists	14		8,4
	Programmvadības metālapstrādes darbgaldu iestatītājs	3		8,0
	Frizieris - stilists	10		7,6
	Šuvēja palīgs	5		8,6
	Virtuves darbinieks	11		7,2
	Montāžas darbu atslēdznieks	6		8,2
	Frizieris - stilists	10		7,6
	Vizāžists	12		7,7
	Frizieris	22		7,7

Esošās situācijas raksturojums

Izglītības iestāde	Profesionālā kvalifikācija	Nokārtoja PKE (izglītojamo skaits)	Nenokārtoja PKE (izglītojamo skaits)	PKE vidējais vērtējums
	Maizes un miltu konditorejas izstrādājumu speciālists	5		8,2
	Tērpu izgatavošanas un stila speciālists	7		7,1
	Programmvadības metālapstrādes darbgaldu iestatītājs	2		8,5
Jelgavas tehnikums	Automehāniķis	35	1	5,8
	Mēbeļu galdnieks	13	1	6,8
	Apdares darbu tehniķis	16		6,0
	Viesmīlības pakalpojumu speciālists	24		7,8
	Restorānu pakalpojumu speciālists	16		8,1
	Klientu apkalpošanas speciālists	22		6,9
	Datorsistēmu tehniķis	28		7,4
	Inženierkomunikāciju tehniķis	24		6,5
	Programmēšanas tehniķis	22	1	6,3
Lielplatones pamatskola-atbalsta centrs	Virtuves darbinieks	1		7,0
	Būvstrādnieks	4		7,0
Zaļenieku komerciālā un amatniecības vidusskola	Klientu apkalpošanas speciālists	10		6,3
	Pavārs (Profesionālā vidējā izglītība)	9		8,0
	Augkopības tehniķis	8		6,1
	Restauratora asistents (Profesionālā vidējā izglītība)	11		7,98
	Mūrnieks	15		6,18

Avots: VISC statistika⁸

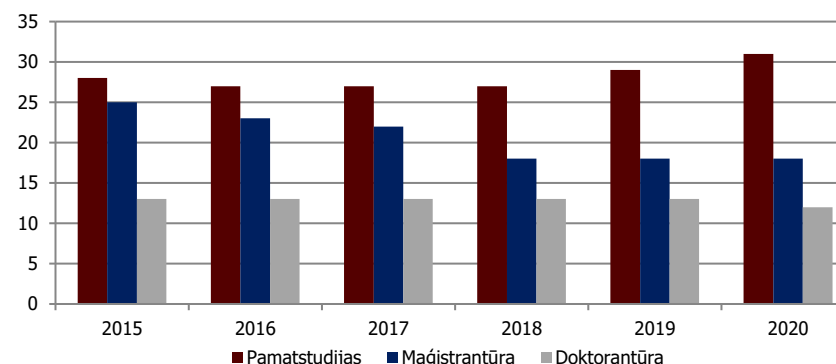
Jelgavas Amatu vidusskola, Profesionālās izglītības kompetences centrs "Jelgavas Tehnikums" izglītības programmu īstenošanā sadarbojas ar LBTU, bet sadarbība nav sistemātiska. Ilgtermiņā jāizveido sistemātiska sadarbība darba tirgus prasībām atbilstošu izglītības programmu izstrādē, mācību satura plānošanas, īstenošanas un pedagogu profesionālās pilnveides jautājumos, sekmējot profesionālās izglītības kvalitāti un jauniešu interesi par izglītības turpināšanu pēc profesionālās kvalifikācijas iegūšanas.

Jelgavas Mūzikas vidusskolā var apgūt gan vidējās profesionālās izglītības, gan profesionālās ievirzes izglītības programmas mūzikas jomā. Profesionālajā izglītības programmā var apgūt

taustiņinstrumentu spēli, stīgu instrumentu spēli, pušaminstrumentu spēli, sitaminstrumentu spēli, diriģēšanu, vokālo mūziku, mūziku. Ievērojot darba tirgus pieprasījumu, vidusskola īsteno 16 licencētas un akreditētas profesionālās vidējās un 14 profesionālās ievirzes izglītības programmas. Jelgavas Mūzikas vidusskola sadarbojas ar Zemgales reģiona mūzikas skolām, organizējot konkursus, festivālus, metodiskās apspriedes, aicinot uz vidusskolas rīkotajām meistarklasēm, organizējot izbraukuma koncertus. Taču Latvijas Kultūras ministrija, kā Jelgavas Mūzikas vidusskolas dibinātāja, nepietiekami investē vidusskolas infrastruktūrā.

Augstākā izglītība

LBTU nodrošina augstākās akadēmiskās un profesionālās izglītības ieguves iespējas lauksaimniecības, veterinārmedicīnas, pārtikas, inženierzinātņu, meža un sociālo zinātņu, informāciju tehnoloģiju un vides un būvzinātņu jomās. LBTU ir unikāla Latvijā ar to, ka piedāvā iegūt augstāko izglītību lauksaimniecības, veterinārmedicīnas, pārtikas tehnoloģiju, meža un kokapstrādes, ainavu arhitektūras, hidrobuīvu, kā arī atsevišķās mehānikas jomās. 2020. gadā LBTU bija iespējams apgūt 61 studiju programmu (skat. attēlu 4.1.17.).

Attēls 4.1.17. Studiju programmu skaits, 2015.–2020. gads

Avots: LBTU

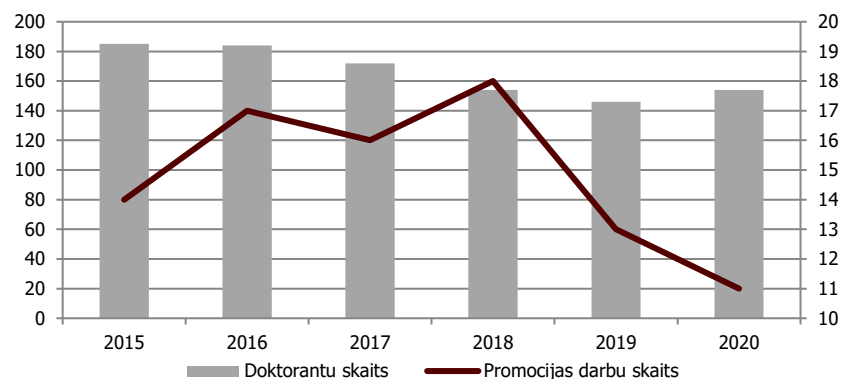
2020. gadā LBTU bija 3891 students, t.sk. 79,4% pamatstudijās, 17% maģistra studijās un 3,6% doktorantūrā. Studiju kvalitātes paaugstināšanai un studentu piesaistei nepieciešamas investīcijas mācību materiālu izstrādei un pilnveidei, praktisko nodarbību nodrošināšanai, LBTU ēku un dienesta viesnīcu stāvokļa uzlabošanai un apsaimniekošanai.

LBTU doktorantu skaits 2020. gadā, salīdzinot ar 2015. gadu, samazinājies par 16,7%. Aizstāvēto promocijas darbu skaits ilgtermiņā ievērojami samazinājies (skat. attēlu 4.1.18.). Var prognozēt, ka demogrāfisko tendenču ietekmē studējošo skaits turpinās samazināties.

Līdz ar to var prognozēt, ka pieaugs konkurence augstskolu starpā. Turpmāk augstskolām būtu jāattīsta studiju programmas, kuru absolventi valstij nepieciešami stratēģisko nozaru izaugsmei.

⁸ <https://www.visc.gov.lv/lv/statistika-0>

Esošās situācijas raksturojums

Attēls 4.1.18. Doktorantu un promocijas darbu skaits LBTU, 2015.–2020. gads

Avots: LBTU

Pieaugušo izglītība

Pieaugušo izglītība ir izglītības sistēmas sastāvdaļa, kuras saturu nosaka visas valsts un reģionu attīstības vajadzības, iedzīvotāju sastāva īpatnības, to spējas un intereses. Pieaugušo izglītība ietver ne tikai cilvēkresursu sagatavošanu darba tirgum, bet arī prasmes visam mūžam par tādiem jautājumiem, kā plašsaziņas līdzekļu lietošanas prasme, pilsoniskā kompetence, finanšu prasme, vides prasme un veselības prasme.

Jelgavas valstspilsētā ieguldījumu pieaugušo izglītības jomā sniedz gan profesionālās izglītības iestādes, gan LBTU un pašvaldības profesionālās tālākizglītības iestāde "Zemgales reģiona kompetenču attīstības centrs" (ZRKAC).

ZRKAC darbības mērķis ir nodrošināt Jelgavas valstspilsētas un Zemgales reģiona iedzīvotāju vajadzībām atbilstošu kvalitatīvu mūžizglītības piedāvājumu, centrs piedāvā plaša spektra izglītības pakalpojumus visu paaudžu un sociālo grupu iedzīvotājiem. 2021. gadā ZRKAC piedāvājumā bija 405 kursu programmas, nodrošinot iespēju mācīties gan klātienē, gan attālināti.

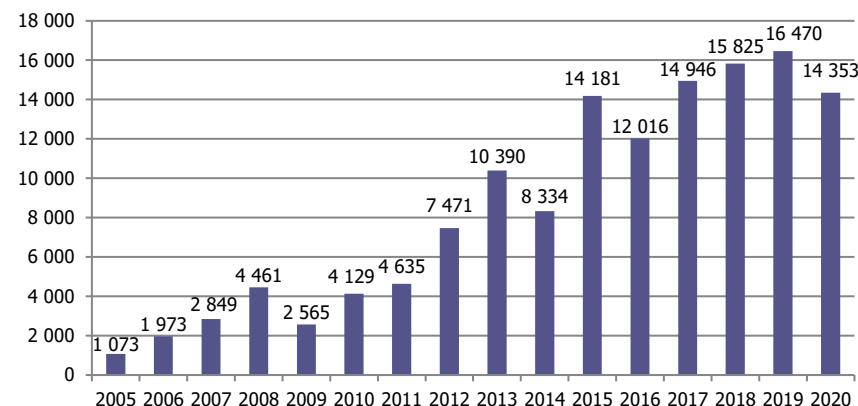
Lai veidotu specializētu izglītības piedāvājumu metālapstrādes nozares attīstībai un popularizēšanai, sagatavotu speciālistus mašīnbūves un metālapstrādes rūpniecībai un nodrošinātu nozares speciālistu profesionālo izaugsmi, ZRKAC ir izveidojis mūsdienīgu Metālapstrādes mācību parku ar metināšanas bāzi, ciparu programmēšanas darbgaldiem un lokšņapstrādes cehu.

Pilnvērtīgai informācijas apribei un mērķtiecīgam metodiskajam atbalstam pilsētas un novada pedagogiem ir izveidota vienota metodiski informatīvā platforma, kas nodrošina daudzpusīgu, aktuālu pedagogu tālākizglītības kursu un profesionālās pilnveides pasākumu piedāvājumu, Metodiskās bibliotēkas pakalpojumus, mācību materiālu digitālo krātuvi "Metodiskie dārgumi" un citus pakalpojumus.

Izglītības pieejamības nodrošināšanai bezdarbniekiem un darba meklētājiem, ZRKAC sadarbībā ar NVA īsteno izglītības programmas bezdarbnieku un darba meklētāju apmācībai. Bezdarbniekiem tiek piedāvāta iesaiste formālās un neformālās izglītības programmu apguvē. Jelgava ir pirmā pilsēta Latvijā, kas nodrošina pašvaldības Karjeras konsultanta bezmaksas pakalpojumu pieejamību ikvienam iedzīvotājam, kas ir vērā ņemams atbalsts tālākizglītības izvēles veikšanai un motivācijas stiprināšanai.

Ir daudz paveikts mūžizglītības kultūras attīstībā un tās praktiskā ieviešanā jau no pirmsskolas, piedāvājot pašvaldības Mērķprogrammas, kas iespējami agri rosina bērnu interesi par dabaszinībām, attīsta pētnieciskās prasmes un veido pamatu karjeras izglītībai, t.sk. "FasTrackKids";

"Mācīties eksperimentējot", "Miniphanomenta" un "STEM Junioriem". Savukārt vidusskolēniem papildu formālajai izglītībai ir iespēja piedalīties profesionālās pilnveides mērķprogrammās: "Microsoft IT Academia", "CNC manuālā programmēšana jauniešiem", "MAG metināšanas pamati jauniešiem", "Jaunie līderi".

Attēls 4.1.19. ZRKAC pasākumu dalībnieku skaita dinamika 2005.–2020. gads

Avots: ZRKAC

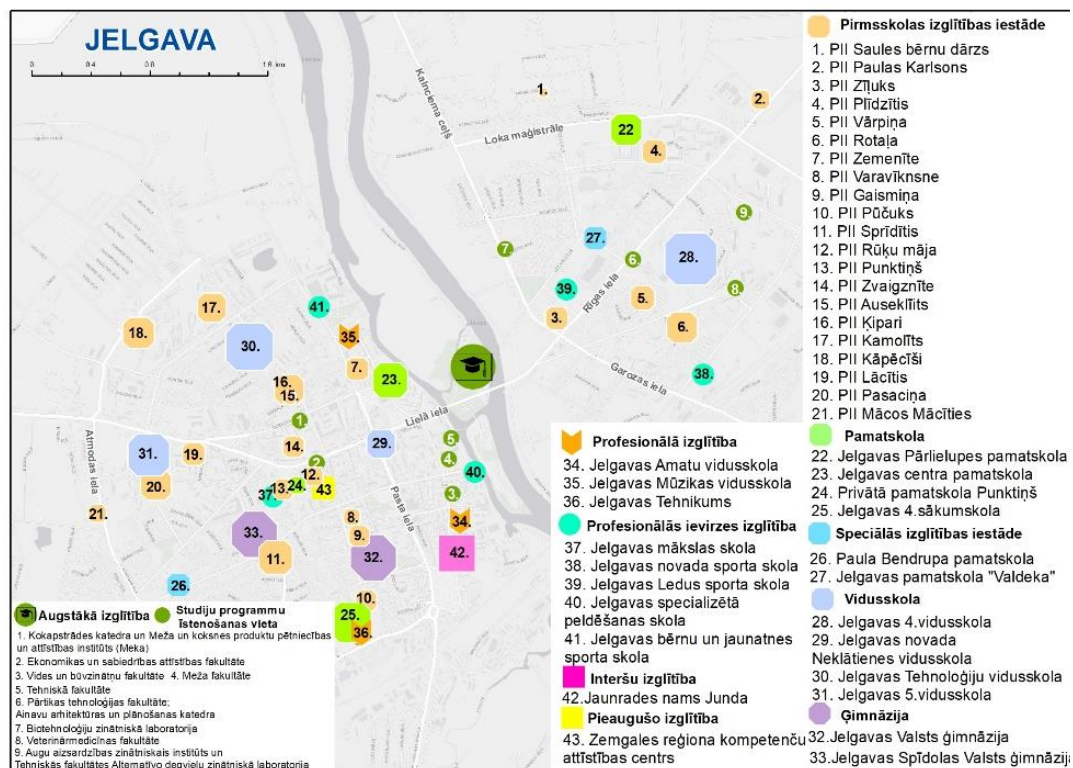
Jelgavas novada pašvaldība līdz šim ir aktīvi veicinājusi iedzīvotāju iesaisti mūžizglītības aktivitātēs pēc principa "tuvāk mājām", nodrošinot vietējai kopienai diferencētu piedāvājumu atkarībā no vietējā pieprasījuma un kopējām nepieciešamībām, kas apzinātas saskaņā ar jaunākajām aktualitātēm pieaugušo mūžizglītības jomā un tautsaimniecības nepieciešamībām.

Mūžizglītības pakalpojuma sniegšana tiek nodrošināta ar viena pilnas slodzes speciālista Izglītības pārvaldē un koordinatori (nepilnas slodzes no 0,15–0,3) pagastos (šobrīd izņemot Ozolniekos, Svētē – vakantas). Aprobējot pakalpojumu nodrošināšanas sistēmu dzīvē, var secināt, ka tā ir pietiekami veiksmīga, lai plašā teritorijā nodrošinātu pakalpojumu decentralizētā formā. Centralizēta forma nav efektīva administratīvā centra neesamības un laika loģistikas sarežģījumu dēļ.

Tāpat mācību piedāvājums tiek veidots tā, lai neradītu nevajadzīgu konkurenci ar citām pieaugušo izglītības iestādēm reģionā (LLKC, ZRKAC, JT, LBTU - mūžizglītības centri), koncentrējot resursus uz pamatprasmju un neformālās mācīšanās aspektiem, kā arī specifisku mācību kursu apguvi (digitālais mārketinga, komunikācija, foto, IKT, uzņēmējdarbības pamati). Šādi, ar to veicinot jaunu prasmju apguvi, interesi par sevis pilnveidi, iedrošinot iniciatīvu kopienā, uzturot vietējās vides pievilcību iedzīvotāju acīs, veicinot vietējo uzņēmējdarbību.

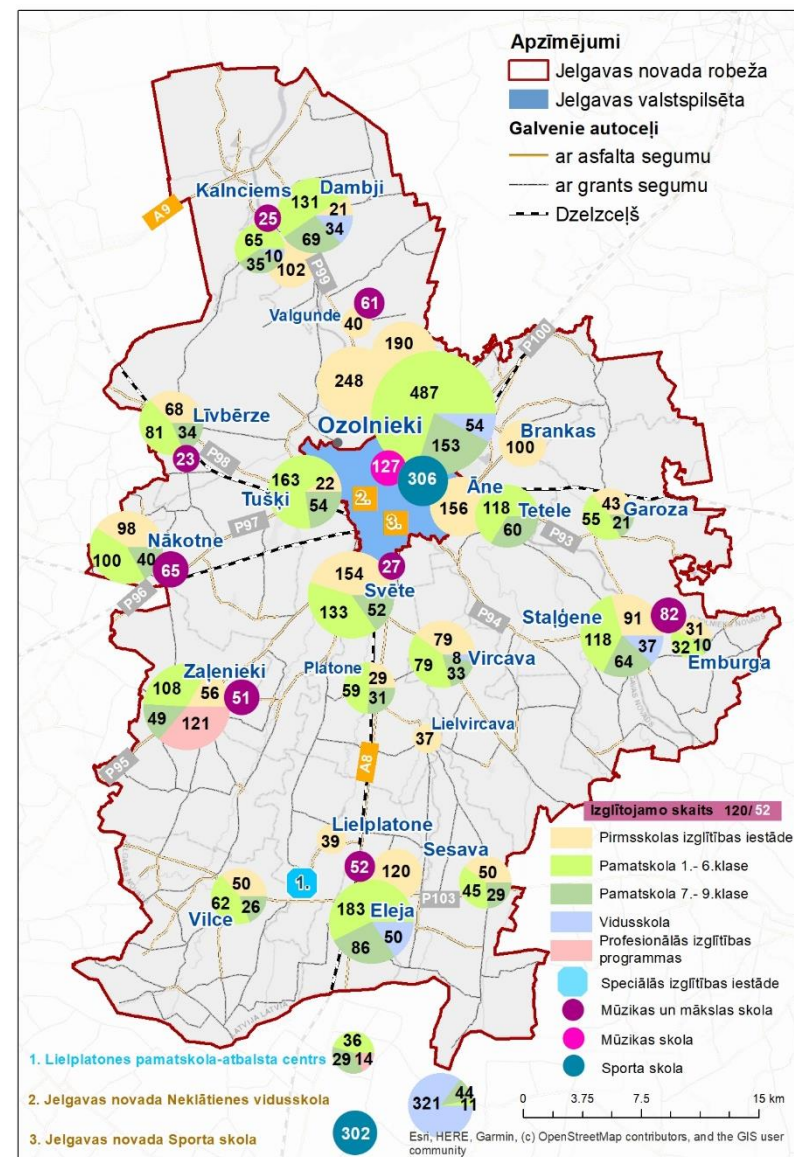
Papildus darbam ar iedzīvotājiem, mūžizglītības nozare ir nodrošinājusi apmācības arī specifiskām mērķauditorijām pašvaldībai nepieciešamajā apmērā un tematikā (pedagogiem, administrācijas darbiniekiem, uzņēmējiem).

Esošās situācijas raksturojums

Attēls 4.1.20. Jelgavas valstspilsētas izglītības iestāžu izvietojums

Avots: Jelgavas izglītības pārvalde

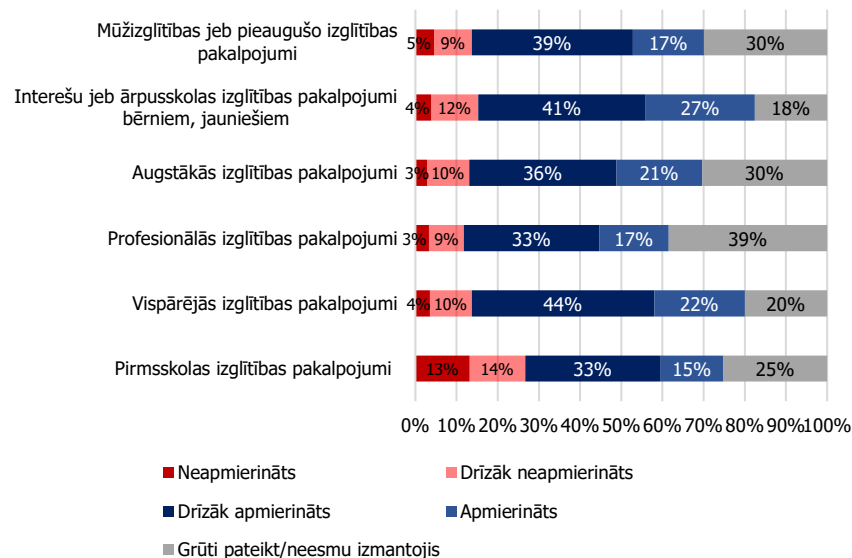
Attēls 4.1.20. Jelgavas novada izglītības iestāžu izvietojums

Avots: Jelgavas novada izglītības pārvalde

Esošās situācijas raksturojums

4.2. Aptaujas rezultāti

2021. gada augustā un septembrī veiktās iedzīvotāju aptaujas rezultāti atspoguļo, ka ar mūžizglītības pakalpojumiem apmierināti bija 17% aptaujātie Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāji, drīzāk apmierināti - 39%, savukārt 14% - drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Ar interešu izglītības pakalpojumiem bērniem, jauniešiem apmierināti bija 27%, drīzāk apmierināti - 41%, bet drīzāk neapmierināti vai neapmierināti - 16%. Ar augstākās izglītības pakalpojumiem apmierināti bija 21%, drīzāk neapmierināti - 36%, drīzāk neapmierināti vai neapmierināti - 13%. 17% bija apmierināti ar profesionālās izglītības pakalpojumiem, drīzāk apmierināti - 33%, savukārt 12% - drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Jāuzsver, ka būtisks īpatsvars (40%) respondentu nav varējuši sniegt atbildi uz šo jautājumu, kura pamata iemesls ir tas, ka profesionālās izglītības pakalpojumi nav izmantoti. Ar vispārējās izglītības pakalpojumiem bija apmierināti 22%, drīzāk apmierināti - 44%, savukārt 14% - drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Ar pirmsskolas izglītības pakalpojumiem apmierināti bija 15%, drīzāk apmierināti - 33%, savukārt 27% no respondentiem bija drīzāk neapmierināti vai neapmierināti.

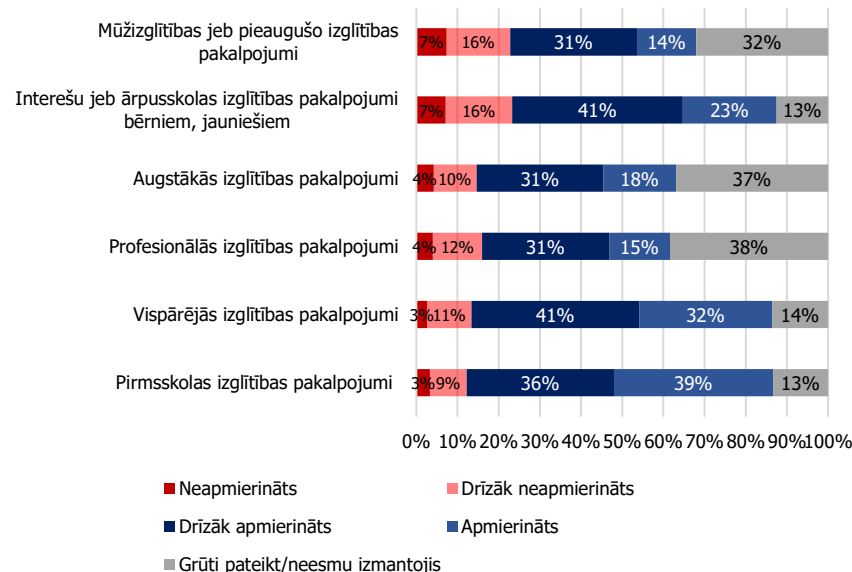

Attēls 4.2.1. Aptaujāto Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju viedoklis par izglītības pakalpojumiem (n=706)

Avots: 2021. gadā veiktās aptaujas rezultāti

Jelgavas novadā ar mūžizglītības izglītības pakalpojumiem bija apmierināti 14% aptaujāto iedzīvotāju, 31% - drīzāk apmierināti, savukārt 23% - drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. 23% bija apmierināti ar interešu izglītības pakalpojumiem bērniem, jauniešiem, 41% - drīzāk apmierināti, drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Ar augstākās izglītības pakalpojumiem apmierināti bija 18%, 31% - drīzāk apmierināti, bet 14% - drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Jāuzsver, ka būtisks īpatsvars (37%) respondentu nav varējuši sniegt atbildi uz šo jautājumu, kura pamata iemesls ir tas, ka augstākās izglītības pakalpojumi nav izmantoti. Ar profesionālās izglītības pakalpojumiem apmierināti bija 15%, drīzāk apmierināti - 31%, savukārt 16% - drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Būtisks īpatsvars (38%) respondentu nav varējuši sniegt atbildi uz šo jautājumu,

kura pamata iemesls ir tas, ka profesionālās izglītības pakalpojumi nav izmantoti. Ar vispārējās izglītības pakalpojumiem apmierināti bija 32%, drīzāk apmierināti - 41%, savukārt 14% - drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Ar pirmsskolas izglītības pakalpojumiem apmierināti bija 39%, drīzāk apmierināti - 36%, taču 12% - drīzāk neapmierināti vai neapmierināti.

Attēls 4.2.2. Aptaujāto Jelgavas novada iedzīvotāju viedoklis par izglītības pakalpojumiem (n=425)

Avots: 2021. gadā veiktās aptaujas rezultāti

Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada iedzīvotāji visbiežāk vēlētos šādus uzlabojumus izglītības jomā:

- uzlabot vietu pieejamību pašvaldības bērnudārzos;
- paplašināt bērnu un jauniešu interešu izglītības piedāvājumu – mūzikas, mākslas pulciņi lauku teritorijās, un pieejamību izmaksu ziņā;
- lielāks pašvaldības finansiālais atbalsts izglītībai;
- novada gadījumā – finansiālais atbalsts izglītojamajiem ar augstākām mācību sekmēm.

4.3. Galvenie izaicinājumi un iespējamie risinājumi

IZAICINĀJUMI, PROBLĒMAS	IESPĒJAS, RISINĀJUMI
- Izglītības pieejamība un kvalitātes vērtējums pilsētā un novadā ir nevienmērīgs. - Moderna rīku trūkums izglītības iestādēs ar tehnoloģijām saistītā mācību satura pilnvērtīgai apguvei. - Liels pieprasījums pēc pirmsskolas izglītības pakalpojuma, vietu nepietiekamība pašvaldību pirmsskolas izglītības iestādēs, īpaši Jelgavas valstspilsētā. - Pašvaldību izglītības jomas cilvēkresursu trūkums – gan pedagogu, gan atbalsta personāla; pārāk lēna pedagogu paaudžu nomaiņa gan vispārējās izglītības, gan profesionālās ievirzes mācību iestādēs. - Zems prestiža līmenis pedagoga profesijai, kas rada mācībspēku un profesionālās konkurences trūkumu; jauno skolotāju piesaistei motivējošas atbalsta sistēmas trūkums, t.sk. nekonkurētspējīgs atalgojums izglītības nozares speciālistiem. - Visu līmeņu izglītības iestāžu nepietiekams materiāltehniskās bāzes un infrastruktūras nodrošinājums.	- Veikt izglītības iestāžu izvērtējumu pēc vienotiem kritērijiem, balstoties uz situācijas izpēti un secinājumiem, izstrādāt jaunu stratēģiju un rīcības plānu, attīstīt vienotu izglītības iestāžu tīklu, stiprināt metodisko centru darbību. - Nodrošināt izglītības iestāžu infrastruktūru un mūsdienīgu aprīkojumu atbilstoši mūsdienu prasībām; attīstīt IKT izglītības iestādēs. - Paplašināt un padarīt pieejamāku pirmsskolas izglītības pakalpojumu pašvaldībās, izveidot jaunas pirmsskolas izglītības iestādes. - Celt pedagogu profesijas prestižu sabiedrībā, izstrādāt un īstenot ilgtspējīgas motivācijas un atbalsta programmu, t.sk. nodrošinot konkurētspējīgu un līdzvērtīgu atalgojumu abās pašvaldībās un dzīvesvietu piedāvājumu. - Piesaistīt jaunus, kvalificētus pedagogus un atbalsta speciālistus, īstenot pasākumus pedagogu un atbalsta speciālistu piesaistei un esošo noturēšanai, sniegt profesionālo atbalstu pedagoģiskajam darbam. - Attīstīt un modernizēt izglītības iestāžu materiāli tehnisko bāzi un infrastruktūru, t.sk. sporta infrastruktūru.

5. KULTŪRA

5.1. Nozares raksturojums

Kultūras organizācijas, to pakalpojumi un iedzīvotāju līdzdalība

Jelgavas valstspilsētas kultūras resursi ir vēsturiskais, mākslinieciskais un industriālais mantojums, kas atspoguļo arhitektūras, pilsētas ainavas un vēstures pieminekļu vērtības, festivālu, rituālu vai stāstu tradīcijas, kā arī amatieru kultūras aktivitātes. Kultūras resursi ir arī prasmju daudzveidība un kvalitāte skatuves un vizuālajās mākslās un radošajās industrijās. Jelgavas valstspilsētas kultūrtelpa – latviešu valoda, vide, materiālā un nemateriālā kultūra, sociālā atmiņa un dzīvesveids – sekmē nacionālās identitātes nostiprināšanu un uztur piederības sajūtu Latvijai. Jelgavas valstspilsēta – pilsēta, kur ikvienam pieejama kultūras norišu daudzveidība, tiek piedāvāts plašs un kvalitatīvs kultūras pasākumu un notikumu klāsts.

Jelgavas valstspilsētas pašvaldības iestāde "Kultūra" (turpmāk tekstā – JVPI "Kultūra") veic kultūras dzīves plānošanu un organizēšanu, atbild par nemateriālā kultūras mantojuma apzināšanu, saglabāšanu un kultūras infrastruktūras uzturēšanu un attīstību Jelgavas valstspilsētā, īsteno pašvaldības kompetenci kultūras darba organizācijā, tradicionālo kultūras vērtību saglabāšanā, tautas mākslas jaunrades attīstībā un kultūras politikas realizācijā. Iestādes pārziņā ir 39 mākslinieciskie kolektīvi ar 1529 dalībniekiem (2020. gadā).

2021. gadā JVPI "Kultūra" pārvaldījumā bija vairākas struktūrvienības, t.sk. Jelgavas valstspilsētas kultūras nams, kultūras nams "Rota", deju centrs "Cukurfabrika", brīvdabas koncertzāle "Mītava", brīvdabas estrāde Uzvaras parkā un ēka Jāņa Čakstes bulvārī 17.

Kultūras nama telpas mēģinājumiem izmanto aptuveni 30 amatiermākslas un profesionālais kolektīvs Jelgavas bigbends. Deju kolektīvu mēģinājumu organizēšana notiek arī citu pašvaldības iestāžu telpās, piemēram, Jelgavas 4. sākumskolā, Jelgavas Centra pamatskolā un citās, lai netiktu traucēta teātru, koncertu un kino apmeklēšana.

Kultūras pasākumu norisi iekšējās nodrošina brīvdabas koncertzāle "Mītava", kultūras nams "Rota", mazāk deju centrs "Cukurfabrika", savukārt Jelgavas valstspilsētas pilsētvidē kultūras pasākumi pārsvarā tiek organizēti Hercoga Jēkaba laukumā, Uzvaras parkā, arī brīvdabas koncertzāles "Mītava" atrašanās vietā – Pasta salā, Aviācijas un Rūpniecības ielas krustojumā, skvērā aiz Kultūras nama. Jāuzlabo kultūras piedāvājums bērnu un jauniešu auditorijai.

Kultūras nozare ir viena no **Jelgavas novada** tēla veidotājām. Jelgavas novada Kultūras pārvaldes darbības pamatmērķis ir radīt, saglabāt un izplatīt kultūras vērtības, kā arī nodrošināt kvalitatīvu kultūrvidi. Uz kultūrvēsturisko vērtību pamata veidojas lokālpatriotisms un lokālā identitāte, kas ir svarīga un nemainīga vērtība mūsdienu sabiedrības attīstības straujo izmaiņu apstākļos. Īstenojot pašvaldības kompetenci kultūras darbā, Jelgavas novadā tiek izmantota centralizēta pārvaldības sistēma. Kultūras nozares pārvaldība saskaņā ar izvirzītajiem rīcības virzieniem un noteiktajām prioritātēm, kā arī finanšu plūsmas caurskatāmība, veicina vienmērīgu kultūras attīstību un līdzvērtīgu pakalpojuma groza pieejamību visā Jelgavas novada teritorijā.

Jelgavas novada 16 pagastos kopumā ir 16 kultūras/tautas nami un 26 bibliotēkas. Kā potenciālu kultūras dzīves attīstībā iespējams izmantot arī Jelgavas novada muižas. Jāmin, ka novada kultūras iestāžu pašreizējais teritoriālais izvietojums, vairāku ēku infrastruktūras stāvoklis, regulāras nokļūšanas iespējas un telpu pieejamība/pieprasījums no amatierkolektīvu aktivistiem nav atbilstoši nodrošināts.

Tautas namu teritoriālā analīze parāda, ka Salgaļes pagastā nav neviens kultūras/tautas nams un tuvākie ir Ānes kultūras nams un Jaunsvirlaukas pagasta Izglītības, kultūras un sporta centrs (IKSC) "Lidumi", kas nenodrošina pilnvērtīgu amatiermākslas kolektīvu mēģinājumu un pasākumu norisi.

Arī Elejas un Platones pagastos ir nepietiekams infrastruktūras nodrošinājums vietējo amatierkolektīvu darbībai. Savukārt, Sesavas pagastā ir divi Tautas nami (Bērvircavas un Sesavas Tautas nams).

Daļai novada iedzīvotāju iespēju iesaistīties kultūras dzīves aktivitātēs būtiski ierobežo nokļūšana uz mēģinājumu vietu. 2021. gadā novadā kopumā darbojās 112 mākslinieciskie kolektīvi ar kopējo dalībnieku skaitu - 1635. Visvairāk ir pārstāvēti deju kolektīvi, kori, amatiertheātri, folkloras kopas, tautas lietišķās mākslas studijas un pulciņi, vokālie ansambļi un citi interešu pulciņi.

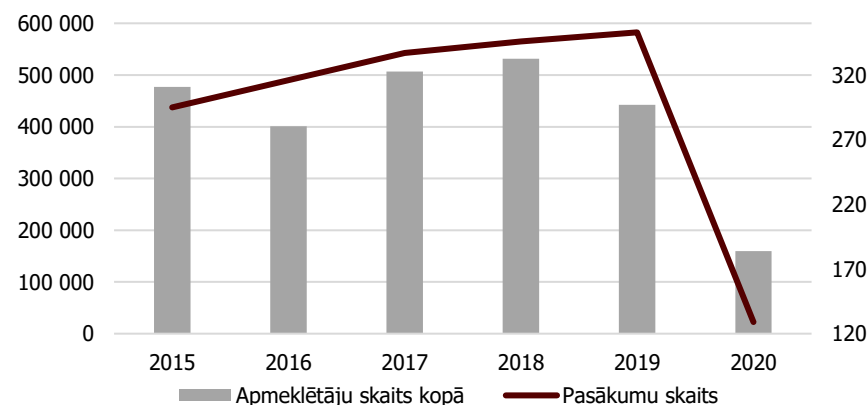
Jelgavas novadā ir vairākas brīvdabas estrādes – Elejas muižas parka estrāde (Elejas pagasts), Līvērzes brīvdabas estrāde (Līvērzes pagasts), Vilces muižas parka estrāde (Vilces pagasts).

Kultūras norisēm atbilstošas vides un infrastruktūras nodrošinājums arī turpmāk ir viens no kultūras jomas galvenajiem uzdevumiem. Aktuāli ir ne tikai kultūras iestāžu energoefektivitātes jautājumi, bet arī vides pieejamības nodrošināšana. Līdztekus šiem jautājumiem, svarīgi ir arī ieguldījumi cilvēkresursu attīstībā. Kvalitatīvu kultūras pakalpojumu nodrošināšanai, regulāri jāveic kultūras darbinieku zināšanu pilnveidošana un tālākizglītība, atbalstot vietēju un starptautisku pieredzes apmaiņu, jāveicina jaunu nozares speciālistu piesaisti.

Kultūras pasākumu apmeklējums

Kultūras pasākumu piedāvājums **Jelgavas valstspilsētā** ir plašs un daudzveidīgs. 2020. gadā saistībā ar pasākumu ierobežojumiem epidemioloģiskās situācijas dēļ kopumā organizēti tikai 129 pasākumi (2019. gadā – 353), kurus apmeklēja 159 678 apmeklētāji (2019. gadā – 442 454, 2018. gadā – 531 719). Salīdzinot ar 2019. gadu, pasākumu skaits 2020. gadā samazinājies par 63%, bet kopējais apmeklētāju skaits - par 64%.

Jelgavas valstspilsētas kultūras pasākumu programma ir veidota ar mērķi nodrošināt vismaz reizi nedēļā apmeklēt kvalitatīva satura vietējās un reģionālās nozīmes kultūras pasākumus un vismaz reizi divās nedēļās – nodrošināt iespēju apmeklēt kvalitatīvu nacionālā mēroga pasākumu.

Attēls 5.1.1. Kultūras pasākumu apmeklētāju un pasākumu skaits Jelgavas valstspilsētā, 2015.–2020. gads

Avots: JVPI "Kultūra"

Populārākie un apmeklētākie ir Jelgavas valstspilsētas festivāli, masu kultūras pasākumi, kas piesaista ne vien vietējo tūristu, bet arī ārvalstu tūristu uzmanību un ir kļuvuši par pilsētas kultūrturisma simboliem. Latvijas valsts simtgades norises 2018. gadā un Jelgavas pilsētas 750-gades svinību pasākumi 2015. gadā ir īpaši veicinājuši apmeklētības rādītājus.

Tabula 5.1.1. Apmeklētākie pasākumi Jelgavā, 2015.–2020. gads

Apmeklētākie pasākumi Jelgavas valstspilsētā	Apmeklētāju skaits					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Starptautiskais ledus skulptūru festivāls Jelgavā	46 000	50 016	85 527	85 627	64 959	43 426
Lieldienu pastaiga Jelgavas pils parkā	2 300	1 500	5 000	5 000	5 000	0
Latvijas Stādu dienas Jelgavā	15 000	15 500	15 600	16 000	16 000	0
Jelgavas pilsētas svētki	142 160*	26 458	102 650	93 600	60 000	0
Starptautiskais Smilšu skulptūru festivāls Jelgavā	51 383	39 260	40 583	41 420	39 433	57 752
Vispārējie Latvijas Piena, Maizes un Medus svētki Jelgavā, Piena paku laivu regate	32 000	30 000	31 000	32 500	32 500	11 500
18. novembra svētku programma	29 848	18 000	28 850	44 428	38 000	0
Metāla svētki	11 000	16 000	6 000	7 000	6 800	5 000
Kopā:	329 691	196 734	315 210	325 575	262 692	117 678

Avots: JVPI "Kultūra"

Jelgavas novada pagastu kultūras namu darbības mērķis ir sekmēt kultūras procesu attīstību, nodrošinot iedzīvotājiem daudzveidīgu, plašu un kvalitatīvu kultūras aktivitāšu piedāvājumu. Kultūras nami organizē valsts un tradicionālos svētkus, koncertus, izrādes, pasākumus, izstādes, ietverot kā amatierkolektīvu, tā profesionāļu uzstāšanos.

Novadā kultūras pasākumu skaits līdz 2019. gadam ir bijis ar nelielu augšupejošu tendenci, bet krass samazinājums bija 2020. gadā epidemioloģisko ierobežojumu dēļ. Apmeklētāju skaits pa gadiem ir bijis mainīgs, vislielāko apmeklējumu sasniedzot 2018. gadā, bet vismazāko – 2020. gadā.

Tabula 5.1.2. Kultūras pasākumu apmeklētāju un pasākumu skaits Jelgavas novadā, 2015.–2020. gads

Gads	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Apmeklētāju skaits	68 918	62 606	57 069	72 175	64 099	17 699
Pasākumu skaits	582	584	647	678	664	261

Avots: Jelgavas novada pašvaldība

Bibliotēkas un to pakalpojumi

Jelgavas valstspilsētā bibliotēkāros pakalpojumus sniedz JVPI "Jelgavas pilsētas bibliotēka" (JPB) un tās trīs filiāles, 13 izglītības iestāžu bibliotēkas, ZRKAC Metodiskā bibliotēka, Latvijas Neredzīgo bibliotēkas Jelgavas filiāle, kā arī LBTU Fundamentālā bibliotēka.

Jelgavas pilsētas bibliotēkai ir nozīmīga loma Jelgavas valstspilsētas kultūrvides veidošanā un pakalpojumu sniegšanā dažādām iedzīvotāju grupām, tā ir kultūras, izglītības un informācijas iestāde, Zemgales reģiona lielākā publiskā bibliotēka. 2016. gadā JPB ir akreditēta kā reģiona galvenā bibliotēka, kas veic Jelgavas novada 26 bibliotēku darba koordināciju un metodisko vadību, Zemgales novada starpbibliotēku abonementa centra funkcijas.

Publisko bibliotēku tīklu pilsētā veido četras ēkas – JPB (Akadēmijas iela 26, Jelgava) un tās trīs filiāles – Miezītes bibliotēka (Dobeles šoseja 100A, Jelgava), Pārlielupes bibliotēka (Loka maģistrāle 17, Jelgava) un bērnu un jauniešu bibliotēka "Zinītis" (Zemgales prospekts 7, Jelgava). Bibliotēkas piedāvā apmeklētājiem grāmatas, audiovizuālos materiālus, preses izdevumus, elektroniskās datubāzes, t.sk. e-grāmatas lasīšanai ārpus bibliotēkas, bezmaksas internetu, bezvadu internetu u.c. pakalpojumus.

2019. gada rādītāji, salīdzinot ar 2018. gadu, uzrāda pozitīvu tendenci, bet 2020. gada darba rādītāji salīdzinājumā ar 2019. gadu liecina, ka Jelgavas valstspilsētas bibliotēkās ir samazinājies lietotāju skaits (–11%), apmeklējums klātienē (–24%) un izsniegums (–16%). Palielinājies virtuālo apmeklējumu skaits (+6,6%), jo Covid-19 apstākļos bibliotēku darbs daļēji pārcēlies uz virtuālo vidi un tika sniegti attālinātie pakalpojumi. Vienīgā Jelgavas valstspilsētas bibliotēka, kuras rādītāji paaugstinājušies, ir Miezītes bibliotēka.

JPB nodrošina informācijas pieejamību Jelgavas valstspilsētas, Jelgavas novada pašvaldību un skolu bibliotēku kopkatalogā "Alise", uzturot un veidojot divas datubāzes: elektronisko katalogu un Jelgavas novadpētniecības datubāzi. Saskaņā ar JPB mājas lapā norādīto informāciju apmeklētājiem ir pieejami datori, e-grāmatu lasītājs, īpašas palielināšanas ierīces teksta lasīšanai un citi pakalpojumi, kas ļauj bibliotēkām paplašināt savu lomu, kļūstot par nozīmīgiem sabiedriskiem un kultūras centriem. Tāpat bibliotēka veic arī novadpētniecības darbu. 2020. gadā JPB svinēja savu simtgadi.

Jelgavas novadā iedzīvotāju informatīvo apkalpošanu veic 26 bibliotēkas. Visas bibliotēkas ir akreditētas Bibliotēku likumā noteiktajā kārtībā.

Pēdējos gados novada publiskajās bibliotēkās pakalpojumus ir izmantojuši ap 30% iedzīvotāju, no kuriem neliela daļa (99 lietotāji) tika apkalpoti savā dzīvesvietā. Covid-19 pandēmijas ietekmes rezultātā lasītāju un apmeklējumu skaits ir samazinājies. Bibliotēkas organizē dažādus pasākumus, piemēram, izstādes, lasīšanas veicināšanas projektu ģimenēm un citus projektus, iesaistās konkursos.

Bijušā Jelgavas novada publiskās bibliotēkas turpina strādāt ar bibliotēku informatīvo sistēmu "BIS ALISE", nodrošinot precīzu krājumu un pakalpojumu uzskaiti, savukārt, izmantojot pieeju vienotajam krājumam, t.sk. Jelgavas valstspilsētas bibliotēkas krājumam, gada laikā bibliotēkas apmainījušas ar 1211 izdevumiem. Īstenojot publisko bibliotēku attīstības projektu "Trešais tēva dēls", bijušā Jelgavas novada bibliotēkās pieejami datori ar interneta pieslēgumu, bezvadu interneta pieslēgums, kā arī multifunkcionālās iekārtas, kuras ļauj kopēt, drukāt un skenēt.

Bijušā Ozolnieku novadā darbojas četras publiskās bibliotēkas – centrālā bibliotēka Ozolniekos un bibliotēkas Brankās, Ānē, Garozā. Salgales pagasta Emburgā bibliotēkāros pakalpojumus nodrošina Ozolnieku Centrālās bibliotēkas ārējais apkalpošanas punkts. Bibliotēkāros pakalpojumus pēdējo trīs gadu laikā nemainīgi izmanto 16% iedzīvotāju. 2020. gadā Ozolnieku četru bibliotēku kopējais lietotāju skaits bija 1751.

No 2009. gada bibliotēkās uzsākta automatizēta lasītāju apkalpošana – grāmatu izsniegšana/saņemšana. Elektroniskajā katalogā iespējams uzzināt par interesējošās grāmatas pieejamību. Autorizētiem lietotājiem iespējams rezervēt, pagarināt nepieciešamos iespieddarbus.

Iedzīvotāju līdzdalība amatiermākslas kolektīvos

Amatiermākslas procesa nepārtrauktības nodrošināšana organizatoriski ierasti Latvijā ir saistīta ar kultūras un tautas namu aktivitāti. **Jelgavas valstspilsētā** JVPI "Kultūra" nodrošina finansiālu, administratīvu, organizatorisku atbalstu nozīmīgai daļai amatiermākslas kolektīvu. Daļa no izglītības iestāžu kolektīviem saņem finansiālu atbalstu no Jelgavas Izglītības pārvaldes, to darbību organizatoriski nodrošina LBTU, Jaunrades nams "Junda", izglītības iestādes. Savukārt Jelgavas valstspilsētas pašvaldības iestāde "Sabiedriskais centrs" atbalsta Jelgavas pilsētas mazākumtautību pašdarbības kolektīvu darbību. Līdz ar to nav vienkopus apkopotu datu par amatiermākslas un interešu izglītības kolektīvu darbību un dalībnieku skaitu Jelgavas valstspilsētā.

2020. gadā Jelgavas valstspilsētas pašvaldības piešķirtās mērķdotācijas saņēma 37 amatiermākslas kolektīvi ("Kultūra", LBTU, Jelgavas 4. vidusskolas kolektīvi) kopsummā 71 000 EUR apmērā (tādā pašā apjomā kā 2019. gadā).

Jelgavas valstspilsētas kultūras organizāciju un kolektīvu darbības veidi ir saistīti ar dejas, mūsdienu dejas, koru un vokālo ansambļu, folkloras kopu, tautas lietišķās mākslas un gleznošanas studiju un pūtēju orķestra darbību. Populārākais pēc apmeklētības un pašvaldības finansiāli atbalstītākais jelgavnieku amatiermākslas veids ir tautas dejas, kopā "Kultūra" sniedz ziņas par 14 deju kolektīviem 2020. gadā (39% jeb 27 183 EUR no kopējās mērķdotācijas finansējuma), otrs populārākais veids ir dalība koros (19% jeb 13 243 EUR mērķdotācijas finansējums), darbojas astoņi kori, no tiem pašvaldības mērķdotāciju saņem septiņi.

Jelgavas valstspilsētā nozīmīga loma ir amatiermākslas kolektīvos darbojās 1504 dalībnieki (2019. gadā – 1582 dalībnieki). Aktivitātes pieaugumu vai samazinājumu ietekmē nozīmīgu pasākumu norise (piemēram, Vispārējo latviešu Dziesmu un deju svētku sagatavošanās laikā 2017.-2018. gadā bija lielākais dalībnieku skaits) vai arī atsevišķu kolektīvu nodibināšana vai likvidēšana.

Kopš 2014. gada viens no būtiskiem Jelgavas valstspilsētas kultūrvides attīstības uzdevumiem ir saistīts ar skolēnu un jauniešu aktīvu iesaisti iestādes "Kultūra" amatiermākslas kolektīvos. No aptuveni 40 amatiermākslas kolektīviem, 16 kolektīvi ir saistīti ar bērnu, jauniešu un jaukti – jauniešu-pieaugušo vecuma grupas dalībniekiem. Novērojams, ka jaunieši aktīvāk iesaistās tautas un mūsdienu deju kolektīvos, kas atbilst jauniešu personīgās līdzdalības kopējai aktivitātei Latvijā. Mazāk aktīva jauniešu iesaiste ir dalībā koros, izteikti aktīvāki vizuālās mākslās nodarbēs un mūzikas instrumentu spēlē.

Jelgavas novadā 2020. gadā kopumā darbojās 112 amatiermākslas kolektīvi ar kopējo dalībnieku skaitu 1635. Laika periodā kopš 2015. gada kolektīvu skaits ir svārstījies, bet būtiski nav mainījies. Savukārt, dalībnieku skaita tendence šajos kolektīvos kopš 2015. gada ir sarūkoša. Visvairāk ir pārstāvēti amatiermākslas kolektīvi, deju kolektīvi, folkloras kopas, kori, tautas lietišķās mākslas studijas un pulciņi, vokālie ansambļi un citi interešu pulciņi. Pēdējos Vispārējos latviešu dziesmu un deju svētkos no novada piedalījās 40 kolektīvi, 858 dalībnieki. Jelgavas novadā 2020. gadā darbojās 7 kori, 21 deju kolektīvs, 15 vokālie ansambļi, 12 amatiermākslas kolektīvi, 7 folkloras kopas u.c. interešu kolektīvi.

Pašvaldība nodrošina amatiermākslas kolektīvu darbību ar telpām mēģinājumiem un koncertiem, piedāvājot dažādas tālākizglītības programmas, nodrošina materiāltehnisko bāzi, kā arī transporta pakalpojumus.

Līdzīgi kā kultūras nozarē kopumā, arī amatiermākslas kolektīvu darbībai 2020. gads bijis izaicinājumiem pilns. Ņemot vērā valstī noteiktos ierobežojumus, kolektīvu vadītāji radoši piegāja savam darbam un pielāgojās jaunajiem apstākļiem.

Tabula 5.1.3. Amatierkolektīvu un dalībnieku skaits Jelgavas novadā, 2015.–2020. gads

Gads	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kolektīvu skaits	126	108	111	116	114	112
Dalībnieku skaits	1814	1777	1771	1779	1684	1635

Avots: Jelgavas novada ašvaldība

Muzeji, senlietu krātuves un to pakalpojumi

Jelgavas valstspilsētā atrodas vairāki muzeji un kultūras mantojuma objekti, kas īsteno kādu no muzeja funkcijām, t.sk. ir Kultūras ministrijas pakļautībā esošā Rundāles pils muzeja pastāvīgā ekspozīcija – Kurzemes hercogu kapenes, kas atrodas Jelgavas pilī, turpat atrodas arī LBTU Muzejs (Jelgavas pils muzejs), Stacijas ielā 3, Jelgavā atrodas Valsts akciju sabiedrības "Latvijas dzelzceļš" struktūrvienība, autonomā muzeja – Latvijas dzelzceļa vēstures muzejs – ekspozīcija pilsētā. Pašvaldības tūrisma objektā - Jelgavas Sv. Trīsvienības baznīcas tornī apskatāma Jelgavas vēstures ekspozīcija, Jelgavas vecpilsētas mājā (Vecpilsētas ielā 14, Jelgavā) pieejama multimedāla vēstures ekspozīcija par Jelgavas koka apbūvi. Jelgavas Ugunsdzēsības ekspozīcija (Dobeles iela 16, Jelgavā) iekārtota vienā no Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta garāžām, kur apskatāmi dažādi eksponāti no ugunsdzēsēju darba un ikdienas. Tāpat pilsētā apskatāma padomju laika restaurēto automašīnu ekspozīcija privātajā "Anru motors" vēsturisko spēkratu kolekcijā.

Ģederta Eliasa Jelgavas Vēstures un mākslas muzejs ieņem nozīmīgu vietu Jelgavas valstspilsētas kultūrvēsturiskā mantojuma izpētē, interpretācijā un sabiedrības izglītošanā. Atsevišķi darbojas filiāle – Ādolfa Alunāna memoriālais muzejs (māja), kas atrodas Jelgavā, Filozofu ielā 3. Muzeja krājuma telpas atrodas Raiņa ielā 6, Jelgavā. Muzejā ir sešas pastāvīgās ekspozīcijas: "Kari un karavīrs cauri Jelgavas laiku lokiem", "Zem svešām varām dzīve turpinās", "Jelgava – Zemgales pērle", "Aizvēsture un viduslaiki Zemgalē", "Jelgavas novads Kurzemes un Zemgales hercogistes periodā (1561–1795)", "Ģederts Eliass (1887–1975)". Pamatkrājumā atrodas 507 659 dažādas vienības, no tām 2426 ir 2020. gada jaunieguvumi (1462 – 2019. gadā).

Katru mēnesi muzejā ir aplūkojamas divas-trīs jaunas izstādes – gan mākslas, gan vēstures, tostarp arī sadarbībā ar kolekcionāriem tapušās (gadā – vidēji 20). Katru gadu muzejs ir vismaz vienu reizi eksponējis Ģederta Eliasa darbu izstādi ārzemēs, kā arī katru gadu ir notikusi vismaz viena vērienīga izstāde no ārzemju muzeja vai galerijas. Īstenojot vienu no Latvijas Muzeju likumā noteiktās funkcijas – sabiedrības izglītošana – muzejs ik gadu organizē vairākas izglītojošās aktivitātes – lekcijas, ekskursijas, izstādes, pasākumus gan formālās, gan mūžizglītības ietvaros, kurus 2020. gadā kopumā apmeklēja 253 interesenti. 2020. gadā tika īstenotas 142 izglītojošās aktivitātes (2019. gadu - 285).

Tabula 5.1.4. Jelgavas valstspilsētas muzeju, ekspozīciju apmeklētāju skaits, 2015.–2020. gads

Jelgavas valstspilsētas muzeji un ekspozīcijas	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Jelgavas Sv. Trīsvienības baznīcas tornis	37 812	38 344	39 351	3 498	30 267	18 861
G. Eliasa Jelgavas Vēstures un mākslas muzejs	17 523	17 854	19 850	21 161	21 191	9 576
Ādolfa Alunāna muzejs (G. Eliasa Jelgavas VMM filiāle)	4 390	3 975	2 114	3 426	2 653	860
LBTU muzejs/ Jelgavas pils	12 451	14 841	11 419	12 574	12 069	4 348
Kurzemes hercogu kapenes (Rundāles pils muzeja patstāvīgā ekspozīcija)	4 359	4 180	5 126	3 202	4 479	0
Latvijas dzelzceļa vēstures muzejs – ekspozīcija Jelgavā	4 096	5 047	4 472	3 260	3 231	1 259

Esošās situācijas raksturojums

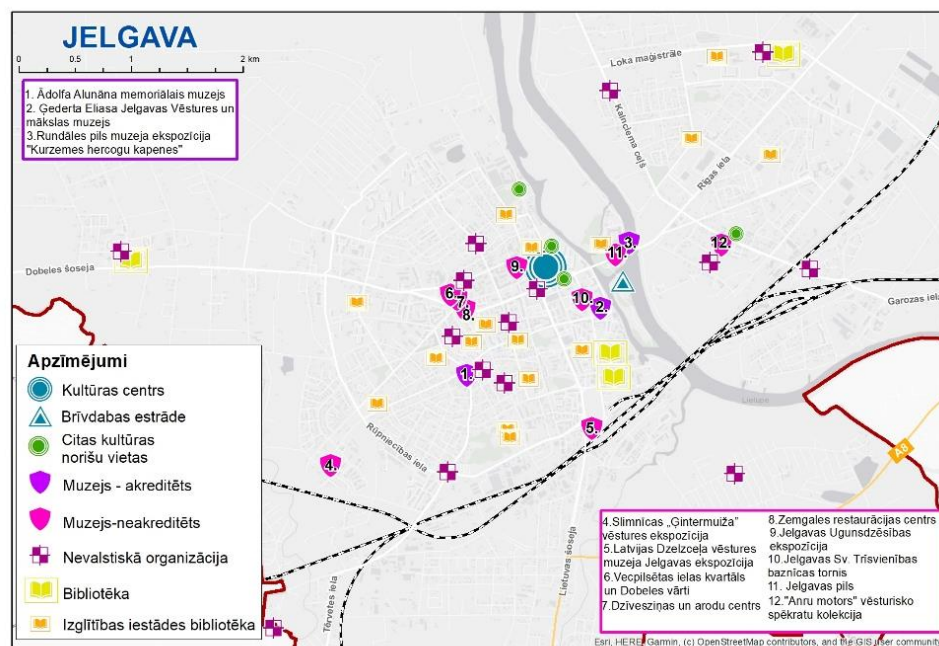
Jelgavas valstspilsētas muzeji un ekspozīcijas	2015	2016	2017	2018	2019	2020
"Anru Motors" vēsturisko spēkratu kolekcija	-	-	-	-	1 000	500
Jelgavas Ugunsdzēsības ekspozīcija	-	-	-	-	1 678	429

Avots: JRTC, Ģ.Eliasa Jelgavas VMM

Jelgavas novadā ir viena valsts muzeja filiāle (Latvijas Kara muzeja filiāle – Ziemassvētku kauju muzejs Valgundes pagastā "Mangalos"), 3 privātie muzeji, kā arī Ozolnieku novada Vēstures ekspozīcija (izvietota Ozolniekos, Jelgavas novadā). Salgaļes pagastā atrodas latviešu dzejnieka, rakstnieka, tulkotāja Edvarda Virzas un latviešu dzejnieces, skolotājas Elzas Stērstes memoriālā māja "Billītes", kur ir iekārtots muzejs. Salgaļes pagastā atrodas arī Latvijas Valsts pirmā prezidenta Jāņa Čakstes dzimtas māja, kur atjaunotajā kalpu mājā ir iekārtota moderna, laikmetīga formāta ekspozīcija, kas vēsta par Latvijas Valsts pirmā prezidenta un viņa dzimtas likteņiem Latvijas vēstures un valsts attīstības kontekstā. Ekspozīcijas pamatinformācija pieejama arī angļu valodā.

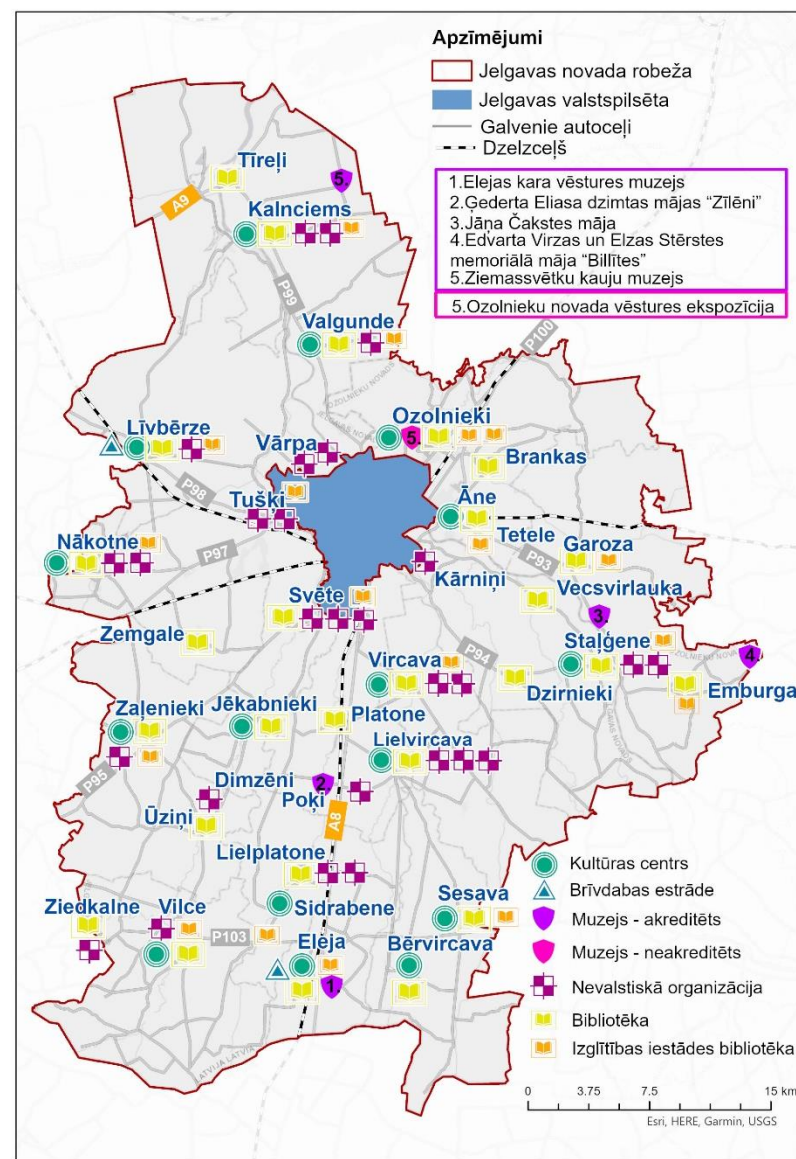
Jelgavas novada teritorijā atrodas liels klāsts dažādu valsts (100) un vietējas nozīmes (122) kultūras pieminekļu, t.sk. arhitektūras, arheoloģijas, mākslas un vēstures pieminekļu.

Pie Jelgavas ir notikušas Pirmā pasaules kara kaujas, līdz ar to novada teritorijā ir vairākas piemiņas vietas, kas veltītas šiem notikumiem.

Attēls 5.1.2. Jelgavas valstspilsētas kultūras nozares objekti

Avots: JVPI "Kultūra"

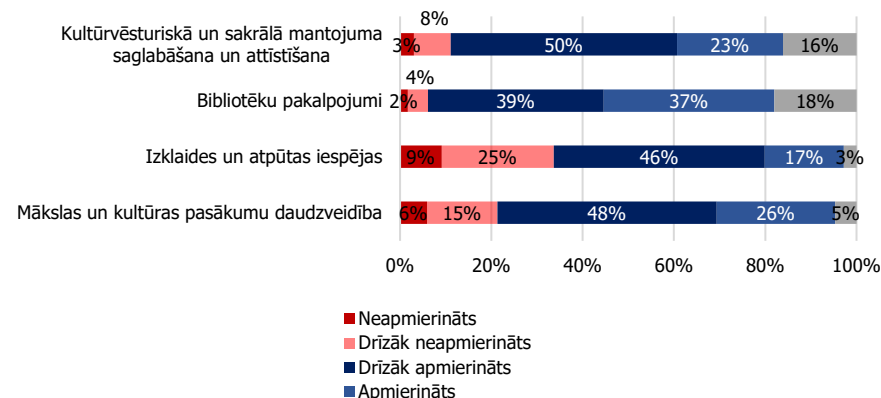
Attēls 5.1.3. Jelgavas novada kultūras nozares objekti

Avots: Jelgavas novada Kultūras pārvalde

Esošās situācijas raksturojums

5.2. Aptaujas rezultāti

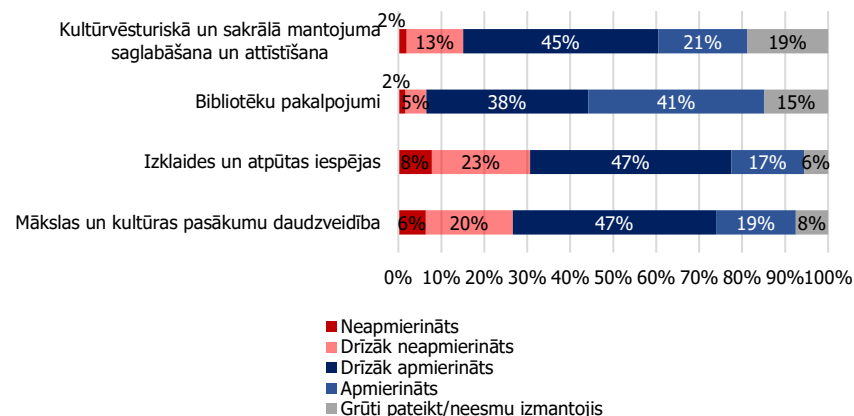
Saskaņā ar 2021. gada augustā - septembrī veiktās iedzīvotāju aptaujas rezultātiem attiecībā uz kultūras pakalpojumiem Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāji viszemāk vērtē sniegtās izklaides un atpūtas iespējas pilsētā, t.i., katru trešo (34%) jelgavnieku neapmierina esošās iespējas, lai gan vairāk nekā puse ir apmierināti. Otrs zemākais vērtējums ir mākslas un kultūras pasākumu daudzveidībai - katrs ceturtais jelgavnieks (21%) nav apmierināts ar esošo piedāvājumu, bet lielāko daļu (74%) piedāvājums apmierina. Jelgavnieki novērtē un ir apmierināti ar esošo kultūrvēsturiskā un sakrālā mantojuma saglabāšanu, attīstību, kā arī ar bibliotēku pakalpojumiem.

Attēls 5.1.4. Aptaujāto Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju viedoklis par kultūras pakalpojumiem (n=706)

Avots: 2021. gadā veiktās aptaujas rezultāti

Līdzīgu vērtējumu un atbilžu proporciju ir snieguši arī novada iedzīvotāji, t.i., vislielāko apmierinātību iedzīvotāji pauduši par kultūrvēsturiskā un sakrālā mantojuma saglabāšanu (kopumā pozitīvu vērtējumu snieguši 87%) un par bibliotēku pakalpojumiem (kopumā pozitīvu vērtējumu snieguši 79%). Savukārt mazāk iedzīvotāju ir apmierināti ar izklaides un atpūtas iespējām novadā (katrs trešais iedzīvotājs sniedzis negatīvu vērtējumu – kopumā 31%), kā arī ar kultūras pasākumu daudzveidību (katrs ceturtais iedzīvotājs sniedzis negatīvu vērtējumu – kopumā 26%).

Attēls 5.1.5. Aptaujāto Jelgavas novada iedzīvotāju viedoklis par kultūras pakalpojumiem (n=425)

Avots: 2021. gadā veiktās aptaujas rezultāti

Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada iedzīvotāji vēlētos šādus uzlabojumus kultūras jomā:

- kultūras institūciju infrastruktūras uzlabošanu, attīstību – koncertzāli (novada gadījumā koncertzāles izveidi Ozolnieku pagastā, brīvdabas estrādi Jaunsvirlaukas pagastā, kultūras nams Platones un Salgales pagastos), jaunu un modernu bibliotēku;
- plašāku kultūras pasākumu, kultūras pakalpojumu daudzveidību, jaunas pasākumu formas (kino, izklaides iespējas u.c.), t.sk. novada pagastos;
- radīt vairāk telpas un iespējas radošajām izpausmēm (piemēram, radošie kvartāli), veicināt aktīvāku iedzīvotāju līdzdalību kultūras aktivitātēs.

5.3. Galvenie izaicinājumi un iespējamie risinājumi

IZAICINĀJUMI, PROBLĒMAS	IESPĒJAS, RISINĀJUMI
• Nepietiekama sadarbība starp kultūras nozares dažādu organizāciju pārstāvjiem, starp publisko un privāto sektoru kopīga, koordinēta, papildinoša kultūras piedāvājuma sagatavošanai. • Kultūras piedāvājuma nevienmērīga pieejamība novada teritorijā. • Nepilnīgs esošo kultūrvietu tehniskais stāvoklis, to infrastruktūra un kultūras iestāžu materiāltehniskā bāze. • Valstspilsētas centrālais laukums ir morāli novecojis, neestētisks un neatbilstošs mūsdienu sabiedrības vajadzībām. • Nepietiekīga digitālo rīku izmantošana kultūras piedāvājuma nodrošināšanā. • Labvēlīgas vides trūkums radošo industriju attīstībai. • Nekonkurētspējīgs atalgojums kultūras nozares speciālistiem.	• Sekmēt sadarbību kultūras jomā kultūras piedāvājuma dažādošanai; sekmēt institūciju un NVO sadarbību publiskās ārtelpas iedzīvināšanai ar kultūras pasākumiem, vides objektiem un citām kultūras un mākslas formām. • Attīstīt aktīvās atpūtas vietas, sporta tūrismu, dažādot brīvā laika pavadīšanas iespējas daudzveidīga kultūras piedāvājuma un kultūras līdzdalības nodrošināšanai. • Veikt nepieciešamos uzlabojumus kultūras objektos, pilnveidot esošo kultūrvietu infrastruktūru un tehnisko aprīkojumu. • Attīstīt valstspilsētas centrālo laukumu atbilstoši mūsdienu sabiedrības vajadzībām. • Izmantot modernus digitālos risinājumus, lai uzlabotu pašvaldību kultūras piedāvājumu. • Attīstīt radošos kvartālus; izmantot industriālo kultūras mantojumu un ēkas kā vidi eksperimentiem, alternatīvam kultūras piedāvājumam, jauniešu brīvā laika pavadīšanai; sadarbības attīstīšana ar kultūras un radošo industriju uzņēmējiem kopīga piedāvājuma veidošanā. • Nodrošināt konkurētspējīgo atalgojumu, dzīvesvietu, tālākizglītības un profesionālās pilnveides iespējas kultūras sektorā strādājošajiem.

6. SPORTS

6.1. Nozares raksturojums

Sporta procesu nodrošināšana

Jelgavā valstspilsētā sporta dzīvi vada Jelgavas valstspilsētas pašvaldības iestāde "Sporta servisa centrs", kura koordinē sporta pasākumu un sacensību organizēšanu, pašvaldības sporta iestāžu un pilsētā darbojošos sporta klubu darbību. Pilsētā ir radītas plašas iespējas nodarboties ar sportu bērniem un jauniešiem, kā arī pieaugušajiem gan profesionālā, gan amatieru līmenī.

Jelgavas novadā sporta dzīvi organizē un vada Jelgavas novada "Sporta centrs", nodrošinot valdījumā esošo sporta bāzu uzturēšanu un attīstību, kā arī profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu īstenošanu. Jelgavas novada 16 pagastos darbojas sporta darba organizatori, sporta biedrības un iedzīvotāji.

Profesionālās ievirzes sporta izglītība bērniem un jauniešiem

Jelgavas valstspilsētā darbojas 4 sporta skolas: no tām 3 pašvaldības dibinātas un 1 privāta profesionālās ievirzes sporta izglītības iestāde. Jelgavas Bērnu un jaunatnes sporta skolā (BJSS) realizē 9 sporta veidu profesionālās ievirzes izglītību un interešu izglītību. Jelgavas Ledus sporta skolā var apgūt slidotprasmi interešu izglītības nodarbībās, profesionālās ievirzes grupās trenējas hokejisti, daiļslidotāji un šorttrekisti. Jelgavas Specializētajā peldēšanas skolā realizē profesionālās ievirzes programmas peldēšanā un interešu izglītību peldētapmācībā vispārīgglītojošo skolu 2.klasēm. Futbola skola "Jelgava" ir privāta profesionālās ievirzes izglītības iestāde, kurā futbola prasmes apgūst gan zēni, gan meitenes. Kopumā visās sporta skolās kopš 2015. gada ir novērojams izglītojamo skaita pieaugums.

Tabula 6.1.1. Izglītojamo skaits Jelgavas valstspilsētas sporta skolu profesionālās ievirzes programmās, 2015. – 2021. gads

Iestāde	Mācību gads					
	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020	2020/ 2021
Jelgavas Ledus sporta skola	287	267	277	315	324	305
Jelgavas Specializētā peldēšanas skola	141	166	190	184	201	227
Jelgavas Bērnu un jaunatnes sporta skola	537	426	647	645	693	692
Futbola skola "Jelgava"	-	-	-	-	-	490

Avots: JIP, JSSC

Jelgavas novada sporta centrs īsteno desmit profesionālās ievirzes sporta izglītības programmas piecos sporta veidos bērniem un jauniešiem vieglatlētikā, volejbolā, brīvajā cīņā, orientēšanās, regbijā. Vieglatlētikas programmā audzēkņu skaita tendence ir pieaugoša. Kopējais visu programmu audzēkņu skaits kopš 2015. gada ir nedaudz pieaudzis. Nodarbības notiek gan Jelgavas novada sporta bāzēs, gan arī īrētās sporta bāzēs (piemēram, vieglatlētikā, jo novadā nav piemērota infrastruktūra). Pārvadājumu nodrošināšanai (izglītojamo nogādāšanai uz mācību-treniņu nodarbībām, sacensībām) tiek izmantots Jelgavas novada pašvaldības auto transports.

Tabula 6.1.2. Izglītojamo skaits Jelgavas novada Sporta centrā, 2015.-2021. gads

Sporta veids	Mācību gads					
	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Vieglatlētika	32	51	58	72	108	123
Volejbols	232	154	166	129	108	119
Brīvā cīņa	50	75	64	50	66	52
Orientēšanās sports	19	37	55	53	59	45
Regbijs	-	-	16	29	30	38
Futbols	20	16	13	-	-	-
KOPĀ	353	333	372	333	371	377

Avots: IZM

Ozolnieku Sporta skola īsteno profesionālās ievirzes sporta izglītības programmas vieglatlētikā, volejbolā, airēšanas slalomā, futbolā, florbolā un interešu izglītību vieglatlētikā. Mācību-treniņu procesa organizēšanai skola izmanto skolas telpas un stadionu, kā arī izglītības iestāžu un organizāciju sporta bāzes. Kopējais izglītojamo skaits kopš 2018. gada ir ar augšupejošu tendenci, un pārstāvētais ir florbols.

Tabula 6.1.3. Izglītojamo skaits Ozolnieku Sporta skolā, 2018.-2021. gads

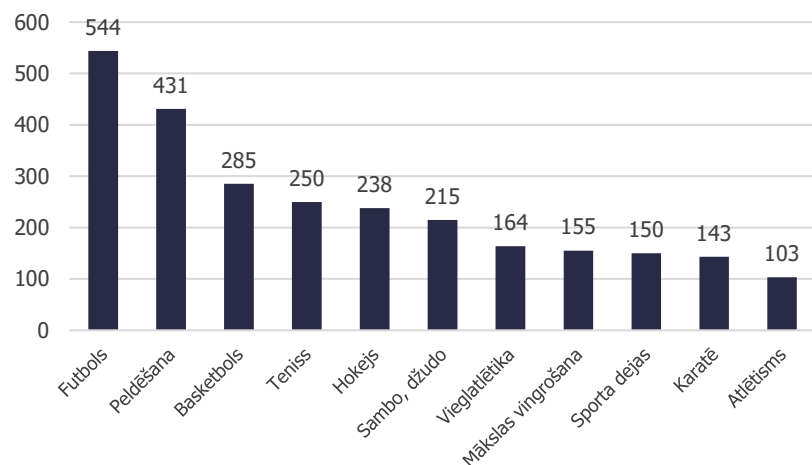
Sporta veids	Mācību gads		
	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Florbols	64	73	74
Vieglatlētika	41	50	50
Futbols	33	32	45
Volejbols	33	38	40
Airēšanas slaloms	14	24	32
KOPĀ	185	217	241

Avots: IZM

Sporta organizācijas (profesionālie klubi un biedrības)

Populārākie sporta veidi **Jelgavas valstspilsētā** ir futbols, hokejs, basketbols, peldēšana, vieglatlētika, dažādi cīņas sporta veidi, smaiļošana un kanoe, regbijs, teniss u.c. Jelgavas valstspilsētā darbojas 60 sporta klubi, starp tiem ir klubi, kuru darbība ir ilgstoša (20 gadi un vairāk). Sporta klubi piedāvā iespējas pilsētas iedzīvotājiem iesaistīties fiziskās aktivitātēs, kā arī organizē dažāda mēroga sporta sacensības. Pilsētā aktīvi darbojas 8 sporta spēļu komandas, kuras piedalās valsts augstākās un 1. līgas sacensībās.

Esošās situācijas raksturojums

Attēls 6.1.1. Populārākie sporta veidi 2020. gadā pēc dalībnieku skaita Jelgavas valstspilsētā

Avots: JSSC

Bijušā Jelgavas novada pagastos darbojas sporta komandas, sportisti, kuri izcīna godalgotas vietas Latvijas čempionātos - regbijā, vieglatlētikā, orientēšanā, brīvā cīņā, volejbolā. Pagastos tiek organizēti sporta pasākumi (2020. gadā 123 sporta pasākumi), iesaistot sporta aktivitātēs vietējos iedzīvotājus, sarīkotas Jelgavas novada ziemas sporta spēles Līvberzē, noorganizēti čempionāti Jelgavas novada pagastu komandām, organizētas skolēnu sporta spēles, kurās piedalījās Jelgavas novada skolas.

Tabula 6.1.4. Bijušā Jelgavas novada pagastos pieejamās sporta aktivitātes 2020. gadā

Nr. p.k.	Pagasts	Teritorijā pieejamās sporta aktivitātes (sekcijas)
1.	Kalnciema pagasts	Volejbols, galda spēles
2.	Valgundes pagasts	Volejbols, futbols, florbols, treniņu zāle, āra treniņi
3.	Līvberzes pagasts	Volejbols, basketbols, powerliftings, treniņu zāle, galda spēles
4.	Glūdas pagasts	Basketbols, futbols, treniņu zāle, galda spēles
5.	Svētes pagasts	Basketbols, florbols, volejbols
6.	Elejas pagasts	Volejbols, futbols, florbols, regbiji
7.	Jaunsvirlaukas pagasts	Volejbols, futbols, brīvā cīņa, āra treniņi, treniņu zāle
8.	Lielplatones pagasts	Treniņu zāle, futbols
9.	Platones pagasts	Basketbols, volejbols, galda spēles
10.	Sesavas pagasts	Volejbols, basketbols, galda spēles, treniņu zāle
11.	Vircavas pagasts	Basketbols, florbols
12.	Viļces pagasts	Volejbols, basketbols, galda spēles, disku golfs, āra treniņi
13.	Zaļenieku pagasts	Volejbols, galda spēles, florbols

Nr. p.k.	Pagasts	Teritorijā pieejamās sporta aktivitātes (sekcijas)
14.	Jelgavas novada Sporta centrs	1.līgas volejbola komanda (Valgunde/JNSC) 2.līgas florbola komanda (Jelgavas novads)

Avots: Jelgavas novada pašvaldība

Bijušā Ozolnieku novada pagastos darbojas vairāki sporta klubi – skrējēju klubs "Ozolnieki", futbola komanda "Ozolnieki", virves vilcēju klubs "Ozoli", florbola klubs "Jenot", karatē klubs "VITUS", Bērnu un jauniešu moto-triāla skola, Ozolnieku badmintona klubs, Agarska Triāla klubs, daiļslidošanas klubs "OZO", biedrība "SHINRI", volejbola klubs "Ozolnieki", kas regulāri izcīna Latvijas čempionāta medaļas. 2020. gadā pagastos tika noorganizēti 67 sporta pasākumi, populārākie no tiem, Ozolnieku velo tūre, Ezera svētki, Auto-foto orientēšanās, 3x3 basketbola turnīrs, Ozolnieku pusmaratons, Skrējēju seriāls "Ielūdž Ozolnieki", pludmales volejbola turnīrs un slēpošanas sacensības.

Tabula 6.1.5. Bijušā Ozolnieku novada pagastos pieejamās sporta aktivitātes 2020. gadā

Nr. p.k.	Pagasts	Teritorijā pieejamās sporta aktivitātes (sekcijas)
1.	Salgales pagasts	Badmintons, disku golfs, volejbols, treniņu zāle, basketbols, galda teniss
2.	Cenu pagasts	Volejbols, treniņu zāle, bokss
3.	Ozolnieku pagasts	Florbols, badmintons, volejbols, treniņu zāle, basketbols, futbols, slēpošana

Avots: Jelgavas novada pašvaldība

Sporta infrastruktūras nodrošinājums

Būtiska nozīme sporta dzīves norisei **Jelgavas valstspilsētā** ir arī vispārīgglītojošo skolu sporta infrastruktūrai, un pēdējos gados renovēti 3 vispārīgglītojošo skolu sporta laukumi, kas darbojas arī kā brīvpieejas sporta laukumi. Laukumi aktīvi tiek izmantoti gan bērnu un jauniešu sportam, gan fiziskajās aktivitātēs veselības veicināšanai. Jelgavas valstspilsētā izveidoti arī āra treniņu laukumi – Pasta salā, pie Miežites bibliotēkas, Ozolskvērā, Raiņa parkā, Skolotāju ielā 8, Zvaigžņu ielā, Krasta ielā 9 (Lielupes labā krasta pludmalē).

Jāturpina vispārīgglītojošo skolu sporta infrastruktūras atjaunošana un sakārtošana, lai tā atbilstu mūsdienu prasībām. Sakārtojot sporta infrastruktūru, tiktu veicināta sporta attīstība, nodrošinātas iespējas iedzīvotājiem būt fiziski aktīviem, ievērot veselīga dzīvesveida principus, paplašināts sporta klubu piedāvājumu ikvienam interesentam.

Trīs Jelgavas valstspilsētas sportisti 2021. gadā piedalījās Tokijas olimpiskajās un paralimpiskajās spēlēs – par olimpisko čempionu kļuva Edgars Krūmiņš 3x3 basketbolā. Jelgavnieki ir pārstāvējuši Latviju arī ziemas olimpiskajās spēlēs, dažādos pasaules un Eiropas čempionātos, Jaunatnes olimpiādēs. 2019. gadā sarīkota Latvijas Jaunatnes VIII olimpiāde, kurā Jelgavas pilsētas komanda ierindojās 3. vietā pēc izcīnīto medaļu skaita.

Jelgavas valstspilsētā darbojas divi sporta kompleksi: Zemgales Olimpiskais centrs (ZOC), Sporta komplekss "Zemgale". ZOC piešķirts nacionālās nozīmes sporta bāzes statuss. Tajā norit ne tikai vietēja un valsts mēroga sacensības, bet arī starptautiska līmeņa čempionāti un spēles volejbolā, basketbolā, futbolā, BMX ritenbraukšanā u.c. 2020. gadā ZOC stadionam dots Olimpiskā čempiona Jāņa Lūša vārds. ZOC apsaimnieko arī āra slidotavu Pasta salā.

Sporta servisa centra pārraudzībā ir Jelgavas sporta halle, pludmales volejbola laukumi Pasta salā un Jelgavas sporta nams. Plānota airēšanas bāzes būvniecība Pils salā, paredzot mūsdienīgu sporta bāzi ūdens sporta veidiem. Nepieciešama jauna sporta bāze cīņas un boksa sporta veidiem, jo BJSS bāzes Lapskalna ielā 18b infrastruktūra ir nolietota un neatbilst mūsdienu prasībām. Arī Jelgavas

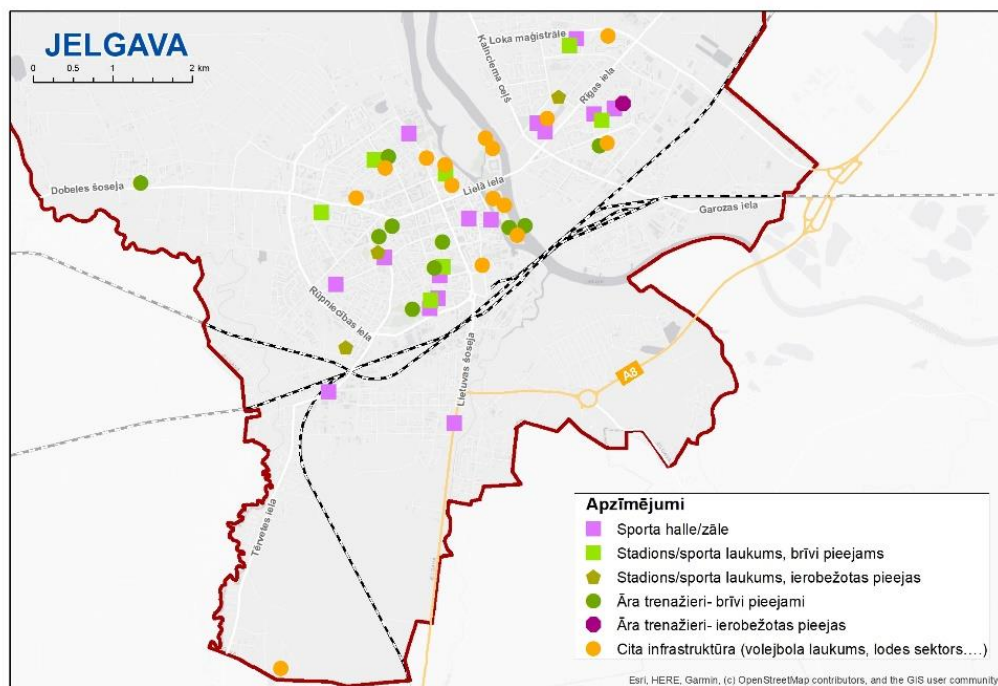
Esošās situācijas raksturojums

Ledus sporta skolai nepieciešamas papildu telpas, lai nodrošinātu pilnvērtīgu mācību – treniņu procesu un saglabātu izveidoto pēctecību visām vecuma grupām.

Bijušā Jelgavas novada sešos pagastos pēdējās desmitgades laikā ir realizēti sporta halļu būvniecības projekti. Katrā pagastā ir pieejama vismaz viena sporta zāle vai halle (pārsvarā – skolu ēkās), tāpat pagastos atrodas arī aprīkoti āra laukumi sporta aktivitātēm. Tomēr vēl joprojām daļai no pagastos esošajām sporta hallēm ir nepieciešami energoefektivitātes uzlabošanas pasākumi, fasādes atjaunošana, pieejamības nodrošināšana personām ar īpašām vajadzībām u.c. Atsevišķos pagastos (Elejas un Lielplatones) vēl joprojām nav sabiedrības pieprasījumam un īpaši izglītības programmām (sporta, profesionālās ievirzes, interešu un neformālā) atbilstošas sporta bāzes. Ņemot vērā Elejas ciema atrašanās vietu, iedzīvotāju, t.sk. skolēnu skaitu, un pieaugošos sasniegumus sportā, nepieciešams izbūvēt pieprasījumam atbilstošu sporta bāzi. Jāturpina pagastos esošo sporta laukumu atjaunošana un aprīkošana.

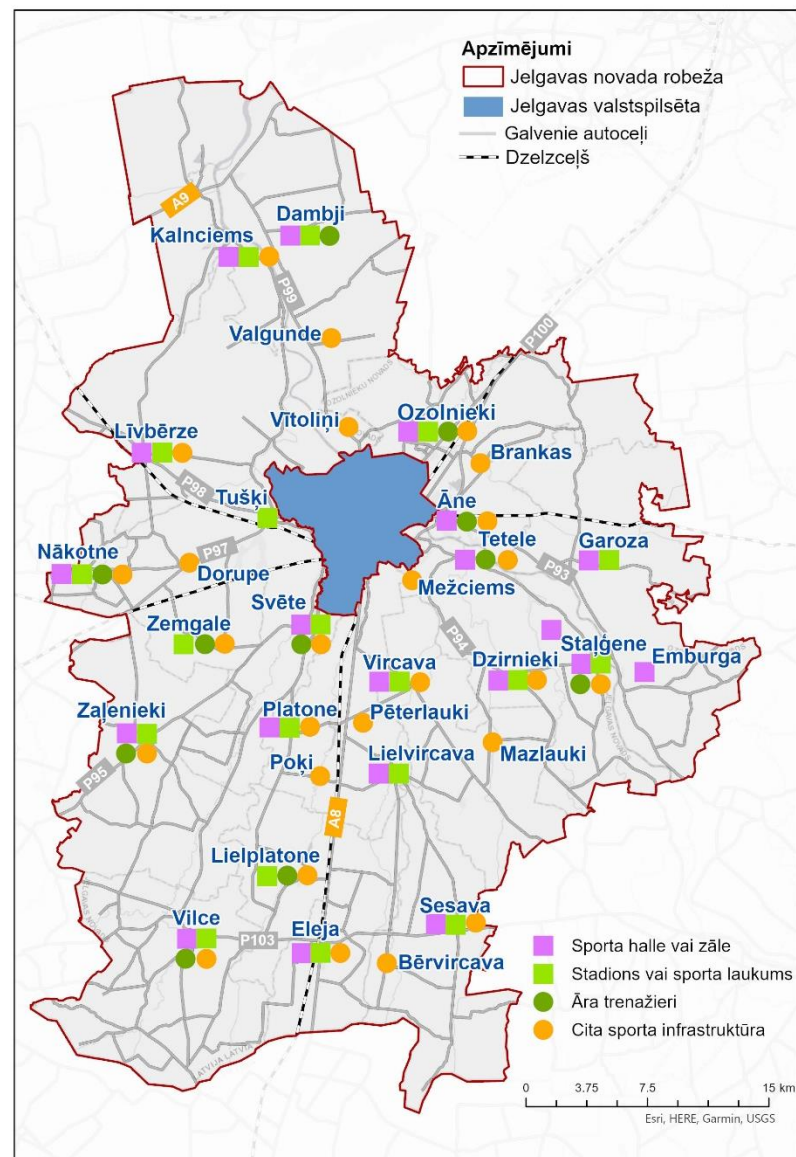
Ozolniekos atrodas Ozolnieku sporta centrs un ledus halle "Ozo", **Ānē** darbojas sporta komplekss "Mālzeme", kā arī ir pieejama izglītības iestāžu sporta infrastruktūra.

Abām pašvaldībām ir aktuāla ir regulāra sporta inventāra un aprīkojuma papildināšana.

Attēls 6.1.2. Jelgavas valstspilsētas sporta nozares objekti

Avots: Jelgavas valstspilsētas pašvaldība

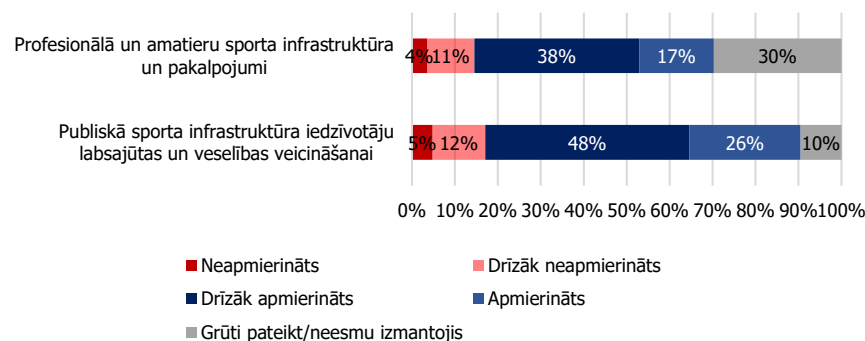
Attēls 6.1.3. Jelgavas novada sporta nozares objekti

Avots: Jelgavas novada pašvaldība

Esošās situācijas raksturojums

6.2. Aptaujas rezultāti

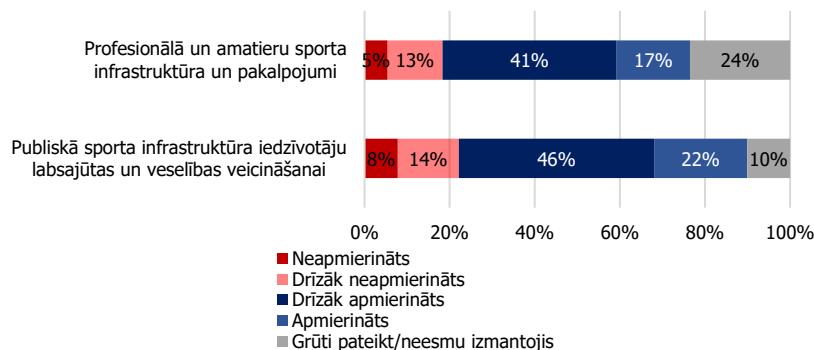
2021. gada augusta un septembra mēnešos veiktās iedzīvotāju aptaujas rezultāti parādīja, ka vairāk nekā puse (55%) **Jelgavas valstspilsētas** iedzīvotāju bija apmierināti ar profesionālo un amatieru sporta infrastruktūru un tikai 15% bija neapmierināti vai drīzāk neapmierināti. Gandrīz katram trešajam iedzīvotājam bija grūti sniegt vērtējumu, jo visdrīzāk ikdienā nav saskares ar profesionālo vai amatiera sportu. Publisko sporta infrastruktūru 74% jelgavnieku vērtē kā drīzāk vai pilnībā apmierinošu un tikai 17% uzskata to par neapmierinošu, drīzāk neapmierinošu.

Attēls 6.2.1. Aptaujāto Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju viedoklis par sporta pakalpojumiem (n=706)

Avots: 2021. gadā veiktās aptaujas rezultāti

Jelgavas novada iedzīvotāju vērtējums profesionālajai un amatieru sporta infrastruktūrai novadā ir līdzīgs kā pilsētā, t.i., 58% to vērtēja kā apmierinošu un 18% to vērtē negatīvi. Lielākā daļa (68%) novada iedzīvotāju publisko sporta infrastruktūru novadā vērtēja kā drīzāk vai pilnībā apmierinošu un 22% nav apmierināti ar to.

Attēls 6.2.2. Aptaujāto Jelgavas novada iedzīvotāju viedoklis par sporta pakalpojumiem (n=425)

Avots: 2021. gadā veiktās aptaujas rezultāti

Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada iedzīvotāji vēlētos šādus uzlabojumus sporta jomā:

- o lielākas sporta, fizisko aktivitāšu iespējas Jelgavas novada ciemos (t.sk. nelieli sporta laukumi privātmāju rajonos, āra treniņi, sporta zāles);
- o peldbaseina izveidi Jelgavas valstspilsētā, izvērtējot iespēju veidot multifunkcionālu sporta un atpūtas centru ar daudzpusīgu piedāvājumu, kā arī multifunkcionālu stadionu vai manēžu, kas būtu piemērota Latvijas un starptautisku sacensību rīkošanai;
- o Ozolnieku vidusskolas stadiona uzlabošanu;
- o sporta infrastruktūras sakārtošanu pie izglītības iestādēm.

6.3. Galvenie izaicinājumi un iespējamie risinājumi

IZAICINĀJUMI, PROBLĒMAS	IESPĒJAS, RISINĀJUMI
- Nepietiekama iedzīvotāju iesaistīšanās ikdienas fiziskās aktivitātēs. - Neliels profesionālās ievirzes sporta izglītības piedāvājums novadā, pašvaldību nepietiekama sadarbība sporta nozares koordinēšanai. - Nepietiekama vai novecojusi esošā sporta infrastruktūra, materiāli tehniskais aprīkojums, t.sk. pie pašvaldību izglītības iestādēm. - Sporta infrastruktūras objektu saimnieciskās darbības ieņēmumi nenodrošina infrastruktūras uzturēšanu. - Labiekārtotas veselības veicināšanas āra infrastruktūras nepietiekamība. - Nozares speciālistu trūkums, esošo speciālistu nepietiekams atalgojums un pārslogde.	- Palielināt organizēto fizisko aktivitāšu pieejamību un daudzveidību dažāda vecuma un fiziskās sagatavotības pašvaldību iedzīvotājiem, sekmēt viņu dalību tajās. - Attīstīt sporta infrastruktūru, nodrošināt dienesta viesnīcu sporta skolu audzēkņiem no Jelgavas novada un citām pašvaldībām. - Izvērtēt un veikt ieguldījumus, lai papildinātu esošo sporta infrastruktūru un/vai būvētu jaunu. - Izvērtēt sporta infrastruktūras objektu (ēku) rentabilitāti, lai infrastruktūras izmantošanas radītie saimnieciskās darbības ieņēmumi iespēju robežās nodrošinātu infrastruktūras uzturēšanu. - Izmantot konkrētās vietas iespējas, attīstot veselības veicināšanas āra infrastruktūru, labiekārtot atpūtas vietas, rekreācijas un zaļās zonas, velosliņus, sporta infrastruktūru (t.sk. brīvpieejas sporta infrastruktūru). - Piesaistīt kvalificētus sporta speciālistus, nodrošinot konkurētspējīgo atalgojumu.

7. VESELĪBAS APRŪPE UN VESELĪBAS VEICINĀŠANA

7.1. Nozares raksturojums

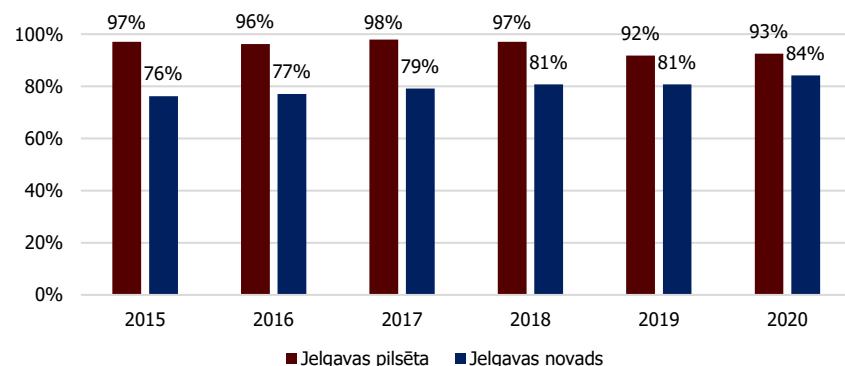
Primārā veselības aprūpe un neatliekamā medicīniskā palīdzība

Primāro veselības aprūpi **Jelgavas valstspilsētā** 2021. gada II pusgadā nodrošināja 42 ģimenes ārsti – to skaits pēdējos 3 gados sarūk. Vidējais pacientu skaits vienā praksē bija 1226 pacienti (t.sk. 310 bērni). 55% ģimenes ārstu prakses bija pilnas (tas nozīmē, ka ārsts var atteikt uzņemt jaunus pacientus). 24% ģimenes ārstu strādāja SIA "Jelgavas poliklīnika", kas vērtējams pozitīvi, jo šāda darbības forma (ģimenes ārsta darbs lielākā ambulatorās veselības aprūpes iestādē) uzlabo sekundāro veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību, ārstēšanas procesa pēctecību un ir ērta pakalpojuma saņēmējam.

Primāro veselības aprūpi **Jelgavas novada** teritorijā 2021. gada II pusgadā nodrošināja 19 ģimenes ārsti, kuri sniedza pakalpojumu iedzīvotājiem 23 prakses vietās, t.sk. divas no tām fiziski atradās Jelgavas valstspilsētas teritorijā, bet prakšu darbības pamatteritorija bija Jelgavas novada teritorijas. Vidēji uz vienu ģimenes ārstu novadā bija 1710 iedzīvotāji, bet vidējais prakses lielums – 1204 reģistrētie pacienti, tostarp 233 bērni. Lai nodrošinātu ģimenes ārstu piesaisti, novadā tiek īstenota stipendiju programma, kā arī tiek sniegts atbalsts, nodrošinot prakses vietām nepieciešamās telpas.

Aptieku pakalpojumu **Jelgavas valstspilsētā** sniedza 24 aptiekas (ZVA, FDU reģistrs), no tām viena diennakts aptieka, kura savu darbību diennakts režīmā uzsāka 2020. gadā. Jelgavas novadā pakalpojumu sniedza 9 aptiekas.

Jelgavas valstspilsētā atrodas Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta (NMPD) Zemgales reģionālais centrs, kurš koordinē 34 NMPD brigāžu darbu visā reģionā. Jelgavas novada teritorijā NMPD brigādes punkts atrodas Lielplatonē. Pēc NMPD datiem, 2020. gadā Jelgavas valstspilsētā 93% izsaukumu dzīvībai un veselībai kritiskos stāvokļos tika izpildīti savlaicīgi, Jelgavas novadā šis rādītājs ir zemāks – 84%.

Attēls 7.1.1. NMPD savlaicīgi izpildīto rezultatīvo izsaukumu īpatsvars no visiem izsaukumiem dzīvībai un veselībai kritiskos stāvokļos 2015.-2020. gadā

Avots: SPKC

Zobārstniecības pakalpojumus Jelgavas valstspilsētā 2020. gadā sniedza 34 prakses, prakšu skaits pēdējos 3 gados samazinās, septiņās tiek sniegti valsts apmaksātie zobārstniecības pakalpojumi bērniem. Valsts apmaksātus zobārstniecības pakalpojumus (zobu ārstēšanu un higiēnu) nodrošina

bērniem, taču lai saņemtu šo pakalpojumu veidojas garas gaidīšanas rindas (Jelgavas valstspilsētā 2021. gadā vidēji 76 dienas zobu ārstēšanai, 34 dienas zobu higiēnai), kas saistīts ar ierobežoto kvotu skaitu, ko piešķir bērnu zobārstniecībai, kā arī vērojams speciālistu trūkums, kuriem ir līgumattiecības ar valsti (13 prakses zobu ārstēšanai, 8 prakses zobu higiēnai). Jelgavas novada teritorijā reģistrēti 13 zobārstniecības pakalpojuma sniedzēji, 3 zobārstniecības pakalpojumu sniedzēji, kuri sniedz arī valsts apmaksātu pakalpojumu bērniem.

Valsts apmaksātu veselības aprūpi mājās Jelgavas valstspilsētā 2021. gadā nodrošināja 4 ārstniecības iestādes – SIA "Jelgavas poliklīnika", SIA "Zemgales veselības centrs" un divas ģimenes ārstu prakses.

Sekundārie ambulatorie un stacionārie veselības aprūpes pakalpojumi

Pēc SPKC datiem, Jelgavas valstspilsētā 2020. gadā reģistrēti 372 919 ambulatori apmeklējumi jeb 6,7 apmeklējumi uz vienu iedzīvotāju. Jelgavas novadā 2020. gadā reģistrēti 59 588 ambulatorie apmeklējumi jeb 1,9 uz vienu iedzīvotāju, kas ir ievērojami zemāks rādītājs, salīdzinot ar pilsētu.

SIA "Jelgavas poliklīnika" ir lielākā ambulatorā veselības aprūpes iestāde Zemgales reģionā, gan pēc valsts finansējuma apjoma, gan pēc veiktā darba apjoma. Jelgavas poliklīnikā sniedz gan valsts apmaksātus, gan maksas pakalpojumus primārajā aprūpē, diagnostiku, speciālistu konsultācijas, profilaktiskās apskates un vakcināciju, operācijas dienas stacionārā, rehabilitācijas pakalpojumus, zobārstniecību, medicīnisko aprūpi mājās un estētiskās medicīnas pakalpojumus (maksas pakalpojumi). Pēdējos gados Jelgavas poliklīnikā restruktūrizēta reģistratūra, izveidojot zvanu centru, būtiski uzlabojot klientu apkalpošanu, uzlabota ēku infrastruktūra un tehniskais nodrošinājums ģimenes ārstu darba vietās, iegādātas jaunas diagnostikas iekārtas.

SIA "Zemgales veselības centrs" ir ambulatorā iestāde, kurā nodrošina ārstu speciālistu konsultācijas, diagnostikas pakalpojumus (t.sk. datortomogrāfija, endoskopija, sirds asinsvadu sistēmas funkcionālie izmeklējumi), rehabilitācijas pakalpojumus, dienas stacionāra pakalpojumus. SIA "Medicīnas sabiedrība "Optima 1"" specializējusies pediatrijā, sniedz primārās un sekundārās veselības aprūpes pakalpojumus, zobārstniecības, diagnostikas un rehabilitācijas pakalpojumus, darbojas vakcinācijas un procedūru kabinets.

SIA "Fitosan plus" ir ambulatora rehabilitācijas un fizikālās medicīnas iestāde Jelgavas valstspilsētā. Jelgavas valstspilsētā atrodas reģionālā daudzprofilu slimnīca – SIA "Jelgavas pilsētas slimnīca", kas ir stratēģiski nozīmīga ārstniecības iestāde Zemgales reģionā. Slimnīca nodrošina ārstniecību uzņemšanas un neatliekamās palīdzības nodaļā, septiņās stacionārās nodaļās, operāciju blokā ar 4 operāciju zālēm, diagnostikas daļā un ambulatorajā daļā. 2020. gadā slimnīcā bija 256 gultasvietas, to noslodze pēdējos gados ir aptuveni 80%. Gadā tajā ārstējas vairāk nekā 10 tūkst. pacientu, vidējais ārstēšanās ilgums ir līdzīgs vidējam rādītājam valstī – 6 dienas un tas nav būtiski mazinājies 10 gadus.

Jelgavas valstspilsētā atrodas arī VSIA "Slimnīca "Gintermuiža"" specializēta slimnīca, kas sniedz veselības aprūpes pakalpojumus psihiatrijā un narkoloģijā un nodrošina kompleksu pieeju un ārstēšanās etapu pēctecīgumu, īstenojot sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas programmas personām ar garīga rakstura traucējumiem un atkarīgām personām. Slimnīcā "Gintermuiža" izvietotas 318 stacionāra gultas vietas, to noslodze 2020. gadā bijusi 77%, vidējais pacienta ārstēšanās ilgums – 29 dienas.

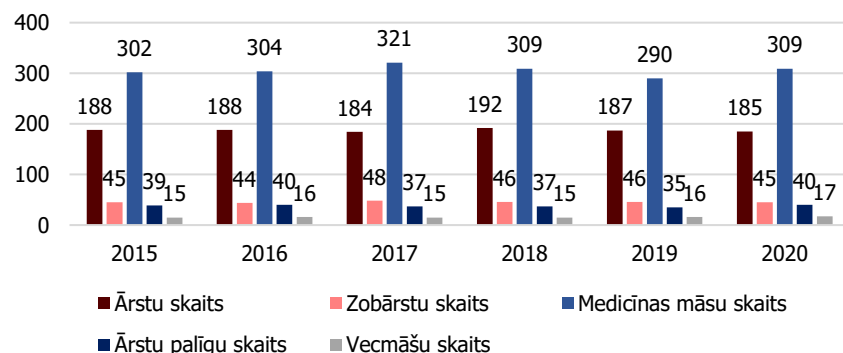
Abas Jelgavas valstspilsētā esošās stacionārās veselības aprūpes iestādes deva būtisku ieguldījumu Covid-19 pandēmijas ierobežošanā un pacientu ārstēšanā 2020. un 2021. gadā. Abās iestādēs tika izveidotas Covid-19 nodaļas. Jelgavas slimnīcā, šīs nodaļas izveidei uz laiku tika slēgta Bērnu nodaļa, slimnīcā "Gintermuiža" samazināts psihiatriskās ārstēšanas stacionāra gultas vietu skaits.

Esošās situācijas raksturojums

Jelgavas novadā nav stacionārus un ambulatoros pakalpojumus sniežošanas iestādes. Ambulatoro un stacionāro veselības aprūpi Jelgavas novada iedzīvotāji saņem galvenokārt Jelgavas pilsētas slimnīcā, Zemgales veselības centrā un citās Jelgavas valstspilsētā esošajās veselības aprūpes pakalpojumus sniežošanās iestādēs, kā arī Rīgā. Sadarbojoties ar SIA "Veselības centrs 4", ik gadu Jelgavas novada iedzīvotājiem vairākos pagastos tiek nodrošināta iespēja veikt mamogrāfijas izmeklējumus tuvāk dzīvesvietai.

Veselības aprūpes cilvēkresursi

Jelgavas valstspilsētā 2020. gadā bija nodarbinātas 596 ārstniecības personas – 185 ārsti, 45 – zobārsti, 309 – medicīnas māsas, 40 – ārstu palīgi, 17 vecmātes. Jelgavas novadā 2020. gadā bija nodarbināta 51 ārstniecības persona – 16 ārsti, 3 – zobārsti, 16 medicīnas māsas, 16 – ārstu palīgi un neviena vecmāte.

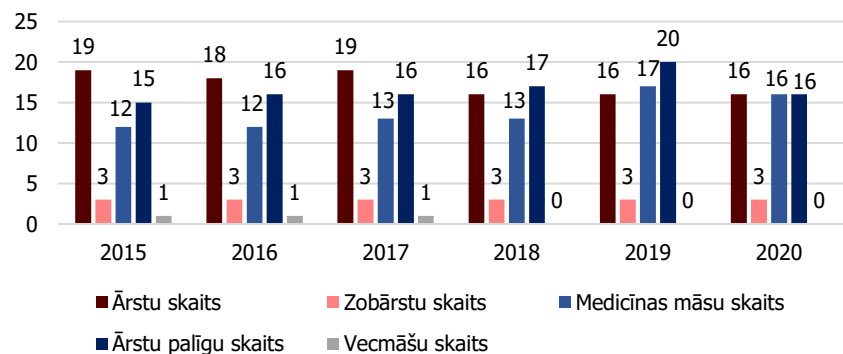
Attēls 7.1.2. Ārstniecības personu skaits Jelgavas valstspilsētā 2015.-2020. gadā

Avots: SPKC

*Ārsti norādīti bez zobārstiem, mutes, sejas un žokļu ķirurgiem, ar stažieriem un rezidentiem.

**Pie medicīnas māsām netiek ieskaitītas zobārstniecības māsas. 2015.-2018. gadā pie medicīnas māsām tiek ieskaitītas rentgenoloģijas, radioloģijas māsas (radiologa asistenti). Sākot ar 2019. gadu, netiek ieskaitīti radiologu asistenti.

***Pie ārstu palīgiem (feldšieriem) tiek ieskaitīti neatliekamās medicīnas ārstu palīgi, feldšeri.

Attēls 7.1.3. Ārstniecības personu skaits Jelgavas novadā 2015.-2020. gadā

Avots: SPKC

*Ārsti norādīti bez zobārstiem, mutes, sejas un žokļu ķirurgiem, ar stažieriem un rezidentiem.

**Pie medicīnas māsām netiek ieskaitītas zobārstniecības māsas. 2015.-2018. gadā pie medicīnas māsām tiek ieskaitītas rentgenoloģijas, radioloģijas māsas (radiologa asistenti). Sākot ar 2019. gadu, netiek ieskaitīti radiologu asistenti.

***Pie ārstu palīgiem (feldšieriem) tiek ieskaitīti neatliekamās medicīnas ārstu palīgi, feldšeri.

2020. gadā visu specialitāšu ārstu skaits (bez zobārstiem, mutes, sejas un žokļu ķirurgiem, ar stažieriem, rezidentiem) Jelgavas valstspilsētā bija 185 jeb 33,4 ārsti uz 10 000 iedzīvotāju, kas ir līdzīgs Latvijas vidējam rādītājam. Jelgavas novadā tie bija vien 5,0 ārsti uz 10 000 iedzīvotāju, kas ir vērtējams kā ļoti zems rādītājs.

Lielākajā veselības aprūpes iestādē SIA "Jelgavas pilsētas slimnīca" pēdējo piecu gadu laikā ir pieaudzis ārstu skaits, 2020. gadā sasniedzot 111 ārstus (2015. gadā – 40), bet, neskatoties uz to, Jelgavas valstspilsētas veselības aprūpes iestādēs trūkst ārstniecības personāla – gan ārstu, gan vidējā medicīnas personāla, aktuāla arī personāla novecošanās problēma. Piemēram, SIA "Jelgavas poliklīnika" 2019. gadā 20% ārstu un 27% vidējā medicīnas personāla bija vecumā virs 60 gadiem, SIA "Jelgavas pilsētas slimnīca" 31% darbinieku 2019. gadā bija vecumā virs 60 gadiem, taču ir vērojama pozitīva tendence, vidējam darbinieku vecumam samazinoties. Arī SIA "Optima 1", kura specializējās pediatrijā, konstatētas problēmas ar ārstu un vidējā medicīnas personāla piesaistes grūtībām, darbinieku skaits pēdējos gados samazinās, vidējais ārstu vecums 2019. gadā bija 62 gadi.

Kopš 2011. gada Jelgavas pilsētas slimnīca sadarbojas ar Rīgas Stradiņa universitāti un Latvijas Universitāti. Rezidentu apmācība notiek šādās specialitātēs: ķirurgs, anesteziologs–reanimatologs, radiologs/diagnosts, internists, fizikālas medicīnas un rehabilitācijas ārsts, neirologs, pediatrs un ģimenes medicīna. Savukārt, Jelgavas poliklīnika izveidojusi Jelgavas Poliklīnikas Akadēmiju, kuras mērķis ir dot iespēju ārstiem un māsām piedalīties klātienē un attālinātos semināros un uzzināt jaunāko medicīnas informāciju.

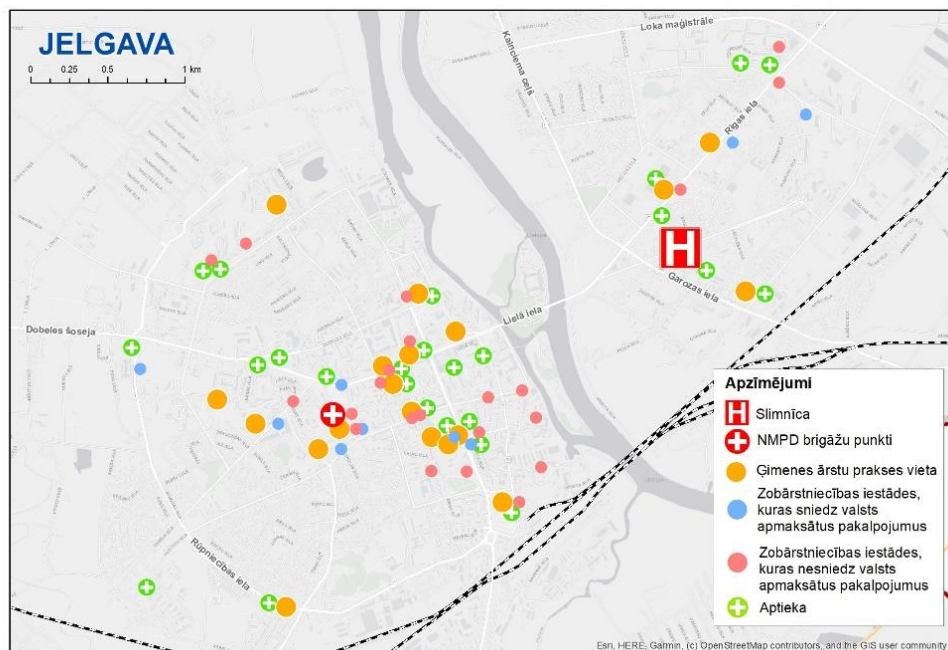
Veselības veicināšana

Jelgavas valstspilsēta un Jelgavas novads aktīvi piedāvā saviem iedzīvotājiem pasākumus veselīga dzīvesveida veicināšanai un slimību profilaksei, ko īpaši veicināja ES fondu finansējums šim mērķim. Jelgavas valstspilsētā ir izveidota Veselības veicināšanas konsultatīvā komisija, kurā sadarbojas vairāku pašvaldības un valsts iestāžu pārstāvji, veidojot starpnozaru sadarbības tīklu.

Veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumi gan Jelgavas valstspilsētā, gan Jelgavas novadā organizēti tādās jomās kā veselīgs uzturs, fiziskās aktivitātes veicināšana, atkarību profilakse, garīgās veselības veicināšana, seksuālās un reproduktīvās veselības veicināšana. Laika periodā no 2014. gada organizēto pasākumu un iesaistīto dalībnieku skaits strauji pieaudzis. Pasākumi un aktivitātes nodrošinātas plašām mērķa grupām, sākot no bērniem un jauniešiem līdz senioriem, kā arī īpaši riska grupām – trūcīgām, maznodrošinātām personām, personām pirmspensijas vecumā un senioriem, personām ar invaliditāti, topošajiem vecākiem.

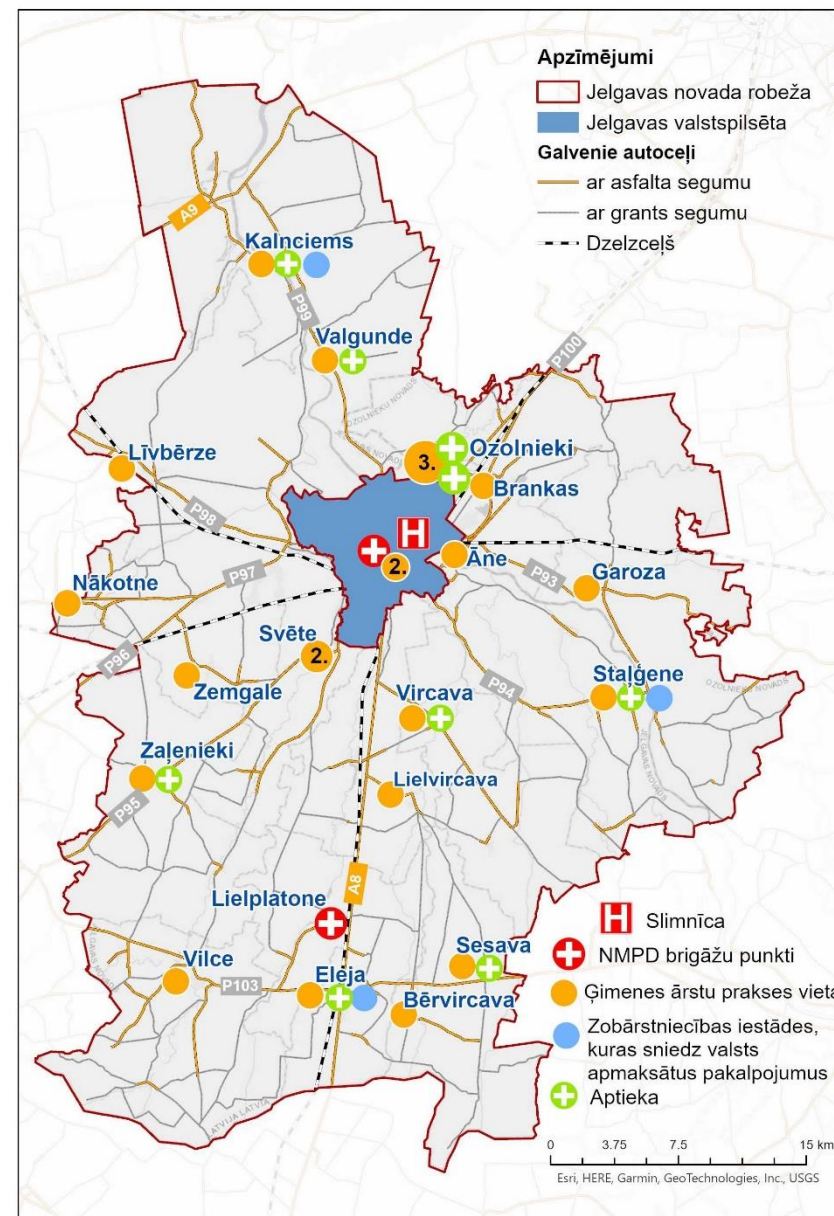
Būtiska loma iedzīvotāju veselības veicināšanā ir brīvprātīgo sporta infrastruktūras pieejamībai, kura detalizētāk ir aplūkota nodaļā "Sports". Jelgavas valstspilsētā un visos lielākajos novada ciemos ir pieejama sporta halle vai zāle, kā arī brīvprātīgo stadions vai sporta laukums. Āra treniņi ir pieejami vairākās vietās Jelgavas valstspilsētā un atsevišķos Jelgavas novada ciemos. To attīstība nākotnē novadā turpināsies, lai nodrošinātu to pieejamību katrā no Jelgavas novada ciemiem.

Jelgavas valstspilsētā Atkarību profilakses punktā (Stacijas ielā 13, Jelgavā) nodrošināta iespēja veikt anonīmos HIV, hepatītu B un C, sifilisa eksprestestus.

Attēls 7.1.4. Jelgavas valstspilsētas veselības aprūpes iestādes

Avots: Nacionālais veselības dienests, NMPD, SPKC, Veselības inspekcija

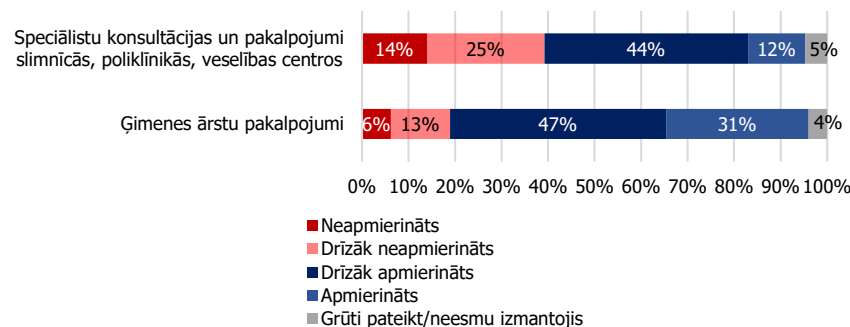

Attēls 7.1.5. Jelgavas novada veselības aprūpes iestādes

Avots: Nacionālais veselības dienests, NMPD, SPKC, Veselības inspekcija

7.2. Aptaujas rezultāti

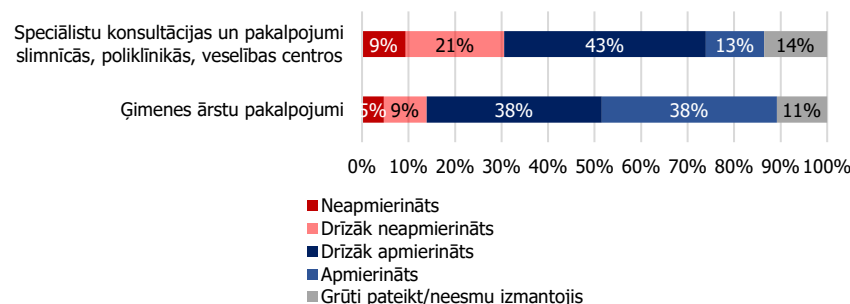
2021. gada augustā un septembrī veiktā iedzīvotāju aptaujas rezultāti parādīja, ka 12% Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju bija apmierināti ar speciālistu konsultācijām un pakalpojumiem slimnīcās, poliklīnikās, veselības centros, 44% bija drīzāk apmierināti, savukārt 39% - drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. No aptaujātajiem valstspilsētas iedzīvotājiem 31% bija apmierināti ar ģimenes ārstu pakalpojumiem, 47% - drīzāk apmierināti, taču 19% - drīzāk neapmierināti vai neapmierināti.

Attēls 7.2.1. Aptaujāto Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju viedoklis par veselības pakalpojumiem (n=706)

Avots: 2021. gadā veiktās aptaujas rezultāti

Jelgavas novadā 13% no aptaujātiem iedzīvotājiem bija apmierināti ar speciālistu konsultācijām un pakalpojumiem slimnīcās, poliklīnikās, veselības centros, 43% - drīzāk apmierināti, bet 30% - drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Ar ģimenes ārstu pakalpojumiem bija apmierināti 38%, drīzāk apmierināti - 38%, savukārt 14% - drīzāk neapmierināti vai neapmierināti.

Attēls 7.2.2. Aptaujāto Jelgavas novada iedzīvotāju viedoklis par veselības pakalpojumiem (n=425)

Avots: 2021. gadā veiktās aptaujas rezultāti

Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada iedzīvotāji vēlētos šādus uzlabojumus veselības aprūpes jomā:

- Ģimenes ārstu piesaisti, lai būtu iespēja tos izvēlēties;

- Labāku aptieku pieejamību novada pagastos, lai nebūtu vienmēr nepieciešams doties uz Jelgavas centru;
- Ārstu – speciālistu (zobārsti, masieri u.c.) lielāku pieejamību, t.sk. novada pagastos;
- Kvalitatīvāku veselības pakalpojumu pieejamību pilsētā, lai nebūtu nepieciešamība doties uz Rīgu vai citu Latvijas pilsētu;
- Lielāku pašvaldības atbalstu veselības jomai.

7.3. Galvenie izaicinājumi un iespējamie risinājumi

IZAICINĀJUMI, PROBLĒMAS	IESPĒJAS, RISINĀJUMI
- Nepietiekama slimību profilakse primārajā veselības aprūpē. - Nepietiekams finansējums slimību profilaksei, veselības jomai, īpaši novadā. - Vāji nodrošināta pakalpojumu pieejamība veselības jomā (ambulatoro, stacionāro un zobārstniecības) tuvāk iedzīvotāju dzīvesvietai pagastos, aptieku pakalpojumu nepietiekama pieejamība novadā. - Paliatīvās aprūpes pakalpojums nav attīstīts nepieciešamajā apjomā, nav pieejams visiem, kam tas ir nepieciešams. - Ilgs gaidīšanas laiks gan uz valsts apmaksātiem, gan maksas izmeklējumiem veselības aprūpes iestādēs. - Kvalificēta ārstniecības personāla nepietiekamība un novecošanās, ārstu, īpaši ģimenes ārstu, liela noslodze. - Veselības aprūpes iestāžu infrastruktūras un aprīkojuma nolietojums. - Vienotas informācijas sistēmas par pieejamajiem pakalpojumiem trūkums, pierakstīšanās uz pakalpojumiem ir neērta un fragmentāra. - Veselības aprūpes un sociālo pakalpojumu sniedzēju nepietiekama sadarbība un informācijas apmaiņa, kas ir būtiska, lai nodrošinātu pēctecīgu klienta aprūpi.	- Veicināt starpinstitucionālo sadarbību un ātras rīcības iespējas, kas vērstas uz iedzīvotāju veselības un labklājības veicināšanu, kā arī dzīves kvalitātes paaugstināšanu. - Veicināt iedzīvotāju izpratni par slimību profilakses nozīmi un veselīgu dzīvesveidu. - Izveidot veselības aprūpes speciālistu piesaistes programmu. - Veicināt veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību, t.sk. nodrošinot transportu nokļūšanai pie speciālistiem, atbalstot kvalitatīvus mobilos veselības aprūpes pakalpojumus. - Attīstīt paliatīvās aprūpes pakalpojumu, t.sk. sadarbojoties ar veselības aprūpes iestādēm, NVO, privātiem pakalpojuma sniedzējiem. - Attīstīt IKT sistēmu un e-telpu telemedicīnas pakalpojumu sniegšanai Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada ārstniecības iestādēs un ģimenes ārstu praksēs. - Attīstīt vienotu, digitālu platformu ar veselības aprūpes pakalpojumu sarakstu, iespēju pieteikt pakalpojumu, apvienojot dažādus veselības aprūpes pakalpojumu sniedzējus. - Attīstīt veselības aprūpes iestāžu infrastruktūru un aprīkojumu.

8. SOCIĀLĀ AIZSARDZĪBA

8.1. Nozares raksturojums

Atbildīgā iestāde un nozares cilvēkresursi

Sociālie pakalpojumi un sociālā palīdzība ir sociālās drošības sistēmas sastāvdaļa, kuras uzdevums ir garantēt sociālo aizsardzību tiem iedzīvotājiem, kuri paši nespēj sevi nodrošināt vai pārvarēt dzīves grūtības, un kuri nesaņem ne no viena cita pietiekamu palīdzību. Sociālajai aizsardzībai 2020. gadā Jelgavas valstspilsēta izlietoja 5% no kopējā pašvaldības budžeta, savukārt, Jelgavas novads⁹ – 11% no kopējā pašvaldības budžeta.

Jelgavas valstspilsētas pašvaldības kompetenci sociālo pakalpojumu, sociālās palīdzības, veselības aprūpes pakalpojumu pieejamības un veselības veicināšanas, kā arī nepilngadīgo personu likumpārkāpumu profilakses un sociālās korekcijas jomās īsteno Jelgavas valstspilsētas pašvaldības iestāde "Jelgavas sociālo lietu pārvalde" (JSLP). Papildu JSLP sniedz informatīvo palīdzību sociālo un veselības aprūpes pakalpojumu sniedzējiem, koordinē atkarību profilakses pasākumus pilsētā, veic starpinstitucionālo koordināciju veselības veicināšanas jomā.

Lai Jelgavas novada iedzīvotājiem nodrošinātu sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības sniegšanu un pakalpojumu administrēšanu, ir izveidota iestāde - Jelgavas novada Sociālais dienests. Kopumā sociālās aizsardzības, ģimenes, sabiedrības veselības, nodarbinātības veicināšanas, sociālās uzņēmējdarbības, sabiedrības integrācijas politikas izstrādei un ieviešanai ir izveidota Labklājības pārvalde. Tātad Jelgavas valstspilsētā sociālā dienesta funkcijas pilda Jelgavas sociālo lietu pārvalde, bet Jelgavas novadā Jelgavas novada Sociālais dienests.

Gan Jelgavas sociālo lietu pārvalde, gan Jelgavas novada Sociālais dienests organizē un sniedz sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību, veic sociālo darbu ar personām, ģimenēm un personu grupām, novērtē klientu vajadzības, materiālos un personiskos resursus, nosaka klientu līdzdarbības pienākumus, administrē attiecīgajām jomām paredzētos pašvaldības budžeta līdzekļus.

Jelgavas valstspilsētā 2020. gadā bija nodarbināti 114 darbinieki, no kuriem 49 bija sociālā darba speciālisti, kuri sniedz sociālos pakalpojumus. Pēc Labklājības ministrijas 2020. gada datiem secināms, ka Jelgavas valstspilsētā ir nepietiekams (likumam neatbilstošs) sociālā darba speciālistu skaits uz 1000 iedzīvotājiem – 0,88. Jelgavas novadā 2020. gadā bija nodarbināti 53 darbinieki, no kuriem sociālā darba speciālisti bija 36 cilvēki. Jelgavas novada gadījumā sociālā darba speciālistu skaits uz 1000 iedzīvotājiem ir likumam atbilstošs – 1,13.¹⁰

Salīdzinot ar 2015. gadu, secināms, ka visās pozīcijās (skat. tabulu 8.1.1.) darbinieku skaits ir pieaudzis kā Jelgavas valstspilsētā, tā Jelgavas novadā. Piemēram, pašvaldības institūciju darbinieku skaits, kuras sniedz sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību (kods 112) 2015. gadā valstspilsētā bija 105, bet novadā – 43, sociālā darba speciālisti (kods 1122) 2015. gadā valstspilsētā bija 36, bet novadā – 29, sociālie darbinieki (kods 11222) valstspilsētā 2015. gadā bija 27, novadā – 28.¹¹

Sociālā darba nozīmīgākais resurss ir profesionāls sociālais darbinieks. Sociālo darbu Jelgavas valstspilsētā 2020. gadā nodrošināja 41 sociālais darbinieks. Jelgavas novada Sociālajā dienestā darbu nodrošināja 34 sociālie darbinieki. Jelgavas novada gadījumā, lai nodrošinātu sociālā darba pakalpojumu pieejamību pēc iespējas tuvāk iedzīvotājiem, sociālie darbinieki darbojas 21 pieņemšanas vietā.

Tabula 8.1.1. To pašvaldības institūciju darbinieku skaits 2020. gada beigās, kuras sniedz sociālos pakalpojumus (SPak) un sociālo palīdzību (Spal)

	Pašvaldības institūciju darbinieku skaits, kuras sniedz SPak un Spal - t.sk. SD darbinieki	..t.sk. SPak sniedzēju institūciju darbinieki, ja SPak sniedzējs ir SD struktūrvienība	..no tiem sociālā darba speciālisti	..t.sk. sociālā darba speciālisti institūcijā, kas sniedz SPak un ir SD struktūrvienība	..no tiem sociālie darbinieki kopā	..t.sk., sociālie darbinieki institūcijā, kas sniedz SPak un ir SD struktūrvienība
	Kods: 112	Kods: 1121	Kods: 1122	Kods: 11221	Kods: 11222	Kods: 112221
Jelgava	114	44	49	18	41	12
Jelgavas novads	53	3	36	1	34	0
<i>t.sk. bij. Jelgavas novads</i>	36	0	27	0	27	0
<i>t.sk. bij. Ozolnieku novads</i>	17	3	9	1	7	0

Avots: Labklājības ministrija

*SD – Sociālais dienests

Sociālie pakalpojumi

Jelgavas valstspilsētā 2020. gadā sociālos pakalpojumus saņēma 869 personas, sociālajiem pakalpojumiem tika izlietoti 1,62 milj. EUR jeb 1 863 EUR uz vienu sociālā pakalpojuma saņēmēju. Salīdzinot ar 2015. gadu, sociālos pakalpojumus saņēmušo skaits valstspilsētā ir samazinājies par 13%, savukārt šiem pakalpojumiem izlietotie līdzekļi ir pieauguši par 8%.¹²

2020. gadā Jelgavas valstspilsētā 25% klientu sociālos pakalpojumus saņēma institūcijā, atlikušie 75% saņēma sabiedrībā balstītus sociālos pakalpojumus. Latvijas lielajās pilsētās pakalpojumus institūcijā 2020. gadā vidēji saņēma 11% klientu, tādējādi Jelgavas valstspilsētas rādītājs ir ievērojami augstāks, tādēļ jāturpina sabiedrībā balstītu pakalpojumu attīstība pašvaldībā. Konkrētizējot, pakalpojumus institūcijā 2020. gadā Jelgavas valstspilsētā saņēma 216 personas, tiem tika tērēti 0,89 milj. EUR, kas ir 55% no visa sociālajiem pakalpojumiem izlietotā budžeta. Uz vienu institūcijas klientu tika tērēti 4121 EUR, kas ir būtiski augstāks rādītājs, salīdzinot ar sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu izmaksām.¹³

Jelgavas novadā 2020. gadā sociālos pakalpojumus saņēma 299 personas, sociālajiem pakalpojumiem tika izlietoti 1,05 milj. EUR jeb 3498 EUR uz vienu sociālā pakalpojuma saņēmēju.

⁹ Te un tālāk teksta analizē Jelgavas novads ietver datus gan par bijušo Jelgavas novadu, gan par bijušo Ozolnieku novadu

¹⁰ Gada dati (2020). Labklājības ministrija, <https://www.lm.gov.lv/lv/gada-dati>

¹¹ Gada dati (2020). Labklājības ministrija, <https://www.lm.gov.lv/lv/gada-dati>

¹² Gada dati (2020). Labklājības ministrija, <https://www.lm.gov.lv/lv/gada-dati>

¹³ Gada dati (2020.). Labklājības ministrija, <https://www.lm.gov.lv/lv/gada-dati>

Salīdzinot ar 2015. gadu sociālos pakalpojumus saņēmušo skaits valstspilsētā ir samazinājies par 2%, savukārt, šiem pakalpojumiem izlietotie līdzekļi ir pieauguši par 40%.¹⁴ 2020. gadā novadā 60% klientu sociālos pakalpojumus saņēma institūcijā, atlikušie 40% saņēma sabiedrībā balstītos sociālos pakalpojumus. Latvijas novados pakalpojumus institūcijā 2020. gadā saņēma vidēji 19% klientu, tādējādi novada rādītājs ir būtiski augstāks par novadu vidējo rādītāju. Pakalpojumus institūcijā 2020. gadā Jelgavas novadā saņēma 181 persona, tam tika tērēti 0,86 milj. EUR, kas ir 82% no visa sociālajiem pakalpojumiem izlietotā budžeta. Uz vienu institūcijas klientu tika tērēti 4 757 EUR, kas ir būtiski augstāks rādītājs, salīdzinot ar sabiedrībā balstīto sociālo pakalpojumu izmaksām.¹⁵

Tabula 8.1.2. Pašvaldības sociālos pakalpojumus (Spak), t.sk. pakalpojumu institūcijā, saņēmušie klienti un pašvaldības sociālajiem pakalpojumiem, t.sk. pakalpojumam institūcijā, izlietotie līdzekļi, EUR 2020. gadā

	Pašvaldības SPak saņēmušie klienti	t.sk. pašvaldības SPak institūcijā saņēmušie klienti	Pašvaldības Spak izlietotie līdzekļi (EUR)	t.sk. pašvaldības Spak institūcijā izlietotie līdzekļi (EUR)
Jelgava	869	216	1 618 811,00	890 104,00
Jelgavas novads	299	181	1 045 860,82	861 074,34
t.sk. bij. Jelgavas novads	243	142	902 980,82	726 209,34
t.sk. bij. Ozolnieku novads	56	39	142 880,00	134 865,00

Avots: Labklājības ministrija

Jelgavas novadā un Jelgavas valstspilsētā ir virkne pakalpojumu, kurus pašvaldība pārņem, jo dažādu apsvērumu dēļ ar esošajiem telpu resursiem tos nav iespējams nodrošināt. Jelgavas novadā tas ir patversmes pakalpojums, valstspilsētā – ilgstošas sociālās aprūpes pakalpojums. Jelgavas valstspilsētā JSLP, savukārt, Jelgavas novadā Sociālais dienests izvērtē pašvaldības finansēto sociālo pakalpojumu kvalitāti, sadarbojas ar valsts un pašvaldības institūcijām, nevalstiskā sektora organizācijām, fiziskām un juridiskām personām, informē sabiedrību par aktuālajām norisēm sociālajā jomā. Ir izveidojusies veiksmīga sadarbība ar nevalstiskā sektora organizācijām – JSLP ar Latvijas Samariešu apvienību un Latvijas Sarkano krustu, bet Jelgavas novada Sociālajam dienestam ar Latvijas Samariešu apvienību. Latvijas Samariešu apvienība Jelgavas valstspilsētas iedzīvotājiem sniedz 3 sociālos pakalpojumus: aprūpe mājās, drošības poga un ģimenes asistents, savukārt Jelgavas novadam – aprūpe mājās, drošības poga un personu ar funkcionāliem traucējumiem transportēšana. Latvijas Sarkanā Krusta Jelgavas nodaļa valstspilsētā operatīvi risina trūcīgo un maznodrošināto personu, ka arī krīzes situācijās nonākušo personu nodrošināšanu ar pārtikas, higiēnas un kancelejas precēm.

Sociāli mazāk aizsargātās iedzīvotāju grupas

Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā sniegtais sociālais atbalsts ir vērsts uz dažādām sabiedrības grupām: personām, kurām ir piešķirts trūcīgā vai maznodrošinātā statuss, personām ar zemiem ienākumiem, bez darba esošām personām, senioriem, ģimenēm ar bērniem, jauniešiem, personām ar GRT, FT, invaliditāti, personām, kuras ikdienā aprūpē ģimenes locekli, kuram ir invaliditāte, garīga rakstura traucējumi vai funkcionāli traucējumi, ārpusģimenes aprūpē esošiem un augušie bērniem, vardarbības veicējiem un no vardarbības cietušajiem, atkarīgajām personām u.c. mērķa grupām.

Turpinājumā īsi raksturota katra no sociālajām grupām, par kurām ir pieejami apkopoti dati.

- 2021. gada sākumā Jelgavas valstspilsētā dzīvoja 10 704 seniori vecumā 65 gadi un vairāk, Jelgavas novadā – 5860 (skatīt nodaļā "Iedzīvotāji").
- 2020. gada nogalē Jelgavas valstspilsētā bija 1093 maznodrošinātas personas un 535 personas ar trūcīgas personas statusu. Jelgavas novadā bija 298 maznodrošinātas personas un 519 ar trūcīgas personas statusu.¹⁶
- 2020. gada beigās Jelgavas valstspilsētā bija 1669 bezdarbnieki, no kuriem 229 bija ilgstošie bezdarbnieki. Jelgavas novadā 2020. gada beigās bija 937 bezdarbnieki, no kuriem 143 bija ilgstošie bezdarbnieki.¹⁷
- 2020. gada nogalē Jelgavas valstspilsētas JSLP redzeslokā bija 650 atkarīgas personas, Jelgavas novada Sociālā dienesta redzeslokā - 40 personas.¹⁸
- 2020. gadā kopumā nakts patversmes pakalpojumu Jelgavas valstspilsētā saņēma 39 klienti, Jelgavas novadā - 1.¹⁹
- Ārpusģimenes aprūpē 2020. gada nogalē Jelgavas valstspilsētā atradās 180 bērni, no kuriem 34 atradās audžuģimenēs, 122 – aizbildnībā un 24 – institūcijā. Jelgavas novadā ārpusģimenes aprūpē 2020. gadā atradās 122 bērni, no tiem audžuģimenēs 31, aizbildnībā 83 un institūcijā – 8 bērni.²⁰
- 2020. gada I pusgadā Jelgavas valstspilsētā 801 persona ar 1. grupas invaliditāti, 2972 personas ar 2. grupas invaliditāti, 2269 personas ar 3. grupas invaliditāti. Jelgavas novadā bija 480 personas ar 1. grupas invaliditāti, 1525 ar 2. grupas invaliditāti un 1335 ar 3. grupas invaliditāti.²¹
- 2020. gada beigās Jelgavas valstspilsētā bija 250 bērni ar invaliditāti. Jelgavas novadā bija 133 bērni ar invaliditāti.²²
- Kopumā sociālās aprūpes mājās pakalpojums 2020. gadā Jelgavas valstspilsētā tika nodrošināts 234 klientiem, bet Jelgavas novadā - 45 klientiem.²³

Deinstitucionalizācijas procesa ietvaros notiek vairāku jaunu sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu un infrastruktūras izveide Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā:

- 2020. gadā izveidots jauns daudzfunkcionāls sociālo pakalpojumu centrs "Zīle" Celtnieku ielā 12, Ānē, Ozolnieku pagastā, kur izvietots dienas aprūpes centrs personām ar garīga rakstura traucējumiem ar 5 vietām un sociālās rehabilitācijas – Silto smilšu nodarbibu kabinets bērniem ar funkcionāliem traucējumiem, nodrošinot pakalpojuma sniegšanu 26 bērniem – 9 Ozolnieku novada bērniem un 17 bērniem no Jelgavas pilsētas;

¹⁴ Gada dati (2020.). Labklājības ministrija, <https://www.lm.gov.lv/lv/gada-dati>

¹⁵ Gada dati (2020.). Labklājības ministrija, <https://www.lm.gov.lv/lv/gada-dati>

¹⁶ Pašvaldības sniegti dati

¹⁷ Bezdarbnieku un bezdarbnieku pabalsta saņēmēju skaita sadalījums pēc administratīvās teritorijas, 2020.12., <https://data.gov.lv/dati/lv/dataset/bezdarbnieku-un-bezdarbnieku-pabalsta-sanemeju-skaita-sadalijums-pec-administrativas-teritorijas>

¹⁸ Gada dati (2020). Labklājības ministrija, <https://www.lm.gov.lv/lv/gada-dati>

¹⁹ Pašvaldības sniegti dati // Gada dati (2020.). Labklājības ministrija, <https://www.lm.gov.lv/lv/gada-dati>

²⁰ Pašvaldības sniegti dati

²¹ VDEĀVK uzskaitē esošās pilngadīgās personas ar invaliditāti pēc invaliditātes smaguma pakāpes un administratīvās teritorijas, 2020.12., <https://data.gov.lv/dati/lv/dataset/vdeavk-pilngad-pers-ar-invaliditati>

²² VDEĀVK uzskaitē esošo bērnu ar invaliditāti skaits sadalījumā pēc administratīvās teritorijas, 2020.12., <https://data.gov.lv/dati/lv/dataset/berni-ar-invaliditati-adm-ter>

²³ Gada dati (2020). Labklājības ministrija, <https://www.lm.gov.lv/lv/gada-dati>

Esošās situācijas raksturojums

- 2020. gadā izveidots daudzfunkcionālais sociālo pakalpojumu centrs "LAIPA" Draudzības ielā 3, Kalnciemā - dienas aprūpes centrs ar 12 vietām, grupu dzīvokli ar 16 vietām un specializētās darbnīcas ar 16 vietām personām ar garīga rakstura traucējumiem;
- 2020. gadā izveidota "Jauniešu māja" Lietuvas ielā 19, Elejā ar 8 vietām un "Dzīvoklis Kalnciemā" Draudzības ielā 12A-87, Kalnciemā ar 4 vietām ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem;
- 2022. gadā Jelgavas valstspilsētā atjaunota ēka Stacijas ielā 13, Jelgavā, kurā attīstīti sabiedrībā balstīti pakalpojumi: (1) personām ar GRT: esoša dienas aprūpes centra "Atbalsts" labiekārtošana un paplašināšana - 35 vietām, izveidoti grupu dzīvokli ar 16 vietām un specializētās darbnīcas 15 vietām, (2) izveidota ģimeniskai videi pietuvināta pakalpojumu infrastruktūra ar 8 vietām ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem;
- 2023. gadā tiks pabeigta daudzfunkcionālā sociālo pakalpojumu centra Zirgu ielā 47A, Jelgavā izveide, nodrošinot dienas aprūpes centra "Integra" izveidi - ar 25 vietām, t.sk., 7 vietām bērniem ar FT, Atelpas brīža pakalpojumu bērniem ar FT - 10 vietām, esoša dienas aprūpes centra "Harmonija" labiekārtošanu un paplašināšanu 15 personām ar GRT.

No 2015. gada decembra Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā īstenotas projekta "Atver sirdi Zemgalē" aktivitātes, piedāvājot sociālās rehabilitācijas pakalpojumus gan bērniem ar funkcionāliem traucējumiem, gan sabiedrībā balstītus pakalpojumus pilngadīgām personām ar GRT, lai novērstu risku ievietošanai ilgstošās sociālās aprūpes institūcijās un nodrošinot piemērotākus pakalpojumus personām, kuras vēlas pāriet uz dzīvi sabiedrībā.

Sociālā palīdzība

Jelgavas valstspilsētā sniegto sociālo palīdzību 2020. gadā ir saņēmušas 1923 personas ģimenēs (tie ir 3,5% no pilsētas iedzīvotāju skaita). Kopā sociālajai palīdzībai 2020. gadā pilsētā tika izlietoti 0,66 milj. EUR. Jelgavas novadā sociālo palīdzību 2020. gadā ir saņēmušas 1132 personas ģimenēs (tie ir 3,5% no pilsētas iedzīvotāju skaita). Kopā sociālajai palīdzībai 2020. gadā novadā tika izlietoti 0,34 milj. EUR. Salīdzinot ar 2015. gadu, sociālo palīdzību saņēmušo skaits ir samazinājies (valstspilsētā par 66% un novadā par 31%), savukārt sociālajai palīdzībai izlietoto līdzekļu apjoms valstspilsētā ir samazinājies par 26%, bet novadā ir pieaudzis par 5%.²⁴

Tabula 8.1.3. Pašvaldības sociālo palīdzību (Spal) saņēmušo skaits un sociālajai palīdzībai izlietotie līdzekļi, EUR 2020. gadā

	Spal pabalstiem izlietotie līdzekļi, EUR	Spal pabalstu saņēmušo ģimeņu skaits	Spal pabalstu saņēmušo personu skaits ģimenēs	Ienākumu testētās Spal pabalstiem izlietotie līdzekļi, EUR	Ienākumu testētās Spal pabalstu saņēmušo ģimeņu skaits	Ienākumu testētās Spal pabalstu saņēmušo personu skaits ģimenēs
Jelgava	664 733	1337	1923	478 504	1163	1628
Jelgavas novads	335 512	751	1132	111 077	399	724
<i>t.sk. bij. Ozolnieku novads</i>	250 528	546	783	59 534	219	412

	Spal pabalstiem izlietotie līdzekļi, EUR	Spal pabalstu saņēmušo ģimeņu skaits	Spal pabalstu saņēmušo personu skaits ģimenēs	Ienākumu testētās Spal pabalstiem izlietotie līdzekļi, EUR	Ienākumu testētās Spal pabalstu saņēmušo ģimeņu skaits	Ienākumu testētās Spal pabalstu saņēmušo personu skaits ģimenēs
<i>t.sk. bij. Ozolnieku novads</i>	84 984	205	349	51 543	180	312

Avots: Labklājības ministrija

Jelgavas valstspilsētas pašvaldības noteiktie sociālās palīdzības pabalstu veidi 2021. gadā bija: pabalsts ēdināšanai vispārējās izglītības iestādē, pabalsts pirmsskolas izglītības iestādes ēdināšanas pakalpojuma apmaksai, pabalsts individuālo mācību piederumu iegādei, pabalsts profesionālās ievirzes izglītības programmas dalības maksas segšanai, pabalsts pilsētas sabiedriskā transporta braukšanas maksas segšanai, pabalsts medicīnas pakalpojumu apmaksai, pabalsts pārtikas iegādei personai ar invaliditāti, pabalsts bērna piedzimšanas gadījumā, pabalsts transporta izdevumu segšanai ģimenei, kurā vienās dzemdībās dzimuši trīs un vairāk bērni, pabalsts personas ar invaliditāti līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai ar smagiem funkcionāliem traucējumiem aprūpei, vienreizējs pabalsts personai, atbrīvojoties no brīvības atņemšanas iestādes, ikgadējs pabalsts rehabilitācijai Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībniekam, ikgadējs pabalsts politiski represētai personai, ikgadējs pabalsts veselības uzlabošanai personai, kurai ir 100 un vairāk gadu, apbedīšanas pabalsts.

Jelgavas novada pašvaldības noteiktie sociālās palīdzības veidi 2021.gadā bija: valsts noteiktie (garantētā minimālā ienākuma pabalsts un mājokļa pabalsts); papildu sociālās palīdzības pabalsti (materiāls atbalsts personām sociālās funkcionēšanas un neatkarīgas dzīves nodrošināšanai, pabalsts krīzes situācijā); sociālās palīdzības pabalsti trūcīgiem iedzīvotājiem un pabalsti bāreņiem un audžuģimenēm (vienreizējs pabalsts bāreņim sadzīves priekšmetu un mīkstā inventāra iegādei, vienreizējs pabalsts patstāvīgas dzīves uzsākšanai bāreņim, pabalsts bāreņim ikmēneša izdevumu segšanai, ikmēneša mājokļa pabalsts bāreņim, ikmēneša pabalsts bērna uzturam audžuģimenē, pabalsts apģērba un mīkstā inventāra iegādei bērnam audžuģimenē, brīvpusdienu pabalsts mācību gada laikā, pabalsts bērna izglītībai reizi gadā, pabalsts veselības aprūpei); brīvprātīgās iniciatīvas pabalsti (pabalsts daudzbērnu ģimenēm, ikmēneša pabalsts aizbildnim, ikmēneša pabalsts aizgādņiem, vienreizējs bērna piedzimšanas pabalsts, vienreizējs pabalsts izdevumu par mājokļa vides pielāgošanu kompensēšanai, ikgadējs pabalsts politiski represētām personām, nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem un Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībniekiem, pabalsts nozīmīgās dzīves jubilejās, apbedīšanas pabalsts).

Atbalsts ģimenēm ar bērniem

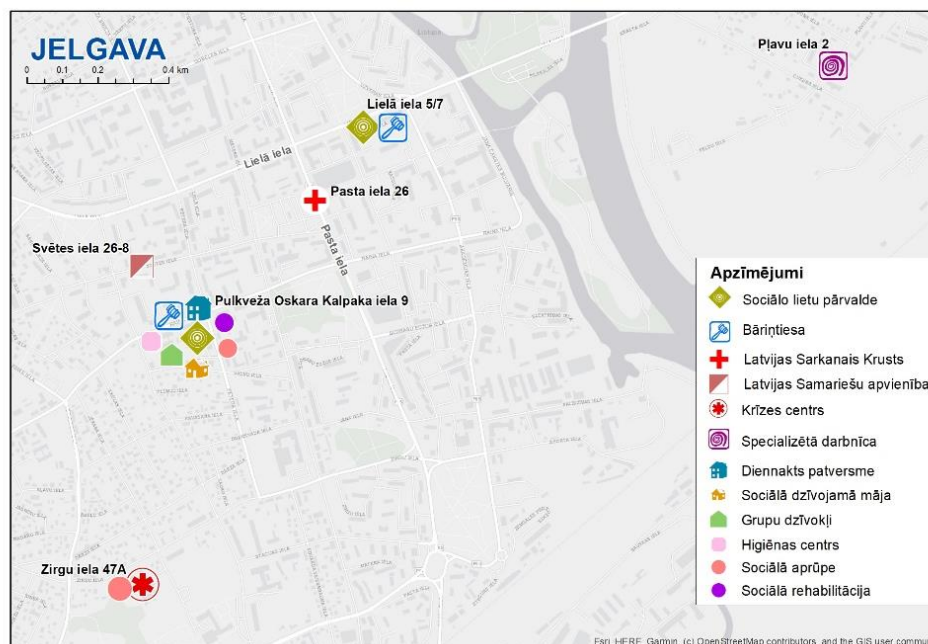
Prioritāte sociālajā jomā ir ģimenes ar bērniem. Jelgavas valstspilsētā tiek veikts sociālais darbs vidēji gadā ar 350 ģimenēm, sociālo darbinieku redzeslokā pēdējos gados nonāk vidēji 40 līdz 80 jaunas ģimenes. Savukārt, Jelgavas novadā tiek veikts sociālais darbs vidēji gadā ar 173 ģimenēm, sociālo darbinieku redzeslokā pēdējos gados nonāk vidēji 10 līdz 20 jaunas ģimenes. Pieaug to ģimeņu skaits, kurās vecākiem ir zems izglītības līmenis, vājas sociālās prasmes bērnu aprūpē, bērni pamesti novārtā, neapmeklē skolu, kuras nonākušas konfliktsituācijās, kāds no ģimenes locekļiem cietis no vardarbības, ir alkohola, narkotiku u.c. vielu, azartspēļu vai cita veida atkarība. Bērnu tiesību aizsardzības jomā būtiska loma ir informācijas apmaiņai un starpinstitutionālajai sadarbībai.

²⁴ Gada dati (2020). Labklājības ministrija, <https://www.lm.gov.lv/lv/gada-dati>

Visbiežāk informācija par problēmsituācijām tiek saņemta no bāriņtiesas, pašvaldības policijas izglītības iestādēm, citu pašvaldību sociālajiem dienestiem. 2018. gada 25. janvārī ar domes lēmumu tika izveidota Jelgavas pilsētas bērnu tiesību aizsardzības sadarbības grupa, kuras darba sanāksmēs tiek apspriestas gadījumu risināšanas iespējas un sadarbības institūciju kompetences. Jelgavas novadā arī tika izveidotas šādas bērnu tiesību aizsardzības sadarbības vienības.

Lai konstatētu pamatvajadzību nodrošinājumu, paaugstināta riska ģimeņu apsekošana Jelgavas valstspilsētā tiek veikta ne retāk kā reizi mēnesī. Vecākiem tiek nodrošinātas atbalsta un izglītojošu grupu nodarbības, ģimenes asistenta pakalpojums. Savukārt Jelgavas novadā pamatvajadzību nodrošinājuma konstatēšanai un paaugstināta riska ģimeņu apsekošana tiek veikta ne retāk kā vienu reizi mēnesī. Vecākiem tiek nodrošinātas atbalsta un izglītojošu grupu nodarbības, ģimenes asistenta pakalpojums.

Gan Jelgavas valstspilsētā, gan Jelgavas novadā darbu veic **Bāriņtiesa**, kas ir aizbildnības un aizgādības iestāde, kura aizstāv bērna vai aizgādībā esošas personas personiskās un mantiskās intereses un tiesības. Jelgavas valstspilsētā Bāriņtiesā 2020. gadā strādāja 9 darbinieki. Savukārt, bijušajā Jelgavas novadā un bijušajā Ozolnieku novada Bāriņtiesās 2020. gadā kopā strādāja 22 darbinieki²⁵. Bāriņtiesā nodarbināto speciālistu skaitu izsakot uz 1000 iedzīvotājiem, Jelgavas valstspilsētā iegūtais rādītājs ir 0,16, savukārt bijušajā Jelgavas un Ozolnieku novada Bāriņtiesās kopā pirms apvienošanās 2020. gadā - 0,68 (pēc apvienošanās 2021. gada 1. novembrī – 0,63). Tādējādi secināms, ka līdzīgi kā sociālā darba speciālistu gadījumā arī Bāriņtiesas speciālistu gadījumā novadā, salīdzinot ar valstspilsētu, novērojama labāka situācija darbinieku skaita ziņā. Pēc Bāriņtiesas datiem, ārpusģimenes aprūpē Jelgavas valstspilsētā 2020. gadā atradās 180 bērni, no tiem audžuģimienēs 34, aizbildnībā 122 un institūcijā – 24 bērni. Jelgavas novadā ārpusģimenes aprūpē 2020. gadā atradās 122 bērni, no tiem audžuģimienēs 31, aizbildnībā 83 un institūcijā – 8 bērni.

Attēls 8.1.1. Sociālās aprūpes iestādes Jelgavas valstspilsētā

Avots: Labklājības ministrija, data.gov.lv

²⁵ Pēc apvienošanās 2021. gada 1. novembrī (Jelgavas novada Bāriņtiesa) darbinieku skaits bija: 15 bāriņtiesas locekļi; 1 lietvedis; 1 datu apstrādes un ievades operators; 1 bāriņtiesas priekšsēdētāja vietnieks; 1 bāriņtiesas priekšsēdētājs; 1 psihologs (0,5 slodze). Kopā 20 darbinieki.

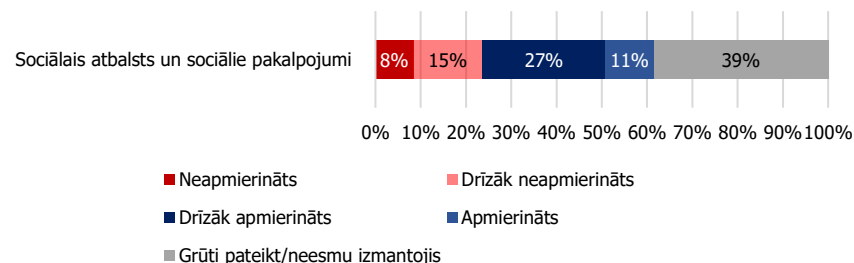

Attēls 8.1.2. Sociālās aprūpes iestādes Jelgavas novadā

Avots: Labklājības ministrija, data.gov.lv

8.2. Aptaujas rezultāti

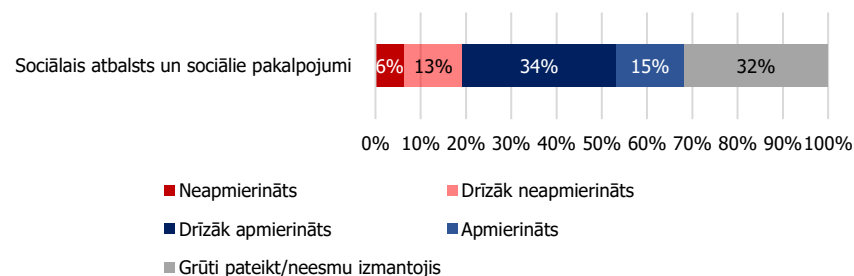
2021. gada augustā un septembrī veiktās iedzīvotāju aptaujas rezultāti: 11% no aptaujātiem Jelgavas valstspilsētas iedzīvotājiem bija apmierināti ar pieejamo sociālo atbalstu un sociālajiem pakalpojumiem, 27% - drīzāk apmierināti, bet 23% - drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Vienlaikus jānorāda, ka būtisks īpatsvars respondentu (39%) nav varējuši sniegt atbildi uz šo jautājumu, kura pamata iemesls ir tas, ka sociālā palīdzība vai sociālie pakalpojumi nav izmantoti.

Attēls 8.2.1. Aptaujāto Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju viedoklis par sociālo atbalstu un sociālajiem pakalpojumiem (n=706)

Avots: 2021. gadā veiktās aptaujas rezultāti

Jelgavas novada gadījumā ar sociālo atbalstu un sociālajiem pakalpojumiem apmierināti bija 32% aptaujātie novada iedzīvotāji, drīzāk apmierināti - 34%, savukārt 19% - drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Līdzīgi kā pilsētas gadījumā, būtisks īpatsvars (32%) respondentu nav varējuši sniegt atbildi uz šo jautājumu, kura pamata iemesls ir tas, ka sociālā palīdzība vai sociālie pakalpojumi nav izmantoti.

Attēls 8.2.2. Aptaujāto Jelgavas novada iedzīvotāju viedoklis par sociālo atbalstu un sociālajiem pakalpojumiem (n=425)

Avots: 2021. gadā veiktās aptaujas rezultāti

Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada iedzīvotāji norāda šādus nepieciešamos uzlabojumus:

- sociālā atbalsta sniegšana, palīdzība dažādām sabiedrības grupām (piemēram, bezpajumtniekiem, cilvēkiem ar invaliditāti, maznodrošinātajiem, daudz bērnu ģimenēm, senioriem);
- plašākas sociālās rehabilitācijas iespējas valstspilsētā un novadā;

- lielāks atbalsts jaunajām un daudz bērnu ģimenēm (piemēram, dzīvojamās platības piešķiršana vai atbalsts tās iegādē);
- lielāks sociālā dienesta atbalsts, ja ģimene nonāk sarežģītā situācijā (piemēram, tuvinieka smaga invaliditāte).

8.3. Galvenie izaicinājumi un iespējamie risinājumi

IZAICINĀJUMI, PROBLĒMAS	IESPĒJAS, RISINĀJUMI
• Nepietiekama sociālā infrastruktūra, piemērotu un pielāgotu telpu trūkums sociālo pakalpojumu sniegšanai, pieejamībai un pakalpojumu attīstīšanai. • Nabadzība un sociālā nevienlīdzība sociālās atstumtības riskam pakļautajās iedzīvotāju grupās, īpaši vientuļi dzīvojošiem pensionāriem un ģimenēm ar bērniem. • Nepietiekams sabiedrības informētības līmenis par sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības jautājumiem. • Vāji nodrošināta pakalpojumu pieejamība tuvāk iedzīvotāju dzīvesvietai pagastos, tālāk no blīvi apdzīvotām vietām. • Sociālās jomas darbinieku zems atalgojums, speciālistu trūkums. • Nepietiekams skaits sociāli atbildīgu un sociālo uzņēmumu.	• Pilnveidot un attīstīt sociālo pakalpojumu sniedzēju infrastruktūru un materiāli tehnisko bāzi. • Izpētīt sociālo vidi par mērķauditoriju, tās demogrāfiskajām tendencēm, izstrādāt vienotu attīstības plānošanas dokumentu – Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada sociālā atbalsta un sociālo pakalpojumu attīstības plānu 2023.-2029. gadam. • Sadarboties ar masu medijiem, informēt sabiedrību par sociālā darba nozīmi, sociālo pakalpojumu piedāvājumu. • Izveidot starpinstitucionālās sadarbības algoritmus un stiprināt pašvaldību starpinstitucionālās komandas sadarbību klientu gadījumu vadīšanā. • Izveidot vienotas speciālistu piesaistes programmu Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā, uzsverot konkurētspējīgas atalgojuma sistēmas izveidi. • Atbalstīt sociālo uzņēmējdarbību.

9. JAUNATNES POLITIKA

9.1. Nozares raksturojums

Atbilstoši Jaunatnes likumā noteiktajam, jaunieši ir personas vecumā no 13 līdz 25 gadiem. Pēc dzīvesvietas deklarēšanas reģistra datiem Jelgavas valstspilsētā 2021. gadā bija 17 288 jaunieši. Jaunatnes politika ir izteikti horizontāla joma, ko raksturo visās valsts politikas jomās īstenojamu mērķtiecīgu darbību kopums, kas veicina jauniešu pilnvērtīgu un vispusīgu attīstību, iekļaušanos sabiedrībā un dzīves kvalitātes uzlabošanu.

Jelgavas pilsētas jaunatnes politikas rīcības plāns 2022.–2027. gadam paredz īstenot ilgtermiņa plānveidīgu darbu ar jauniešiem, nosaka jaunatnes politikas mērķus, prioritātes, rīcības virzienus un uzdevumus. Jelgavas valstspilsētas jaunatnes politikas prioritātes ir:

- veicināt jauniešus uzņemties atbildību par savu dzīvi;
- vide – veicināt jauniešiem atbalstošas un iekļaujošas vides izveidi, nodrošinot tās pieejamību un uzlabojot darbā ar jauniešiem iesaistīto personu kompetences;
- iesaistīšanās: jauniešu līdzdalības veicināšana demokrātiskajā dzīvē.

Atbilstoši definētajam mērķim, prioritātēm un īstenošanas principiem kā būtiskākie Jelgavas pilsētas jaunatnes politikas rīcības virzieni tiek definēti:

- darba ar jaunatni kvalitātes stiprināšana;
- darba ar jaunatni sistēmas attīstība;
- plašākas un aktīvākas jauniešu līdzdalības veicināšana.
- darba tirgum un patstāvīgai dzīvei nepieciešamo prasmju un iemaņu apguves veicināšana.
- jauniešu ar ierobežotām iespējām iekļaušanas veicināšana.

Jelgavas valstspilsētas pašvaldība sekmē jauniešu izaugsmei un integrācijai labvēlīgas vides veidošanu, tādējādi veicinot jauniešu pilnvērtīgu iekļaušanos sabiedrībā, darba tirgū un pāreju pieaugušā statusā. Galvenie darbības virzieni: jauniešu neformālā izglītība, jauniešu brīvā laika pavadīšanas iespēju daudzveidība, jauniešu veselība, jauniešu līdzdalība Jelgavas pilsētas politiskajā, ekonomiskajā, sociālajā, sporta un kultūras dzīvē, jauniešu informētība.

Kopš 1996. gada darbojas Jelgavas Skolēnu dome, kuras mērķis ir skolēnu un pašvaldības interešu saskaņošanu jautājumos, kas saistīti ar skolu jaunatnes pašpārvalžu darbību, izglītību un jauniešu prasmju attīstīšanu. Jelgavas valstspilsētas domē darbam ar jaunatni darbojas vairāki jaunatnes lietu speciālisti, kura pienākumos ir plānot, koordinēt un īstenot darbu ar jaunatni. Kopš 2008. gada reizi gadā tiek organizēts Jauniešu forums. Tajā katru gadu piedalās ap 100 dalībnieki, t.sk. skolēni, jaunieši, studenti, jauniešu NVO pārstāvji, uzņēmēji, politiķi un valsts/pašvaldības institūciju pārstāvji, skolu direktori un administrācija, skolotāji. Jelgavas valstspilsētā aktivitātes, kas ir paredzētas jauniešiem, balstās uz jauniešu vajadzībām, tiek plānotas un organizētas kopā ar jauniešiem.

Kopš 2009. gada pilsētā darbojas arī Jaunatnes lietu konsultatīvā komisija, kuras mērķis ir veicināt jauniešu iniciatīvas, līdzdalību pašvaldības lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā dzīvē. Komisija veido sadarbību starp pašvaldības iestādēm, jauniešu nevalstiskajām organizācijām, Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes studentu pašpārvaldi, Skolēnu domi un pilsētas jauniešiem; apzina jauniešu problēmas un vajadzības; izstrādā priekšlikumus jauniešu iesaistīšanai politiskās, ekonomiskās, sociālās un kultūras dzīves aktivitātēs.

Jelgavas valstspilsētā darbojas vairāki jauniešu centri: Skolotāju ielā 8, Pasta ielā 44 un Loka maģistrālē 25, kuri atbalsta jauniešu iniciatīvas un līdzdalību, piedāvā dažādas brīvā laika pavadīšanas iespējas, t.sk. veicinot jauniešu iesaistīšanos brīvprātīgajā darbā, fiziskās aktivitātēs, sportā un kultūras dzīvē, kā arī jaunatnes organizācijām un jauniešu iniciatīvu grupām piedāvā

izmantojot centra telpas kā organizāciju darba vietu. Jelgavas valstspilsētas pašvaldība organizē jauniešu iniciatīvu projektu konkursu "Jaunieši var!", kurā var piedalīties Jelgavas valstspilsētas neformālās jauniešu iniciatīvu grupas (vismaz divi jaunieši vecumā no 13 līdz 25 gadiem). Konkursa mērķis ir finansiāli atbalstīt jauniešu iniciatīvas, kas veicina Jelgavas jauniešu iekļaušanos pilsētas attīstības procesos, sekmē jauniešu brīvā laika lietderīgu pavadīšanu, fiziskās aktivitātes, vērtīborientāciju un pašattīstības procesus.

2010. gadā Izglītības un zinātnes ministrija, izvērtējot pašvaldību un jaunatnes organizāciju darbu ar jauniešiem, Jelgavas pilsētas pašvaldībai piešķīra apbalvojumu nominācijā „Draudzīgākā pašvaldība jauniešiem”. 2016. gadā Jelgava kļuva par pirmo Latvijas jauniešu galvaspilsētu. 2018. gadā LR Izglītības un zinātnes ministrija Jelgavas pilsētas pašvaldībai piešķīra apbalvojumu nominācijā "Darba ar jaunatni tradīcijām bagātākā pašvaldība". Jelgavas valstspilsētas pašvaldība Jelgavā ir īstenojusi vairākus ES līdzfinansētus projektus, kuru mērķauditorija ir jaunieši. Kopumā sistēma darbam ar jauniešiem Jelgavas valstspilsētā ir izveidota un strādā, bet ir nepieciešams izveidot jauniešiem vidi, Jauniešu centrus vairākās valstspilsētas apkaimēs, lai veicinātu jauniešu vieglāku un produktīvāko pāreju no bērna uz pieaugušo statusu.

Jelgavas novadā dzīvoja 4030 jaunieši. Vidējais jauniešu skaits pagastos ir 232. Elejas pagasts 275, Glūdas pagasts 293, Jaunsvirlaukas pagasts 323, Kalnciema pagasts 197, Lielplatones 97, Līvērzes pagasts 254, Platones pagasts 159, Salgaļes pagasts 184, Sesavas pagasts 201, Svētes pagasts 234, Valgundes pagasts 218, Vilces pagasts 178, Vircavas pagasts 183, Zālenieku pagasts 199. Vislielākais jauniešu skaits ir Cenu pagastā – 547 un Ozolnieku pagastā – 488. Jelgavas novadā jauniešu īpatsvars attiecībā uz kopējo iedzīvotāju skaitu ir 12,61%, kurš atbilst vidējam rādītājam Latvijā – 12,17 %.

Kopš 2021. gada Jelgavas novadā ir izveidota Jaunatnes lietu nodaļa, tās mērķis ir īstenot darbu ar jaunatni pašvaldībā, veicināt pašvaldības jauniešu iniciatīvas, līdzdalību lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā dzīvē. Nodaļas uzdevumi ir:

- nodrošināt jaunatnes pasākumus un citas jauniešu aktivitātes novadā lietderīga brīvā laika pavadīšanai;
- atbalstīt jauniešiem nepieciešamo zināšanu un prasmju apgušanu ārpus formālās un interešu izglītības, īstenojot dažādus neformālās izglītības pasākumus, projektus un programmas;
- radīt labvēlīgas apstākļus jauniešu intelektuālai un radošai attīstībai;
- veicināt jauniešu līdzdalību jaunatnes organizācijās, jauniešu iniciatīvu grupās un brīvprātīgajā darbā;
- sekmēt sociālās atstumtības riskam pakļauto jauniešu iekļaušanu vienaudžu vidū;
- veicināt sadarbību starp darbā ar jaunatni iesaistītajām personām vietējā, reģionālā, valsts un starptautiskā mērogā.

Jelgavas novada darba ar jaunatni sistēmu veido jaunatnes lietu nodaļas vadītājs, kas atbild par jaunatnes jomas koptelpas plānošanu, koordinēšanu un attīstību novadā. Jaunatnes lietu koordinatori pagastos un jauniešu centru vadītāji, kas veic praktisko darbu ar jauniešiem pagastos. Jauniešu centri kalpo kā resursu bāze jauniešu ikdienas iniciatīvu veidošanā (7 jauniešu centri - Ānes, Brankas, Ozolnieku, Elejas, Jaunsvirlaukas, Vircavas, un Svētes). Līvērzes pagastā ir uzsāks pilotprojekts jauniešu centram sadarbībā ar aktivitāšu centru un mūžizglītību. Šie centri ir veidoti ņemot vērā jauniešu pašiniciatīvu. Kopš 2017. gada pagastos, kuros nav jauniešu centra, tiek veidotas jauniešu istabas – vide dažādu iniciatīvu plānošanai un brīvā laika pavadīšanai. Šādas

telpas ir Vilces, Zaļenieku un Kalnciema pagastos. 2022. gadā plānots uzsākt jauniešu istabas arī – Salgales, Sesavas un Valgundes pagastos.

Jauniešu padome darbojas kopš 2011. gada, kurā brīvprātīgi līdzdarbojas jaunieši no pagastiem, kas pārstāv jauniešu intereses un ikdienā veicina jauniešu iniciatīvu attīstīšanu pagastos. Tās mērķis ir darbā ar jaunatni iesaistītās personas kopā ar jauniešiem (jauniešu padomi) analizē problēmas un izaicinājumus, ar kuriem saskaras jaunieši. Kā arī identificē darbības, lai uzlabotu jauniešu dzīves kvalitāti, padarītu pašvaldību draudzīgāku jauniešiem un veicinātu jauniešu piederību savam novadam. Jauniešu padomi veido viens jauniešs no katras skolas pašpārvaldes, jauniešu centra, jauniešu istabas un nevalstiskās organizācijas, kas veic darbu ar jaunatni. Katrā jauniešu centrā un jauniešu istabā darbojas arī Jauniešu iniciatīvu grupas, kas organizē un plāno aktivitātes jauniešu centros.

Prioritārie virzieni ir pilnveidot pašvaldībā kvalitatīvu un ilgtspējīgu darbu ar jaunatni sistēmu; plašāko iespēju rādīšana jauniešiem ārpus formālās izglītības apgūt patstāvīgai dzīvei un darba tirgum nepieciešamās kompetences, ka arī personības attīstībai; jauniešu pilsoniskās līdzdalības, jauniešu piederības sajūtas Latvijai un Eiropai stiprināšana; jauniešu ar ierobežotām iespējām iekļaušanas veicināšana.

Kopības un piederības apziņas novadam stiprināšanai tiek īstenoti novada mēroga pasākumi – "Aisbergs", "Limuzīns Jaungada krāsās", "Ziemas prieki", "Elejas muižas kauss" un disku golfa sacensības Vilcē. Savukārt, uzņēmējdarbības domāšanas attīstībai tika īstenota iedvesmas diena "Cel ideju gaisā". Dalībnieku skaits pasākumos: no 50 līdz 150 jauniešiem vecumposmā no 13 līdz 25 gadiem.

Jelgavas novadā darbojas vairākas nevalstiskās organizācijas, kuras veic darbu ar jaunatni:

- biedrība "Tuvu", kas palīdz grūtībās nonākušām ģimenēm un jauniešiem, organizē jauniešiem nometnes un jauniešu vakarus par aktuālām jauniešu tēmām;
- Jelgavas novada uzņēmēji - biedrība, kurā ir Jelgavas novadā reģistrēto uzņēmumu vadītāji. Biedrības viena no prioritātēm ir darbs ar jauniešiem - veicināt jauniešu iesaisti uzņēmējdarbībā;
- Daudzbērnu ģimeņu biedrība, kas pārstāv novada daudzbērnu ģimeņu intereses. Tā veido nometnes un pasākumus ģimenēm, kas iekļauj arī jauniešus;
- biedrība "ideA", kuras viens no galvenajiem mērķiem ir neformālās izglītības un mūžizglītības attīstības veicināšana lauku reģionā;
- biedrība "Zariņš & Co", kas veicina jauniešu, maznodrošinātu cilvēku un cilvēku ar īpašām vajadzībām integrāciju sabiedrībā, sociālās vides uzlabošana;
- biedrība "Iepazīsim sevi", kas veicina lauku iedzīvotāju, t.sk. jauniešu, iesaiste kultūras, izglītības, sporta un brīvā laika aktivitātēs;
- vietējo ciemu biedrības, kas ikdienā īsteno iedzīvotāju, t.sk. jauniešu, izglītošanas un līdzdalības aktivitātes (biedrība "Mēs - Valgundeī", "Vilces attīstības centrs", Glūdas pagasta biedrība "Attīstības centrs - Dzīvo gudri" u.c.).

Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada pašvaldības iesaistījušās Eiropas Sociālā fonda projekta "PROTI un DARI!" īstenošanā, piedāvājot NEET jauniešiem (kuri nemācās, nestrādā, un neapgūst arodu) apgūt dažādas prasmes, lai iesaistītos darba tirgū vai izglītības procesā.

9.2. Galvenie izaicinājumi un iespējamie risinājumi

IZAICINĀJUMI, PROBLĒMAS	IESPĒJAS, RISINĀJUMI
• Nav izstrādāta vienota jaunatnes politika, nenotiek pieredzes apmaiņa. • Jauniešu lietderīgā brīvā laika pavadīšanas iespēju un aktivitātēm paredzēto telpu un infrastruktūras nepietiekamība vairākos pilsētas mikrorajonos un novada teritorijā. • Nepietiekams teritoriāls darbs ar jaunatni pārklājums novadā, kas nodrošinātu darbu arī nelielās apdzīvotās vietās, jo trūkst informācijas par jauniešu skaitu un vajadzībām. • Problēmas ar atsevišķu mentālās veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību (psihologi, mentālās veselības speciālisti). • Nepietiekama jauniešu auditorijas informētība par pasākumiem un projektu iespējām, jo tradicionālie informēšanas veidi jauniešus sasniedz nepietiekami vai ir nepietiekama jauniešu motivācija un pārliecinātība par saviem spēkiem.	• Veicināt koordinētas, konsekventas un jauniešu vajadzībām atbilstošas jaunatnes politikas izstrādi un ieviešanu pašvaldībās. • Veicināt speciālistu piesaisti darbam ar jauniešiem, nodrošināt atbalsta personālu darbā ar jaunatni (psihologs, karjeras konsultants), atbalstīt iesaistīto darbā ar jauniešiem personu dalību apmācībās, mentoringā, supervīzijās par aktualitātēm jaunatnes jomā. • Paplašināt neformālās izglītības, kultūras pasākumu skaitu jauniešu auditorijai, izveidot jauniešiem saistošus pulciņus, pielāgot pašvaldībām piederošās un nepilnvērtīgi izmantotās telpas, attīstīt aktīvās atpūtas un sporta infrastruktūru. • Organizēt interaktīvas informatīvas kampaņas jauniešiem par sabiedrībā aktuāliem jautājumiem, nodrošināt atgriezenisko saiti. • Iesaistīt darbā ar jauniešiem brīvprātīgos, īstenojot mentoringu vai koučingu.

10. MOBILITĀTE

10.1. Nozares raksturojums

Jelgavas valstspilsētai ir labi sasniedzamības rādītāji ar galvaspilsētu Rīgu, nacionālas nozīmes attīstības centriem – Liepāju, Ventspili, Jēkabpili, kā arī tuvāko apgabala centru Lietuvā – Šauliem. Kā galvenā identificējama sasaiste ar Rīgu, kas ir nozīmīga gan kravu pārvadājumiem, gan pasažieru satiksmei, jo Rīgas metropoles areālā koncentrējas lielākā daļa Latvijas uzņēmējdarbības, transporta un loģistikas uzņēmumu, administratīvo iestāžu, un šī biznesa darījumu vide nosaka stabilu, pastāvīgu satiksmes plūsmu.

Automobilizācija

Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā automobilizācijas līmenis ir bijis svārstīgs, bet ar tendenci pieaugt pēdējo piecu gadu laikā. 2015. gadā Jelgavas valstspilsētā reģistrēti 387 transportlīdzekļi uz 1000 iedzīvotājiem, 2020. gadā – jau 456 transportlīdzekļi uz 1000 iedzīvotājiem, savukārt, Jelgavas novadā 2015. gadā – 478 transportlīdzekļi uz 1000 iedzīvotājiem, 2020. gadā – 570 transportlīdzekļi uz 1000 iedzīvotājiem. Gan Jelgavas novadā, gan Jelgavas valstspilsētā automobilizācijas līmenis 2020. gadā ir bijis augstāks nekā vidēji valstī (355). Ņemot vērā tendenci palielināties automašīnu skaitam, nepieciešams veidot automašīnu papildus stāvvietas valstspilsētā un lielākajos ciemos - pie apmeklētākajām iestādēm un daudzdzīvokļu mājām.

Elektromobilitāte ir viena no transporta jomas sastāvdaļām, elektrotransportlīdzekļu izmantošana veicina piesārņojuma, siltumnīcefektu izraisīto gāzu un apkārtējās vides trokšņu līmeņa samazinājumu. Arī Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada pašvaldībās novērojama pieaugoša elektroautomašīnu pirmreizējā reģistrācija, lai gan 2021. gadā tikai 0,18% no reģistrētajiem vieglajiem transportlīdzekļiem bija tieši elektroautomašīnas.

Jelgavas valstspilsētā atrodas vairākas publiskas elektromobiļu uzlādes stacijas – CSDD e-mobi tīkla stacijas atrodas Loka maģistrālē 2A, Rūpniecības ielā 75A, Katolu ielā 18 un "Hotel Jelgava" Lielā ielā 6; "Elektrum" tīkla stacija - Elektriības ielā 10A. Iekšējās lietošanas elektrouzlādes punkti izveidoti Jelgavas valstspilsētas pašvaldības policijai, JVPI "Pilsētsaimniecība" un SIA "Jelgavas autobusu parks" – pašvaldības elektrotransportlīdzekļu uzlādei.

Jelgavas novadā elektroautomašīnu uzlādes atrodas Elejā, Brankstūros un Jaunsvirlaukas pagastā pie kafējnīcas "Zemnieka cienasts".

Sabiedriskā transporta pakalpojumi

Jelgavas valstspilsēta ir būtisks sabiedriskā transporta mezgls starp Rīgu un reģionu. Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada gadījumā būtiska loma sabiedriskā transporta pārvadājumos ir dzelzceļam – maršrutam Jelgava – Rīga, pa kuru intensīvi noris dzelzceļa pasažieru pārvadājumi. Daudzi vilciena reisi neapstājas Dalbē un Cenās, jo tās salīdzinoši ir mazāk nozīmīgas, kas ietekmē Cenu pagasta iedzīvotāju pārvietošanās iespējas.

Pasažieru pārvadājumus pa dzelzceļu Latvijā veic AS "Pasažieru vilciens". Ar Liepāju pasažieru pārvadājumi pa dzelzceļu notiek tikai divas reizes nedēļā, lai gan vilcienam ir acīmredzamas priekšrocības salīdzinājumā ar autobusu satiksmi. Latvijai patlaban nav tiešas dzelzceļa satiksmes ar Eiropu pa esošo dzelzceļa tīklu. Lielākā perspektīva dzelzceļu satiksmē saistāma tieši ar pasažieru pārvadājumu atjaunošanu Eiropas virzienā (piemēram, RailBaltica projekts), kā arī ar pasažieru pārvadāšanas intensificēšanu Liepājas virzienā.

Jelgavas valstspilsētā un novadā sabiedriskā transporta pārvadājumi tiek nodrošināti arī tālsatiksmes un novada pārvadājumu formā ar autotransportu.

Jelgavas valstspilsētas ietvaros sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanai izmanto autobusu satiksmi. Jelgavas valstspilsētas nozīmes maršrutus apkalpo SIA "Jelgavas autobusu parks" – ik dienu 20 maršruti ar 35 autobusiem, kuru vidējais vecums 8 gadi. Visi autobusi ir pielāgoti pasažieru ar kustības traucējumiem pārvadāšanai. Kopējais nobraukums maršruta tīklā 2020. gadā bija 1,92 milj. km. 2021. gadā, piesaistot ES Kohēzijas fonda līdzfinansējumu, iegādāti četri elektroautobusi un to uzlādes iekārtas. Ņemot vērā Eiropas Direktīvas 2019/1161 (2019. gada 20. jūnijs) nosacījumus, tuvāko gadu laikā nepieciešams atjaunot autoparku, pilnībā pārejot uz bezemisiju autobusu izmantošanu.

Pēdējos gados vērojams Jelgavas valstspilsētas nozīmes maršrutos pārvadāto pasažieru skaita samazinājums – 2019. gadā tika pārvadāti 2,9 miljoni pasažieru, savukārt, 2020. gadā Covid-19 pandēmijas ietekmē - tikai 1,88 miljoni pasažieru.

Autoostas atrašanās Jelgavas valstspilsētas centrā, bet Jelgavas dzelzceļa stacijas izvietojums vairāk nekā viena kilometru attālumā no tās rada neērtības pasažieriem isā laika posmā izvēlēties piemērotāko sabiedriskā transporta veidu. Plānots izveidot multimodālu satiksmes punktu pie Jelgavas dzelzceļa stacijas, integrējot vairākus sabiedriskā transporta veidus (auto, velo, sabiedriskais transports u.c.).

Jelgavas valstspilsētas sabiedriskajā transportā darbojas pašvaldības noteiktā braukšanas maksas atvieglojumu sistēma, par braucienu var norēķināties ar nepersonalizētu vairākkārt papildināmu abonementa biļeti (e-karti), jebkuras bankas izsniegtu VISA vai Master Card norēķinu karti, kā arī izmantojot skaidras naudas līdzekļus. 2020. gadā 95% pasažieru par braucienu norēķinājās bezskaidrā naudā.

Sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšanu Jelgavas novada reģionālajos vietējās nozīmes maršrutos veic VSIA "Autotransporta direkcija". SIA "Jelgavas autobusu parks" nodrošina sabiedriskā transporta kustību uz / no valstspilsētai pieguļošajām novada teritorijām (Ozolnieki, Brankas, Tušķi, Kārniņi, Tette, Āne, Svēte, Vitoliņi u.c.).

Sabiedriskā transporta sistēma jāattīsta par teritoriāli visaptverošu un pietiekami blīvu, ar ērtu pārsēšanos no viena maršruta un transporta veida citā, ar optimāliem kustību intervāliem un attālumiem starp pieturām un velosatiksmes iesaisti tajā. Jārada priekšnosacījumi, lai iedzīvotāji, it īpaši pilsētā, būtu ieinteresēti pārsēties no privātajām automašīnām uz sabiedrisko transportu, kā arī uz videi draudzīgākiem transportlīdzekļiem.

Kravu pārvadājumi pa dzelzceļu

Latvijas ekonomikas attīstības indikators ir dzelzceļa transports. Jelgavas valstspilsēta ir būtisks Latvijas dzelzceļa mezgls, tajā krustojas dzelzceļa līnijas Zīlupe–Krustpils–Jelgava–Ventspils, Rīga–Jelgava–Liepāja, Rīga–Jelgava–Glūda–Mažeiki, Rīga–Jelgava–Meitene–Šauli. Šīs līnijas ir labi attīstītas un pastāvīgi noslogotas, izņemot līniju uz Mažeikiem, kurā šobrīd satiksme ir pārtraukta. Kravu pārvadājumu satiksmei visbūtiskākā ir līnija Krustpils–Jelgava–Ventspils, pa kuru tiek pārvadāts ievērojams apjoms Ventspils ostā pārkraujamo kravu, daudz mazāks apjoms kravu tiek pārvadāts pārējās līnijās (Rīga–Jelgava, Jelgava–Liepāja).

Elejā, teritorijā blakus dzelzceļam ir izvietoti lauksaimniecības ražošanas uzņēmumi. Līvberzes un Glūdas pagastu teritorijās iespējama dzelzceļa infrastruktūras izmantošanas iespēju analīze.

Galvenās pārvadātās kravas no Austrumiem uz Rietumiem ir nafta un tās produkti, akmeņogles, minerālmēsli, ķīmiskās vielas. Valsts iekšienē tiek pārvadāts neliels kravu apjoms – pamatā kokmateriāli, vietējie energoresursi un būvmateriāli. Kravu pārvadājumus pa dzelzceļu veic SIA "LDzCargo", starptautiskus pārvadājumus veic gan SIA "LDzCargo", gan AS "Baltijas ekspresis", gan SIA "Baltijas Tranzīta serviss". Kravu pārvadājumi ir izteikti tranzīta pārvadājumi, lai gan ir iespējas dzelzceļa transporta attīstīšanai iekšzemes kravu pārvadājumiem. Galvenais šķēršlis

sekmīgai kravas pārvadājumu attīstībai ir sliežu ceļu un ritošā sastāva neapmierinošais tehniskais stāvoklis.

Autoceļu infrastruktūra

Jelgavas novadu šķērso divi galvenie autoceļi Rīga–Jelgava–Lietuvas robeža (Meitene) (A8) un autoceļš Rīga–Liepāja (A9). Jelgavas novada teritoriju šķērso vairāki reģionālās nozīmes autoceļi. Tie ir Jelgava–Iecava (P93), Jelgava–Stalģene–Code (P94), Jelgava–Tērvete–Latvijas robeža (Žagare) (P95), Jelgava–Dobele–Annenieki (P97), Jelgava–Līvberze–Tukums (P98), Jelgava–Kalnciems (P99), Jelgava–Dalbe (P100), kā arī Tērvete–Eleja–Bauska (P103).

Valsts un pašvaldības autoceļu kopgarums Jelgavas novadā ir 1456 km, 29% no visiem ceļiem ir ar asfaltbetona segumu. Novadā ir 72 tilti.

Tabula 10.1.1. Kopējais valsts autoceļu garums Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā 2020. gada beigās (kilometros)

	Pavisam	t.sk. asfaltbetona un citi bitumizētie segumi	t.sk. šķembu un grants segumi
Jelgava	-	-	-
Jelgavas novads	551	335	217

Avots: CSP, TRG020

Tabula 10.1.2. Kopējais pašvaldības autoceļu garums Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā 2020. gada beigās (kilometros)

	Pavisam	t.sk. asfaltbetona un citi bitumizētie segumi	t.sk. šķembu un grants segumi
Jelgava	-	-	-
Jelgavas novads	905	92	812

Avots: CSP, TRG020

Galvenās autoceļu problēmas ir saistītas ar ceļu segas un tiltu nestspēju – autoceļi būvēti 20. gadsimta sešdesmitajos līdz astoņdesmitajos gados pēc toreiz spēkā esošajiem normatīviem, kas noteica maksimālo autotransporta ass slodzi 10 t un maksimālo transportlīdzekļa pilnu masu 36 t, bet mūsdienu tirgus nepieciešamība, kā arī Eiropas Savienības prasības nosaka attiecīgi 11,5 t un 44 t. Tā rezultātā atsevišķos posmos ir izveidojusies situācija, ka autoceļu kvalitāti ar vienkāršām remonta metodēm nav iespējams nodrošināt.

Pie esošā nepietiekamā autoceļu uzturēšanas un attīstības finansēšanas līmeņa, pieaugot satiksmes intensitātei un smagsvara transportlīdzekļu īpatsvaram, notiek pastāvīgs autoceļu tīkla sabrukuma process un pieaug neracionāli autoceļu lietotāju izdevumi, kā arī palielinās satiksmes negadījumu skaits. Autoceļu tīkla attīstība ir viens no priekšnoteikumiem lauku teritoriju sabalansētai attīstībai. Nepievēršot uzmanību lauku autoceļu sakārtošanai, pakāpeniski veidojas teritorijas ar apgrūtinātu satiksmi, pasliktinās sasniedzamība.

Ielu infrastruktūra

Jelgavas valstspilsētā ir 366 ielas 270 km garumā (brauktuvi kopējais laukums 1 774 756 m²). No visām valstspilsētas ielām 49% ir ar cieto segumu, no kurām 127 km ar asfaltbetona segumu un 5 km ar bruākmens segumu. Vēsturiskā bruģa segums saglabāties Vārpu, Ausekļa, Skolas, Vecpilsētas, Dobeles, Bauskas, Jāņa Asara un Valņu ielās.

Līdz 2007. gadam valstspilsētai piederošās ielas bija diezgan kritiskā tehniskā stāvoklī. Turklāt līdz apvedceļa izbūvei cauri pilsētai virzījās visa tranzīta, tai skaitā smagā transporta plūsma. Sākot no 2007.-2013. gada plānošanas perioda, piesaistot ES fondu līdzekļus, tika sakārtota liela daļa galveno

pilsētas ielu, rekonstruējot ielu segumu, izbūvējot gājēju ietves, velosceļus, uzstādot energoefektīvu apgaismojumu, pārbūvējot inženiertīklus, veicot labiekārtošanas darbus - izveidojot atpūtas vietas ar soliņiem, atkritumu urnām un veloturētājiem, kā arī izveidojot apstādījumus.

Tranzītielas (valsts nozīmes) – Aizsargu iela, Atmodas iela, Bauskas iela (posmā Miera iela - pilsētas robeža), Dobeles šoseja (posmā Atmodas iela - pilsētas robeža), Garozas iela, Kalnciema ceļš, Lietuvas šoseja, Loka maģistrāle, Pasta iela (posmā Rūpniecības iela - Lietuvas šoseja), Rūpniecības iela, Tērvetes iela (posmā Rūpniecības iela - pilsētas robeža). Līdz 2022. gadam ir veikta nozīmīgāko tranzītielu rekonstrukcija, tomēr vairāku tranzītielu posmi - Aizsargu iela, Bauskas iela (posmā Miera iela - pilsētas robeža) ir slīktā tehniskā stāvoklī, lielā satiksmes intensitāte veicina bedrīšu rašanos un satiksmes drošības pasliktināšanos. Jāuzlabo esošo tiltu un satiksmes pārvadu tehniskais stāvoklis.

Maģistrālās ielas – Akadēmijas iela, Aviācijas iela (posmā Garozas iela - Loka maģistrāle), Brīvības bulvāris (posmā Rīgas iela - Garozas iela), Dobeles šoseja (posmā Lielā iela - Atmodas iela), Jāņa Čakstes bulvāris (posmā Raiņa iela - Lielā iela), Lielā iela, Pasta iela (posmā Dobeles iela - Rūpniecības iela), Raiņa iela, Rīgas iela, Stacijas iela (posmā Pasta iela - Zemgales prospekts), Tērvetes iela (posmā Raiņa iela - Rūpniecības iela), Zemgales prospekts.

Dobeles šoseja – Lielā iela – Rīgas iela ir pilsētas centrālā maģistrāle, kas pilsētas un apkārtējo teritoriju iedzīvotājiem nodrošina piekļuvi pilsētas centram, t.sk. valsts, reģiona un pašvaldības pakalpojumiem, darījumu, izglītības, kultūras, veselības aizsardzības objektiem, kā arī nodrošina tranzīta transporta plūsmu virzienā Rīga-Dobele-Liepāja-Tukums-Ventspils. Līdz ar to tajā koncentrējas intensīvākā satiksmes plūsma, kas pēdējos gados vēl ir pieaugusi.

Daļa no iepriekš minētās tranzīta un maģistrālo ielu sistēmas veido Ziemeļu apvedceļu, kura trasējums iezīmēts jau 1976. gada pilsētas ģenerālajā plānā. Vienīgais tilts Jelgavas valstspilsētas teritorijā pār Lielupi un Driksu, kas savieno abas pilsētas daļas, atrodas uz pilsētas galvenās maģistrālās ielas un ir ļoti noslogots. Jelgavas valstspilsētas apvedceļš ir daļēji izveidots tikai gar Jelgavas dienvidu daļu un ir funkcionāli piemērots satiksmes novadīšanai uz autoceļa A8 turpinājumam. Savienojums ar Dobeles un Tukuma virzienu ir vāji attīstīts un kravas transports, lai nokļūtu šajos virzienos, izmanto Rūpniecības ielu un Atmodas ielu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Jelgavas attīstībai ļoti būtiska ir Ziemeļu apvedceļa un vēl viena tilta pār Lielupi un Driksu izbūve.

Jārisina arī starpkvartālu, iekšpagalmu un grants seguma ielu un ceļu, kā arī saistītās infrastruktūras (apgaismojums, lietuss ūdens novades sistēmas u.c.) uzlabošana.

Jelgavas novadā ielas ir vairāk nekā 200 km garumā. Nozīmīgākie ieguldījumi bijušā Jelgavas novada autoceļu, ielu infrastruktūrā notika 2017. un 2018. gadā. Šīs infrastruktūras attīstība ir bijusi viena no Jelgavas novada pašvaldības prioritātēm, tāpēc, apzinoties būvniecības nozares augsto izmaksu līmeni, novads ik gadu ir aktīvi iesaistījies Eiropas fondu finansējuma apgušanas procesā, 2017.-2018. gadā tika veikta lauku ceļu pārbūve visos Jelgavas novada pagastos, katrā no tiem pārbūvējot pa vienam autoceļam ar kopējo garumu 23,01 km, kā arī veikti ieguldījumi lauku ceļu attīstībā uzņēmējdarbības vajadzībām, sakārtojot 10,89 km autoceļu.

Bijušajā Ozolnieku novadā nozīmīgākie ieguldījumi arī bijuši lauku ceļu infrastruktūras sakārtošanā, 2019. gadā veikta Ozolnieku novada Cenu pagasta ceļa "Nurdas-Mucenieki", Rubenų un Akmeņu ceļu pārbūve.

Satiksmes intensitāte uz valsts galvenajiem autoceļiem Jelgavas novada teritorijā novērojama uz galvenā valsts autoceļa Rīga – Jelgava – Lietuvas robeža (A8). Uz reģionālajiem autoceļiem visintensīvākā plūsma novērojama posmos Jelgava–Dobele–Annenieki (P97), Jelgava–Dalbe (P100), Jelgava–Iecava (P93), kā arī Jelgava–Tukums (P98) (skat. attēlu 10.1.2.).

Esošās situācijas raksturojums

Tabula 10.1.3. Kopējais pašvaldības ielu garums Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā 2020. gada beigās (kilometros)

	Pavisam	t.sk. asfaltbetona un citi bitumizētie segumi	t.sk. šķembu un grants segumi
Jelgava	270	133	137
Jelgavas novads	200	114	86

Avots: CSP, TRG020

Nemot vērā, ka gan valstspilsētai, gan novadam grants segums veido apmēram pusi no visām ielām, viena no problēmām ir grants seguma ielu putēšana, kas sākas pavasara periodā iestājoties siltam un sausam laikam. Uzturēšanas darbu ietvaros katru gadu tiek veikta ielu atputeļošana. Iepriekšējā plānošanas periodā ir uzsākta plānveida grants seguma ielu divkārtu virsmas apstrāde ar bitumena emulsiju un sīkšķembām, lai uzlabotu satiksmes drošību un braukšanas komfortu, nodrošinātu seguma neputešanu sausā laikā, kā arī samazinātu ielu ikdienas uzturēšanas izmaksas, jo tādējādi nav nepieciešams ielu greiderēt, atputeļot, piebērt grants segumu.

Veloinfrastruktūras kopgarums valstspilsētā bija 35,81 km (no 2015. gada līdz 2020. gadam kopējais veloceļu garums palielinājies par 30%), savukārt novadā veloinfrastruktūras kopgarums bija 5,1 km (2015.-2020. gadā tas ir pieaudzis), vienkopus ar gājēju celiņiem tie bija 13,3 km. Jānodrošina velotransporta infrastruktūras plānveidīga attīstība, lai Jelgavas valstspilsētas un novada iedzīvotājiem radītu iespējas drošai un ērtai velosatiksmi atpūtas nolūkos, lietiskām vajadzībām, veselīga dzīvesveida veicināšanai, radot drošu un kvalitatīvu veloceļu tīklu, izveidojot veloinfrastruktūras elementus (velonovietnes ar velostativiem un velotūristu atpūtas vietas), kas piesaistītu arī ārvalstu velotūristus.

Ūdens ceļi

Ūdensceļi un ūdensmalas ir resurss, kura izmantošana veicina tūrisma, kā arī citu uzņēmējdarbības veidu attīstību, tā būtiski ietekmējot visas teritorijas ekonomisko attīstību.

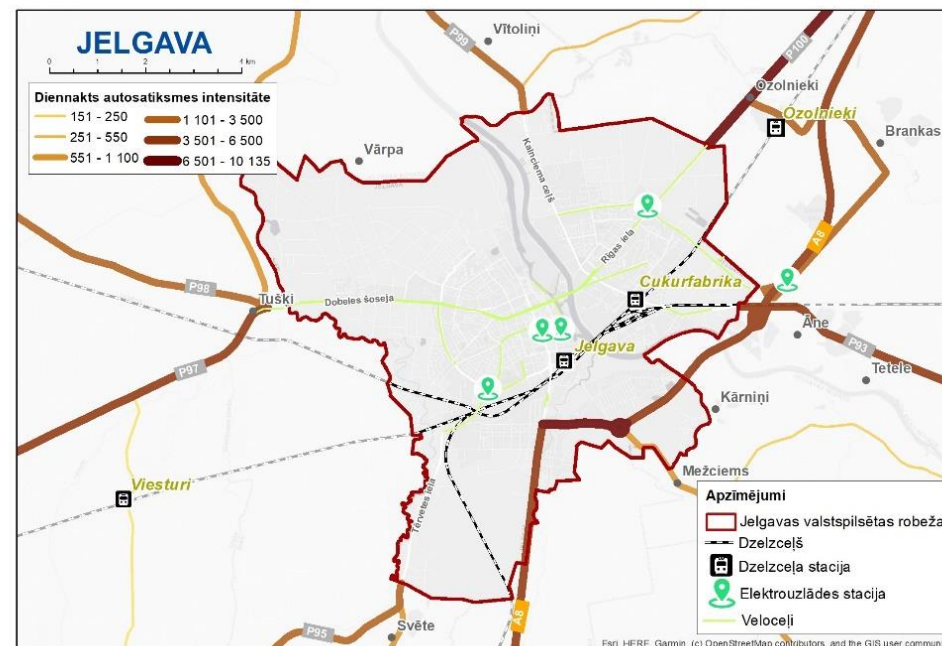
Jelgavas valstspilsētu un Jelgavas novadu šķērso viena no Latvijas lielākajām upēm – Lielupe, kuras izmantošanas potenciāls saistīts ar upju transporta attīstību tūrisma un rekreācijas vajadzībām. Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā ir uzsākta upju krastu sakārtošana un infrastruktūras, pieturvietu izveide dažādu transporta veidu (velo, auto, upju) sasaistei un izmantošanai, ko nepieciešams turpināt. Nepieciešams turpināt upju krastu ainavisko sakārtošanu, paredzot kvalitatīvu atpūtas vietu, kā arī upju transporta pietātņu izveidošanu.

Teritorijām Lielupes krastā iespējama ūdens transporta attīstīšana pasažieru un kravu pārvadājumiem, nepieciešama situācijas izpēte, upes gultnes tīrīšana, navigācijas zīmju uzstādīšana upju ceļu izveidei, lai nodrošinātu ilgtspējīgu un racionālu ūdens resursu izmantošanu, drošu un kontrolētu komercpārvadājumiem paredzēto kuģošanas līdzekļu satiksmi.

Aviotransports

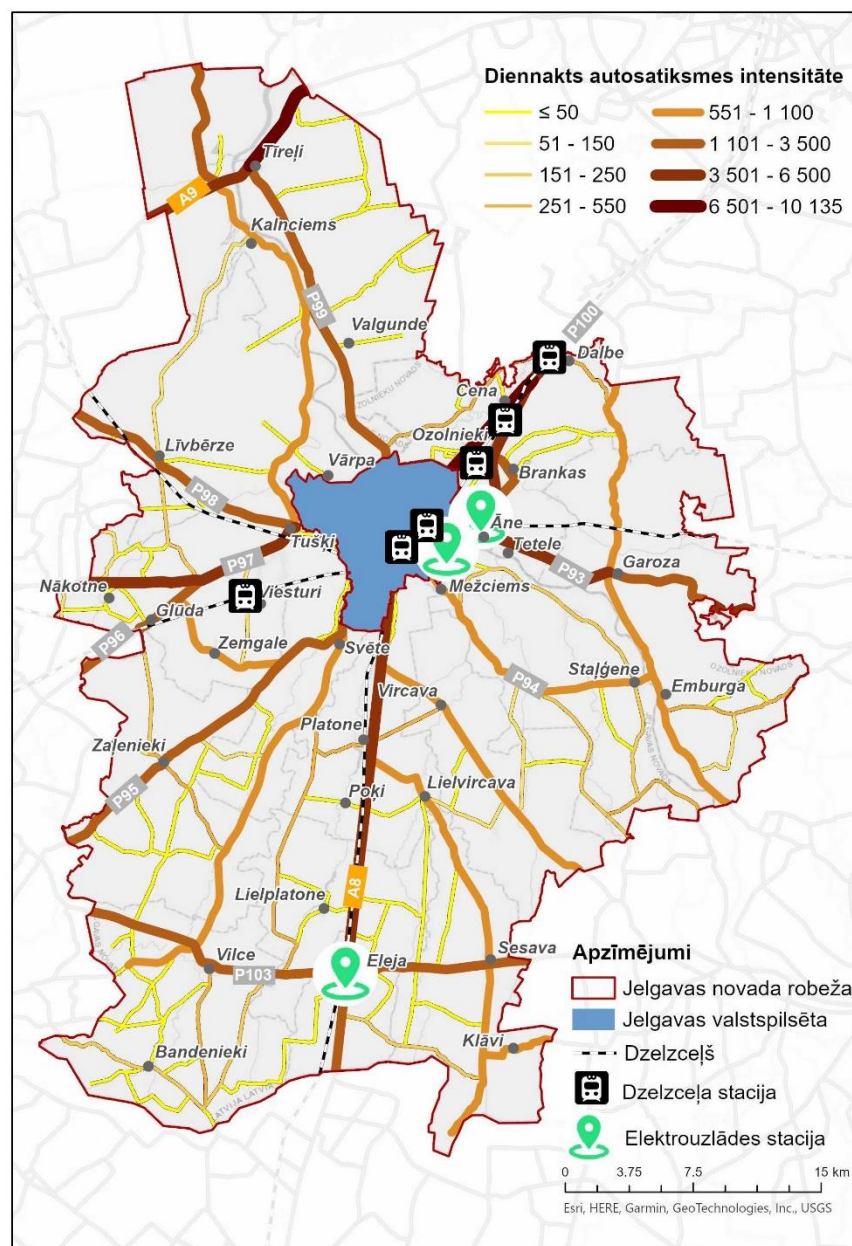
Gaisa satiksmei, kā ātrākajam un efektīvākajam transporta veidam, ir nozīmīga loma ārējās sasniedzamības nodrošināšanā. Līdz Latvijas neatkarības atjaunošanai Jelgavā darbojās lidlauks, šobrīd lidlauka darbība ir pārtraukta.

Jelgavas valstspilsētas tuvumā atrodas tādi lidlauki kā starptautiskā lidosta "Rīga", lidosta Šauļos ar specializāciju militārā un kravu pārvadājumu jomā, vispārējās aviācijas lidlauki Spilve, Tukums, Ādaži, Ikšķile. Jelgavas novada teritorijā ir trīs nesertificēti privāti lidlauki - Valgundes lidlauks, Zaļenieku lidlauks un SIA "Future Wings", kas atrodas Glūdas pagastā.

Attēls 10.1.1. Mobilitāte Jelgavas valstspilsētā

Avots: VSIA "Latvijas Valsts ceļi", Jelgavas valstspilsētas pašvaldība, data.gov.lv

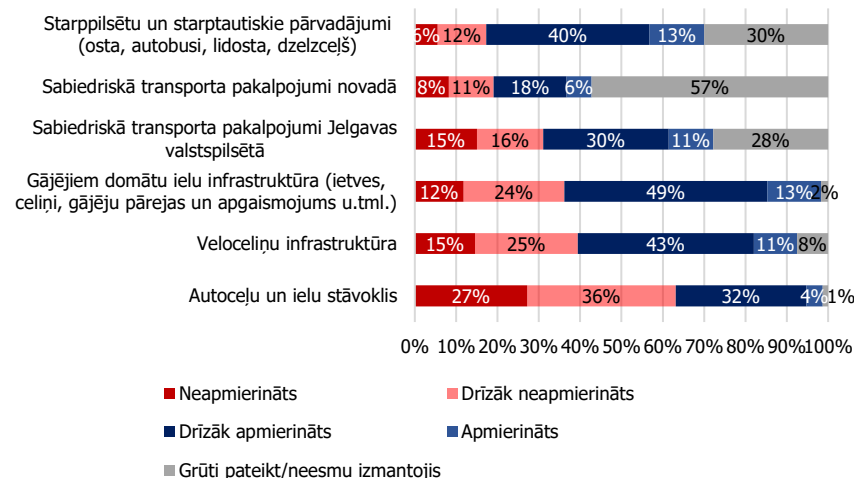
Attēls 10.1.2. Mobilitāte Jelgavas novadā

Avots: VSIA "Latvijas Valsts ceļi", Jelgavas valstspilsētas pašvaldība, data.gov.lv

10.2. Aptaujas rezultāti

2021. gada augustā un septembrī veiktās iedzīvotāju aptaujas rezultāti parāda, ka 13% aptaujātie Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāji bija apmierināti ar starppilsētu un starptautiskajiem pārvadājumiem, 40% - drīzāk apmierināti, savukārt 18% - drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Ar sabiedriskā transporta pakalpojumiem, kuri kursē novada teritorijā, apmierināti bija 6% aptaujāto pilsētas iedzīvotāju, drīzāk apmierināti - 18%, 19% - drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Būtisks īpatsvars (57%) respondentu nav varējuši sniegt atbildi uz šo jautājumu, jo sabiedriskā transporta pakalpojumus novada teritorijā nav izmantojuši. Ar sabiedriskā transporta pakalpojumiem Jelgavas valstspilsētā apmierināti bija tikai 11% aptaujātie pilsētnieki, 30% - drīzāk apmierināti, 31% - drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Arī šajā gadījumā būtisks īpatsvars (28%) respondentu nav varējuši sniegt atbildi uz šo jautājumu.

Ar gājējiem domātu ielu infrastruktūru apmierināti bija 13%, drīzāk apmierināti 49%, bet drīzāk neapmierināti vai neapmierināti - 36%. Ar velosociālu infrastruktūru apmierināti bija 11%, drīzāk apmierināti ir 43%, bet drīzāk neapmierināti vai neapmierināti ir 40%. Ar autoceļu un ielu stāvkli apmierināti ir 4%, drīzāk apmierināti ir 32%, bet 63% ir drīzāk neapmierināti vai neapmierināti, 1% aptaujāto nav viedoklis par šo jautājumu.

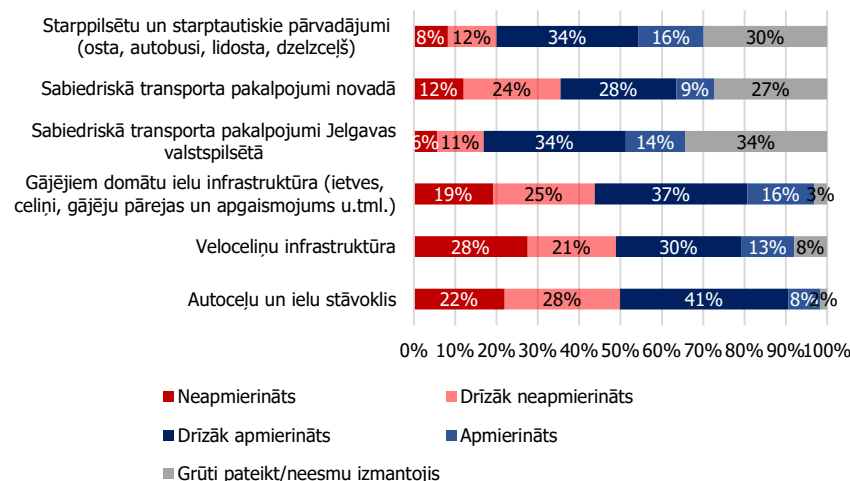

Attēls 10.2.1. Aptaujāto Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju viedoklis par transporta infrastruktūru un sabiedriskā transporta pakalpojumiem (n=706)

Avots: 2021. gadā veiktās aptaujas rezultāti

Jelgavas novadā ar starppilsētu un starptautiskajiem pārvadājumiem apmierināti bija 16% aptaujātie iedzīvotāji, drīzāk apmierināti - 34%, bet 20% - drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Būtisks īpatsvars (30%) respondentu nav varējuši sniegt atbildi uz šo jautājumu. Ar sabiedriskā transporta pakalpojumiem novada teritorijā apmierināti bija 9%, 28% - drīzāk apmierināti, bet 36% - drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Ar sabiedriskā transporta pakalpojumiem Jelgavas valstspilsētā apmierināti bija 11%, drīzāk apmierināti 34%, bet 17% - drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Arī šajā gadījumā būtisks īpatsvars (34%) respondentu nevarēja sniegt atbildi uz šo jautājumu.

Ar gājējiem domātu ielu infrastruktūru apmierināti bija 16%, drīzāk apmierināti - 37%, bet 44% - drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Ar velosliņu infrastruktūru apmierināti bija 13%, drīzāk apmierināti - 30%, bet 49% - drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Ar autoceļu un ielu stāvvokli apmierināti bija 8%, drīzāk apmierināti - 41%, bet 50% - drīzāk neapmierināti vai neapmierināti.

Attēls 10.2.2. Aptaujāto Jelgavas novada iedzīvotāju viedoklis par transporta infrastruktūru un sabiedriskā transporta pakalpojumiem (n=425)

Avots: 2021. gadā veiktās aptaujas rezultāti

Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada iedzīvotāji norāda šādus nepieciešamos uzlabojumus:

- o autoceļu kvalitātes uzlabošana Jelgavas novadā (ceļu asfaltēšana, apstrāde ar pretputekļu reaģentu);
- o turpinātu ielu kvalitātes uzlabošanu Jelgavas valstspilsētā;
- o gājēju un velosliņu attīstība Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā, t.sk. ciemu sasaistē ar Jelgavas valstspilsētu;
- o ērta un pārdomāta sabiedriskā transporta tīkla attīstība Jelgavas valstspilsētā, sabiedriskā transporta nodrošināšana Jelgavas novada pagastos, īpaši nokļūšanai uz Jelgavu;
- o autostāvvietu labiekārtošana daudzdzīvokļu namu pagalmos;
- o mazaizsargāto satiksmes dalībnieku drošības nodrošināšana (piemēram, ierīkots ielu apgaismojums, ietves, gājēju pārejas).

10.3. Galvenie izaicinājumi un iespējamie risinājumi

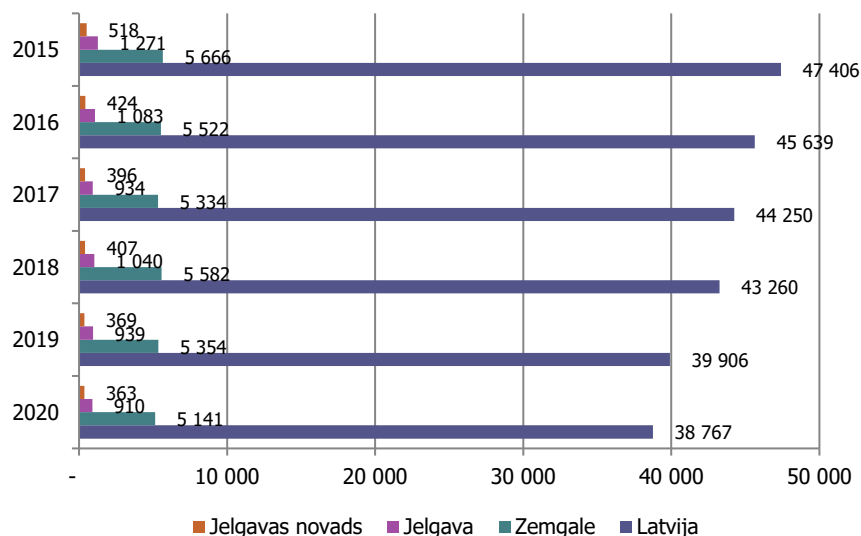
IZAICINĀJUMI, PROBLĒMAS	IESPĒJAS, RISINĀJUMI
• Valstspilsētā atsevišķu tranzītielu un maģistrālo ielu posmi ir kritiskā stāvoklī. • Pilsētas centrā darba dienas sākumā un beigās intensīva satiksme, sastrēgumu veidošanās. • Starpkvartālu, iekšpagalmu un grants seguma ielu un ceļu infrastruktūra ir nolietojusies, ielu un ceļu apgaismojums, lietus ūdens novade neatbilst mūsdienu prasībām. • Nepietiekošs autostāvvietu skaits valstspilsētā, īpaši dzīvojamo kvartālu iekšpagalmos. • Liels ielu/ceļu grants seguma īpatsvars novadā (67% no valsts autoceļu un pašvaldību ceļu/ielu garuma 2021. gadā). • Iedzīvotājiem bez privātā autotransporta ir stipri ierobežotas iespējas ērti pārvietoties starp novada centriem un Jelgavu. • Lielākais CO₂ emisiju avots – privātais, komerciālais un sabiedriskais transports. • Nepietiekami attīstīts gājēju un velosliņu tīkls gan valstspilsētā, gan novadā. • Ūdens transports pasažieru un kravu pārvadājumiem vāji attīstīts, nepieciešama situācijas izpēte.	• Sakārtot un attīstīt transporta infrastruktūru. • Paplašināt automašīnu stāvvietu tīklu, t.sk. nodrošinot ar elektrozlādes iespējām, veidot automašīnu stāvvietas iekšpagalmos. • Uzlabot sabiedriskā transporta piedāvājumu, izstrādājot valstspilsētai un novadam kopīgu mobilitātes plānu, attīstīt Jelgavas multimodālo punktu. • Zaļināt sabiedrisko autotransportu (bezemisiju autobusi); attīstīt elektrozlādes vietas pie tūrisma, atpūtas un komerciālajiem objektiem, publisko pakalpojumu saņemšanas vietās. • Veicināt sabiedriskā transporta konkurētspēju un prestižu; attīstīt gājēju, elektrisko skrejriteņu un veloinfrastruktūru, lai veicinātu iedzīvotāju pārvietošanās paradumu maiņu. • Attīstīt drošu un pieejamu veloinfrastruktūru (velosliņus) gar galvenajiem valsts autoceļiem, savienojot pilsētu un novada centrus; • Attīstīt ūdens transportu pasažieru un kravu pārvadājumiem, ilgtspējīgu un racionālu ūdens resursu izmantošanu, drošu un kontrolētu komercpārvadājumiem paredzētu kuģošanas līdzekļu satiksmi.

11. DROŠĪBA

11.1. Nozares raksturojums

Sabiedriskā kārtība

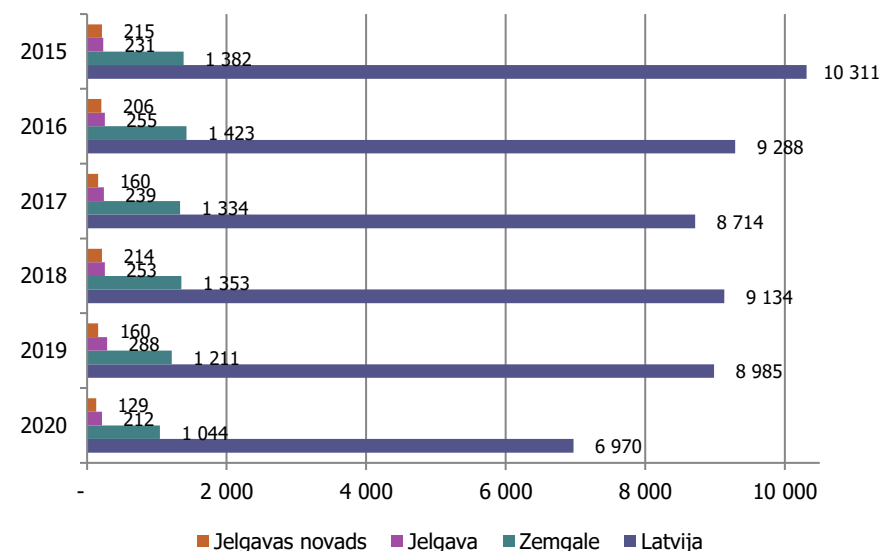
Noziedzīgo nodarījumu skaits Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā pēdējo piecu gadu laikā ir samazinājies, salīdzinot ar 2016. gadu - par 14% Jelgavas novadā un par 16% Jelgavas valstspilsētā.

Attēls 11.1.1. Noziedzīgu nodarījumu skaits Latvijā, Zemgales reģionā, Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā, 2015.-2020. gads

Avots: <https://www.ic.iem.gov.lv/lv/kriminala-statistika>

Analizējot ugunsgrēku skaitu, pēdējo piecu gadu laikā to skaits ir samazinājies - salīdzinot ar 2016. gadu - par 37% Jelgavas novadā un par 17% Jelgavas valstspilsētā.

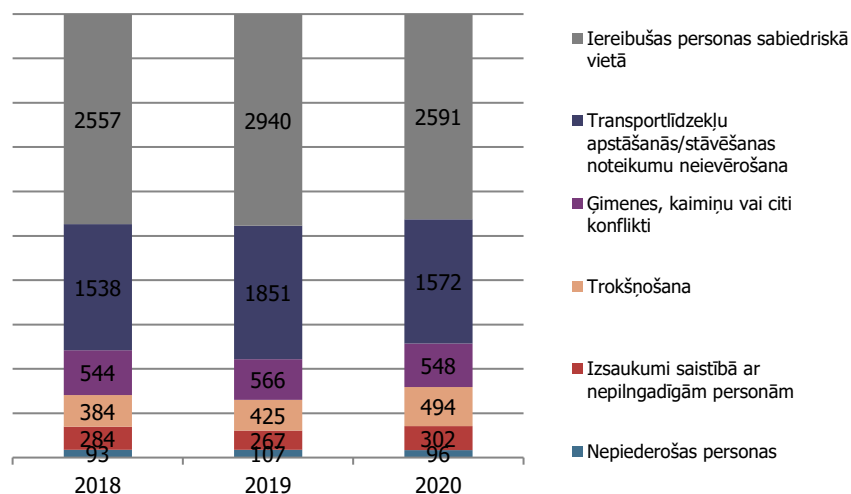
Attēls 11.1.2. Ugunsgrēku skaits Latvijā, Zemgales reģionā, Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā, 2015.-2020. gads

Avots: https://www.vugd.gov.lv/lv/statistika?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

Jelgavas pašvaldības policija (turpmāk – JPP) ir Jelgavas valstspilsētas pašvaldības iestāde, kuras pienākums ir aizsargāt personu dzīvību, veselību, tiesības un brīvību, īpašumu, sabiedriskās un valsts intereses no noziedzīgiem un citiem prettiesiskiem apdraudējumiem. Pašvaldības policijas amata vietu skaits 2020. gada beigās – 180 vienības, aizpildījums – 97,2% (175). 2021. gadā tika veikta JPP ēkas renovācija un energoefektivitātes paaugstināšana, apkārtējās teritorijas labiekārtošana. Nepieciešams turpināt JPP aprīkojuma modernizāciju un pilnveidot darbinieku motivācijas sistēmu.

2020. gadā JPP ir saņēmusi 9206 izsaukumus. Vidēji mēnesī reģistrēti 767 izsaukumi, savukārt diennaktī policijas darbinieki vidēji apkalpoja 25 izsaukumus. Par 16,2% pieaug reģistrēto izsaukumu skaits par trokšņošanu – 494 izsaukumi 2020. gadā, salīdzinājumā ar 2019. gadu (425) un 2018. gadu (384). Pieaugoša tendence ir gadījumu skaitam, kad konflikts izraisīts bērnu klātbūtnē – 2020. gadā reģistrēti 72 šāda veida konflikti, savukārt, 2019. gadā – 44, bet 2018. gadā – 33.

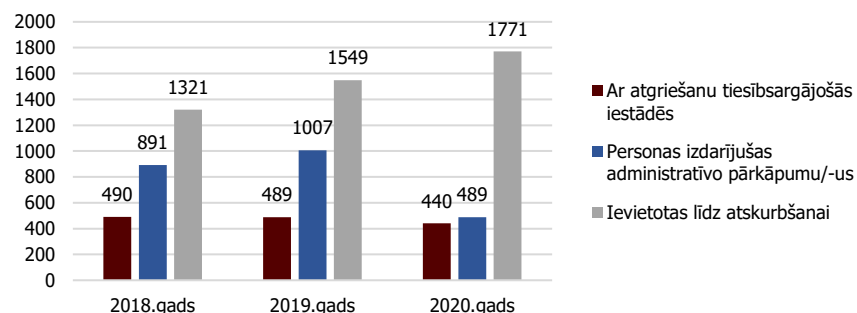
Esošās situācijas raksturojums

Attēls 11.1.3. JPP saņemto izsaukumu būtiskā īpatsvara iedalījums, 2018.–2020. gads

Avots: Jelgavas Pašvaldības policija

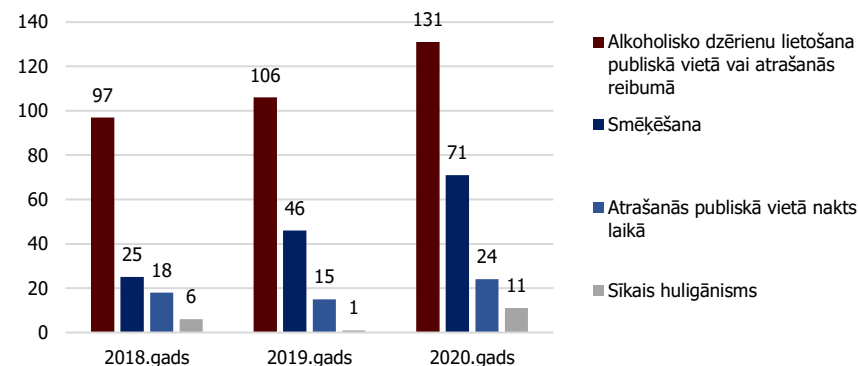
2020. gadā medicīniskajā atskurbtuvē tika ievietotas 2700 personas – par 345 vai 11,3% mazāk nekā 2019. gadā (3045), un bez būtiskām izmaiņām salīdzinājumā arī ar 2018. gadu (2702). Būtiski pieaug medicīniskajā atskurbtuvē ievietoto personu skaits (1771), kuras tur līdz atskurbšanai tiek nogādātas regulāri – 2020. gadā to skaits palielinājās par 222 vai 14,3% salīdzinājumā ar 2019. gadu (1549), un par 450 vai 34%, salīdzinot ar 2018. gadu (1321).

Attēls 11.1.4. MA ievietoto personu uzskaitē, 2018.–2020. gads

Avots: Jelgavas Pašvaldības policija

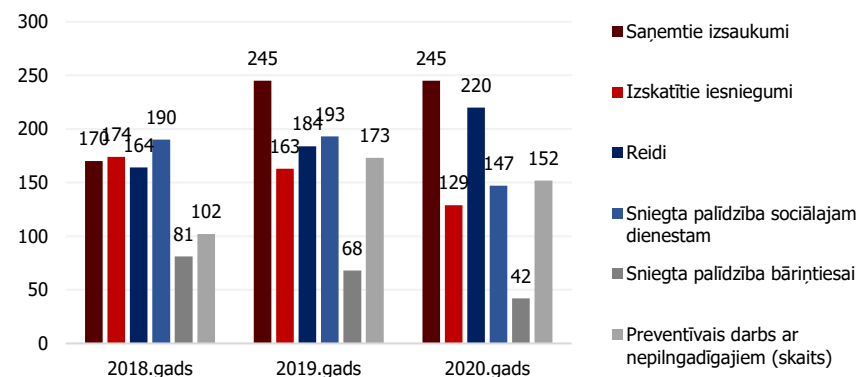
Biežākie nepilngadīgo personu pārkāpumi ir alkoholisko dzērienu lietošana publiskā vietā un atrašanās reibuma stāvoklī. Triju gadu laikā pārkāpumu skaits palielinājies par trešo daļu. Nepieciešami preventīvie pasākumi skolās un sadarbība ar vecākiem problēmas risinājumos.

Attēls 11.1.5. Biežākie nepilngadīgo personu administratīvo pārkāpumu veidi, 2018.–2020. gads

Avots: Jelgavas Pašvaldības policija

Sabiedrisko kārtību un drošību **Jelgavas novadā** nodrošina Jelgavas novada Pašvaldības policija. 2020. gadā tika saņemti 245 izsaukumi (2019. gadā – 245, 2018. gadā – 170, 2017. gadā – 124). Sadarbojoties ar sociālo dienestu un bāriņtiesu, 2019. gadā veikti 147 reidi ar sociālo dienestu un 42 reidi ar bāriņtiesu, kopā īstenoti 220 reidi. Pašvaldības policija nodrošina kārtību atpūtas, sporta pasākumos, kā arī sadarbībā ar Bauskas dzīvnieku patversmi Biedrību "Dzīvnieku patversme Mežavairogi" nodrošina klaiņojošo dzīvnieku izķeršanu.

Attēls 11.1.6. Sabiedriskās kārtības uzturēšanas pasākumi, 2018.–2020. gads

Datu avots: Jelgavas novada pašvaldības policija

Abu pašvaldību policijas ikdienas darbā sadarbojas ar valsts policiju.

Civilā aizsardzība

Jelgavas valstspilsētas dome un Šauļu apgabala administrācija (Lietuva) ir noslēgušas vienošanās protokolu "Par savstarpēju palīdzību dabas katastrofu, tehnogēno avāriju, lielu ugunsgrēku un ceļu satiksmes negadījumu seku likvidēšanā Latvijas Republikas un Lietuvas Republikas pierobežas teritorijā". Civilās aizsardzības plānošanā un nodrošināšanā Jelgavas valstspilsētas pašvaldība sadarbojas ar Jelgavas novadu un valsts institūcijām, ir izveidota kopīga civilās aizsardzības komisija, bet 2022. gada rudenī apstiprināts Jelgavas pilsētas un Jelgavas novada sadarbības teritorijas jaunais civilās aizsardzības plāns (CA plāns).

CA plāns ietver informāciju par pašvaldību teritorijās pastāvošajiem draudiem un iespējamajām katastrofām, kā arī raksturo atbildīgo dienestu gatavību un rīcības šādās situācijās iespējamā kaitējuma cilvēkam, īpašumam un videi mazināšanai. Covid-19 pandēmija un Krievijas iebrukums Ukrainā 2022. gada februārī ir izgaismojuši visas valsts katastrofu pārvaldīšanas sistēmas vājās vietas un nepieciešamos pilnveidojumus.

Jelgavas valstspilsētā tiek veikts pastāvošās bīstamības novērtējums, aplūkojot gan industriālos riskus – iespējamās avārijas rūpniecības objektos vai transporta ceļos, gan arī sociālos, veselības, dabas katastrofu un citus riskus. Izstrādāta agrinās apziņošanas sistēma, lai īstenotu atbilstošu iedzīvotāju rīcību katastrofas un katastrofas draudu gadījumā.

Jelgavas valstspilsētā atrodas vairāki nacionālās nozīmes riska objekti – VAS "Latvijas dzelzceļš", Jelgavas stacija (Stacijas iela 1, Jelgava), SIA "Danfort" Jelgavas naftas bāze (Aviācijas iela 10, Jelgava). Tajos regulāri tiek vērtēta un pārskatīta visu tehnoloģisko procesu reālā un potenciāli iespējamā ietekme uz vidi un pilsētas iedzīvotājiem.

Applūstošo teritoriju aizsardzībai Jelgavas valstspilsētā ir izstrādāta 3D plūdu zonu modelēšana, jaunākās tehnoloģijas tiek pielietotas lietus ūdeņu novadīšanā. Jelgavas valstspilsētas septiņas sūkņu stacijas darbojas ar jaunāko tehnoloģiju palīdzību, strādājot ar situācijai atbilstošu intensitāti, ielu applūšana vairs nav iespējama. Pavasara plūdi vairs nevar pārsteigt nesagatavotus, jo uz Lielupes tilta ir uzstādīti ūdens līmeņa mērītāji, kas nepārtrauktā režīmā datus pārraida Pašvaldības operatīvās informācijas centram, kura darbinieki ar interaktīvas kartes palīdzību seko līdz ūdens līmeņa kāpumam, var modelēt applūšanas draudus un nekavējoties rīkoties.

Jelgavas novada pašvaldībā ir izstrādāts Civilās aizsardzības plāns. Dabas katastrofu saistīto risku scenārija Civilās aizsardzības plānā sīki netiek gan modelēts, jo to apmērs, intensitāte un postījumu nav pastāvīgi un ir mainīgi atkarībā no klimatiskajiem apstākļiem. Risku scenāriju modelēšana veikta tehnogēnajiem riskiem.

Jelgavas novada pašvaldība pēc izstrādātā un apstiprinātā Civilās aizsardzības plāna organizē teorētiskās apmācības, kuru laikā tiek iegūta informācija par Civilās aizsardzības plānā nepieciešamajiem koriģējumiem un izmaiņām. Tiek izprasta pagasta pārvalžu gatavība un precizēta informācija par pagastu iedzīvotāju apziņošanu, pulcēšanu un evakuāciju ārkārtas situācijās.

Jelgavas novadā ir sekojoši rūpniecisko avāriju riska objekti:

- SIA "Scandagra Latvia", Lietuvas iela 30, Eleja, Elejas pagasts, Jelgavas novads;
- KS "LATRAPs", Elejas graudu pirmapstrādes komplekss, Lietuvas iela 16a, Eleja, Jelgavas novads;
- SIA "Eco Lead", Jelgavas iela 21, Kalnciems, Kalnciema pagasts, Jelgavas novads;
- SIA "Baltic Agro" Jelgavas servisa centrs Akmeņu ceļš 1, Raubēni, Cenu pagasts, Jelgavas novads.

Jelgavas novadā atrodas arī vairākas stratēģiskās nozīmes dzelzceļa līnijas, to šķērso maģistrālais naftas vads, maģistrālais gāzes vads.

Jelgavas novadā darbojas četras mazās hidroelektrostacijas: "Ziedlejas" HES – Platones upe, "Viduskroģeru" HES – Platones upe, "Mūrmuižas dzirnavu" HES – Svētes upe, "Lielberķenes" HES – Svētes upe.

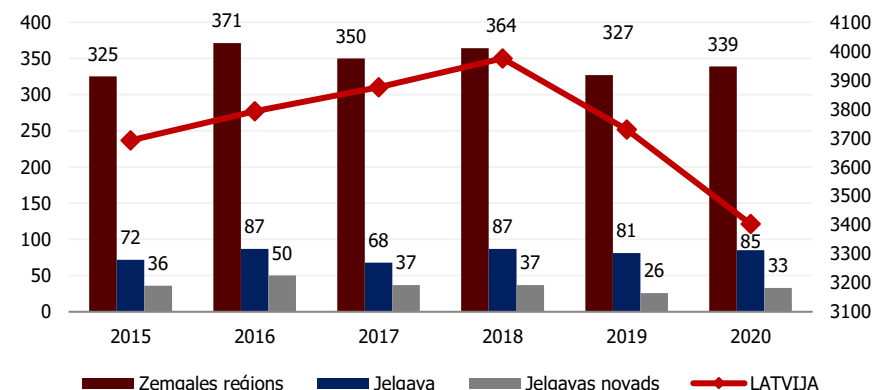
Applūstošo teritoriju uzraudzībai Jelgavas novadā uzstādītas 5 hidroloģiskās novērojamās stacijas: Zemgalē – Tērvetes upe, Ūziņos – Svētes upe, Kalnciemā – Lielupe, Līvberzē – Bērzes upe, Staļģenē – Lielupe.

Tāpat applūstošu teritoriju aizsardzībai Jelgavas novadā izbūvētas 7 polderu sūkņu stacijas, no tām: 3 Līvberzes pag., 3 Valgundes pag., 1 Kalnciema pag. Projektēto polderu baseinu kopplatība 16 905ha ar aizsargdambja garumu 57,6km.

Ceļu satiksmes drošība

Laika posmā no 2015. gada līdz 2020. gadam Jelgavas valstspilsētā ceļu satiksmes negadījumu skaits ir pieaudzis par 15% – 2020. gadā uz 1000 iedzīvotājiem Jelgavas valstspilsētā notikuši 1,5 ceļu satiksmes negadījumi ar cietušajiem. Savukārt, Jelgavas novadā 2020. gadā šis rādītājs bija 1,8.

Ceļu satiksmes negadījumu skaita pieaugumu lielā mērā var skaidrot ar satiksmes intensitātes palielināšanos, jo ierobežota finansējuma apstākļos pašvaldības veic visas nepieciešamās darbības transporta infrastruktūras sakārtošanai un satiksmes organizācijas uzlabošanai, t.sk. mazākaizsargāto ceļu satiksmes dalībnieku – gājēju, velosipēdu, mopēdu un elektroskrejriteņu vadītāju drošībai uz ceļa.

Attēls 11.1.7. Ceļu satiksmes negadījumu skaits Latvijā, Zemgales reģionā, Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā, 2015.–2020. gads

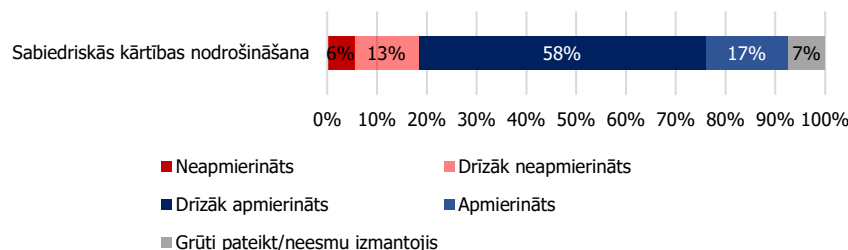
Avots: CSP, atsaucis kods TRG410

Turpinās Jelgavas valstspilsētas videonovērošanas sistēmas attīstība, ir uzstādītas kameras ar transporta numuru atpazīšanas sistēmu. Problēmu identificēšanai un saziņai ar iedzīvotājiem papildu ir izveidota pilsētas interaktīvā karte (<https://karte.jelgava.lv/reporting>) un mobilā aplikācija "Jelgavaspilseta", kurā iedzīvotāji piesaka jautājumu risināšanu vai sniedz priekšlikumus pilsētas infrastruktūras sakārtošanai.

Jelgavas novadā videonovērošanas sistēmās tiek izmantoti autonomi risinājumi. Vairumu no tiem nepieciešams būtiski modernizēt, kā arī visas autonomās sistēmas saslēgt vienotā sistēmā un izveidot vienotu attīstības un uzraudzības risinājumu.

11.2. Aptaujas rezultāti

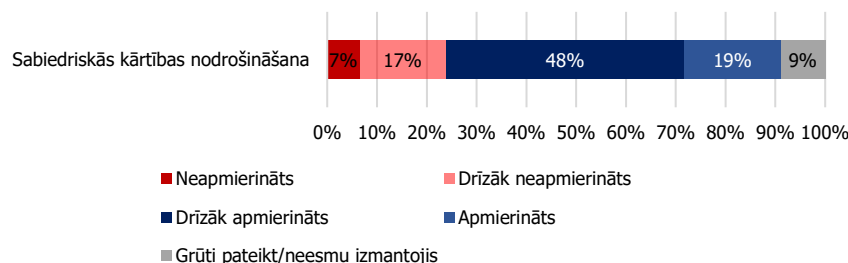
2021. gada augustā un septembrī veiktās iedzīvotāju aptaujas rezultāti parāda, ka 17% Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāji bija apmierināti ar sabiedriskās kārtības nodrošināšanu, 58% - drīzāk apmierināti, 13% - drīzāk neapmierināti, savukārt 6% - drīzāk neapmierināti vai neapmierināti.

Attēls 11.2.1. Sabiedriskās kārtības nodrošināšanas vērtējums Jelgavas valstspilsētā (n=706)

Avots: 2021. gadā veiktās aptaujas rezultāti

Jelgavas novadā 19% aptaujāto iedzīvotāju bija apmierināti ar sabiedriskās drošības nodrošinājumu novada teritorijā, 43% - drīzāk apmierināti, bet 24% - drīzāk neapmierināti vai neapmierināti.

Attēls 11.2.2. Sabiedriskās kārtības nodrošināšanas vērtējums Jelgavas novadā (n=425)

Avots: 2021. gadā veiktās aptaujas rezultāti

Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada iedzīvotāji vēlētos šādus uzlabojumus drošības jomā:

- Pašvaldības policijas uzraudzības darba paplašināšana (Ozolnieki);
- Sabiedrības līdzdalības un pilsoniskās aktivitātes veicināšana korupcijas mazināšanai (Jelgava);
- Ceļu satiksmes drošības uzlabošana, īpaši mazaizsargātajiem dalībniekiem, ceļu seguma kvalitātes uzlabošana;
- Videonovērošanas sistēmas attīstība pilsētā un novadā, īpaši lielākajos ciematos.

11.3. Galvenie izaicinājumi un iespējamie risinājumi

IZAICINĀJUMI, PROBLĒMAS	IESPĒJAS, RISINĀJUMI
• Nepietiekams finansējums pašvaldību policijas materiāltehniskās bāzes uzlabošanai, darbinieku atlīdzības un motivācijas sistēmas pilnveidošanai. • Sadarbība starp pašvaldības policiju un citām institūcijām preventīvo pasākumu jomā. • Iedzīvotāju cilvēciskas attieksmes un ieinteresētības trūkums, reaģējot uz pamanītajiem pārkāpumiem. • Sabiedrības nepietiekamās zināšanas par rīcību krīzes situācijās. • Nepietiekama jaunāko tehnoloģiju izmantošana pašvaldību sabiedriskās kārtības un drošības institūcijās. • Ceļu satiksmes organizācijas uzlabošana.	• Ņemot vērā aktuālo civilās aizsardzības plānu, regulāri sekot līdzi reālajai situācijai, nepieciešamības gadījumā veikt darbības apdraudējuma mazināšanai. • Plašāk iesaistīt iedzīvotājus sabiedriskās kārtības uzturēšanā un uzraudzībā ārtelpā. • Palielināt iedzīvotāju informētību par pilsētas digitāliem rīkiem (piemēram, pilsētas interaktīvā karte, aplikācija, informatīvais tālrunis u.c.), veicināt to izmantošanu. • Organizēt informatīvās kampaņas par rīcību ārkārtas situācijās. • Attīstīt videonovērošanas sistēmu novada teritorijā, modernizēt Jelgavas valstspilsētas pašvaldības videosistēmu. • Ieviest satiksmi mierinošus risinājumus (ātrumu ierobežojošas zīmes, guļošie policisti, ātruma kontroles kameras) publiskajā ārtelpā, kur tas primāri ir nepieciešams.

12. INFRASTRUKTŪRA UN VIDE

12.1. Nozares raksturojums

Komunālie pakalpojumi

Komunālo pakalpojumu jomā tiek analizēti centralizētie ūdenssaimniecības pakalpojumi, siltumapgādes pakalpojumi un atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumi.

Jelgavas valstspilsētā komunālos pakalpojumus sniedz pašvaldības kapitālsabiedrības SIA "Jelgavas ūdens", SIA "Zemgales EKO", SIA "Jelgavas nekustamā īpašuma pārvalde". Jelgavas valstspilsētas pašvaldībai pieder kapitāla daļas arī SIA "Jelgavas komunālie pakalpojumi", kas piedāvā dažādus ar atkritumu apsaimniekošanu saistītus pakalpojumus, t.sk. nodrošina atkritumu šķirošanas stacijas un sadzīves atkritumu apglabāšanas poligona "Brakšķi" darbību.

Jelgavas novada pašvaldības teritorijā komunālos pakalpojumus nodrošina pašvaldības kapitālsabiedrības SIA "Jelgavas novada KU" un SIA "Ozolnieku KSDU". 2022. gadā uzsākta abu uzņēmumu reorganizācija.

Tabula Nr.12.1.1. satur galveno datu apkopojumu par komunālos pakalpojumus sniežošajām pašvaldībām piederošajām kapitālsabiedrībām Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā. Kopumā vērtējot, kapitālsabiedrības sniedz pakalpojumus par ekonomiski pamatotām cenām un sedz tiešās ar pakalpojuma sniegšanu saistītās izmaksas.

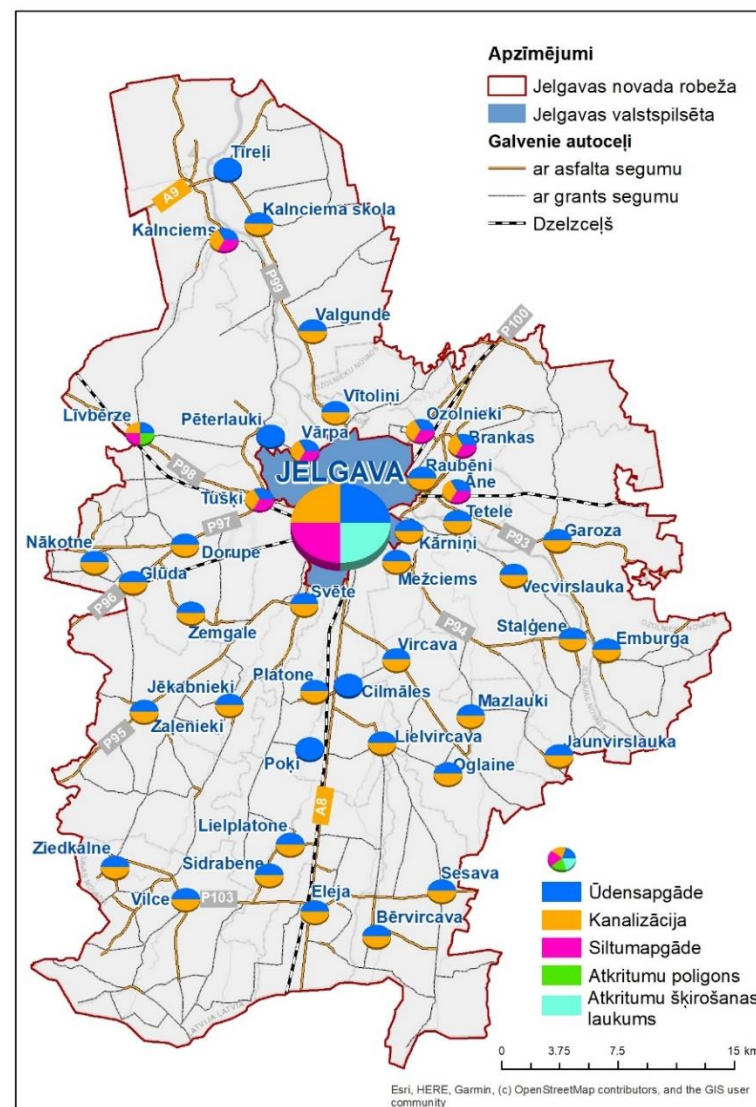
Tabula 12.1.1. Komunālo pakalpojumu sniedzēju – pašvaldību kapitālsabiedrību galvenie raksturlielumi, 2020. gads

Kapitālsabiedrība	Neto apgrozījums, EUR	Neto peļņa vai zaudējumi, EUR	Darbinieku skaits	Apgrozījums uz 1 darbinieku, EUR
SIA "Ozolnieku KSDU"	1 861 223	- 80 942	59	31 546
SIA "Jelgavas novada KU"	3 113 908	- 105 491	131	23 770
SIA "Jelgavas ūdens"	3 824 204	46 258	103	37 128
SIA "Zemgales EKO"	832 208*	45 686	52	16 004
SIA "Jelgavas nekustamā īpašuma pārvalde"	4 009 304	17 613	229	17 508
SIA "Jelgavas komunālie pakalpojumi"**	3 974 301	267 380	96	41 399
KOPĀ			670	27 892 (vidējais)

Avots: Kapitālsabiedrību auditētie 2020. gada pārskati

*SIA "Zemgales EKO" 2020. gada apgrozījuma rādītājā iekļautas pašvaldības piešķirtas dotācijas 572 760 EUR apmērā

**Jelgavas valstspilsētas pašvaldībai pieder 51% no kapitālsabiedrības daļām

Attēls 12.1.1. Komunālo pakalpojumu pieejamība Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā

Avots: LVGMC, Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada pašvaldību kapitālsabiedrības

Ūdenssaimniecības pakalpojumi

Jelgavas valstspilsētā centralizētās ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumus nodrošina pašvaldības kapitālsabiedrība SIA "Jelgavas ūdens".

Ūdens apgāde Jelgavas valstspilsētā tiek nodrošināta no 12 Teteles ūdensgūtnes pazemes ūdens ieguves urbumiem. 2014. gada maijā tika uzsākta ūdens apstrāde jaunajās Ūdens sagatavošanas ietaišu tehnoloģiskajās līnijās, ieskaitot ūdens filtrāciju dzelzs jonu noņemšanai, kā arī nanofiltrāciju sulfātu jonu satura samazināšanai. Ūdens apstrāde nodrošina iespēju padot Jelgavas ūdensapgādes sistēmā normatīviem atbilstošu dzeramo ūdeni. Kopējais centralizētā ūdensvada tīklu garums uz 2020. gada sākumu bija 231 522 metri, no tiem ūdensvada maģistrāles – 178 269 m, ūdensvada māju pievadi – 43 595 m un ūdensvada iekškvartāla tīkli – 9 858 m. Pēdējos trijos gados kopējā ūdens patēriņa apjoms valstspilsētā pieauga un vidēji bija virs 2 milj. m³ gadā.

2020. gada sākumā Jelgavas valstspilsētas kanalizācijas tīklu kopgarums bija 209,8 km, no tiem kanalizācijas kolektori 54 763 m, kanalizācijas maģistrāles 93 664 m, kanalizācijas māju izvadi – 37 860 m, kanalizācijas iekškvartālu tīkli 25 510 m un kanalizācijas spiedvadi 17 877 m.

Lai gan Jelgavas valstspilsētā pēdējos gados būtiski pieaudzis kanalizācijas tīklu kopgarums un iedzīvotāju īpatsvars, kuriem pieejama centralizētā kanalizācija (2015. gadā 91,4% aglomerācijā vai 87% Jelgavas valstspilsētas teritorijā; 2019. gadā 97,4% aglomerācijā vai 93,2% Jelgavas valstspilsētas teritorijā), vēl aizvien sistēma nav pietiekami attīstīta, lai nodrošinātu visu centralizētai ūdensapgādei pieslēgto patērētāju notekūdeņu aizvadišanu. 2023. gadā, pabeidzot projekta "Ūdenssaimniecības pakalpojumu attīstība Jelgavā, V kārtā" īstenošanu, nodrošināta kanalizācijas pakalpojumu pieejamība līdz 99,9% aglomerācijā un ūdensapgādes pakalpojumu pieejamība līdz 99,5% ūdensapgādes pakalpojumu zonā.

2006. gadā tika veikta Jelgavas notekūdeņu attīrīšanas ietaišu (NAI) rekonstrukcija un izbūvētas jaunas notekūdeņu bioloģiskās attīrīšanas ietaises. Vidē pamatā tiek novadīti attīrīti, normatīvi tīri notekūdeņi.

Dzeramā ūdens ieguvī, sagatavošanu, piegādi klientiem, sadzīves kanalizācijas notekūdeņu centralizētu savākšanu un attīrīšanu, ūdensapgādes un sadzīves kanalizācijas tīklu un iekārtu uzraudzību, apkopi un remontdarbus Jelgavas novadā nodrošina pašvaldības kapitālsabiedrība SIA "Jelgavas novada KU".

Tabula 12.1.2. Centralizētās ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmas Jelgavas novadā

	Jelgavas novads	Kopgarums, km
Centralizētais ūdensvads	44 ciemos	~190
Centralizētā kanalizācija	39 ciemos	~130

Avots: Jelgavas novada pašvaldība

Jelgavas novadā dzeramo ūdeni centralizēti saņem 3639 abonenti (mājsaimniecību) jeb aptuveni 11 tūkstoši iedzīvotāju jeb 34% no iedzīvotāju kopskaita. Dzeramā ūdens sagatavošana, uzkrāšana un piegāde visā Jelgavas novadā tiek nodrošināta ar 44 ūdens atdzelžošanas iekārtām, 5 gab reversās osmozes iekārtām, 2 gab ūdenstorņiem, 5 gab rezervuāriem un 21 gab hidroforiem. Dzeramā ūdens kvalitāti ievērojami pazemina esošo ūdensvadu tīklu nolietojums, esošajam patēriņam neatbilstoši cauruļvadu diametri, ēku stāvvadu sliktais stāvoklis.

Jelgavas novadā iegūtajā ūdenī ir dabīgi paaugstināta ūdens cietība, dzelzs un sulfātu saturs. Ja ūdens cietību un dzelzs saturu ir iespējams samazināt un atdalīt ar mīkstināšanas un atdzelžošanas iekārtām, tad sulfātu samazināšana ir iespējama tikai ar reversās osmozes iekārtu palīdzību, bet šādu iekārtu uzturēšanas un ekspluatācijas izmaksas ir augstas.

Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra datu bāzes uzskaitē Jelgavas novadā ir reģistrēti 567 ūdensieguves urbumi, no kuriem ekspluatēti tiek 79 urbumi. Daļa urbumu ir pašvaldības pārzinā, daļa – individuālo lietotāju pārzinā. Neizmantojami un neapsaimniekoti pazemes ūdens ieguves urbumi ir viens no potenciāli visbīstamākajiem pazemes ūdens piesārņošanas avotiem. Lai novērstu pazemes gruntsūdeņu piesārņošanu, nepieciešama neizmanto to pazemes ūdensieguves urbumu tālāka izpēte un nepieciešamības gadījumā veicama to tamponēšana vai iekonservēšana. Jelgavas novada ciemu centralizētā kanalizācijas sistēmā tiek novadīti gan ražošanas, gan sadzīves notekūdeņi. Notekūdeņu attīrīšanu Jelgavas novadā nodrošina 33 notekūdeņu attīrīšanas iekārtas. Attīrīšanas iekārtas galvenokārt darbojas ar bioloģiskās attīrīšanas principu, apvienojot aerobos un anaerobos procesus. Notekūdeņu mehāniskā attīrīšana notiek, izmantojot restu filtrus, dūņas tiek nosēdinātas dūņu laukumos.

Mājsaimniecības, kurām nav iespēja izmantot centralizētos sadzīves kanalizācijas pakalpojumus, kanalizācijas savākšanas, uzkrāšanas vai attīrīšanas risinājumus plāno lokāli. Mājsaimniecībās ir izbūvētas krājvertnes, septiķi, kā arī mazās bioloģiskās attīrīšanas iekārtas.

SIA "Jelgavas novada KU" bija reģistrētas 598 lokālās kanalizācijas sistēmas, no kurām 296 - krātvertes, 210 - septiķi un 96 - mazās bioloģiskās NAI. To skaits laika gaitā mainās.

Ir sastopamas arī tādas mājsaimniecības, kurās nav izbūvēta nekāda kanalizācijas sistēma.

Jelgavas novadā kopš 2009. gada tiek īstenoti ūdenssaimniecības attīstības projekti, kuru mērķis bija ūdensapgādes kvalitātes uzlabošana, notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas kvalitātes uzlabošana, ūdensapgādes un notekūdeņu savākšanas pakalpojumu pieejamības paplašināšana. Tomēr daudzās apdzīvotās vietās Jelgavas novada ciemu teritorijās esošā ūdenssaimniecības infrastruktūra joprojām ir nolietojusies un daļēji neatbilst vides kvalitātes prasībām.

Jau vairākus gadus intensīvi notiek darbs pie ES finansējuma piesaistes novada ciemu inženierinfrastruktūras attīstībai, t.sk. urbumu atjaunošanai un jaunu izveidei, dzeramā ūdens piegādes sistēmu atjaunošanai, paplašināšanai, sadzīves notekūdeņu kanalizācijas sistēmas atjaunošanai, paplašināšanai, pārsūkņēšanas staciju atjaunošanai, esošo notekūdeņu attīrīšanas iekārtu rekonstrukcijai un jaunu notekūdeņu attīrīšanas iekārtu izbūvei.

Siltumapgāde

Jelgavas valstspilsētā dzīvojamo māju, sabiedrisko ēku un rūpniecības uzņēmumu centralizētu siltumapgādi nodrošina pilsētas centralizētā siltumapgādes sistēma (CSAS) un autonomi (lokāli) siltuma avoti, kas izbūvēti ēkas vai nelielas ēku grupas siltumapgādei. Jelgavas valstspilsētā centralizētās siltumapgādes pakalpojumu nodrošina SIA "Gren Jelgava".

Jelgavas centralizētās siltumapgādes sistēma ir viena no modernākajām un zaļākajām Eiropā. To izmantoja ~16 000 mājsaimniecību jeb 420 dzīvojamās ēkas (tostarp arī individuālās jeb viengimeņu dzīvojamās mājās), kurās saskaņā ar CSP datiem uz 2021. gadu dzīvoja ~37 tūkstoši jeb 67% jelgavnieku, un 200 juridiskie klienti – iestādes, bērnudārzi, skolas un uzņēmumi.

2013. gadā darbu uzsāka Gren biomasas koģenerācijas stacija (elektriskā jauda - 23 MW, siltumenerģijas jauda – 45 MW), kas ir pirmā lielas jaudas biomasas koģenerācijas stacija Latvijā, un nodrošina 95-97% no Jelgavas centralizētās siltumapgādes sistēmai nepieciešamās siltumenerģijas, bet pārējais apjoms pēc nepieciešamības tiek saražots dabasgāzes katlu mājās Aviācijas ielā 47 un Ganību ielā 71. Katlu mājā Aviācijas ielā 47 par kurināmo ir iespējams izmantot arī dīzeldegvielu.

Jelgavas valstspilsētā ir arī divas mazākas jaudas lokālās katlu mājas Neretas ielā 10A un Kalnciema ceļā 109B, kas nodrošina siltumapgādi atsevišķām ēkām vai ēku grupām, un kurās 2023. gadā veikta pārbūve pārējai no dabasgāzes izmantošanas uz atjaunojamo energoresursu – koksnes granulū izmantošanu.

SIA "Gren Jelgava" ir sekmējusi vairākus centralizētās siltumapgādes efektivitātes uzlabojumus. 2019. gadā pie biomasas koģenerācijas stacijas tika uzbūvēta 5000 m³ liela siltumenerģijas

Esošās situācijas raksturojums

akumulācijas tvertne, kas uzkrāj saražoto siltumenerģiju, lai to izmantotu siltumenerģijas pieprasījuma maksimumstundās. Tā ļauj koģenerācijas stacijai strādāt vienmērīgi, ar stabilu jaudu, nodrošinot labākus lietderības rādītājus un efektīvāku energoresursa – šķeldas, izmantošanu. Turklāt siltumenerģijas akumulācijas iekārta palielina centralizētās siltumapgādes sistēmas drošību un siltumenerģijas piegādes nepārtrauktību klientiem, jo kalpo kā rezerve siltumnesēja jeb siltumtīklu ūdens noplūdes gadījumos.

2021. gadā Jelgavas biomasas koģenerācijas stacijā tika uzstādīta reversās osmozes iekārta, kas ļauj efektīvāk un saudzīgāk izmantot ūdeni koģenerācijas stacijas ražošanas tehnoloģiskajos procesos, atgriežot ražošanas procesā līdz pat 70% no ražošanas notekūdeņos novadāmā ūdens apjoma.

Turpinās darbs pie siltumenerģijas ražošanas modernizācijas projekta, kas paredz Gren biomasas koģenerācijas stacijā šķeldai pievienot līdz 35% no pārstrādei nepiemērotiem atkritumiem ražotu kurināmo jeb NAIK. NAIK izmantošana biomasas koģenerācijas stacijā ne tikai samazinās kurināmā izmaksas un atstās pozitīvu ietekmi uz siltumenerģijas cenu iedzīvotājiem un uzņēmumiem, bet arī sekmēs atkritumu pārstrādi un to lietderīgu izmantošanu, kā arī samazinās atkritumu daudzumu, kas nonāk poligonos.

Saskaņā ar 2019. gada LVGMC datiem Jelgavas valstspilsētā siltuma vai elektroenerģijas ražošanai pēc apjoma visvairāk tika patērēta šķelda (143 tūkst. t) un dabasgāze (6,8 tūkst. m³), bet pēc iekārtu skaita dominēja iekārtas, kurās izmanto dabas gāzi.

Atjaunojamo energoresursu īpatsvars no kopējiem energoresursiem Jelgavas valstspilsētas centralizētajā siltumapgādē ik gadu palielinās un 2022. gadā sasniedza 97%. Atjaunojamā resursa izmantošana centralizētajā siltumapgādē ir samazinājusī enerģijas ražošanas ietekmi uz vidi, un CO₂ izmešu daudzums no siltuma ražošanas pilsētā ir samazinājies par 90%, salīdzinājumā ar 2010. gadu, sekmējot arī Jelgavas valstspilsētai saistošo "Pilsētu mēru pakta" mērķu izpildi.

Jelgavas valstspilsētā centralizētās siltumapgādes sistēmas tīklu kopējais garums ir 79 km, un tie ir izvietoti gan Lielupes kreisajā, gan labajā krastā. Tos savieno siltumapgādes sistēmas saistvads, kas tika izbūvēts zem Lielupes 2012. gadā. Saistvada kopējais garums ir 1408 m, no kuriem 380 m atrodas zem upes gultnes.

Laika posmā no 2008. līdz 2022. gadam Jelgavas valstspilsētā ir renovētas un nomainītas siltumtrases vairāk nekā 20,4 km garumā un no jauna izbūvēti 10,2 km. Kopumā līdz 2021. gada beigām 98,8% no Jelgavas centralizētās siltumapgādes siltumtīkliem bija renovēti vai izbūvēti no jauna.

Jelgavas valstspilsētas centralizētās siltumapgādes sistēmas tīkli ir labā tehniskā stāvoklī un var nodrošināt drošu un nepārtrauktu siltumapgādes pakalpojumu ilgtermiņā. Salīdzinājumā ar 2013. gadu, siltumtīklu ūdens jeb siltumnesēja zudumi ir samazinājušies par 77%, kas ir būtisks efektivitātes uzlabojums. Siltumtīklos paveikto darbu rezultātā ir samazinājušies arī siltuma zudumi siltumtrasēs – no 24 % 2005. gadā līdz 14,7 % 2022. gadā. Siltumenerģijas pārvades efektivitātes uzlabošanā nozīmīga loma ir arī zemākām siltumnesēja temperatūrām siltumtīklos, kuras uzņēmums sāka pielietot 2021.gadā.

Droša un ērta siltumapgādes pakalpojuma nodrošināšanai daudzdzīvokļu mājās Jelgavas valstspilsētā ir uzstādīti individuālie siltummezgli. Tie nodrošina apkures temperatūras regulēšanu un komforta temperatūras uzturēšanu ēkās visa gada garumā. Laika posmā no 2014.–2021. gadam Jelgavas valstspilsētas ēkās ir izbūvēts 121 jauns un moderns individuālais siltummezgls.

Centralizētos siltumapgādes pakalpojumus **Jelgavas novada** pašvaldības teritorijā nodrošina pašvaldības kapitālsabiedrība SIA "Ozolnieku KSDU". Uzņēmums savus pakalpojumus sniedz Ānē (dzīvojamās mājas, uzņēmumi un pašvaldības iestādes), Brankās (dzīvojamās mājas un pašvaldības iestādes), Ozolniekos (dzīvojamās mājas, uzņēmumi un pašvaldības iestādes), Kalnciemā (dzīvojamās mājas, uzņēmumi un pašvaldības iestādes), Līvberzē (dzīvojamās mājas un pašvaldības

iestādes), Nākotnē (pašvaldības iestādes), Zaļeniekos (pašvaldības iestādes), Tetelē (dzīvojamās mājas un pašvaldības iestādes).

Tabulā 12.1.4. apkopotas SIA "Ozolnieku KSDU" katlu mājas, kas nodrošina centralizētos siltumapgādes pakalpojumus, papildus kapitālsabiedrība atbild arī par vairāku lokālo katlu māju (dzīvojamās mājas un pašvaldības iestādes) darbību - Ozolniekos, Līvberzē, Zaļeniekos, Nākotnē, Tetelē un Brankās, kopumā SIA "Ozolnieku KSDU" pārvaldībā ir 40 katlu mājas.

Tabula 12.1.4. Jelgavas novada katlu mājas centralizētās siltumapgādes nodrošināšanai

Pagasts	Adrese	Katlu mājas jauda (MW)
Ozolnieku	Zemgales iela 2, Ozolnieki	3,1
Ozolnieku	Kastaņu iela 2, Ozolnieki	3,86
Cenu	Spartaka iela 2A, Brankas	0,625
Cenu	Celtnieku 28, Āne	1,678
Kalnciema	Lielupes 27, Kalnciems	3,672
Cenu	Tetele	0,11
KOPĀ		12,935

Avots: SIA "Ozolnieku KSDU"

Kalnciemā ar centralizēto siltumapgādi tiek apgādātas 15 daudzdzīvokļu mājas un 7 juridiski klienti. Katlu māja atrodas Kalnciema pagastā, Lielupes ielā 27, uzstādītā jauda 3,7 MW. Siltumtīklu garums 1420 m. Kā kurināmo materiālu katlu mājā izmanto dabasgāzi. Apkures tarifu Kalnciema ciemā apstiprina Jelgavas novada pašvaldība. SIA "Ozolnieku KSDU" 2023. gadā veiks jaunas katlu mājas būvniecību, lai 2023/24. gada apkures sezonu būtu iespējams uzsākt ar šķeldas kurināmo, tādējādi pilnībā aizvietojo ar dabasgāzi. No 2023. gada siltumenerģijas pakalpojums Kalnciemā būs regulēts. Līvberzes ciemā 12 daudzdzīvokļu dzīvojamajām mājām ir izbūvēta katrai sava lokālā katlu māja. Kā kurināmo materiālu izmanto dabasgāzi. SIA "Ozolnieku KSDU" plāno 2023. gadā izbūvēt jaunu centralizēto siltumapgādes sistēmu Līvberzes ciemā, tādējādi aizvietojo ar dabasgāzi kā kurināmo ar atjaunojamiem energoresursiem.

Ozolniekos centralizētā siltumapgāde tiek nodrošināta 22 ciema daudzdzīvokļu mājām un 14 juridiskām personām. Siltumtīklu garums 4,6 km.

Branku ciemā 5 daudzdzīvokļu mājām ir centralizēta siltumapgāde (Spartaka ielā), 4 dzīvojamām un 2 sabiedriskām ēkām (Saules ielā) – lokālā gāzes apkure. Arī Saules ielā 2023. gadā plānots izbūvēt centralizēto siltumapgādes sistēmu, aizstājot dabasgāzi kā kurināmo šajā ciema daļā.

Ānes ciemā centralizētā siltumapgāde tiek nodrošināta 9 daudzdzīvokļu mājām un 4 juridiskām personām

Pārējos Jelgavas novada ciemos esošajās savrupmājās un savrupmāju rajonos, kā arī viensētās tiek izmantotas lokālās apkures sistēmas, par kurināmo materiālu izmantojot malku, dabasgāzi un ogles. Ņemot vērā straujo dabasgāzes cenu pieaugumu, siltumapgādes pakalpojumi klientiem 2022. gadā ievērojami sadārdzinājās, jo visās tabulā 12.1.4. minētajās katlu mājās, kā kurināmais materiāls 100 % apmērā vai daļēji tika izmantota dabas gāze.

Lai tarifus noturētu esošajā līmenī, SIA "Ozolnieku KSDU" tehnisko iespēju robežās aizvietojo dabasgāzi ar propāna gāzi 2022/2023. gada apkures sezonas vajadzībām, jo propāna gāzes cena ir zemāka par dabasgāzi. To paredzēts izmantot līdz jauno katlu māju būvniecības pabeigšanai – atjaunojamo energoresursu izmantošanas uzsākšanai.

Atkritumu apsaimniekošana

Dalīti savāktos (šķirotos) atkritumu apsaimniekošanu **Jelgavas valstspilsētā** veic pašvaldības kapitālsabiedrība SIA "Zemgales EKO". Pilsētā darbojas trīs dalīto atkritumu savākšanas laukumi – Salnas ielā 20, Paula Lejiņa ielā 6 un Ganību ielā 84. Atkritumu laukumā Ganību ielā 84 atrodas dalīti savāktos atkritumu šķirošanas līnija. SIA "Zemgales EKO" dalīto atkritumu vākšanas laukumos par maksu pieņem arī vieglo automašīnu nolietotās riepas.

SIA "Zemgales EKO" regulāri kopā ar sadarbības partneriem rīko akcijas, kad iedzīvotāji bez maksas var nodot noteikta veida un daudzuma atkritumus (t.sk. vieglo automašīnu nolietotās riepas) bez maksas. Iedzīvotāji Jelgavas valstspilsētā bez maksas var nodot papīru, noteiktu veida plastmasas izstrādājumus, stiklu, metālu, elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumus, luminiscētās lampas un dārza atkritumus. Dārzu un parku atkritumus Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāji var nodot atkritumu apsaimniekotājam vai nogādāt uz iepriekš minētajiem dalīto atkritumu savākšanas punktiem pilsētā. Jelgavas valstspilsētā izveidoti vairāk nekā 102 dalītās atkritumu vākšanas punkti, kuros iedzīvotāji var bez maksas nodot šķirotos atkritumus. Šo savākšanas punktu apsaimniekošanu Jelgavas valstspilsētā nodrošina pilnsabiedrība "JKP", kas atbild arī par nešķirotu sadzīves atkritumu savākšanu pilsētas teritorijā. Jelgavas valstspilsētas administratīvajā teritorijā savāktie nešķirotie sadzīves atkritumi tiek nodoti atkritumu šķirošanas stacijā/atkritumu poligonā "Brakšķi", kas atrodas Jelgavas novada Līvērzes pagastā.

Vairāk nekā puse pilnsabiedrības "JKP" klientu jeb vairāk nekā 2/3 iedzīvotāju izmanto dalīto sadzīves atkritumu savākšanas pakalpojumu. Bez sadzīves atkritumu konteineriem uzņēmums piedāvā mājāsaimniecībām pakalpojumu bezmaksas savākt izlietotā papīra, kartona, plastmasas, metāla iepakojuma, makulatūru un stiklu, piedāvājot konteinerus, kurus novietot mājāsaimniecības īpašumā.

Jelgavas valstspilsētā 2021. gadā nešķirotu sadzīves atkritumu apjoms bija 185 165,54 t – 0,331 t uz 1 iedzīvotāju. Pilsētā pakāpeniski samazinās nešķirotu sadzīves atkritumu apjoms, jo iedzīvotāji aktīvāk veic atkritumu šķirošanu, tiek nodots lielāks apjoms nolietotu riepu, stikls un stikla iepakojums, papīra un kartona iepakojums.

Jelgavas valstspilsētā, īstenojot aktivitātes atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstībai, tiek veicināta efektīvas atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveidošana, kā arī dalītās atkritumu savākšanas sistēmas pilnveidošana. Lai samazinātu kopējo radīto atkritumu daudzumu, t.sk. nešķirotu atkritumu apjomu, jāturpina pilnveidot iedzīvotāju zināšanas par atkritumu šķirošanu un nodošanu pārstrādei, kā arī par videi draudzīgāku materiālu izmantošanu ikdienā un iespējām samazināt radīto atkritumu apjomu mājāsaimniecībās.

Jelgavas novadā sadzīves atkritumu apsaimniekošanu veic pašvaldības kapitālsabiedrība SIA "Jelgavas novada KU" (Elejas, Glūdas, Jaunsvirlaukas, Kalnciema, Lielplatones, Līvērzes, Platones, Sesavas, Svētes, Valgundes, Vilces, Vircavas un Zaļenieku pagastos) un SIA "Clean R" (Ozolnieku, Cenu un Salgaļes pagastos). Abi uzņēmumi transportē atkritumus uz atkritumu poligonu „Brakšķi” Līvērzes pagastā.

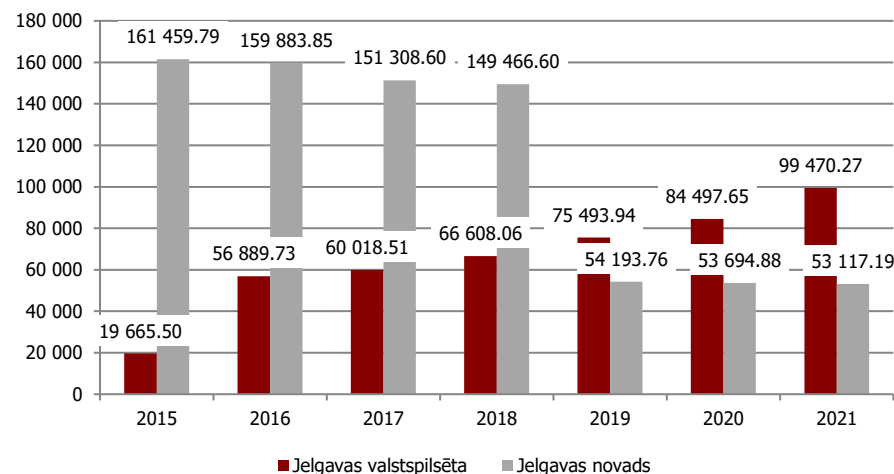
Arī dalītās atkritumu vākšanas punktu apsaimniekošanu Jelgavas novadā veic SIA "Jelgavas novada KU" un SIA "Clean R". SIA "Clean R" jau vairākus gadus saviem klientiem piedāvā dalīto sadzīves atkritumu savākšanas pakalpojumu, nodrošinot viņus ar individuāliem konteineriem. Arī SIA "Jelgavas novada KU" 2021. gadā uzsāka savu klientu nodrošināšanu ar individuāliem konteineriem dalīto atkritumu vākšanai.

Jelgavas novada teritorijā, galvenokārt, pagastu lielākajos ciemos, ir uzstādīti dalīto atkritumu savākšanas konteineri, kuru apsaimniekošanu organizē SIA "Zemgales EKO".

Jelgavas novadā 2021. gadā nešķirotu sadzīves atkritumu apjoms bija 6387,231 t – 0,198 t uz 1 iedzīvotāju. Vērojama samērā zema iedzīvotāju aktivitāte atkritumu šķirošanā, tādēļ būtu nepieciešamas informācijas kampaņas par sadzīves atkritumu radīto vides piesārņojumu un katra iedzīvotāja dalību vides aizsardzībā.

Lai novērstu apkārtējās vides piesārņojumu, ir svarīgi pareizi savākt un apsaimniekot radītos atkritumus.

Gan valstspilsētas, gan novada privāto māju īpašnieki un iedzīvotāji atkritumu savākšanai slēdz līgumu ar attiecīgo atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumu par atkritumu savākšanu un nogādāšanu atkritumu poligonā.

Attēls 12.1.2. Sadzīves atkritumu radītais daudzums, tonnās, Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā

Avots: LVĢMC

2020. gadā atkritumu šķirošanas stacijā/atkritumu poligonā "Brakšķi" nodotas apglabāšanā 16318 t nešķirotu sadzīves atkritumu, savukārt 2021. gadā - 19860 t nešķirotu sadzīves atkritumu.

2021. gadā atkritumu poligonā "Brakšķi" kopējais pieņemto sadzīves atkritumu daudzums veidoja 37099,45 t nešķirotu sadzīves atkritumu, t.sk. atkritumu poligonā pārstrādei sagatavoto atkritumi - 16425,9 t, atkritumu poligonā apglabātie sadzīves atkritumi -19858,39 t.

Mājokļi

Jelgavas valstspilsētas daudzstāvu dzīvojamā namu apbūve veidojās galvenokārt pēc Otrā pasaules kara. Pamatā Jelgavas valstspilsētas dzīvojamā rajonu apbūvi veido tipveida (sērījveida) ķieģeļu un lielpanelu mājas. Lielākā daļa (79%) dzīvojamā ēku būvētas laika posmā no 1960. līdz 1989. gadam. Līdz 1948. gadam izbūvēti – 4,63%, no 1948. līdz 1959. gadam – 11,74%, pēc 1989. gada – 4,63% no kopējā daudzdzīvokļu dzīvojamā fonda.

Dzīvojamais fonds Jelgavas valstspilsētā strauji noveco, lielākā daļa daudzdzīvokļu dzīvojamā māju drīz sasniegs to vidējo kalpošanas laiku, kas noteikts normatīvos, bet jaunu dzīvojamā māju būvniecība pilsētā praktiski nenotiek. Ņemot vērā, ka dzīvojamajām mājām ir augsts tehniskais nolietojums, ir nepieciešama pilsētas ēku fasāžu un infrastruktūras atjaunošana, energoefektivitātes uzlabošana, apkārtējās teritorijas labiekārtošana, kā arī jaunu dzīvojamā māju būvniecība.

Lielākais ēku apsaimniekošanas uzņēmums Jelgavas valstspilsētā ir pašvaldības kapitālsabiedrība SIA "Jelgavas nekustamā īpašuma pārvalde", kas pārvalda 409 dzīvojamās ēkas ar 15 103 dzīvokļiem. Jelgavas valstspilsētā pastāv vairāki pārvaldīšanas modeļi – sabiedrības ar ierobežotu

Esošās situācijas raksturojums

atbildību, dzīvokļu īpašnieku kooperatīvās sabiedrības, dzīvokļu īpašnieku biedrības, kas ir sekmīgi uzsākuši daudzdzīvokļu dzīvojamo māju atjaunošanas procesu, kuru nepieciešams turpināt.

Jelgavas valstspilsētas pašvaldības īpašumā 2022. gada beigās bija 1093 dzīvokļi, t.sk. 136 – sociālie dzīvokļi un 957 dzīvokļi citām vajadzībām, no kuriem labiekārtoti bija 690 dzīvokļi un 267 – nelabiekārtoti. Pašvaldībai pieder 1 sociālā māja Pulkveža Oskara Kalpaka ielā 9, Jelgavā ar 94 sociāliem dzīvokļiem, 23 sociālie dzīvokļi 2022. gadā atjaunotā ēkā Stacijas ielā 13, Jelgavā un 19 sociālie dzīvokļi citur pilsētā. Uz 2022. gada beigām rindā uz pašvaldības dzīvokļiem gaidīja 166 personas.

Pašvaldības īpašumā esošais dzīvojamais fonds Jelgavas valstspilsētā strauji noveco un neatbilst mūsdienu prasībām, līdz ar to pašvaldībai sadarbībā ar nekustamā īpašuma attīstītājiem ir jāveido sociālie un īres nami, lai ar mājokli nodrošinātu gan kvalificētus darbiniekus pilsētai prioritārās jomās, gan sociāli mazaizsargātas iedzīvotāju grupas.

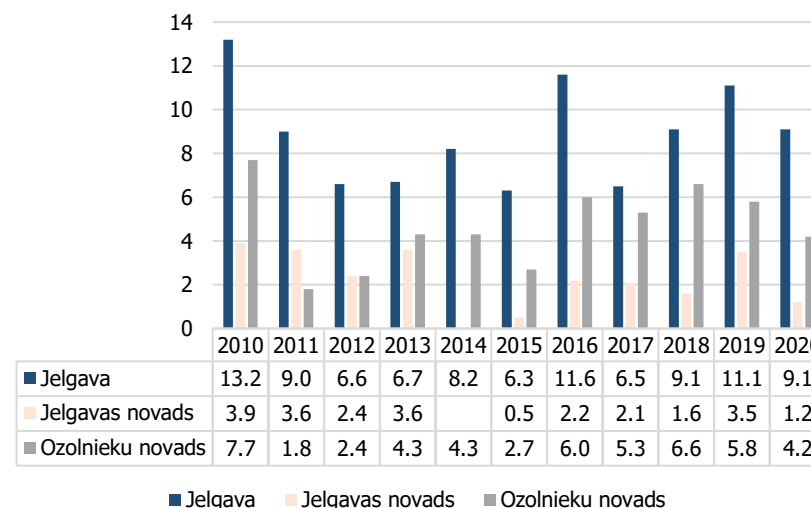
SIA "Jelgavas nekustamā īpašuma pārvalde" vieni no pirmajiem Latvijā uzsāka darbu pie ēku energoefektivitātes paaugstināšanas, uz 2022. gada beigām pilsētā ir nosiltinātas 26 daudzdzīvokļu mājas. 31 daudzdzīvokļu mājas sildkermeni (radiatori) aprīkoti ar individuālā siltumenerģijas patēriņa uzskaites devējiem "alokatoriem". Plānots turpināt daudzdzīvokļu māju siltināšanu.

Jelgavas valstspilsētā laika periodā no 2015. līdz 2020. gadam uzbūvēto dzīvojamo ēku (privātmāju) skaits un to kopplatība bijusi ļoti mainīga. Jaunuzbūvēto dzīvojamo ēku kopplatība pieaugusi 1,5 reizes, Latvijā vidēji 1,4 reizes. 2020. gadā jaunuzbūvēto dzīvojamo ēku kopplatība Jelgavā – 9,1 tūkst. m².

Jelgavas novada pašvaldības teritorijā galvenais daudzdzīvokļu māju apsaimniekotājs ir pašvaldības kapitālsabiedrība SIA "Jelgavas novada KU", kas apsaimnieko 122 daudzdzīvokļu mājas Jelgavas novada Elejas, Glūdas, Jaunsvirlaukas, Sesavas, Lielplatones, Vircavas, Kalnciema, Līvērzes, Zālenieku un Svētes pagastos. Pārējās no novadā kopumā uzskaitītajām 180 daudzdzīvokļu mājām apsaimnieko paši dzīvokļu īpašnieki. Lielākais pārvaldīto māju skaits atrodas Kalnciema (26), Jaunsvirlaukas (25) un Līvērzes (21) pagastos. SIA "Jelgavas novada KU" apsaimnieko arī 22 mājas Dobeles novada Tērvetes, Bukaišu un Augstkalnes pagastos. Plānots, ka SIA "Jelgavas novada KU" varētu uzsākt māju pārvaldīšanas pakalpojumu sniegšanu arī Ozolnieku, Cenu un Salgaļes pagastos, kuros kopumā 64 daudzdzīvokļu māju apsaimniekošanu līdz 2022. gada 30. aprīlim veica SIA "Ozolnieku KSDU".

Jelgavas novada pašvaldības dzīvojamo fondu veido 508 dzīvokļi un 44 sociālie mājokļi.

Pēdējos 10 gados Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā ir uzbūvēti vairāk nekā 173 tūkst. m² dzīvojamās platības.

Attēls 12.1.3. Jaunuzbūvēto ēku kopplatība Jelgavas valstspilsētā, bij. Jelgavas novadā un bij. Ozolnieku novadā, 2010.–2020. gads, tūkst.m²

Avots: CSP, avsaucis kods BUE031

Publiskā ārtelpa un teritoriju labiekārtojums

Jelgavas valstspilsētas zaļajās zonās ietilpst parki, skvēri, iekškvartālu un ielu stādījumi. Jelgavas valstspilsētas teritorijā ir 14 parki un skvēri. Pilsētas publiskās ārtelpas attīstībā nepieciešams turpināt veikt ieguldījumus publiskās teritorijas infrastruktūras uzlabošanā.

Jelgavas valstspilsētā no 2015. gada tiek īstenota programma "Jelgavas pilsētas pašvaldības līdzfinansējuma piešķiršana daudzdzīvokļu dzīvojamām mājām piesaistīto zemesgabalu labiekārtošanai", kuras ietvaros tiek saņemts pašvaldības līdzfinansējums rotāllaukumu izveidei, lietus ūdens novadīšanas sistēmu, brauktuviņu, ietvju stāvlaukumu vai apgaismojuma būvdarbiem un citiem labiekārtošanas darbiem. No 2015.–2020. gadam līdzfinansēta 10 pagalmu labiekārtošana, 6 bērnu rotaļu laukuma ierīkošana un/vai uzlabošana, 7 pagalmos lietus ūdens novadīšanas sistēmu izbūve un/vai uzlabošana, 5 iebraucamo ceļu atjaunošana, 2 autostāvlaukumu ierīkošana, 1 atkritumu konteineru novietojuma laukuma ierīkošana.

Jelgavas valstspilsētā ir izveidoti 18 rotaļu laukumi, 7 āra treniņu laukumi un 3 basketbola laukumi.

Gandrīz pie visām pašvaldības ēkām, veselības aprūpes iestādēm, kultūras namiem, bibliotēkām, sporta namiem u.c. atrodas velonovietnes. Jelgavas valstspilsētā pie dzelzceļa stacijām "Jelgava" un "Cukurfabrika" un Jelgavas novadā pie dzelzceļa stacijas "Ozolnieki" atrodas velostāvparki.

2015. gadā Jelgavā izveidota daudzfunkcionāla atpūtas, kultūras un aktivitāšu vieta – Pasta sala, kas turpina attīstīties. No 2021. gada Jelgavas ģimenēm pieejama bērnu atpūtas un rotaļu pilsētiņa Uzvaras parkā, kas būvēta no dabiskiem materiāliem, galvenokārt izmantojot cēlkošu ozolu.

Jelgavas valstspilsētas teritorija ir bagāta ar ūdeņiem, pilsētai cauri plūst piecas upes (Lielupe, Driksa, Svēte, Platone un Vircava). Pilsētas iedzīvotājiem un viesiem ir pieejamas divas labiekārtotas oficiālas pludmales, kurās sezonas laikā regulāri tiek kontrolēta ūdens kvalitāte.

Jelgavas novada telpisko struktūru raksturo Zemgales līdzenuma plašā agrārā ainava ar raksturīgām lauku viensētām. 20. gs. viensētu izvietojumu ļoti būtiski ietekmēja kolhozu veidošana un meliorācija. Samazinoties lauku viensētu skaitam, iedzīvotāji pārcēlās uz kolhozu ciemiem ar raksturīgu mazstāvu daudzdzīvokļu māju un savrupmāju apbūvi.

Jelgavas novada ainavisko tēlu veido vairāki noteicošie faktori:

- daudzstāvu dzīvojamo ēku teritorijas – raksturīgas Kalnciema, Elejas ciemu centra apbūvē, kā arī citu pagastu ciemu centros;
- savrupmāju apbūve, atsevišķās teritorijās daudzdzīvokļu dzīvojamo ēku apbūve un sabiedrisko un darījuma iestāžu apbūve;
- vienviet koncentrētas vairākas viensētas, viensētu puduri;
- lauksaimniecības teritorijas kopā ar viensētu teritorijām;
- plaši mežu masīvi;
- dabas pamatnes teritorijas, kur kā savdabīgi ainavas elementi ir upju piekrastes, palieņu plavas;
- purvainas teritorijas.

Lai mazinātu antropoloģisko ietekmi uz dabu, nepieciešams veikt intensīvi apmeklētu atpūtas vietu atbilstošu labiekārtošanu novada ciemos esošajos parkos, skvēros, labiekārtot upju krastus, kā arī veidot šajās teritorijās velosipēdu ceļinus.

Zaļumsaimniecība Jelgavas novada pagastu apsaimniekošanā ir kultūrvēsturisko pieminekļu un piemiņas vietu uzturēšana un uzraudzība, kā arī zālāju, puķu dobju, apstādījumu un parku uzturēšana ciemu teritorijās.

Jelgavas novada ciemos esošie parki, skvēri un citas rekreācijas teritorijas (t.sk. upju krastu zonas) nav pietiekoši apsaimniekoti un aprikti ar vēlamo infrastruktūru, lai veiktu rekreācijas funkcijas, nodrošinot iedzīvotājiem atpūtas un brīvā laika pavadīšanas iespējas. Tiek izstrādāti projekti un notiek sadarbība ar Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāti, piesaistot studentus ainavu plānošanā un izveidē, kā arī teritoriju labiekārtošanā.

Jelgavas novada ciemos atrodas sporta laukumi, kas aprikti ar dažāda veida konstrukcijām, t.sk. basketbola griezmi, minifutbola vārtiem, vingrošanas elementiem un bērnu rotaļu laukumi. Lielākoties aprikojums šajos laukumos ir novecojis un neatbilst mūsdienu prasībām.

Lai veicinātu drošu dzīves vidi iedzīvotājiem, perspektīvā būtu nepieciešams attīstīt jaunus un rekonstruēt esošos automašīnu stāvlaukumus pie ciemu daudzdzīvokļu mājām.

Jelgavas valstspilsētā publiskais (ielu) apgaismojums tiek vadīts no vienota dispečeru punkta, daļa laternu tiek ieslēgta ar fotoreleju palīdzību.

Ielu apgaismojuma tīklu kopgarums ir 247 km. Jelgavas valstspilsētā apgaismojumu nodrošina 7126 gaismas punkti (laternas). Kopējais ielu apgaismojuma kabeļu līniju garums – 164 km, kopējais ielu apgaismojuma piekarkabeļu līniju garums – 59 km, kopējais ielu apgaismojuma gaisvadu līniju garums – 24 km.

Liela uzmanība tiek pievērsta ielu apgaismojuma tīkla energoefektivitātei un apgaismojuma kvalitātei. Jelgavas valstspilsētas ielu apgaismojuma sistēmas renovācijas projektu ietvaros nātrija gāzizlādes spuldzes pakāpeniski tiek mainīti uz gaismas emitējošo diožu (LED) gaismekļiem, uzstādītas gaismekļu vadības iekārtas, kas ļauj regulēt gaismas intensitāti, attālināti vadīt apgaismojuma sistēmu un nodrošināt patērētā enerģijas apjoma samazināšanu. Tomēr LED gaismekļu īpatsvars ir nepietiekams, jo veido tikai 51%.

Jāturpina jaunu apgaismojuma līniju izbūve, esošā apgaismojuma nomaiņa uz energoefektīvu un ar viedās apgaismojuma vadības sistēmu aprīkotu apgaismojumu, un jaunus apgaismojuma pārbūves projektos jāparedz izmantot energoefektīvus gaismekļus, aprīkojot tos ar gaismekļa kontrolieriem un gaismekļu vadības blokiem.

Jelgavas novada ielu apgaismojuma tīklu kopējais līniju garums ir aptuveni 144,6 km un kopējais gaismas punktu skaits ir 3096. Apgaismojuma līniju izbūvē kā apgaismojuma balsti galvenokārt izmantoti metāla cinkotie stabi. Energoefektivitātes paaugstināšanas nolūkos augstspiediena nātrija gāzizlādes spuldzes pakāpeniski tiek nomainītas uz LED apgaismojuma spuldzēm, kuras ierīkotas aptuveni pusē no gaismas punktiem.

Lietusūdens, meliorācija

Jelgavas valstspilsētas teritorijas līdzenais reljefs un zemes virsmas augstuma atzīmes ir cēlonis augstiem gruntsūdens līmeņiem, kas rada papildus slodzi pilsētas meliorācijas un lietus ūdens kanalizācijas sistēmai, it īpaši pavasara palu laikā. Gruntsūdens līmenis no zemes virsmas atrodas vidēji 1,7 m dziļumā, vietām pat 0,2 – 0,5 m.

Jelgavas valstspilsētas teritorijā ir sadalīta 17 noteces sistēmās (7 labajā krasta daļā, 10 kreisajā), kurās ietilpst gan meliorācijas sistēmas ar valējiem grāvjiem, gan lauksaimniecības zemēm raksturīgās cauruļvadu drenāžas sistēmas, arī lietus ūdeņu kanalizācijas sistēmas. Meliorācijas sistēmā iekļaujas 210 km grāvju, 31 km caurteku (t.sk. 33 gab. plūdu laikā nosprostojamas caurtekas).

Jelgavas valstspilsētas pašvaldības iestāde "Pilsētsaimniecība" apsaimnieko 22 lietus ūdens kanalizācijas sūkņētas un 10 lietus notekūdeņu attīrīšanas ietaises. Jelgavas valstspilsētā ir 17 lietus ūdens kolektori ar izlaidēm upēs (9 aprikti ar pretplūdu aizbīdņiem vai aizvāriem) un 17 caurtekas ir aprīkotas ar mehāniskām klapēm vai nažveida aizbīdņiem. Vēl ir palikušas vairākas kombinētās sistēmas (valējo grāvju sistēma darbojas kopā ar lietus ūdeņu kanalizācijas sistēmu) un vecie paštesca lietus ūdens kolektori ar lielu izbūves dziļumu ("Jāņa" kolektors, "Jēkaba" kolektors, "Miķelsona" kolektors, "Smiltieku" kolektors), līdz ar to palu laikā ūdens no upes plūst kanalizācijas tīklu sistēmā, applūdinot tās.

Grāvju sistēma atsevišķās vietās nav pilnīga, daudzos privātpašumos tās nav sakārtotas un apsaimniekotas, īpaši mazdārziņu rajonos (Lediņu ielas rajons, Sieramuižas, 1.līnijas, Tērvetes ielas), kur pakāpeniski tiek atjaunoti ceļu grāvji, tomēr vietām esošā apbūve traucē izveidot tehniski precīzas grāvju sistēmas.

2019. gadā uzsākti kompleksi pasākumi Svētes upes piegulošās teritorijas plūdu draudu samazināšanai. Veikta virszemes notekūdeņu sistēmas sakārtošana, Būriņu ceļa posmā no Blāzmas ielas līdz Zemgaļu ielai iztrīti grāvji, atjaunoti novadgrāvji, noņemts apaugums, izbūvētas caurtekas un drenāžas kolektori, atjaunota Svētes upes caurplūde pie Būriņu ceļa tilta, vecā koka tilta vietā izbūvēts jauns dzelzsbetona tilts, atjaunota novadgrāvja caurplūde pie Būriņu ceļa veicot novadgrāvja caurtekas pārbūvi, izbūvējot divas jaunas caurtekas, kas aprīkotas ar regulējamam aizvāriem, Vītoliņu ceļā izbūvēta caurteka regulators, gar Vītoliņu ceļu, gar Svētes upes palienes plāvām un Sniega ielas rajonā sakārtota virszemes notekūdeņu sistēma, atjaunoti un iztrīti novadgrāvji, kā arī iebrauktuvēs izbūvētas caurtekas.

Jelgavas valstspilsētas lietus ūdens kanalizācijas sistēmas rekonstrukcijas un virsūdeņu novadīšanas sistēmas sakārtošanas ietvaros tiek plānots turpināt esošo lietus ūdens kolektoru rekonstrukciju un sūkņu staciju pārbūvi, virsūdeņu novadīšanas sistēmas attīstību un grāvju sistēmas rekonstrukciju individuālās apbūves teritorijās un veikt virszemes notekūdeņu sistēmas sakārtošanu, kā arī jāturpina saimnieciskās kanalizācijas tīklu atdalīšana no lietus kanalizācijas sistēmas.

Jelgavas novadā lietus ūdens kanalizācija izbūvēta Ozolnieku, Elejas, Kalnciema, Vilces, Ziedkalnes un Zālenieku ciemos. Novadīto lietus ūdeņu uzskaitē netiek veikta, lietus notekūdeņi pa valējiem meliorācijas grāvjiem nonāk tuvējās upēs. Atsevišķās vietās lietus ūdeņu kanalizācija padomju gadu laikos tika savienota ar sadzīves notekūdeņu kanalizācijas sistēmu, tādējādi ietekmējot notekūdeņu attīrīšanas iekārtu darbību un pazeminot bioloģiskās attīrīšanas efektivitāti. Patlaban tiek apzinātas šādas vietas, izstrādāti un realizēti sistēmu atdalīšanas projekti.

Sniega savākšanas un novietošanas laukumi nav izveidoti, jo ziemas sezonā no ciemu teritorijām sniegs netiek izvests.

Elejas pagasta Elejas ciemā un Kalnciema pagasta Kalnciema ciemā uzsākti lietussargu sistēmas izveides un atjaunošanas projekti (izstrādāti tehniski ekonomiskie pamatojumi).

67,6% Jelgavas novada teritorijas aizņem lauksaimniecībā izmantojamās zemes, liela daļa no tām ir Latvijas augstvērtīgākās, auglīgākās zemes. Vairāk nekā 80% lauksaimniecībā izmantojamo zemju ir meliorētas. Zemes meliorācijas funkcija ir zemes uzlabošana, lai mazinātu klimatisko apstākļu nelabvēlīgo ietekmi un nodrošinātu dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu.

Meliorācijas sistēmām ir nepieciešama regulāra uzturēšana un atjaunošana. Meliorācijas sistēmu atjaunošanas darbi pēdējo 10 gadu laikā ir veikti Kalnciema, Platones, Līvērzes un Vilces pagastos. Ņemot vērā pašvaldību ierobežotās finanšu iespējas, būtu nepieciešams valsts mēroga komplekss meliorācijas sistēmu atjaunošanas un uzturēšanas risinājums. Meliorācijas sistēmu neuzturēšanas gadījumā tiks degradēts nozīmīgs Zemgales reģiona resurss – Latvijas auglīgākās lauksaimniecības zemes.

Perspektīvā nepieciešams paredzēt rekonstruēt Jelgavas novada teritorijā esošo valsts un koplietošanas meliorācijas sistēmu, pārtīrīt novadgrāvjus, atjaunot meliorācijas akas un caurtekas, veikt ūdensteču apauguma noņemšanu, t.sk. nepieciešama:

- meliorācijas sistēmu uzturēšana un atjaunošana;
- inovatīvi risinājumi, piemēram, divpakāpju meliorācijas grāvis;
- atjaunotas un izveidotas ūdens ņemšanas vietas ugunsdzēsības vajadzībām;
- daļa meliorācijas sistēmu – valsts īpašumā un pārvaldībā;
- vienota polderu teritoriju apsaimniekošana, kas līdz šim dažādos novados bijusi atšķirīga.

Kapsētu apsaimniekošana

Jelgavas valstspilsētas pašvaldības iestāde "Pilsētsaimniecība" apsaimnieko 9 kapsētu un 3 piemiņas vietu teritorijas. Jelgavas valstspilsētā jaunas ģimenes kapavietas iespējams ierīkot tikai Meža kapsētā. Bērzu, Baložu, Zanderu, Miera, Romas, Kalnakroga un Norauku kapsētas ir daļēji slēgtas un tur apbedījumi tiek veikti jau esošajās kapavietās. Stalplača kapsēta ir slēgta jauniem apbedījumiem.

2019. gada nogalē noslēgušies Meža kapsētas teritorijas paplašināšana, taču ņemot vērā pieprasījumu pēc jaunām kapavietām, jaunā Meža kapsētas teritorija varētu piepildīties tuvākajos gados. Tādējādi ir būtiski turpināt Meža kapsētas teritorijas paplašināšanu un jaunas kapsētas izveidi Zālītes ielā, kā arī jāmeklē alternatīvi risinājumi apbedīšanas pakalpojumiem, t.sk. sadarbībā ar Jelgavas novada pašvaldību.

Jelgavas novada teritorijā ir 56 kapsētas, no kurām 6 slēgtas, 4 – daļēji slēgtas (tajās tiek atļauta apglabāšana tikai ģimenes kapos). Elejas un Glūdas, Kalnciema un Zaļenieku pagastos kapsētās darbojas kapličas. Sībrīd Kalnciema pagasta teritorijā nav kapsētas, tiek izmantotas Valgundes un Līvērzes pagastos esošās kapsētas. Kapsētu apsaimniekošanu novada teritorijā sadarbībā ar pašvaldību nodrošina pašvaldības kapitālsabiedrība SIA "Jelgavas novada KU".

Nākotnes izaicinājumi:

- daļa esošo kapsētu vairs nav brīvu ierādāmo vietu, tādēļ perspektīvā būtu jādodomā par kapsētu teritoriju paplašināšanu;
- Līvērzes kapsētas paplašināšanas darbi;
- Lielvircavas kapu paplašināšana Platones pagastā;
- meliorācijas pārkārtošanas darbi Zaļenieku kapsētā;
- kapličas izbūve Teteles kapsētā;
- krematorija būvniecība (ar kolumbāriju) kā visa reģiona vajadzību risinājums.

Dzīvnieku labturība

Jelgavas valstspilsētas pašvaldības kapitālsabiedrība SIA "Zemgales EKO" nodrošina pašvaldības funkcijas izpildi dzīvnieku labturības jomā un organizē:

- klaiņojošo vai bezpalīdzīgā stāvoklī nonākušo dzīvnieku izķeršanu un, ja nepieciešams, eitanāziju, kā arī savvaļas dzīvnieku liķu savākšanu un iznīcināšanu, t.sk. pēc pieprasījuma privātās teritorijās, par ko tiek iekasēta maksa saskaņā ar uzņēmuma noteikto cenrādi;
- pirmās neatliekamās veterinārmedicīniskās palīdzības sniegšanu atrastajiem bezpalīdzīgā stāvoklī nonākušajiem dzīvniekiem.

Jelgavas valstspilsētas pašvaldības iestāde "Pilsētsaimniecība" veic pašvaldības nodevas iekasēšanu par suņu turēšanu, nodrošina esošo mājdzīvnieku atkritumu urnu un izbūvēto suņu pastaigu laukumu uzturēšanu un jaunu laukumu izbūvi, piešķirtā finansējuma ietvaros. Arī JNĪP veic mājdzīvnieku atkritumu urnu apsaimniekošanu daudzdzīvokļu māju iekšpagalmos. Jelgavas valstspilsētā ir izveidoti divi suņu pastaigu laukumi, kas paredzēti suņu rotaļām, treniņiem un pastaigām bez pavadas. Nepieciešams turpināt veidot dzīvniekiem draudzīgu pilsētvides infrastruktūru.

Jelgavas novada pašvaldībā atbildīgā iestāde, kura organizē klaiņojošo mājas dzīvnieku izķeršanu, kā arī nodrošina informācijas pieejamību un informācijas aktualizāciju par mājas dzīvnieku izķeršanu, ir Jelgavas novada Pašvaldības policija. Jelgavas novada teritorijā klaiņojošo dzīvnieku izķeršanu saskaņā ar normatīvajos aktos un noslēgtā līguma noteikto kārtību organizē un nodrošina Jelgavas novada pašvaldības izvēlēts pakalpojuma sniedzējs(i), kas specializējušies konkrētu pakalpojumu sniegšanā.

12.2. Vide

Dabas teritorijas

Jelgavas valstspilsētas zaļo infrastruktūru veido stādījumu joslas un teritorijas - meži un mežaparki, parki un skvēri, pagalmu un ielu apzaļumojums, t.sk. gājēju ielu un velosipēdistu ceļu apstādījumi. Tie uzlabo pilsētas klimatu, attīra gaisu un rada piemērotu vidi iedzīvotāju atpūtai un fiziskām nodarbibām. Bioloģiskā daudzveidība un zaļo teritoriju pieejamība ir būtisks iedzīvotāju labklājības un dzīves kvalitātes nodrošināšanas resurss, jo Eiropā un citur pasaulē daba pamazām kļūst par pieprasītu retumu.

Jelgavas valstspilsētas kopējā platība ir ~6030 ha, no kuriem 21% (1264 ha) aizņem meži un mežaparki. Pašvaldības īpašumā esošos mežus 693,4 ha platībā apsaimnieko Jelgavas valstspilsētas pašvaldības iestāde "Pilsētsaimniecība". Pilsētas parku un skvēru kopplatība sasniedz 162 ha. Tie kopā ar iekškvartālu un ielu stādījumiem ir būtiska pilsētas ainavas un kultūrvēsturiskās vides sastāvdaļa, kultūras pasākumu norises vieta.

Jelgavas valstspilsētā atrodas viena īpaši aizsargājama dabas teritorija (ĪADT) – *Natura 2000* dabas liegums "Lielupes palienes pļavas" ar kopējo platību 364 ha.

Jelgavas valstspilsētā ir 67 aizsargājami koki, no tiem valsts nozīmes – 45, potenciāli – 22, bet vienam kokam nav definēta vērtību kategorija. Dabas pieminekļa statuss noteikts 41 kokam.

Īpaši aizsargājami biotopi Jelgavas valstspilsētā aizņem 394 ha, no tiem plašākās teritorijas aizņem Pālieņu zālāji (6459) (211,16 ha, 53,6%) un Upju straujteces un dabiski upju posmi (3260) (145,82, 37%), sastopamas arī Mēreni mitras pļavas (6510), Sugām bagātas ganības un ganības pļavas (6270), Eitrofas augsto lakstaugu audzes (6430), Sausi zālāji kaļķainās augsnēs (6210), Smiltāju zālāji (6120).

"Lielupes palienes pļavas" teritorijā Pilssalā ir izbūvēts skatu tornis, grants celiņš līdz skatu tornim un atpūtas vieta.

Jelgavas novada reljefs ir viens no spēcīgākajiem dabas faktoriem. To daļēji veido lauku ainavas, kas atrodas apvidos, kur ilgstoši notikusi lauksaimnieciskā darbība, un tās raksturo mežu, lauku, viensētu un lauku ciemu mija. Lielākoties tās ir mozaikveida ainavas ar potenciāli lielu dabas un bioloģisko daudzveidību. Savukārt, meža ainavas, atšķirībā no lauku ainavām, ir vizuāli noslēgtas, to veidošanās, apsaimniekošana un funkcijas ir izteikti specifiskas.

Jelgavas novadā ir 3 aizsargājamās alejas "Blankenfeldes muižas aleja" Vilces pagastā, "Elejas aleja" Elejas pagastā un "Lielplatones muižas liepu aleja" Lielplatones pagastā, 10 īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (*NATURA 2000*) teritorijas - (1) Ķemeru nacionālais parks; (2) Dabas parks "Svētes palīne"; (3) Dabas parks "Tērvete"; (4) Dabas parks "Vilce"; (5) Dabas liegums "Babītes ezers"; (6) Dabas liegums "Kaigu purvs"; (7) Dabas liegums "Kalnciema pļavas"; (8) Dabas liegums "Lielupes palienes pļavas"; (9) Dabas liegums "Līvērzes liekņa"; (10) "Lāču purvs".

Jelgavas novada teritorijā atrodas tikai viens Valsts nozīmes ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis – Krāču kalni Valgundes pagastā un Mārupes novada Salas pagastā. Šis objekts atrodas valsts aizsardzībā jau no 1962. gada.

Jelgavas novada teritorijā ir 18 parki – viena daļa ir kompleksa kultūrvēsturiskā mantojuma sastāvdaļa pie muižu apbūves – tādat kultūrvēstures pieminekļu inspekcijas apsekojumā. Jelgavas novadā atrodas 205 valsts nozīmes aizsargājami koki un 20 potenciāli aizsargājami koki.

Jelgavas novadā ir vairāku veidu derīgo izrakteņu atradnes – kvartāra māli, smilts, kūdra un dolomīts, kā arī reģistrētas astoņas kūdras atradnes.

Vēl būtu atzīmējami vairāki vietējās nozīmes dabas pieminekļi - *Lapeglu rinda* (dendroloģiskie stādījumi 0,1 ha platībā), *Dalbes kapu apstādījumi* (dendroloģiskie stādījumi 1,6 ha platībā), *Teteles parks* 1,6 ha platībā pie Teteles pamatskolas. Kā perspektīvs vietējās nozīmes dabas piemineklis jāmin Branku parks 1,2 ha platībā. Parks atrodas pie Branku karjera.

Piesārņotās vietas

Jelgavas valstspilsētā no 2013. gada saskaņā ar Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu sarakstu atrodas viena rekultivēta piesārņotā vieta – bijusi šķidro toksisko atkritumu izgāztuve "Kosmoss", 2 piesārņotas vietas (Dobeles šoseja 12 un Kalnciema ceļš 109B), 73 potenciāli piesārņotas vietas un 11 vietas nav piesārņotas (apzinātas vai pilnībā attīrītas vietas). Jelgavas valstspilsētā sakārtota potenciāli piesārņotā vieta – likvidētās un nojauktās Jelgavas cukurfabrikas teritorija.

Jelgavas valstspilsētā darbojas pieci A kategorijas piesārņojošās darbības operatori (SIA "ZN METALS", AS "PET Baltija", AS "Latvijas piens", SIA "Gren Latvija" un SIA "Gren Jelgava"), 59 B kategorijas piesārņojošās darbības operatori un 96 C kategorijas piesārņojošās darbības operatori. Jelgavas valstspilsētā atrodas vēsturiskas rūpnieciskās teritorijas, kuras daļēji kļuvušas par degradētajām teritorijām, bet ar ES fondu atbalstu pašvaldība sakārto un attīsta transporta un inženiertehnisko infrastruktūru šajās industriālajās teritorijās, līdz ar to veicinot uzņēmējdarbības vides sakārtošanu un radot priekšnosacījumus agrāko ražošanas objektu un degradēto teritoriju atjaunošanai.

Jelgavas novadā ir izsniegtas šādas piesārņojošo darbību atļaujas:

- 1) A kategorijas atļaujas - četras A kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas (SIA "Jelgavas komunālie pakalpojumi", SIA "Eco Lead", SIA "Lode", SIA "I.T.Soil");
- 2) B kategorijas atļaujas - 71 B kategorijas piesārņojošās darbības atļauja.

SIA "Lode" ķieģeļu rūpnīcas filiāle atrodas Ānes ciemā, savukārt bīstamo atkritumu apsaimniekotājs SIA "I.T.Soil" atrodas Salgaļes pagastā.

Atbilstoši likumam "Par piesārņojumu" Latvijas Vides, Ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs apkopo ziņas par piesārņotām un potenciāli piesārņotām vietām valstī Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu informācijas sistēmā. Jelgavas novada teritorijā reģistrētas 5 piesārņotas vietas, 73 potenciāli piesārņotas vietas un 3 vietas nav piesārņotas (apzinātas vai pilnībā attīrītas vietas).

Gaisa kvalitāte

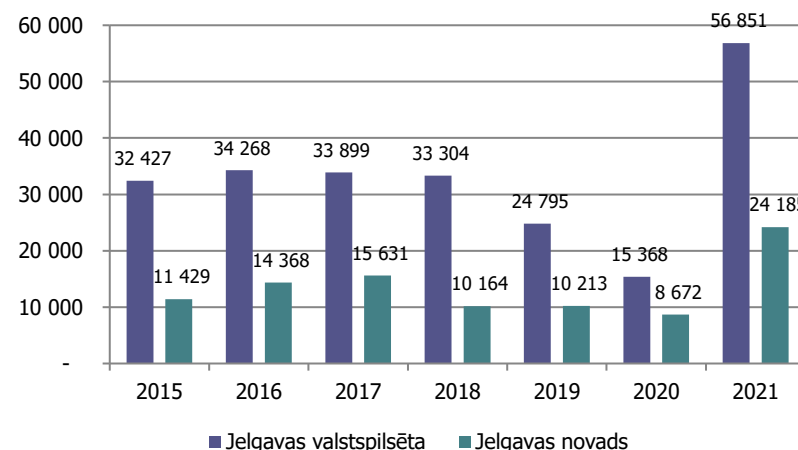
Jelgavas valstspilsētā 2021. gadā no 957 iekārtām gaisā novadīja 56 851 t izmešu, no kurām 55 812,85 t CO₂ emisijas, bet Jelgavas novadā no 976 iekārtām – 21 669,74 t izmešu, no kurām 21 198,2 t CO₂ emisijas. Iekārtu skaits gan pilsētā, gan novadā kopš 2017. gada ir pakāpeniski pieaudzis, bet īpaši gan pilsētā, gan novadā tas ir pieaudzis 2021. gadā. Arī kopējais izmešu apjoms gan pilsētā, gan novadā 2021. gadā ir ievērojami pieaudzis. Piesārņojošo vielu apjoms no organizācijām, kuras atskaitās par gaisā novadītajām vielām, pēdējos gados ir ar tendenci samazināties, lai gan iekārtu skaits pieaudzis, kas norāda uz to, ka organizācijas ievieš pasākumus piesārņojošo vielu emisiju samazināšanai.

Tabula 12.2.1. Emitējošo piesārņojošo vielu iekārtu skaits Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Jelgavas valstspilsēta	809	802	761	815	843	834	957
Jelgavas novads	710	746	734	713	782	765	976

Avots: VSIA LVGMC, Valsts statistiskais pārskats "2-Gaiss"

Attēlā 12.2.1. atspoguļoti kopējie izmešu apjomi abās pašvaldībās pēdējo piecu gadu laikā. Straujais izmešu apjoma pieaugums 2021. gadā skaidrojams ar veiktajiem datu uzkrāšanas sistēmas uzlabojumiem.

Attēls 12.2.1. Emitētās piesārņojošās vielas (t/g) Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā

Avots: VSIA LVGMC, Valsts statistiskais pārskats "2-Gaiss"

2016. gadā par vidē novadīto smaku apjomu Jelgavas valstspilsētā sāka atskaitīties divi uzņēmumi – SIA "Grindplast" un AS "PET Baltija", kas nodarbojas ar plastmasas otrreizējo pārstrādi. 2019. gadā pilsētā emitētais smaku apjoms bija 2 581 844 560 ouE/g (Jelgavas novadā 1 857 947 150 ouE/g)

Viens no lielākajiem izmešu apjomiem pilsētā veidojas no oglekļa dioksīda (CO₂), kas galvenokārt rodas sadedzināšanas iekārtās. Laika posmā no 2012. līdz 2018. gadam CO₂ izmešu apjoms

Esošās situācijas raksturojums

Jelgavas valstspilsētā ir bijis svārstīgs, bet ar kopējo tendenci samazināties. Salīdzinot 2012. gadu ar 2019. gadu, CO₂ apjoms samazinājies par 13 264,77 tonnām.

2018. gadā lielākie emisiju radītāji Jelgavas valstspilsētā pa sektoriem bija:

- 32 % privātais un komerciālais transports;
- 29% dzīvojamās ēkas;
- 27% rūpniecība;
- 6% Komerciālās ēkas un aprīkojums.

2018. gadā pašvaldības tieši ietekmējamās sfēras – emisijas no pašvaldības ēkām sastādīja 3%, sabiedriskais transports 2%, pašvaldības autoparks 1% un publiskais apgaismojums 0,4% no kopējiem CO₂ izmešiem, t.i. kopā 6,4%. Šīs ir jomas, kur pašvaldībai ir tiešs potenciāls ietekmēt.

Lai samazinātu gaisa piesārņojumu no ielām ar grants segumu, Jelgavas valstspilsētā tiek veikta grants seguma ielu atputeļošana, 2019. gadā 176 520 m², 2018. gadā 160 000 m², 2017. gadā 110 300 m², 2016. gadā 118 495 m².

Jelgavas valstspilsētā 2016. gadā tika veikta "Pilsētvides kvalitātes izvērtēšana un gaisa piesārņojuma zonējuma izstrādāšana Jelgavas pilsētas administratīvajai teritorijai". Pētījumā izmantotas lihenoidikācijas metodes un salīdzinātas izmaiņas. Tika konstatēts, ka 2016. gadā tīrā gaisa zona pilsētā aizņēma 53,3% jeb 32,1 km² (2006. gadā 49,01%), vidēja gaisa piesārņojuma zona aizņēma 44,0% jeb 26,54 km² (2006. gadā 48,51%), augsta gaisa piesārņojuma zona aizņēma 2,75% jeb 1,66 km² (2006. gadā 2,49%). Pētījumā ieteikts veikt Jelgavas pilsētas apstādījumu inventarizāciju, novērtējumu un papildināšanu, izmantojot pret gaisa piesārņojumu izturīgas koku un krūmu sugas. Gaisa kvalitātes uzlabošanai parkus, skvērus un laukumus ieteicams papildināt ar nelielām strūklakām un ūdens baseiniem.

Kā vēl viens no gaisa piesārņojuma un trokšņa līmeņa cēloņiem, īpaši pilsētas centrā ir autotransports. Jelgavas valstspilsētā 45% ielu ir ar cieto segumu, bet 55% ar šķembu un grants segumu.

Centralizētajai siltumapgādei ir būtiska loma, lai pilsētā uzlabotu gaisa kvalitāti, mazinātu siltumnīcefekta gāzu daudzumu atmosfērā un siltuma ražošanā izmantotu vietējos resursus. Salīdzinājumā ar 2010. gadu, kad siltuma ražošanā tika izmantota tikai dabasgāze, 2022. gadā, vidējais fosilo CO₂ emisiju daudzums Jelgavas valstspilsētā no siltuma ražošanas ir samazinājies par 90%.

Ūdeņi

Atklātas ūdens platības **Jelgavas valstspilsētā** ir 272 ha jeb 4,5% no pilsētas teritorijas. Lielupes upju baseina apgabala apsaimniekošanas plānā 2016.–2021. gadam iekļautas upes vai to ūdensapgādes baseini, kas atrodas arī Jelgavas valstspilsētā – Lielupe, Svēte, Iecava, Platone un Vircava. Upju kvalitāte pēc attiecīgajiem parametriem paraugu un datu ievākšanas stacijās kā vidēja novērtēta – Lielupei, 1 km augšpus Jelgavai, Svētei augšpus Svētes, Iecavas grīvā un Platones grīvā. Slikta kvalitāte novērtēta – Lielupei, 2,5 km lejpus Jelgavai, Svētes grīvā un Vircavas grīvā. Upju ūdens kvalitāti ietekmē gan punktveida, gan izkliedētais piesārņojums, veiktie hidromorfoloģiskie pārveidojumi, kā arī plūdu risks. Jelgavas valstspilsētā tiek īstenoti pasākumi, lai uzlabotu virszemes ūdeņu kvalitāti.

Ik gadu tiek uzturētas, sakārtotas un attīstītas hidrotehniskās būves (t.sk. valējās sistēmas, sūknētavas un lietus ūdeņu attīrīšanas iekārtas, segtās sistēmas), īstenotas ūdenssaimniecības sakārtošanas un attīstības aktivitātes, kas uzlabo notekūdeņu savākšanu un attīrīšanu, lai pilsētā vidē novadītu pēc iespējas mazāk potenciāli neattīrītus notekūdeņus.

Jelgavas valstspilsētā tiek veikta bebru dambju aizsprostu likvidēšana, ūdenszāļu plaušana Lielupes upes krastā, meliorācijas sistēmu uzturēšanas darbi, veikta Lielupes krastu nostiprināšana.

Jelgavas valstspilsētā atrodas divas oficiālās peldvietas – Lielupes labā krasta peldvieta (Jelgavas peldvieta) un Lielupes kreisā krasta peldvieta "Pasta salas peldvieta", bet kopumā Lielupes krastos

Jelgavas valstspilsētas teritorijā, bez oficiālajām pludmalēm ir identificētas vairāk nekā 50 iedibinātas peldvietas. Oficiālajās peldvietās tiek veikti labiekārtošanas un uzturēšanas darbi – pirms peld sezonas sākuma pavasarī ar ūdenslīdzību palīdzību tiek veikta upes gultnes tīrīšana (Lielupes upes gultne Krasta ielā un Pasta salā, 7 500 m²), peldvietu aprīkojuma uzturēšana un izvietošana, uzstādītas glābēju mājas un ūdeņi izvietotas bojās, notiek ūdenszāļu plaušana u.c.

Jelgavas valstspilsētā tiek uzturētas arī dažas iedzīvotāju iecienītas atpūtas vietas pie ūdens – Zvaigžņu diķis, Gulbju diķis un Kārniņu diķis.

Lai uzlabotu pilsētas ūdensobjektu stāvokli, jāņem vērā izstrādāto Lielupes upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plānu un tajā noteiktos pasākumus, kā arī tematiskajā plānojumā "Publisko ūdeņu teritoriju izmantošana Jelgavas pilsētas administratīvajās robežās" iekļautos priekšlikumus publisko ūdeņu plānošanas un izmantošanas uzlabošanai.

Jelgavas novads atrodas Lielupes baseina vidusdaļā. Ūdens kvalitāti ietekmē Lielupe un tās pietekas Iecava, Misa, Sidrabe, Auce, Bērze un daudz mazākas upītes, kuras nes savu piesārņojumu no lauksaimniecības un lapu koku mežu platībām. Ūdens kvalitāte ir ļoti svarīgs faktors, jo tas ir dzīvības pamatnosacījums. Daļa no Jelgavas novada teritorijas ietilpst Lielupes lielbaseina Iecavas baseina teritorijā.

Pavasari, veidojoties ledus sastrēgumiem, Lielupe agrāk mēdza iziet no krastiem, applūdinot lauksaimniecības zemes.

Lielupe ir piesārņota ar barības vielām, upei ir bijusi un ir liela antropogēnā slodze. Pēc ķīmiskā sastāva Lielupes baseinā ir hidrokarbonātu ūdeņi, tie ir maz vai vidēji mineralizēti – 400 km/l. Mazūdens periodā Lielupes baseina upēs pēc mineralizācijas pakāpes sulfātu – hidrokarbonātu ūdeņi.

Misas upe ir vērtējama kā piesārņota, galvenā problēma – paaugstinātas biogēnu koncentrācijas.

Iecavas upe raksturojuma kā antropogēni ietekmēta upe, ko raksturo samērā zemas viegli noārdāmo organisko vielu koncentrācijas, augsts grūti noārdāmo organisko vielu saturs, ko nosaka mežu un purvu ietekme, samērā augstās slāpekļa un fosfora savienojumu koncentrācijas, kas saistāmas ar antropogēno slodzi.

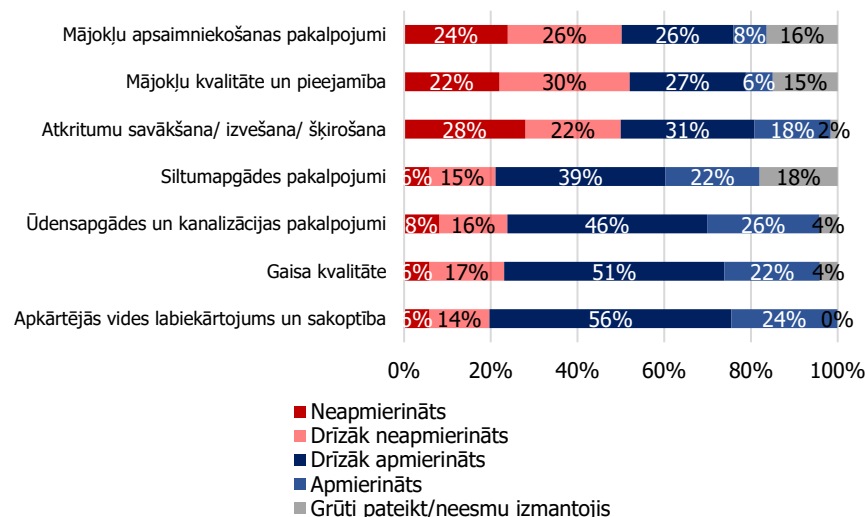
Lielupei, posmā no Mēmeles līdz Vecbērzes poldera apvedkanālam, kā būtiskākie riska cēloņi norādīti hidromorfoloģiskie pārveidojumi. Posmā no Mūsas un Mēmeles satekas līdz Svētei – punktveida piesārņojums un izkliedētais piesārņojums.

Pazemes ūdeņi kopumā ir labi aizsargāti no virszemes piesārņojuma iekļūšanas. Gaujas ūdens horizontu klāj daudzi ūdens vāji caurlaidīgu nogulumu slāņi (morēnas smilšmāls, Pļaviņu – Amulas ūdens horizontā esošie māli un aleirolīti u.c.), kuru summārais biežums sasniedz 50–75 m.

Jelgavas novada pašvaldība ir organizējusi atsevišķu posmu tīrīšanas darbus mazajās upēs - Svētē un Vircavā. Lielupes baseinā saimnieciskā darbība jāveido tā, lai samazinātu vai novērstu iespējamo negatīvo ietekmi uz upi un pakāpeniski uzlabotu tās stāvokli.

12.3. Aptaujas rezultāti

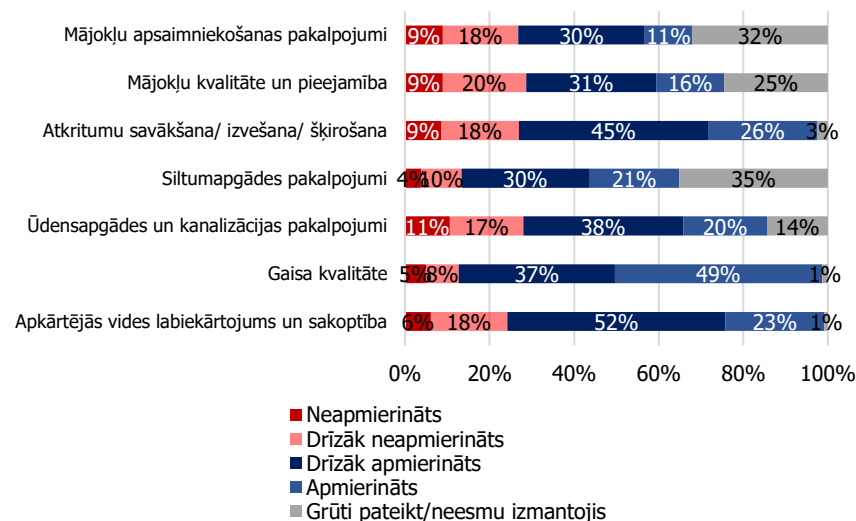
Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju viedoklis par mājokļu apsaimniekošanu, mājokļu kvalitāti, pieejamību un atkritumu apsaimniekošanu bija līdzsvarā, t.i., ar konkrēto jomu apmierinātie un neapmierinātie iedzīvotāji praktiski sadalās uz pusēm. Savukārt, tādās jomās kā siltumapgāde, ūdensapgāde/kanalizācija, gaisa kvalitāte un apkārtējās vides sakoptība/labiekārtojums – iedzīvotāju īpatsvars, kas bija apmierināti ar situāciju, krietni pārsniedz to daļu, kas konkrētajās jomās saredz virkni trūkumu un līdz ar to bija neapmierināti.

Attēls 12.3.1. Aptaujāto Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju viedoklis par vidi un inženierinfrastruktūru (n=706)

Avots: 2021. gadā veiktās aptaujas rezultāti

Jelgavas novada iedzīvotāju aptaujas rezultāti jautājumos par māju apsaimniekošanu un par centralizētās siltumapgādes pakalpojumiem uzrāda lielu to iedzīvotāju īpatsvaru, kas atbildējuši, ka neizmanto konkrētos pakalpojumus, tāpēc grūti sniegt pozitīvu vai negatīvu atbildi. Šāda atbilžu rezultātu struktūra ir objektīva, jo lauku apvidos ne visos mājokļos ir centralizētie siltumapgādes pakalpojumi, un ir daudzdzīvokļu mājas, kuras neapsaimnieko pašvaldības kapitālsabiedrība. Novada iedzīvotāji ir arī daudz apmierinātāki par gaisa kvalitāti, jo, lai gan piesārņojošo iekārtu skaits ir līdzīgs kā pilsētā, tās ģeogrāfiski ir izkliedētas daudz plašākā teritorijā, tādejādi ar saviem kaitīgajiem izmešiem ietekmējot daudz mazāku cilvēku skaitu nekā pilsētā. Neapmierināto Jelgavas novada iedzīvotāju īpatsvars visās analizētajās jomās nepārsniedz 25–30%, un kopumā novada iedzīvotāji bija apmierinātāki ar komunālajiem pakalpojumiem un apkārtējo vidi nekā pilsētas iedzīvotāji. Viszemākais novada neapmierināto iedzīvotāju īpatsvars (13–15% robežās) ir tādās jomās kā siltumapgāde un gaisa kvalitāte.

Attēls 12.3.2. Aptaujāto Jelgavas novada iedzīvotāju viedoklis par vidi un inženierinfrastruktūru (n=425)

Avots: 2021. gadā veiktās aptaujas rezultāti

Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada iedzīvotāji norāda par šādiem nepieciešamiem uzlabojumiem:

- teritoriju uzkopšanas servisa pilnveidošana, labiekārtojot publiskās teritorijas un uzturot tīrību tajās – it īpaši daudzdzīvokļu māju iekšpagalmos;
- veicināt iespēju pieslēgties ūdensapgādes un kanalizācijas tīkliem, kā arī nodrošināt tarifu caurspīdīgumu;
- nepieciešamību pilnveidot atkritumu apsaimniekošanu, it īpaši veicinot un nodrošinot atkritumu šķirošanas iespējas;
- mājokļu apsaimniekošanas pakalpojumu kvalitātes pilnveide.

12.4. Galvenie izaicinājumi un iespējamie risinājumi

IZAICINĀJUMI, PROBLĒMAS	IESPĒJAS, RISINĀJUMI
- Nepietiekama ūdenssaimniecības infrastruktūra esošajiem un perspektīviem apbūves/attīstības rajoniem. Novecojuši ūdens pārvades un kanalizācijas tīkli ar augstiem avāriju riskiem. - Nevienmērīga un nepietiekami plānota publiskās ārtelpas attīstība, t.i., trūkst bērnu rotaļu un jauniešu sporta laukumu, parki ir daļēji labiekārtoti, ne visi tie ir pielāgoti pilsētas iedzīvotāju un viesu multifunkcionālām rekreācijas vajadzībām. - Dzīvojamais fonds (daudzdzīvokļu mājas) ir neapmierinošā tehniskā stāvoklī, dzīvojamā fonda novecošanās, kvalitatīvu un mūsdienīgu mājokļu trūkums jaunajām ģimenēm, speciālistiem. - Dabas teritoriju, biotopu un bioloģiskās daudzveidības saglabāšana. - Kapu apsaimniekošanas un attīstības nepieciešamība. - Nepietiekama dzīvniekiem draudzīga pilsētvides infrastruktūra.	- Komunālo infrastruktūras pilnveidošana un paplašināšana, ņemot vērā valstspilsētas un novada kopīgās vajadzības; rast iespēju arvien vairāk privātmājām pieslēgties centralizētās ūdens apgādes un kanalizācijas sistēmai; pie Jelgavas valstspilsētas robežas esošo blīvi apdzīvoto Jelgavas novada teritoriju inženierkomunikācijas pievienošanu valstspilsētas inženiertehniskajiem tīkliem risināšana. - Veicināt publiskās teritorijas labiekārtošanu, rekreācijas infrastruktūras izveidi, uzlabojot publisko teritoriju vizuālo un fizisko kvalitāti. - Turpināt renovēt daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas un sakārtot iekšpagalmus, veicināt kompleksu dzīvojamā fonda atjaunošanu un attīstību, dzīves telpas uzlabošanu, veicot ieguldījumus gan esošā dzīvojamā fonda uzlabošanā, gan veicinot investīcijas jauna dzīvojamā fonda attīstībā. - Izstrādāt tematiskos plānojumus, dabas aizsardzības plānus; realizēt dabas ainavu sakopšanas un atjaunošanas pasākumus. - Turpināt samazināt SEG emisiju apjomu. - Uzlabot kapu apsaimniekošanas infrastruktūru. - Attīstīt dzīvniekiem draudzīgu pilsētvidi – dzīvnieku pastaigu vietas, atkritumu urnas tajās u.c.

13. PĀRVALDĪBA UN DIGITALIZĀCIJA

13.1. Nozares raksturojums

Efektīva pilsētas un novada pārvaldība, līdzdarbojoties iedzīvotājiem un uzņēmējiem

Viedā pilsēta – Jelgavas valstspilsēta

Jelgava - gudra pilsēta, kas izmanto modernas tehnoloģijas, tostarp informācijas tehnoloģijas, lai palielinātu iedzīvotāju dzīves un komforta izjūtu. Jelgava ir izveidojusi saikni starp pilsētniekiem un pilsētas infrastruktūru, ieviešot inovatīvus risinājumus tādās nozarēs kā mobilitāte, labklājības pārvalde, pašvaldības pakalpojumu sniegšana u.c.

Pilsētā darbojas Jelgavas Digitālais centrs, kas 24 stundas diennaktī veic infrastruktūras objektu uzraudzību un nodrošina publisko teritoriju un objektu novērošanu ar dažādiem sensoriem. Izveidotais viedo sensoru tīkls sniedz iespēju sekot līdzi satiksmes situācijai, ūdens līmenim upēs, pilsētas apgaismojumam, svārstībām elektrotīklā, noteikt automašīnu numurzīmes, pārliecināties par iekārtu uzlādes līmeni un daudziem citiem parametriem. Izstrādātā ģeogrāfiskās informācijas sistēma ļauj 3D režīmā modelēt plūdu draudus, apbūves situāciju un dažādu komunikāciju pieejamību konkrētās vietās.

Transporta vadības sistēma, kas ieviesta visos kopš 2012. gada rekonstruētajos regulētajos krustojumos, datubāzē apkopo precīzus datus par transportlīdzekļu skaitu jebkurā laika posmā, izmantojot bezvadu sensorus, kas iebūvēti pēdējos gados renovēto ielu brauktuvēs. Šie dati ļauj izsekot līdzi transporta skaita izmaiņām gan pa stundām, gan vairāku gadu griezumā un ir ļoti nozīmīgi, lai, reaģējot uz transporta plūsmas tendencēm, plānotu izmaiņas satiksmes organizācijā. Transportlīdzekļu skaita monitoringu krustojumos, kas aprīkoti ar videonovērošanas kamerām, var veikt pēc 120 diennakts videonovērošanas kameru ierakstiem. Tāpat reālā laika transporta vadības sistēma ar īpaša algoritma palīdzību paredz iespēju modelēt optimālāko luksu darības signālpilnu atbilstoši reālajai satiksmes intensitātei un plūsmām, un īpaši efektīvi tas ir augstas satiksmes intensitātes apstākļos.

Jelgavas valstspilsētas autobusus mēnešbiļetes ir aizstātas ar e-kartēm, pasažieri var norēķināties arī ar Jelgavas pilsētas iedzīvotāja karti, skolēna apliecību vai norēķinu karti. Īpaši svarīgs infrastruktūras elements mūsdienu apstākļos ir sakari, bez kuriem nevar iztikt ne atsevišķs iedzīvotājs, ne uzņēmējs.

Digitālā pārvaldība

Jelgavas valstspilsētas attīstība balstās uz brīvu informācijas apmaiņu un drošu piekļu nepieciešamajai informācijai. Pašvaldībai jāinvestē informācijas tehnoloģiju risinājumu attīstībā, lai veicinātu Jelgavas valstspilsētas kā informācijas sabiedrības centra attīstību. Informācijas sabiedrības attīstība nozīmē, ka tiek radīti un attīstīti nosacījumi izglītotu un radošu cilvēku izaugsmei, jaunu pakalpojumu, jaunu tehnoloģiju, komercdarbības inovāciju attīstībai, iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanai, piekļuvei zināšanu un kultūras resursiem, e-veselības un tālmācības pakalpojumu izmantošanai, e-pārvaldes attīstībai, valsts pārvaldes pakalpojumu kvalitātes un pieejamības uzlabošanai.

Pašvaldība ir veikusi uzlabojumus informācijas pārvaldības jomā:

- izveidoti 135 Wi-Fi brīvpiekļuves punkti;
- ieviesta inteligentās transporta vadības sistēmas ieviešana;
- uzlabota video novērošanas sistēma (aptver 316 ārējās videonovērošanas kameras, no tām 91 ir grozāma, 163 iekšējās videonovērošanas kameras un 18 videonovērošanas

- serveri ar 22 videonovērošanas operatoru darba vietām, kā arī 3 vietās pilsētā videonovērošanas sistēma nodrošina automašīnu reģistrācijas numuru atpazīšanu);
- izveidots optiskais tīkls (ar optisko tīklu saslēgtas 13 pašvaldības iestādes – 573 lietotājiem nodrošina pieslēgumu pašvaldības pārvaldītajiem centralizētajiem IT resursiem (dokumentu vadības sistēma, finanšu vadības un grāmatvedības sistēma, ģeogrāfiskās informācijas sistēma, IP telefonija, failu serveris, interneta pieslēgums);
- IP telefonijai ir pieslēgti 344 abonenti no 10 pašvaldības iestādēm;
- uzsākts veidot izglītības iestāžu optisko tīklu. Pašlaik testēšanai tajā saslēgtas 3 izglītības iestādes, kurām tagad ir iespēja izmantot pašvaldības centralizētos IT resursus;
- veikta izglītības iestāžu modernizācija (iegādāti stacionārie, portatīvie datori un multimediju komplekti);
- izveidota riska vadības sistēma ekoloģisko avāriju likvidēšanai un vides piesārņojuma mazināšanai, agrīnās apziņošanas (WEB un SMS) sistēma;
- izveidota ģeogrāfiskās informācijas sistēma (GIS).

Lai uzlabotu videonovērošanas operatoru darba kvalitāti, it īpaši ņemot vērā, ka videonovērošanas sistēma arī turpmāk būs viena no visstraujāk augošajām un sabiedriskās kārtības uzturēšanā nozīmīgākajām sistēmām, jāiegulda resursi esošās videonovērošanas sistēmas videointeliģences risinājumu iespēju maksimālai izmantošanai.

Sabiedrības integrācija un pilsoniskā līdzdalība

Jelgavas valstspilsētā darbojas pašvaldības iestāde "Sabiedriskais centrs", kas apzina iedzīvotāju vajadzības integrācijas jautājumos, koordinē un īsteno ar sabiedrības saliedētību, brīvprātīgo darbu un jaunatnes politiku saistītās jomas, kā arī sniedz atbalstu nevalstiskajām organizācijām. Pilsētas sabiedrības integrācijas galvenie darbības virzieni ir pilsoniskās līdzdalības veicināšana, vienādu iespēju pieejas nodrošināšana izglītības, sporta un kultūras pakalpojumiem, sociālās integrācijas veicināšana, nodrošinot vienlīdzīgas iespējas sociālajā jomā, īpaši, cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem un etnisko grupu integrācijas veicināšana.

Viena no pilsoniskās līdzdalības iespējām ir iedzīvotāju iesaistīšanās nevalstiskajās organizācijās (NVO), kas var būt arī pati efektīvākā pilsoniskās līdzdalības forma. NVO apvieno biedri un interesenti savu interešu aizstāvēbai vai kopēju interešu vadīti. Jelgavā darbojas biedrība "Zemgales NVO atbalsta centrs", kura uzdevumi ir apkopot datus par NVO, veikt konsultatīvu, informatīvu un tehnisku atbalstu.

Jelgavas valstspilsētā strauji attīstās brīvprātīgā darba kustība, kurā aktīvi iesaistās jaunieši, seniori, kā arī cilvēki ar īpašām vajadzībām. Izveidota neformālā apvienība "Brīvprātīgie Jelgavai". Kopš 2011. gada tiek pasniegta balva – Gada brīvprātīgais Jelgavā. Mazākumtautību pārstāvētās nevalstiskās organizācijas apvienojušās Jelgavas nacionālajā kultūras biedrību asociācijā.

Pašvaldība ir izveidojusi Jelgavas valstspilsētas biedrību un nodibinājumu atbalsta programmu, kuras mērķis ir sekmēt iedzīvotāju aktivitāti un iesaistīšanos pilsētas attīstības un sociālo problēmu risināšanā, veicināt labdarības tradīcijas. Programmas ietvaros vienu vai divas reizes gadā tiek organizēti projektu pieteikumu konkursi fonda līdzekļu sadalei. Veicinot un atbalstot NVO attīstību, pašvaldība rada labvēlīgu vidi iedzīvotāju savstarpējai sadarbībai un sadarbībai ar pašvaldību, palīdzot risināt iedzīvotāju problēmas.

Informācijas pieejamības uzlabošanai pilsētas infrastruktūrā ieviestas mūsdienīgas informācijas tehnoloģijas. Visi pilsētas sabiedriskā transporta autobusi ir ar zemo grīdu, īpaši pielāgoti pasažieriem ar kustību traucējumiem un māmiņām ar bērnu ratiņiem. Renovējot pašvaldības iestāžu ēkas, cilvēkiem ar kustību traucējumiem ir uzbūvētas uzbrauktuves un iespēju robežās tiek ierīkoti lifti, pacelņlīči. Rekonstruētajos ielu posmos ir nodrošināta vides pieejamība cilvēkiem ar īpašām

vajadzībām, paredzēti šādi risinājumi: gājēju pāreju vietās un iebrauktuvēs izbūvēti ietvju pazeminājumi, kas atvieglo iespēju pārvietoties no viena augstuma līmeņa uz citu, gājēju celiņiem tiek paredzētas vadlīniju joslas un luksoforiem – skaņas signāli cilvēkiem ar redzes traucējumiem u.c.

Jelgavas novada pašvaldība sadarbojas ar nevalstiskajām organizācijām un iespēju robežās atbalsta tās, iznomā pašvaldībai piederošas telpas, palīdz organizēt un finansiāli atbalsta publiskus svētkus, nometnes, mācību un apmaiņas braucienus. Iedzīvotāji aktīvi uzņemas iniciatīvu un dalību dažādos pasākumos apkārtējās vides sakārtošanai un labiekārtošanai, sabiedrības intelektuālai un fiziskai attīstīšanai, kā arī izklaides un kultūras pasākumu nodrošināšanai. Pašvaldība piešķir finansējumu biedrību iesniegto projektu atbalstam.

Notiek aktīva sadarbība ar sadraudzības pilsētām, reģioniem Latvijā un ārvalstīs, kurā tiek iesaistītas pašvaldības iestādes, NVO, uzņēmumi. Pašvaldībā tiek domāts arī par iekšējās komunikācijas attīstību, lai veicinātu informācijas apmaiņu starp darbiniekiem, deputātiem, vadību u.c. Jelgavas novada pašvaldība ir atvērta institūcija studentiem, līdzdarbojoties viņu studijām nepieciešamo darbu tapšanā. No šīs sadarbības iegūst gan studenti (informācija, pieredze), gan pašvaldība (idejas, jaunas metodes, skats no malas). Jelgavas novads ir atvērts ārvalstu pilsoņu (brīvprātīgo, dažādu nozaru speciālistu) investīcijām, kas ir nozīmīgs faktors novada attīstībā. Tiek sekmētas arī Jelgavas novada iedzīvotāju iespējas gūt mācību, studiju, prakses un darba pieredzi ārvalstīs, lai vēlāk atgrieztos novadā un to izmantotu tā uzplaukuma veicināšanai.

Regulāri tiek organizēti iedzīvotāju forumi, gada balvas pasniegšana, sadarbība ar ieinteresētajām iedzīvotāju grupām konkrētu projektu realizācijā. Sabiedriskās organizācijas tiek iesaistītas domes komiteju darbā. Ir paredzēts veidot labdarības sistēmu un akcijas. No iedzīvotājiem tiek gūta atgriezeniskā saikne par to, vai pašvaldības sniegtā informācija ir izprotama. Ik gadus pašvaldībā tiek organizētas atvērto durvju dienas, pašvaldības darbinieki vai organizācijas, sniedz konsultācijas par projektu izstrādi.

E-pakalpojumi

Lai optimizētu pašvaldības darbību un nodrošinātu iedzīvotājiem un uzņēmējiem ērtāku un kvalitatīvāku pašvaldības sniegto pakalpojumu saņemšanu, būtiski ir pašvaldības piedāvātos pakalpojumus elektronizēt. **Jelgavas valstspilsētas** pašvaldība regulāri pārskata un pilnveido pakalpojumu sniegšanas procesu. Pašvaldības oficiālajā tīmekļa vietnē www.jelgava.lv sadaļā "Pakalpojumi" apkopoti pašvaldības sniegto 162 pakalpojumu (Jelgavas valstspilsētas pašvaldības iestādēs vai struktūrvienībās saņemamo pakalpojumu) apraksti un tie ir strukturēti deviņās tematiskās jomās.

Tabula 13.1.1. Jelgavas valstspilsētas pašvaldības sniegtie pakalpojumi, 2021. gads

Pakalpojumu joma	Ietverto pakalpojumu raksturojums	Pakalpojumu skaits
Iesniegumi pašvaldībai vai pašvaldības iestādei	Iesniegumi pašvaldībai vai pašvaldības iestādei	4
Ģimene	Dzimsarakstu nodaļas pakalpojumi (dzimšanas, laulības, miršanas reģistrācija u.c.) un Jelgavas bāriņtiesas pakalpojumi (bērnu tiesības, aizbildnība adopcija, aizgādība u.c.)	19
Izglītība	Bērnu reģistrācija izglītības iestādē, pedagoģiski medicīniskā komisija	4
Māja un vide	Dzīvesvietas deklarēšana, nekustamā īpašuma apsaimniekošana, būvniecība, mājdzīvnieki.	34

Pakalpojumu joma	Ietverto pakalpojumu raksturojums	Pakalpojumu skaits
Tiesību aizsardzība	Izziņas, dokumenta kopiju izsniegšana, sabiedriskā kārtība un drošība	15
Uzņēmējdarbība	Atļaujas, licences, saskaņojumi, sludinājumi publicēšanai informatīvajā izdevumā "Jelgavas Vēstnesis"	12
Sociālie pakalpojumi	Sociālie pakalpojumi bārenim, audžuģimenēm; sociālās aprūpe un sociālā rehabilitācija u.c.	33
Sociālā palīdzība	Sociālie pabalsti bārenim, audžuģimenēm; vienreizējie, ikgadējie sociālie pabalsti u.c.	24
Kultūra, sports, tūrisms	Atļaujas un saskaņojumi pasākumiem, pieteikumi sporta pasākumu projektiem; tūrisma informācija, muzeja pakalpojumi	17

Avots: Jelgavas valstspilsētas pašvaldība

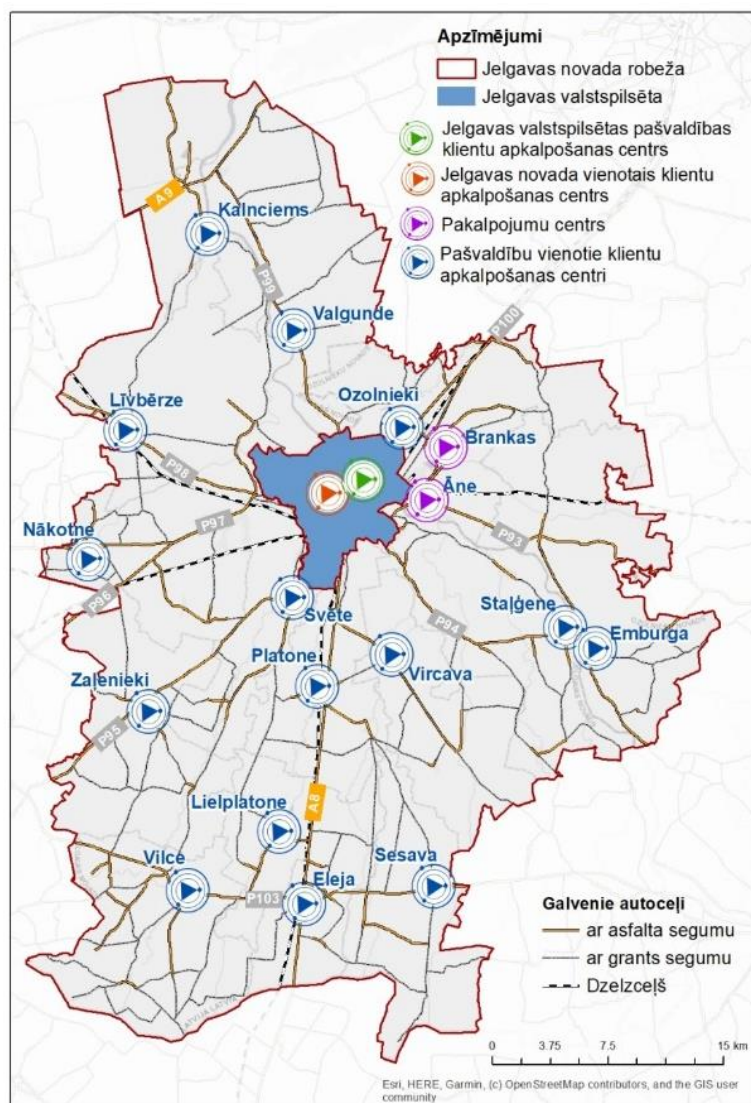
Jelgavas valstspilsētas pašvaldības tīmekļa vietnē pieejami ar pašvaldības sniegtajiem pakalpojumiem saistītu veidlapu sagataves (veidlapas piesaistītas 122 pakalpojumiem), kuras var lejupielādēt, izdrukāt un aizpildīt ar roku vai aizpildīt elektroniski. Lai motivētu iedzīvotājus izmantot elektroniskos saziņas līdzekļus, ir izveidotas elektroniski aizpildāmas pakalpojumiem piesaistītās veidlapas un sniegtas norādes elektronisko dokumentu iesniegšanas veidiem. Portāls www.latvija.lv ir valsts un pašvaldību pakalpojumu portāls, kurā apkopoti gan klātienē pakalpojumi, gan 100 pašvaldības e-pakalpojumi (uz 2021. gadu). Portālā Latvija.lv ir iespējams izmantot arī e-pakalpojumus, kuru resursu turētājs ir cita iestāde, bet piekļuve ir jebkuram iedzīvotājam, kuram ir iespēja identificēties ar kādu no norādītajiem autentifikācijas veidiem. Savukārt, ar būvniecību saistītie e-pakalpojumi ir pieejami Būvniecības valsts kontroles biroja Būvniecības informācijas sistēmā bis.gov.lv.

Elektronisko pakalpojumu jomā Jelgavas valstspilsētas pašvaldība, sadarbojoties ar SIA "ZZ Dats" un citām Latvijas pašvaldībām, ir izveidojusi vienotu e-pakalpojumu portālu www.epakalpojumi.lv, kurā iedzīvotājiem tiek piedāvāti divi e-pakalpojumi: Jauns pieteikums pirmsskolu rindā un Nekustamā īpašuma nodokļa apmaksa. Tiek veikta pašvaldības sniegto pakalpojumu izpildes rādītāju uzskaitē, var secināt, ka 25% no visiem pašvaldības pakalpojumiem tika pieprasīti elektroniski (53% no visiem pašvaldības administrācijas pakalpojumiem). Pakalpojuma specifika nosaka iespējamās pieprasīšanas un saņemšanas kanālu veidus, tādēļ ne visus pakalpojumus var pieprasīt vai saņemt elektroniski.

Jelgavas novadā Valsts un pašvaldību vienoto klientu apkalpošanas centru (VPVKAC) kā vienota pakalpojumu sniegšanas kontaktpunkts ir izveidots katrā novada pagastā un Jelgavas novada administratīvajā ēkā Jelgavas valstspilsētā. Attīstoties tehnoloģijām un klientu datorprasmēm, pieaugot elektronisko dokumentu īpatsvaram, aizvien aktuālāk kļūst palielināt e-pakalpojumu īpatsvaru arī klientu apkalpošanā. Attālināti Valsts un pašvaldību pakalpojumus iedzīvotājam ir iespēja pieteikt, izmantojot platformu www.latvija.lv. Portālā publicēti arī 97 Jelgavas novada pašvaldības klātienē sniegtie pakalpojumi, kas tiek aktualizēti un pilnveidoti.

2019. gadā bijušais Ozolnieku novads saņēma atzinību par Digitālajiem e-pakalpojumiem, augstiem sasniegumiem Latvijas valsts pakalpojumu digitalizācijā un pieejamībā novadu nozīmes attīstības centru grupā.

Tostarp, 2020. gadā Jelgavas novadā tika veikta arī bibliotēkāju apmācība, lai pēc iespējas rezultatīvāk konsultācijas apmeklētājiem gan attiecībā uz valsts, gan pašvaldības pakalpojumiem tiktu nodrošinātas ne tikai vienotajos klientu centros, bet arī pašvaldību bibliotēkās.

Attēls 13.1.1. Pašvaldības pakalpojumu centru izvietojums Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā

Avots: Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada pašvaldības

Pašvaldības tēls un komunikācija

Lai informētu sabiedrību par pašvaldības darbu un aktualitātēm pilsētā, **Jelgavas valstspilsētas** pašvaldība sniedz informāciju vietējiem un nacionālajiem medijiem – laikrakstu redakcijām, ziņu aģentūrai "LETA", interneta portāliem, TV un radiostaciju ziņu dienestiem. Kopumā 2020. gadā nacionālajos masu medijos publicētas 10 912 ziņas, kurās minēta Jelgava, t.sk. 44,29% jeb 4832 publikācijas par Jelgavu vērtējamās kā pozitīvas, 50% jeb 5456 – kā neitrāla informācija, savukārt 5,71 % jeb 624 ziņas vērtējamās kā negatīvas. Salīdzinot ar 2019. gadu, ziņu kopskaits par Jelgavas pilsētu ir samazinājies par 2102 ziņām, kas skaidrojams ar valstī esošo epidemioloģisko situāciju 2020. gadā, kad būtiski samazinājās jebkāda veida aktivitātes.

Tabula 13.1.2. Mediju vērtējuma kopsavilkums, 2015.–2020. gads

Gads	Vērtējums		
	pozitīvs	negatīvs	neitrāls
2015	3781	484	5538
2016	4562	683	6667
2017	5246	884	6865
2018	5387	721	6845
2019	5404	742	6868
2020	4832	624	5456

Avots: Jelgavas valstspilsētas pašvaldība

Jelgavas valstspilsētas pašvaldība izdod informatīvo izdevumu "Jelgavas Vēstnesis", katra numura tirāža ir 28 000 eksemplāru. Galvenais Jelgavas valstspilsētas pašvaldības informācijas avots ir pašvaldības oficiālā tīmekļvietne www.jelgava.lv, kas 2020. gadā apmeklēta 1 786 068 reizes. 2020. gadā noslēgti mobilās lietotnes (aplikācijas) "Jelgavas pilsēta" uzlabošanas darbi. Mobilajā lietotnē iespējams iepazīties ar valstspilsētas aktualitātēm, kā arī autorizētiem lietotājiem iegūt informāciju par sev pieejamajiem Jelgavas valstspilsētas pašvaldības piešķirtajiem pakalpojumiem. Jelgavas valstspilsētas pašvaldība sociālajos tīklos Facebook, Instagram, Twitter, Youtube un draugiem.lv uztur Jelgavas valstspilsētas profilus, kas sniedz iedzīvotājiem iespējas uzzināt par jaunumiem un paust savu viedokli. Sociālajā tīklā Facebook Jelgavas valstspilsētas lapai 2020. gada beigās sekotāju skaits sasniedza 20 603, salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu – par 33% vairāk. Sociālajā tīklā Instagram profilam sekotāju skaits ir 6 975. Koplietošanas vietnes Youtube kanālā apskatāmi 56 video materiāli par Jelgavas valstspilsētai svarīgiem notikumiem, kā arī citi jelgavniekiem un viesiem sagatavoti izziņoši video, kas skatīti 77 710 reizes, no kuriem populārākie bija, piemēram, "Simboliskā Jelgavas pilsētas karodziņa stafete – Mēs esam Jelgava! Jelgava 755" un "Simtiem jelgavnieku vienojas dejā". Regulāri Jelgavas valstspilsētas sociālajos tīklos norisinās aktivitātes ar iedzīvotāju iesaisti lokālpatriotisma veicināšanai, aktīvā un veselīgā dzīvesveida popularizēšanai, kā arī dzīves kvalitātes uzlabošanai, kā arī aktīvi tiek monitorētas aktuālās problēmas: ārkārtējās situācijas radītās izmaiņas, ceļu kvalitāte, satiksmes organizācija, pagalmu labiekārtošana u.c., lai iesaistītos to skaidrošanā.

Jelgavas novada pašvaldība sniedz informāciju informatīvajā izdevumā "Jelgavas Novada Ziņas". Bijušā Jelgavas novada pašvaldības mājaslapas – www.jelgavasnovads.lv unikālo skatījumu skaits 2020. gadā – 90 369. Sociālo tīklu – Facebook sekotāju skaits 2020. gadā ir 3 487 sekotāji, Instagram – 1 037. Jāuzsver, ka veiksmīgi skatījumi un "like" un "share" statistika ir bijusi valsts svētku elektroniskajam sveicienam Facebook, ko noskatījušies un "ielaikojuši" 89 152 cilvēki. Bijušā Ozolnieku novada mājaslapas unikālie apmeklējumi 2020. gadā – 83 460. Atsevišķas iedzīvotāju grupas kļūst arvien sarežģītāk sasniegt ar tradicionālajiem komunikācijas kanāliem, taču drukātie materiāli saglabā savu nozīmi un pilda informēšanas funkciju iedzīvotājiem,

kas tehnoloģijas un interneta vidi neizmanto. Pašvaldība veicina jaunu, atraktīvu novada prezentācijas materiālu izstrādi un izplatīšanu, arī digitālā formā. Tiek sekmēta novadnieku literāro darbu izdošana, vēsturiskie izdevumi, apkopota un publicēta informācija par populāriem cilvēkiem Jelgavas novadā, piemēram, kultūras darbiniekiem, slaveniem sportistiem. Pašvaldība lobē savu iedzīvotāju intereses dažādās augstāk stāvošās institūcijās un piedalās pasākumos, kas nodrošina informētību un iesaisti valsts un starptautiskos procesos. Tiek piesaistīta uzmanība Jelgavas novadam, organizējot dažādas vietējas, reģionālas, valstiskas un starptautiskas nozīmes pasākumus, sacensības, seminārus, konkursus, konferences u.c. Tiek turpinātas labas, jau aizsāktas iniciatīvas un prakses, piemēram, bērnu vasaras nometņu atbalsts, kultūras un sporta pasākumu tradīcijas.

Pašvaldības cilvēkresursi

2020. gadā **Jelgavas valstspilsētas** pašvaldības administrācijā kopā bija 173 darbinieki, no tiem 69,94% – sievietes, 30,05% – vīrieši. Vecumā līdz 30 gadiem bija 6,04% darbinieku, no 31 līdz 40 gadiem – 27,16% darbinieku, no 41 līdz 50 gadiem – 25,43% darbinieku, vecumā virs 51 gada – 43,35% darbinieku. Vidējā izglītība bija 21,38% darbinieku, augstākā izglītība 76,87% darbinieku, no tiem 28,90% ieguvuši maģistra grādu, 1,73% mācījās augstskolā. Darbinieku kompetences tiek pastāvīgi pilnveidotas, notiek apmācības un semināri.

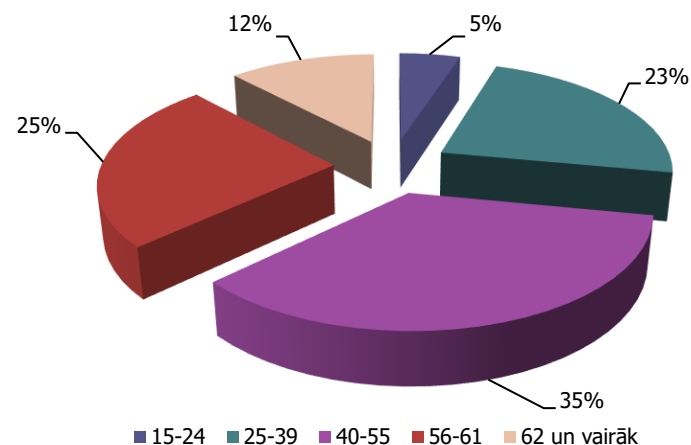
Tabula 13.1.3. Jelgavas valstspilsētas pašvaldības administrācijas darbinieku skaitliskais un kvalitatīvais sastāvs, 2020. gads

Darbinieku vecums				Izglītība				Dzimums	
Līdz 30 gadiem	No 31 līdz 40 gadiem	No 41 līdz 50 gadiem	Virs 51 gada	Vidējā	Augstākā	t.sk. Maģistrs	Mācās	Vīr.	Siev.
7	47	44	75	37	133	50	3	52	121

Avots: Jelgavas valstspilsētas pašvaldība

Jelgavas novadā pašvaldības personāla vadība tiek administrēta centralizēti. Apvienotās Jelgavas novada pašvaldības darbinieku skaits 2021. gadā, t.sk. pedagogi un uz noteiktu laiku pieņemtie darbinieki, bija 2 476.

Bijušajā Jelgavas novada pašvaldības darbinieku skaits 2020. gadā, t.sk. pedagogi un uz noteiktu laiku pieņemtie darbinieki, bija 1 474. 2020. gadā uz vakantajiem amatiem bija izsludināti 13 amatu konkursi (2019. gadā 17 amatu konkursi, 2018. gadā 9 amatu konkursi). Darbinieku skaits ar akadēmisko izglītību vai profesionālo bakalaura/maģistra grādu vai otrā līmeņa profesionālo augstāko izglītību pašvaldībā ir 782 jeb 53%. Profesionālā vidējā vai vispārējā vidējā izglītība ir 562 (38%) darbinieku. Pēc dzimuma grupām – sieviešu skaits 1 215 (82%), vīriešu skaits 259 (18%). Jau otro gadu turpinās darbinieku novērtēšana pēc apstiprinātās kārtības, kas ieviesta 2019. gadā. Bijušajā Ozolnieku novada pašvaldībā 2019. gadā, ieskaitot pedagoģisko personālu, strādāja vidēji 729 darbinieki, bija 143 amatu vietas. Vairāk nekā puse darbinieku ir vecumā līdz 50 gadiem. Vecuma grupā līdz 29 gadiem – 88 (12%), 30–39 gadiem – 159 (22%), 40–49 gadiem – 154 (21%), 50–61 gadiem – 217 (30%), no 62 un vairāk – 111 (15%). 321 pašvaldības darbiniekam ir augstākā izglītība, t.sk. 115 darbiniekiem – maģistra grāds, vienam – doktora grāds.

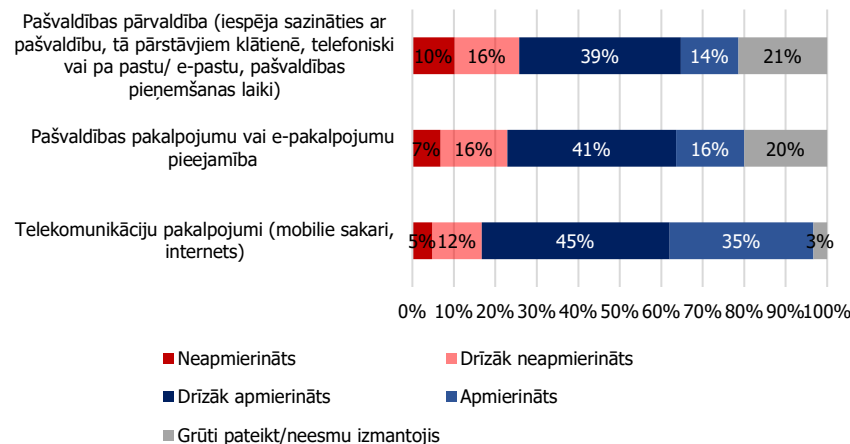
Attēls 13.1.2. Pašvaldības darbinieku sadalījums pēc vecumgrupas, 2021. gads

Avots: Jelgavas novada pašvaldība

Pēc 13.1.2. attēla redzams, ka 873 darbinieki jeb 35% darbinieku ir vecuma grupā 40-55 gadi, 614 darbinieki jeb 25% ir vecuma grupā 56-61 gadi, 565 darbinieki jeb 23% ir vecuma grupā 25-39 gadi, vecuma grupā virs 62 gadi ir 288 darbinieki jeb 12% savukārt 136 darbinieki jeb 5% ir vecumā 15-24 gadi. Darbinieku skaits ar akadēmisko izglītību vai profesionālo bakalaura/maģistra grādu vai otrā līmeņa profesionālo augstāko izglītību pašvaldībā ir 1 100 jeb 44%. Profesionālā vidējā vai vispārējā vidējā izglītība ir 1 374 darbiniekiem jeb 55%, Zinātniskais grāds ir 2 pašvaldības darbiniekiem. Vērtējot pēc dzimuma grupām - sieviešu skaits 2 058 (83%), vīriešu skaits 418 (17%).

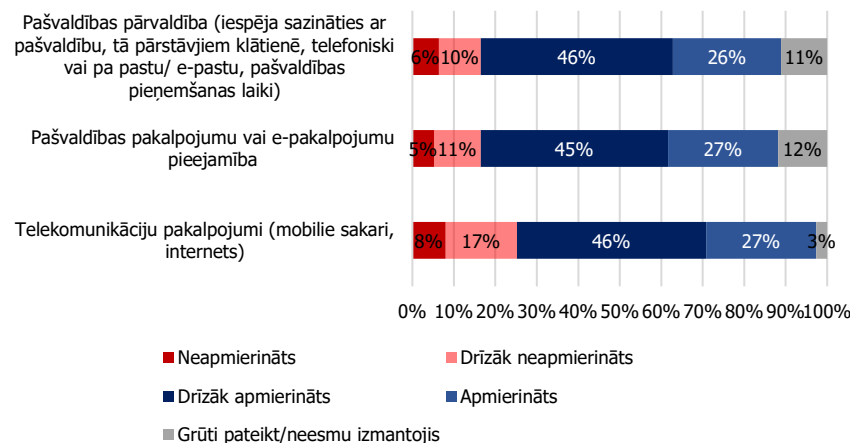
13.2. Aptaujas rezultāti

2021. gada augustā un septembrī veiktās aptaujas rezultāti parādīja, ka **Jelgavas valstspilsētā** 53% aptaujāto bija apmierināti vai gandrīz apmierināti ar pašvaldības pārvaldību – iespēju sazināties dažādos veidos. 26% aptaujāto jēlgavnieki šīs iespējas neapmierina vai drīzāk neapmierina. Jāuzsver, ka ceturtdaļa aptaujāto nav izmantojuši šo pakalpojumu vai nevar to novērtēt. Pašvaldības pakalpojumu, t.sk. e-pakalpojumu pieejamība, apmierina vai gandrīz apmierina vairāk nekā pusi aptaujāto – 57%, toties 23% šo pakalpojumu pieejamība drīzāk neapmierina vai neapmierina. Vislielākais skaits aptaujāto bija apmierināti vai drīzāk apmierināti ar komunikācijas pakalpojumiem – 81%, drīzāk neapmierina vai neapmierina 21% aptaujāto.

Attēls 13.2.1 Aptaujāto viedoklis par pašvaldības pārvaldību, pakalpojumu pieejamību Jelgavas valstspilsētā (n=706)

Avots: 2021. gadā veiktās aptaujas rezultāti

Attēls 13.2.2 Aptaujāto viedoklis par pašvaldības pārvaldību, pakalpojumu pieejamību Jelgavas novadā (n=425)

Avots: 2021. gadā veiktās aptaujas rezultāti

Jelgavas novadā iespējas sazināties ar pašvaldību – pašvaldības pārvaldību 72% aptaujāto vērtēja kā apmierinošu vai drīzāk apmierinošu, toties šis pakalpojums drīzāk neapmierināja 10% aptaujāto novada iedzīvotāju un tikai 3% pilnībā neapmierināja. Pašvaldības pakalpojumu vai e-pakalpojumu pieejamību kā apmierinošu vai drīzāk apmierinošu vērtēja 73% aptaujāto, 11% aptaujāto tas gandrīz apmierina un tikai 5% neapmierina. Par telekomunikāciju pakalpojumiem 73% aptaujātiem bija apmierinošs vai gandrīz apmierinošs vērtējums, 17% – gandrīz neapmierināja, 8% – pilnībā neapmierināja.

Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada iedzīvotāji norādīja šādus nepieciešamos uzlabojumus:

- o plašāku informācijas apriti par pašvaldības darbu, lēmumiem (Jelgavas valstspilsēta);
- o aktīvāku iedzīvotāju iesaisti procesos, ieklausīšanos iedzīvotāju viedoklī (Jelgavas valstspilsēta);
- o lietderīga brīvā laika iespēju veicināšanu jauniešiem ārpus mācību laika un brīvdienās;
- o uzlabotu darbu ar bērniem un jauniešiem Jelgavas novada pagastos, jo trūkst ieinteresēta jaunatnes darba organizatora;
- o plašākus un daudzveidīgākus e-pakalpojumus;
- o attīstības plānošanā turpmākajiem gadiem definētus konkrētus mērķus, informāciju no pašvaldības par attīstības gaitu un sasniegtajiem rezultātiem;
- o tikšanos ar domes vadību katrā Jelgavas novada ciematā vismaz reizi pusgadā.

13.3. Galvenie izaicinājumi un iespējamie risinājumi

IZAICINĀJUMI, PROBLĒMAS	IESPĒJAS, RISINĀJUMI
- Sarežģītas birokrātiskas procedūras, kas liedz ātri un efektīvi ieviest jaunas idejas un nestandarta risinājumus. - Pašreizējie pašvaldības datu ievākšanas un uzturēšanas risinājumi nav savstarpēji integrēti, ir tehnoloģiski novecojuši un pilnībā nenodrošina pašvaldības uzdevumu un funkciju izpildi. - Nepietiekams interneta pārklājums attāļajās teritorijās. - Vienotu vadības sistēmu nepietiekamība. - Pašvaldību darbinieku un iedzīvotāju nepietiekama digitālo prasmju prasība, īpaši senioriem. - Pašvaldību sadarbība un kopīgu jautājumu risināšana pēc ATR.	- Strukturēt un atvērt pašvaldības datus, nodrošināt pārvaldības digitālo transformāciju. - Izstrādāt kopīgu IKT stratēģiju, paredzot telekomunikāciju un digitalizācijas procesu attīstību, e-pakalpojumu ieviešanu. - Izveidot centralizētu WiFi tīklu visām pašvaldības iestādēm. - Izveidot vienotu IKT sistēmu (novads un valstspilsēta), iekļaujot datu uzkrāšanu, apstrādi un analīzi. - Izstrādāt cilvēkresursu attīstības plānu. - Sadarboties pašvaldības funkciju jomās, kur tas ir lietderīgi un efektīvi.

14. KLIMATA PĀRMAIŅU POLITIKA

14.1. Nozares raksturojums

Jelgavas valstspilsēta ES Mēru Paktam pievienojās 2009. gadā (kā viena no pirmajām pašvaldībām Latvijā). Pirmais Jelgavas pilsētas Ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plāns (IERP jeb angliiski *SEAP – Sustainable Energy Action Plan*) tika izstrādāts 2010. gadā saskaņā ar Mēru Pakta vadlīnijām.

2020. gadā ir sagatavots un apstiprināts gan Monitoringa ziņojums par rīcības plāna ieviešanu laika periodā no 2010. gada līdz 2020. gadam, gan arī ir izstrādāts jauns "Jelgavas pilsētas ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plāns (IEKRP) 2021.–2030. gadam. Pēdējais izstrādātais plāns ietver ne tikai klimata pārmaiņu mazināšanas (CO₂ samazināšanu), bet arī klimata pielāgošanās jeb adaptēšanās jautājumus²⁶.

2017. gada martā Jelgavas valstspilsētas pašvaldība ieviesa un sertificēja Energopārvaldības sistēmu saskaņā ar ISO 50001:2012 standartu: definējot energopolitiku, izveidojot energopārvaldības vadības grupu un darba grupu, veicot sistēmā iekļauto objektu (ēku un publiskā apgaismojuma posmu) energoauditus, sistematizējot enerģijas patēriņa datus sistēmā iekļautajiem objektiem, izveidojot monitoringa sistēmu, katru gadu izstrādājot Energopārvaldības plānu (istermiņa un vidēja termiņa mērķi un plānotie pasākumi) un katra gada beigās iesniedzot Pārskata ziņojumu. Sistēmas izveides sākumā energopārvaldības sistēmā tika iekļautas 21 pašvaldībai piederoša ēka un divi publiskā apgaismojuma posmi. Kopš energopārvaldības sistēmas ieviešanas sistēma ir paplašināta, 2020. gadā ietverot 24 ēkas (dažos gadījumos - ēku kompleksus) un visus publiskā apgaismojuma posmus, kā arī pilnveidota, lai atbilstu 2018. gada pieņemtajam jaunajam energopārvaldības standartam ISO 50001:2018.

Jaunveidotajam **Jelgavas novadam** ir divi klimata pārmaiņu politikas dokumenti – "Jelgavas novada pašvaldības enerģētikas rīcības plāns 2018.–2025. gadam" un "Ozolnieku novada pašvaldības enerģētikas rīcības plāns 2018.–2025. gadam". Izveidota arī Enerģijas monitoringa platforma, kas nodrošina plānveida pieeju energoresursu pārvaldībai Jelgavas novada teritorijā ēku siltumenerģijas un elektroenerģijas datu apkopojumu un uzlabojumu plānošanu, enerģijas ražošanas – katlu māju un siltumtrašu darbības apkopojumu un paredz pasākumus enerģijas patēriņa samazināšanai pašvaldības infrastruktūras objektos, lai veicinātu to efektīvāku apsaimniekošanu. Jelgavas novada pašvaldība kopš 2009. gada ir īstenojusi 18 pašvaldības ēku energoefektivitātes paaugstināšanas projektus, nosiltinātas 24 daudzdzīvokļu mājas Ozolnieku, Zālenieku un Jaunsvirlaukas pagastā.

Jelgavas valstspilsētai un jaunveidotajam Jelgavas novadam ir kopēja civilās aizsardzības komisija un pašvaldības veido sadarbības teritoriju (saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 582 "Noteikumi par pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijām"). 2022. gadā apstiprināts jauns Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada apvienotais Civilās aizsardzības plāns, kas paredz preventīvus, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumus iestājoties dažādiem apdraudējuma apstākļiem, t.sk. klimatiskajiem (šādu preventīvu pasākumu plānošanu un veikšanu paredz Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums²⁷).

²⁶ Pilsētas mēra pakts enerģētikas un klimata jomā Eiropā atbalsta Eiropas Komisijas ierosmi abus klimata pārmaiņu apkarošanas pilārus – mazināšanu un pielāgošanos – iekļaut vienā iniciatīvā un stiprināt sinerģiju ar citām nozīmīgām ES rīcībpolitikām un iniciatīvām.

²⁷ Atbilstoši Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likumam, viens no civilās aizsardzības sistēmas uzdevumiem ir 'plānot un savlaicīgi veikt preventīvus pasākumus'.

Oglekļa dioksīda (CO₂) izmešu samazinājums

Pilsētas mēra pakta ietvaros **Jelgavas valstspilsēta** ir apņēmusies uzlabojot energoefektivitāti un plašāk izmantojot atjaunojamus energoresursus, līdz 2030. gadam vismaz par 40% samazināt CO₂ (un, iespējams, arī citu siltumnīcefekta gāzu) emisiju²⁸. Šis apņemšanās īstenošanai un saskaņā ar mēra pakta rekomendācijām, ir sagatavots sākotnējais emisijas pārskats, "Ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plāns", kā arī veikta sasniegtā uzraudzība.

Pašvaldībām noteiktās funkcijas un tieši ietekmējamās sfēras nosaka ietvaru, kurā tiek skatīts oglekļa dioksīda (CO₂) izmešu samazinājums, t.i., emisijas no ēkām, sabiedriskais transports, pašvaldības autoparks, publiskais apgaismojums.

Jelgavas valstspilsētas enerģētikas un klimata plānā ir apkopoti emisiju apjomi par 2005. un 2018. gadu. 2018. gadā Jelgavas valstspilsētā 32% no CO₂ emisiju struktūras veidoja privātais un komerciālais transports, 29% – dzīvojamās ēkas, bet 27% – rūpniecība. Salīdzinot 2005. un 2018. gada rādītājus, secināms, ka dzīvojamo ēku sektorā kopējās emisijas ir samazinājušās par 6%, rūpniecībā emisijas samazinājušās par 11%, savukārt privātajā un komerciālajā transportā emisijas augušas par 55%. Savukārt, kā redzams tabulā, tieši CO₂ emisiju izmaiņas ēkām, iekārtām un rūpniecībai kopā samazinājušās par 43% (palielinājums gan vērojams pašvaldības ēku sektorā), bet transportā tās palielinājušās par 39%.

Salīdzinot bāzes 2005. gada rādītājus un 2018. gada enerģijas rādītājus, pilsētā patērētās enerģijas daudzums ir pieaudzis no 766 476 MWh uz 833 437 MWh, t.i. par 9%, bet CO₂ izmešu daudzums samazinājies no 152 302 t 2005. gadā līdz 109 012 t 2018. gadā jeb par 28%.

Tabula 14.1.1. CO₂ emisiju izmaiņas Jelgavas valstspilsētā pa sektoriem, salīdzinot 2005. un 2018. gada rādītājus, %

Sektors	CO ₂ emisiju izmaiņas, %
ĒKAS, APRĪKOJUMS, RŪPNIČĪBA	
<i>Pašvaldības ēkas un aprīkojums</i>	244%
<i>Terciārās (ne- pašvaldības) ēkas un iekārtas</i>	-44%
<i>Dzīvojamās ēkas</i>	-40%
<i>Publiskais (ielu) apgaismojums</i>	-13%
<i>Rūpniecība</i>	-49%
Kopā ēkas, iekārtas un rūpniecība	-43%
TRANSPORTS	
<i>Pašvaldības autoparks</i>	NA
<i>Sabiedriskais transports</i>	-53%
<i>Privātais un komerciālais transports</i>	55%
Kopā transports	39%
KOPĀ	-28%

Avots: Jelgavas valstspilsētas ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plāns 2021.–2030. gadam²⁹

²⁸ https://www.zrea.lv/upload/attach/Meru_Pakta_saistibas_lv.pdf

²⁹ https://pentahelix.eu/wp-content/uploads/2020/12/Jelgava_SECAP_2021-2030.pdf datiem

Bijušais Jelgavas novads. Ilgtspējīgas enerģētikas attīstībai Jelgavas novadā līdz 2025. gadam ir izvirzīti mērķi:

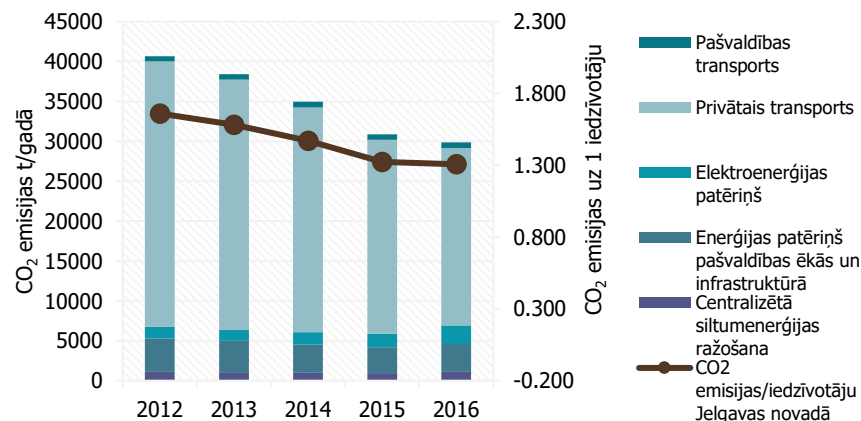
- samazināt enerģijas patēriņu pašvaldības ēkās par 5%, attiecībā pret 2016. gadu;
- veicināt enerģijas patēriņa samazinājumu dzīvojamā sektorā par 5%, īstenojot informatīvus pasākumus;
- veicināt energoefektivitātes pasākumu ieviešanu enerģijas ražošanas sektorā.

Jelgavas novada pašvaldības Enerģētikas rīcības plāns 2018.–2025. gadam salīdzina Jelgavas novada CO₂ emisiju apjomu no 2012. līdz 2016. gadam.

Tabula 14.1.2. CO₂ emisiju izmaiņas bijušajā Jelgavas novadā pa sektoriem, salīdzinot 2012. un 2016. gada rādītājus, %

Sektors	CO ₂ emisiju izmaiņas, %
Centralizētā siltumenerģijas ražošana	2,26%
Enerģijas patēriņš pašvaldības ēkās un infrastruktūrā	-17,38%
Elektroenerģijas patēriņš	59,07%
Privātais transports	-33,24%
Pašvaldības transports	14,18%
KOPĀ	-26,53%
Emisijas uz vienu iedzīvotāju	-21,29%

Avots: Jelgavas novada pašvaldības Enerģētikas rīcības plāns 2018.–2025. gadam

Attēls 14.1.1. CO₂ emisiju apjomi bijušā Jelgavas novadā 2012.–2016. gadā

Avots: Jelgavas novada pašvaldības Enerģētikas rīcības plāns 2018.–2025. gadam

Kopējais CO₂ emisiju apjoms šajā laika periodā ir samazinājies. 2012. gadā tas bija 40,6 tūkst. tonnas. Pēc tam tas pakāpeniski ir samazinājies, arī CO₂ izmešu apjoms uz vienu iedzīvotāju ir

samazinājies par vairāk nekā 21%, salīdzinot 2012. un 2016. gadus, kad novadā tika emitētas 1,31 t CO₂ uz vienu iedzīvotāju. Lielākais samazinājums ir vērojams privātā transporta sektorā.

Pēc Jelgavas novada Attīstības programmas vides pārskata, Jelgavas novadā 2015. gadā nozīmīgākās piesārņojošo vielu emisijas galvenokārt veido ražošanas procesu sadedzināšanas iekārtas un kurināmā sadedzināšana pagastu centralizēto siltumsistēmu darbības nodrošināšanai³⁰.

Bijušais Ozolnieku novads. Ilgtspējīgas enerģētikas attīstībai Ozolnieku novadā līdz 2025. gadam ir izvirzīti mērķi:

- samazināt enerģijas patēriņu pašvaldības ēkās par 10%, attiecībā pret 2016. gadu;
- veicināt enerģijas patēriņa samazinājumu dzīvojamā sektorā par 5%, īstenojot informatīvus pasākumus;
- samazināt enerģijas patēriņu enerģijas ražošanas sektorā par 5%, attiecībā pret 2016. gadu;
- Samazināt novada radītās CO₂ emisijas par 5%, salīdzinot ar 2016. gada emisiju līmeni.

Ozolnieku novada pašvaldības Enerģētikas rīcības plāns 2018.–2025. gadam salīdzina Ozolnieku novada CO₂ emisiju apjomu no 2012. līdz 2016. gadam.

Tabula 14.1.3. CO₂ emisiju izmaiņas bijušā Ozolnieku novadā pa sektoriem, salīdzinot 2012. un 2016. gada rādītājus, %

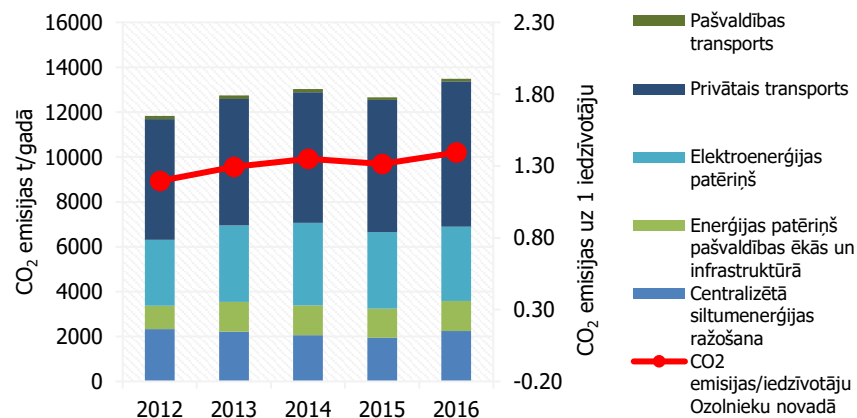
Sektors	CO ₂ emisiju izmaiņas, %
Centralizētā siltumenerģijas ražošana	-3,54%
Enerģijas patēriņš pašvaldības ēkās un infrastruktūrā	+29,39%
Elektroenerģijas patēriņš	+12,60%
Privātais transports	+20,31%
Pašvaldības transports	-20,79%
KOPĀ	+13,97%
Emisijas uz vienu iedzīvotāju	+16,57%

Avots: Ozolnieku novada pašvaldības Enerģētikas rīcības plāns 2018.–2025. gadam

CO₂ emisijas, kas saistītas ar centralizētās siltumenerģijas ražošanu un pašvaldības transporta izmantošanu, ir samazinājušās, tomēr citos sektoros tās ir augušas, tostarp par vairāk nekā 29% – saistībā ar enerģijas patēriņu pašvaldības ēkās un infrastruktūrā. Tomēr, kā redzams attēlā, absolūtos skaitļos izmaiņas nav pārmērīgas.

³⁰ Jelgavas novada AP vides pārskats

http://www.jelgavasnovads.lv/images/userfiles/2016/Dazadi/Jelgavas_nov_AP_Vides_parskats.pdf

Attēls 14.1.2. CO₂ emisiju apjomi bijušajā Ozolnieku novadā 2012.–2016. gadā

Avots: Ozolnieku novada pašvaldības Enerģētikas rīcības plāns 2018.–2025. gadam

Kopējais CO₂ emisiju apjoms pārskata periodā pieaudzis, 2016. gadā, pietuvojoties 14 tūkst. tonnām. Lielākais CO₂ emisiju sektors – privātais transports (48%), kam seko elektroenerģijas patēriņš (25%), un siltumenerģijas ražošana (17%).³¹

Ozolnieku novada Attīstības programmā 2012.–2018. gadam norādītas stacionāro avotu – katlu māju – emisijas 2008. līdz 2010. gadam, kas liecina, ka šajā periodā CO₂ emisiju daudzums visai ievērojami palielinājies.

Tabula 14.1.4. Katlu māju emisijas bijušajā Ozolnieku novadā, 2008.–2010. gads

Piesārņojums, tonnās	2008	2009	2010
NO _x	25,7376	17,5967	16,615
CO ₂	3893,20	5663,5345	6211,436
CO	130,9434	69,037	44,7378
Cietās daļiņas	6,6135	3,86967	3,0567
SO ₂	3,99	3,99	0,76

Avots: Ozolnieku novada pašvaldības Enerģētikas rīcības plāns 2018.–2025. gadam

Pielāgošanās klimata pārmaiņām

Pilsētas mēru pakta ietvaros Jelgavas valstspilsēta ir apņēmusies palielināt teritoriju noturību, pielāgojoties klimata pārmaiņu ietekmei. Šīs apņemšanās īstenošanai ir saskaņā ar mēru pakta rekomendācijām, ir sagatavots "Klimata pārmaiņu riska un neaizsargātības novērtējums" un

³¹ Ozolnieku novada pašvaldības Enerģētikas rīcības plāns 2018.–2025. gadam

³² Pavisam Latvijas teritorijā ir identificēts, ka ir iespējami **35 apdraudējumi** (uzskaitīti 2020. gada 26. augusta MK rīkojuma Nr. 476 "Par Valsts civilās aizsardzības plānu" 1. pielikuma), no kuriem daļa ir tieši klimata apdraudējuma riski (aptuveni 12 apdraudējumi, tādi kā lietusgāzes, pāli un plūdi, vējuzplūdi, vētras, karstums

pielāgošanās stratēģija ir iekļauta kopējā pilsētas ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plānā (IEKRP).

Kā norādīts IEKRP, Jelgavas valstspilsētā būtiskākie klimata apdraudējumi ir saistīti ar ekstremāliem nokrišņiem un vētrām. Vidēja līmeņa riski ir saistīti ar plūdiem, ekstremālu karstumu (biežāki un garāki karstuma viļņi), sausumu, meža ugunsgrēkiem, jūras līmeņa celšanos. Zemas iespējamības riski – ekstremāls aukstums un zemes nogruvumi.

Tabula 14.1.5. Klimata pārmaiņu ietekme uz dažādām nozarēm Jelgavas valstspilsētā

Sektors	Paredzamā ietekme	Iespējamība	Paredzamais ietekmes līmenis
Ēkas	Lielāka nepieciešamība pēc aukstumapgādes	visticamāk jā	mērens
Transports	Bojājumi transporta infrastruktūrai	visticamāk jā	mērens
Enerģētika	Bojājumi elektroapgādes infrastruktūrai un enerģijas ražošanas stacijām	visticamāk jā	mērens
Ūdens	Palielināta ūdens nepietiekamība un sausums	iespējams	zems
Atkritumi	Bojājumi atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūrai	iespējams	zems
Pilsētplānošana	Plūdi	iespējams	mērens
Veselība	Palielināta saslimstība un mirstība karstuma ietekmē	iespējams	mērens
Civilā aizsardzība un ārkārtas situācijas	Biežākas dabas katastrofas	iespējams	mērens
Tūrisms	Samazinājums tūrisma pieprasījumā	iespējams	zems
Vide un bioloģiskā daudzveidība	-	-	-
Lauksaimniecība un mežsaimniecība	-	-	-

Avots: Jelgavas valstspilsētas pašvaldība

Tabulā sniegts izvērtējums attiecībā uz klimata pārmaiņu ietekmi uz dažādām nozarēm pašvaldībā, kurās pilsētai jābūt gatavai ierobežot klimata pārmaiņu radīto dabas stihiju ietekmi – ierobežot zaudējumu bojājumu apjomu uz pilsētas infrastruktūru un iedzīvotājiem. Tomēr pieaugot klimata pārmaiņu ietekmei, lielāka uzmanība ir jāvērs inovativu risinājumu meklēšanai un to savlaicīgai ieviešanai, lai pielāgotos iespējamajiem klimatiskajiem riskiem.

2022. gadā apstiprinātajā kopējā Civilās aizsardzības plāna Jelgavas valstspilsētas sējums ietver visu 35 apdraudējumu izvērtējumu³², kuriem var tikt pakļauta Jelgavas valstspilsēta, tomēr klimata

u.c.) un daļa netiešā veidā klimata ietekmē radīti apdraudējumi (piemēram, sadales elektrotīklu bojājumi un pārvades elektrotīklu bojājumi, būvju sabrukums, dambju un citu hidrotehnisko būvju pārrāvumi, dažāda veida avārijas u.c.).

adaptācijas kontekstā uzmanība tiks pievērsta tiešajiem klimata riskiem. Dokumenta ietvaros ir izveidota vizuāli viegli uztverama risku matrica (t.i., risku iespējamības un ietekmes vizuāla attēlošana salīdzinošā veidā), kuras vizuālais attēlojums palielina riska uzskatāmību un ir atbalsts atbildīgajām iestādēm lēmumu pieņemšanā.

Saskaņā ar Tabulā 14.1.6. attēloto apdraudējumu matricu redzams, ka tiešie klimata apdraudējuma riski Jelgavas valstspilsētai ir šādi (netiešie klimata apdraudējuma riski ir redzami tabulā, bet tie netiek aplūkoti klimata pielāgošanās kontekstā):

- Pali, plūdi un vējuzplūdi. Tiem ir ļoti augsta riska iespējamība (t.i., tie var realizēties vienu reizi gadā un biežāk) un apdraudējuma pakāpe ir identificēta kā 'nozīmīgs risks'. Ņemot vērā biežo apdraudējuma iespējamību (vienu reizi gadā un biežāk), šis risks ir novērtēts kā pats būtiskākais, neskatoties uz zemāku apdraudējuma pakāpi.
- Lietusgāzes, ilgstošas lietavas, pērkona negaiss un krusa, sniegs un putenis, apledojs un slapja sniega nogulums, stiprs sals, karstums, sausums kā apdraudējums uzskatāms par vidēji augstu risku un ar salīdzinoši retu iespējamību (vienu reizi 1–15 gados).
- Vētras (vēja brāzmas), viesuļi, krasas vēja brāzmas. Šie klimata riski tiek uzskatīti par nozīmīgiem, tomēr iespējamības līmenis ir vienu reizi 1–15 gados.
- Zemes nogruvumu un zemestrīču radītie draudi Jelgavas pilsētā tiek uzskatāmi par maz aktuāliem, t.i., riska iespējamība ir retāka kā vienu reizi 16 gados, lai gan ar augstu apdraudējuma risku, ja šis risks iestājas.

Tabula 14.1.6. Risku un apdraudējumu matrica

Riska iespējamības līmenis		Riska apdraudējuma pakāpe				
		Maznozīmīgs risks	Nozīmīgs risks	Vidējs risks	Augsts risks	Ļoti augsts risks
Ļoti augsts	1x gadā un biežāk		Pali, plūdi un vējuzplūdi Ugungrēki būvēs Autotransporta avārija			
Augsts	1x 1–15 gados	Sabiedriskās nekārtības, iekšējie nemieri	Vētras (vēja brāzmas), viesuļi, krasas vēja brāzmas Mežu un kūdras purvu ugunsgrēki Epidēmijas Epizootijas Būju sabrukums	Lietusgāzes, ilgstošas lietavas, pērkona negaiss un kursa, sniegs un putenis, apledojs un slapja sniega nogulums, stiprs sals, karstums sausums Bistamo ķīmisko vielu noplūde objektā Dambju u.c. hifrotehnisko būvju pārrāvumi	Dzelzceļa transporta katastrofa	

Riska iespējamības līmenis		Riska apdraudējuma pakāpe				
		Maznozīmīgs risks	Nozīmīgs risks	Vidējs risks	Augsts risks	Ļoti augsts risks
				Pārvaldes un sadales elektrotīklu bojājumi		
Vidējs	1x 16–50 gados	Zemes nogruvumi Avārijas naftas produktu cauruļvada transporta infrastruktūrā Aviācijas nelaimes gadījumi ar gaisa kuģi	Avārijas dabagāzes apgādes sistēmā Bioloģisko vielu negadījumu			
Zems	1x 51–100 gados	Bistamo ķīmisko vielu noplūde no kuģiem, kuģa uzskriešana uz sēkļa, kuģu sadursme, pasažieru kuģu katastrofa	Radioaktīvo vielu avārijas Terora akti		Karš, militārs iebrukums vai to draudi	
Ļoti zems	Retāk kā 1x 100 gados	Avārijas vai negadījumi ostu un jūras hidrotehniskajās inženirebūvēs			Zemestrīces	

Avots: Jelgavas pilsētas un Jelgavas novada sadarbības teritorijas civilās aizsardzības plāns

Matrica attēlo teorētiski iespējamo risku iestāšanās biežumu un apdraudējuma pakāpi, tomēr būtiski būtu monitorēt reālo situāciju un fiksēt sekas katrā no gadījumiem. Tādējādi daudz mērķtiecīgāk ir identificēt nepieciešamos adaptācijas pasākumus.

Bet jau tagad, kā Jelgavas valstspilsētai aktuāli pielāgošanās pasākumi ir identificēti šādi (uzskaitīti IEKRP):

- Zaļās infrastruktūras izmantošana klimata risku ietekmes mazināšanai – attīstot vai reģenerējot urbānās teritorijas, paredzēt un īstenot zaļās infrastruktūras risinājumus, kas sekmē pielāgošanos klimata pārmaiņām;
- Inženierkomunikāciju sistēmu un infrastruktūras nodrošināšana un pielāgošana ekstremāliem klimata gadījumiem (Uzlabot lietuvu kanalizācijas sistēmas un caurtekas pilsētās, iepriekš definējot to nepieciešamo kapacitāti, ņemot vērā klimata pārmaiņas, kā arī veicināt ilgtspējīgu lietuvu ūdens apsaimniekošanu un lietuvu ūdens izmantošanu vietās, kur nav nepieciešams ūdens dzeramā ūdens kvalitātē.);
- Būvju un ēku pielāgošana klimata pārmaiņu ietekmēm un slodzēm (piem., ēku būvēšana augstāk). Identificēt jutīgākās pašvaldības ēkas, kam būtu nepieciešama pielāgošana klimata pārmaiņām un ar to saistītajiem riskiem. Esošo ēku konstrukciju uzlabojumi klimata pārmaiņu, t.sk. ekstrēmu, apdraudējumu mazināšanai.

Jelgavas novada Civilās aizsardzības plānā risku scenāriju modelēšana veikta un izveidota risku matrica, kurā iekļauti visi riski, kuriem var tikt pakļauti Jelgavas novada iedzīvotāji. Dabas katastrofu saistīto risku scenāriji sīkāk netiek modelēti, jo to apmērs, intensitāte un postījumi nav pastāvīgi un ir mainīgi atkarībā no klimatiskajiem apstākļiem, bet katram uzskaitītajam riskam veikta visaptveroša analīze.

Jelgavas novada teritorija ir pakļauta plūdu un palu riskam, kas tiek saistīts gan ar pavasara palīem sniega kušanas un lietus dēļ, gan ar ledus sastrēgumiem, gan arī daļēji ar vējuzplūdiem.

Novadā ļoti aktuālas ir ūdens ņemšanas vietas un upju monitorēšana (plūdu gadījumā). Tāpat arī aktuāli iedzīvotāju apziņošanas sistēma, kā ārkārtas informāciju efektīvāk nodot iedzīvotājiem.

14.2. Galvenie izaicinājumi un iespējamie risinājumi

IZAICINĀJUMI, PROBLĒMAS	IESPĒJAS, RISINĀJUMI
• Zems vides apziņas līmenis, netiek nodrošināta aprites ekonomikas stimulēšana, izglītojošu pasākumu nepietiekamība. • Nepietiekami ieguldījumi vides infrastruktūras saglabāšanā un pilnveidošanā, apbūvējot jaunas vai revitalizējot degradētās teritorijas. Realizētu ilgtspējīgu vides risinājumu trūkums. • Atjaunojamo energoresursu nepietiekama izmantošana. • Augsts piesārņojuma līmenis. • Pārmērīga pesticīdu izmantošana lauksaimniecībā.	• Izglītēt iedzīvotājus vides, klimata un energoprātības jautājumos, veicināt sabiedrības dzīvesveida maiņu. • Ieviest atbalsta instrumentus un motivācijas sistēmu iedzīvotājiem aprites ekonomikas stimulēšanai. • Veidot mūsdienīgu un resursus taupošu atkritumu apsaimniekošanas sistēmu, balstītu uz efektīvu atkalizmantošanu, kopējo atkritumu samazināšanu un paradumu maiņu. • Realizēt koordinētus dabā balstītus risinājumus – ar vienu projektu novērst vairākas problēmas. • Veicināt tehniski, ekonomiski un sociāli pamatotu enerģijas pašražošanu un pašpatēriņu. • Turpināt attīstīt mobilitātes jomu un īstenot zāļu politiku; paaugstināt ēku energoefektivitāti, veicināt AER izmantošanu.